Procedure en regels voor indiening en ondertekening amendementen en moties voor de Najaars ALV van 2 december 2022

Deze notitie beschrijft in het kort de procedure voor het indienen van amendementen (paragraaf 1) en moties (paragraaf 2) voor de komende Najaars ALV en de regels die gelden voor de ondertekening (paragraaf 3).

1. De procedure voor het indienen van een amendement:

Indienen van amendementen
De leden kunnen bij voorstellen die ter besluitvorming aan de ALV worden voorgelegd volgens de statuten uiterlijk 9 werkdagen voorafgaand aan de ALV amendementen indienen. Dit betekent voor de Najaars ALV van 2 december 2022 als deadline *uiterlijk maandag 21 november 2022, 12.00 uur*. U kunt voor amendementen hetzelfde mailadres gebruiken als voor moties: motiealv@vng.nl).

Voor een amendement geldt dat helder moet zijn verwoord hoe het ALV-voorstel moet worden aangepast. Dit betekent dat precies moet worden aangegeven wat er in de tekst moet worden geschrapt en wat ervoor in de plaats moet komen.

Voor het indienen van een amendement gelden voor ondertekening dezelfde voorwaarden als bij het indienen van een motie. Zie verder paragraaf 3.

U kunt bij vragen over het indienen van een amendement contact opnemen met de Concernstaf. Contactpersoon is Frans van de Waart. (06-57593279). Per mail bereikbaar via: motiealv@vng.nl.

2. De procedure voor het indienen van een motie:

Verzoek delen concept motieteksten met de VNG
De VNG stelt het op prijs wanneer een gemeente een motie al in het concept-stadium deelt met het VNG-bureau (via motiealv@vng.nl) zodat er contact kan worden gelegd tussen de beleidsafdeling van de VNG en de betreffende gemeente. Dat stelt de VNG in staat om VNG standpunten/inzet en actuele ontwikkelingen nader toe te lichten. In de praktijk is gebleken dat deze afstemming vaak leidt tot aanpassingen of aanscherpingen in de tekst van de motie.

U kunt bij vragen over de procedure voor het indienen van moties contact opnemen met de Concernstaf. Contactpersonen zijn Rommy Bakker (06-55893983) en/of Frans van de Waart (06-57593279). Zij zijn per mail bereikbaar via motiealv@vng.nl.

De deadline voor het indienen van moties
De deadline voor het indienen van definitieve moties voor de ALV van 29 juni 2022 is *uiterlijk maandag 21 november 2022, 12.00 uur*, via motiealv@vng.nl. Dit is geen statutaire deadline, maar een dringend verzoek van het VNG bestuur aan de leden. Als moties op tijd worden ingediend, kan de VNG de leden tijdig informeren over de moties en de preadviezen van het VNG-bestuur bij de moties. Latere indiening betekent dat het VNG bestuur geen tijdig preadvies meer kan vaststellen.

Het gevolg hiervan is dat de gemeenten hun standpuntbepaling over de motie en het preadvies niet meer tijdig kunnen voorbereiden. Gemeenten geven aan dat ze het heel vervelend vinden als niet alle moties behandeld kunnen worden in de laatste B&W vergadering voor de ALV.

Voorbereiden en vaststellen preadviezen door het VNG-bestuur en informeren van de leden
Het VNG-bureau bereidt op basis van de ingediende definitieve motie een preadvies van het VNG-bestuur bij de motie voor. Er zijn drie smaken: overnemen, aanhouden of ontraden.

De planning is als volgt:

- Op woensdag 23 november, 11.00-12.00 uur bespreekt het VNG-bestuur in een extra ingelaste bestuursvergadering de tot dan toe definitief ingediende moties en stelt het VNG-bestuur de preadviezen vast.
- Na deze bestuursvergadering informeert de VNG de leden zo spoedig mogelijk (streefdatum is donderdag 22 november) in een ledenbrief over de moties en preadviezen.

3. De regels voor ondertekening

Hieronder volgt meer informatie over de ondertekening van moties voor de ALV aan de hand van de meest gestelde vragen.

Wie ondertekent namens de gemeente een motie voor de ALV?
Het indienen van moties voor de ALV is een uitvoerende bestuurlijke aangelegenheid, die volgens artikel 160 van de Gemeentewet binnen de bevoegdheid van het college valt. Dit betekent dat moties namens het college ondertekend worden. Daarnaast is medeondertekening door raadsleden uiteraard ook mogelijk. Het advies aan het college is om de inhoud van de motie vóór indiening af te stemmen met de gemeenteraad.

Wie ondertekent namens het college een motie voor een ALV?
Namens het college zijn de volgende ondertekeningen mogelijk:

- De burgemeester namens het college;
- De burgemeester samen met de (inhoudelijk) betrokken wethouder namens het college;
- De burgemeester samen met de gemeentesecretaris namens het college;

Uitgangspunt is dat de inhoud van de motie binnen het college is afgestemd.

Hoe zit het met de ondertekening van een motie die mede door andere gemeenten worden ingediend?
Onderaan de motie kunnen de namen worden gezet van de gemeenten die de motie mede indienen met daarbij een handtekening namens het college van de mede indienende gemeente (wie ondertekent namens het college van de mede-indienende gemeente is niet van belang).

Hoe om te gaan met gemeenten die de motie willen ondersteunen?
Daarvoor volstaat een opsomming (in bullets) van de namen van deze gemeenten onderaan de motie of in een aparte bijlage. Hiervoor zijn geen handtekeningen nodig.

Steunbetuigingen aan moties dienen door ondersteunende gemeenten bij de indienende gemeente te worden aangeleverd. De gemeente is dus zelf verantwoordelijk voor het bijhouden van overzichten van ondersteunende gemeenten.

De indienende gemeente kan het VNG-bureau tot uiterlijk 1 dag voor de ALV een definitieve lijst van ondersteunende gemeenten doorgeven. Deze lijst wordt geplaatst op de site van de VNG. Dit is een aparte lijst als bijlage bij de motie. Verzoeken hiervoor dienen uiterlijk dinsdag 28 juni vóór 10.00 uur te zijn ingediend via motiealv@vng.nl.

Doorgeven ambtelijke en bestuurlijke contactpersonen en mogelijkheid tot inspreken in ALV
Wij vragen u om bij het indienen van de motie ook de naam en gegevens van de ambtelijke contactpersoon en van de inhoudelijk verantwoordelijke bestuurder (burgemeester, wethouder, raadslid, secretaris of griffier) van de gemeente aan ons door te geven (via motiealv@vng.nl)

Daarnaast is het mogelijk dat een vertegenwoordiger van de gemeenten als inspreker de motie in de ALV toelicht. Dat kan een burgemeester, wethouder, secretaris, griffier of raadslid zijn. Voor moties waarop door het VNG bestuur een positief preadvies is uitgebracht is dit niet per se nodig.

Alleen fysiek aanwezige deelnemers kunnen in de ALV het woord vragen. Indien u het voornemen hebt om het woord te voeren, stellen wij het op prijs als u zich vooraf bij het VNG-bureau aanmeldt (liefst woensdag 30 november vóór 12 uur) via motiealv@vng.nl zodat wij een reactie namens het VNG-bestuur kunnen voorbereiden. U krijgt dan het woord bij het betreffende agendapunt. Vanzelfsprekend kunt u ook altijd spontaan het woord vragen in de ALV.

Wat is nog meer van belang om te weten?

- Een motie is pas definitief als deze is ondertekend. De VNG publiceert alleen moties met een handtekening.
- Logo’s van gemeenten op een motie is prima, maar hoeft niet per se.

CONCEPT NOTULEN ALGEMENE LEDENVERGADERING 29 JUNI 2022

Notulen van de algemene ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, op woensdag 29 juni 2022 in De Westfries in Hoorn.

Aanwezig zijn het bestuur – met de heer J. Van Zanen (burgemeester van Den Haag) als voorzitter, tevens voorzitter van de vergadering – en de algemene directie van de Vereniging, alsmede, blijkens de ingeleverde presentiekaarten.

a. Gemeenten

Aa en Hunze
Aalsmeer
Aalten
Achtkarspelen
Alblasserdam
Albrandswaard
Alkmaar
Almelo
Almere
Alphen aan den Rijn
Alphen-Chaam
Altena
Ameland
Amersfoort
Amstelveen
Amsterdam
Apeldoorn
Arnhem
Assen
Asten
Baarle-Nassau
Baarn
Barendrecht
Barneveld
Beesel
Berg en Dal
Bergeijk
Bergen op Zoom
Berkelland
Bernheze
Best
Bladel
Blaricum
Bloemendaal
Bodegraven-Reeuwijk
Boekel
Borger-Odoorn
Borsele
Boxtel
Breda
Brielle
Bronckhorst
Brummen
Bunnik
Bunschoten
Buren
Capelle aan den IJssel
Castricum
Coevorden
Cranendonck
Culemborg
Dalfsen
Dantumadiel
De Bilt
De Fryske Marren
De Ronde Venen
De Wolden
Delft
Den Haag
Den Helder
Deurne
Deventer
Diemen
Dijk en Waard
Dinkelland
Doetinchem
Dongen
Dordrecht
Drechterland
Drimmelen
Dronten
Duiven
Echt-Susteren
Edam-Volendam
Ede
Eemsdelta
Eijsden-Margraten
Eindhoven
Elburg
Emmen
Enkhuizen
Epe
Ermelo
Etten-Leur
Geldrop-Mierlo
Gemert-Bakel
Gennep
Gilze en Rijen
Goes
Gooise Meren
Gorinchem
Gouda
Groningen
Haarlem
Haarlemmermeer
Halderberge
Hardenberg
Hardinxveld-Giessendam
Harlingen
Hattem
Heemskerk
Heemstede
Heerde
Heerenveen
Heerlen
Heeze-Leende
Heiloo
Hellendoorn
Hellevoetsluis
Helmond
Hendrik-Ido-Ambacht
Hengelo
Het Hogeland
Heumen
Heusden
Hillegom
Hilvarenbeek
Hoeksche Waard
Hof van Twente
Hollands Kroon
Hoogeveen
Hoorn
Horst aan de Maas
Huizen
Hulst
IJsselstein
Kaag en Braassem
Kampen
Kapelle
Katwijk
Kerkrade
Koggenland

Krimpen aan den IJssel
Krimpenerwaard
Laarbeek
Land van Cuijk
Landgraaf
Landsmeer
Lansingerland
Laren
Leeuwarden
Leiden
Leiderdorp
Leidschendam-Voorburg
Leusden
Lingewaard
Lisse
Loon op Zand
Lopik
Losser
Maasdriel
Maasgouw
Maashorst
Maassluis
Maastricht
Meerssen
Meierijstad
Meppel
Midden-Drenthe
Midden-Groningen
Moerdijk
Molenlanden
Montferland
Montfoort
Neder-Betuwe
Nederweert
Nieuwegein
Nieuwkoop
Nijkerk
Nijmegen
Nissewaard
Noardeast-Fryslân
Noord-Beveland
Noordenveld
Noordoostpolder
Noordwijk
Nunspeet
Oegstgeest
Oirschot
Oisterwijk
Oldambt
Oldebroek
Oldenzaal
Olst-Wijhe
Ommen
Oost Gelre
Oosterhout
Ooststellingwerf
Oostzaan
Opmeer
Opsterland
Oss
Oude IJsselstreek
Ouder-Amstel
Oudewater
Overbetuwe
Papendrecht
Peel en Maas
Pijnacker-Nootdorp
Purmerend
Putten
Raalte
Reimerswaal
Renswoude
Reusel-De Mierden
Rhenen
Ridderkerk
Rijssen-Holten
Rijswijk
Roerdalen
Roermond
Roosendaal
Rozendaal
Rucphen
Schagen
Scherpenzeel
Schiedam
Schouwen-Duiveland
‘s-Hertogenbosch
Simpelveld
Sint-Michielsgestel
Sittard-Geleen
Sliedrecht
Sluis
Smallingerland
Soest
Someren
Staphorst
Stede Broec
Steenbergen
Steenwijkerland
Stein
Stichtse Vecht
Súdwest-Fryslân
Terneuzen
Terschelling
Texel
Teylingen
Tholen
Tilburg
Tubbergen
Twenterand
Tynaarlo
Tytsjerksteradiel
Uitgeest
Uithoorn
Urk
Utrecht
Utrechtse Heuvelrug
Vaals
Valkenswaard
Veendam
Veenendaal
Veere
Veldhoven
Velsen
Venray
Vijfheerenlanden
Vlaardingen
Vlissingen
Voerendaal
Voorschoten
Voorst
Vught
Waalwijk
Waddinxveen
Wageningen
Wassenaar
Waterland
Weert
West Betuwe
West Maas en Waal
Westerkwartier
Westland
Weststellingwerf
Westvoorne
Wierden
Wijchen
Wijdemeren
Wijk bij Duurstede
Winterswijk
Woensdrecht
Wormerland
Woudenberg
Zaanstad
Zaltbommel
Zeewolde
Zeist
Zoetermeer
Zoeterwoude
Zuidplas
Zundert
Zutphen
Zwartewaterland
Zwijndrecht
Zwolle

01. Opening en Agenda

De voorzitter heet de leden welkom en vraagt allereerst de aandacht van de leden voor het antwoord van de Koning op het bericht van de VNG. De Koning stelt de uiting van gevoelens van eerbied en verbondenheid op prijs en wenst de VNG een geslaagde bijeenkomst toe.

De voorzitter geeft vervolgens een toelichting op de stemprocedure. Zoals gebruikelijk vindt er deze ALV besluitvorming plaats op basis van gewogen stemmen. Elke gemeente heeft per 1000 inwoners 1 stem, met een maximum van 75 stemmen per gemeente. De uitslagen zijn openbaar en het stemgedrag wordt na de vergadering via de VNG-website bekend gemaakt. Het systeem wordt getest met een proefstemming. Alleen vooraf aangemelde sprekers kunnen het woord voeren.

Om toe te zien op een juist verloop van de stemmingen is een commissie van stemopneming aangewezen. Deze staat onder voorzitterschap van Marga Vermue, burgemeester van Sluis.

02. Voorstel notulencommissie

Van deze vergadering zal het VNG-bureau een verslag uitwerken dat ter accordering op de eerstvolgende vergadering aan de leden wordt voorgelegd. Om toe te zien op een correcte weergave van de vergadering wordt statutair een notulencommissie ingesteld, bestaande uit ten minste drie personen.

De *voorzitter* stelt voor om de volgende drie personen te benoemen in de notulencommissie:

- Erik van Merrienboer, burgemeester Terneuzen
- Jacqueline van Dongen, wethouder Zwijndrecht
- Riekje van Vugt-Buter, wethouder Loon op Zand.

Het voorstel wordt bij acclamatie aangenomen.

3. Voorstel tot goedkeuring notulen Extra ALV 13 januari 2022

Dan de vaststelling van de notulen van onze vorige vergadering, de Extra ALV van 13 januari 2022.
De leden van de notulencommissie voor deze vergadering werd gevormd door:

- Reshma Roopram, wethouder Barendrecht
- Erik Drenth, wethouder Midden-Groningen
- Nermina Kundic, wethouder Soest.

Zij hebben verklaard dat de notulen een getrouw beeld geven van wat tijdens de vergadering is besproken en besloten.

Het voorstel wordt bij acclamatie aangenomen.

04. Mededelingen

De leden zijn op 19 mei 2022 geïnformeerd over de verlenging van de termijnen in de vacatureronde voor VNG bestuur en commissies. Inmiddels hebben zich ruim 300 kandidaten aangemeld. Daarmee zitten wij

nog lang niet op het aantal kandidaten dat zich vier jaar geleden aanmeldde. De *voorzitter* nodigt kandidaten van harte uit om zich bij voorkeur uiterlijk 1 juli 2022 aan te melden.

05. Jaarverslag 2021, inclusief Financieel Jaarverslag en inhoudelijke verantwoording collectieve financiering gemeentefonds

Het jaarverslag bestaat uit een online bestuurlijk verslag en een financieel verslag. De verantwoording van het fonds Gemeenschappelijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) is opgenomen in beide verslagen.
Het VNG-bestuur legt het bestuurlijk verslag ter kennisname aan de leden voor en vraagt de leden om het Financieel Jaarverslag vast te stellen en om het bestuur décharge te verlenen.

Het voorstel wordt bij acclamatie aangenomen.

06. Voorstellen inzet en financiën VNG 2023

De leden hebben een integrale VNG kadernota ontvangen op basis van de maatschappelijke opgaven waar gemeenten voor staan. Rekening houdend met de verschillen in governance en financiering van de verschillende VNG activiteiten legt het bestuur in totaal vier voorstellen ter besluitvorming aan de leden voor:

a. Het contributievoorstel VNG voor 2023
b. De Kadernota 2023 met daarin de ambities voor de beleidsinzet en de inzet op gebied van GGU
c. De GGU begroting 2023 en de financiële bijdrage aan het Fonds GGU
d. Het voorstel om het saldo van de beklemde gemeentefondsreserve toe te voegen aan de algemene reserve VNG Realisatie.

<u>Motie Barendrecht</u>
Bij dit agendapunt is een motie van de gemeente Barendrecht ontvangen. De motie doet een voorstel voor "Substantiële vermindering van de beleggingsportefeuille van de VNG in combinatie met een éénmalige uitkering (en of contributieverlaging) aan alle deelnemende gemeenten". In zijn preadvies heeft het bestuur deze motie ontraden.

Wethouder Lennart van der Linden geeft aan dat de VNG er financieel solide voorstaat en er een grote risicovolle beleggingsportefeuille is. De voorgenomen afbouw van de portefeuille is niet gerealiseerd en de portefeuille groeit zelfs door. Daarom de oproep aan de VNG om de portefeuille te verkleinen en geld aan gemeenten terug te geven.

Penningmeester Eric van Oosterhout wijst er namens het bestuur op dat er meerjarige afspraken zijn gemaakt voor afbouw, waarbij het behoud van een stabiele financiële positie van de VNG en stabiele contributie voor de leden centraal staat. Versnelde afbouw van de beleggingsportefeuille brengt de slagkracht van de vereniging in gevaar in een tijd dat de VNG veel werk heeft te verzetten.

Wethouder Lennart van der Linden geeft aan dat er sinds het maken van de meerjarige afspraken in 2018 wel iets is veranderd.

Penningmeester Eric van Oosterhout benadrukt dat versnelde afbouw risico's heeft en de leden alleen een klein eenmalig voordeel oplevert, terwijl dit leidt tot een hogere contributie op langere termijn.

Uitslag stemming: de motie Barendrecht 'Vermindering beleggingsportefeuille VNG': is verworpen met een meerderheid van 90,04%

Uitslagen van de stemmingen over de voorstellen:
6a. VNG contributievoorstel 2023: aangenomen met 98,29%
6b. VNG Kadernota voor 2023: aangenomen met 100%
6c. Totale GGU Begroting 2023 en Financiële bijdrage fonds GGU: aangenomen met 99,41%
6d. Toevoegen saldo beklemde gemeentefondsreserve aan algemene reserve VNG
Realisatie: aangenomen met 99,91%.

7. Uitwerking Regeerakkoord en gevolgen voor gemeenten

De voorzitter geeft aan dat het bestuur de leden op 1 juni een eerste stand van zaken heeft gegeven van de voortgang van de gesprekken met het kabinet met een toelichting op de Voorjaarsnota. Vorige week woensdag ontvingen de leden de resolutie “Zekerheid over de structurele financiën” over de VNG-inzet voor de komende periode. In verband met het uitstel van het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) hebben de leden de resolutie uiteindelijk pas kort voor deze ALV ontvangen.

De voorzitter wijst erop dat over dit onderwerp eerder al het een en ander is gewisseld in de bijdrage van de minister van BZK en zijn eigen speech.

Kernpunten van de resolutie zijn:

1. We moeten als één overheid optreden, dus gemeenten en rijk samen. Wij willen dat ook. Het is goed om dat nogmaals luid en duidelijk uit te spreken
2. We moeten dus zo snel mogelijk in overleg met het rijk om te bespreken hoe we weer als één overheid kunnen optreden. Hiervoor moet het “ravijn” wel worden gedicht.
3. Er moet zo snel mogelijk duidelijkheid ontstaan over waar we aan toe zijn.
4. Als het kabinet blijft bij het coalitieakkoord en geen oplossing biedt voor het ravijn kan het niet anders dat we met de handrem moeten besturen en dat gemeenten zeer beperkt kunnen bijdragen aan de ambities van het kabinet. Daarom moet het kabinet zich aan de wet houden en gemeenten adequaat financieren.
5. Als het kabinet garandeert dat gemeenten in staat worden gesteld om hun werk te doen -ook financieel- zijn gemeenten bereid om het gesprek aan te gaan over de uitbreiding van het lokaal belastinggebied. Dit gebeurt wel onder nadrukkelijke voorwaarden. Het zou absurd zijn dat het rijk zijn wettelijke taak niet nakomt en gemeenten vervolgens bij de eigen inwoners geld moeten ophalen om het gat dat het rijk doet ontstaan te vullen. We doen een oproep aan de minister om, als het lokaal belastinggebied niet lukt of vertraagt in ieder geval met een plan B te komen, waarbij het voor rekening en risico van het rijk is om voldoende middelen als gemeenten te houden.
6. We gaan met het Interprovinciaal Overleg (IPO) in gesprek over een gezamenlijke strategie voor verwerking hiervan in de komende meerjarenbegroting.

Amendement Breda en Zaanstad namens G40
Paul Depla, burgemeester van Breda, geeft een toelichting op het amendement van de gemeenten Breda en

Zaanstad namens de G40. Het is goed dat de resolutie er ligt. Deze kan echter op enkele punten nog wat scherper worden geformuleerd.

Het amendement stelt voor de huidige passage in de resolutie:
"2. Dat het noodzakelijk is om op korte termijn en in ieder geval nog vóór Prinsjesdag te overleggen met het kabinet over deze gezamenlijke aanpak en dat gemeenten een brede delegatie van het kabinet moeten uitnodigen om genoemd overleg te voeren;"

Te vervangen door de nieuwe passage:
"2. Dat het noodzakelijk is om op korte termijn, bij voorkeur gelijktijdig met het overleg medio juli inzake landelijke regietafel asiel en migratie, en in ieder geval kort na het reces en voor Prinsjesdag te overleggen met het kabinet over deze gezamenlijke aanpak en dat gemeenten een brede delegatie van het kabinet moeten uitnodigen om genoemd overleg te voeren. In dit overleg kunnen uitsluitend afspraken gemaakt worden over de rol van gemeenten over de maatschappelijke opgaven (waaronder ook asiel en migratie) als door het kabinet wordt toegezegd dat het 'ravijn 2026 en verder, de Kloof van Kaag, ' wordt gedicht."

Ook stelt het amendement voor om de volgende huidige passage in de resolutie te schrappen:
"... als onderdeel van de oplossing voor de langere termijn. ...".

<u>Andere insprekers</u>
Eva Boswinkel, wethouder Zutphen, geeft aan dat er binnen het M50-netwerk brede steun is voor deze resolutie. Toch was er tijdens de afgelopen M50-ledenbijeenkomst het sentiment dat de resolutie wat 'te braaf' is. Het belang van structurele financiële middelen ook vanaf 2026 kan niet genoeg worden benadrukt.

Jan Iedema, wethouder Zoetermeer, spreekt zijn waardering uit voor de inzet van de VNG in de gesprekken met het rijk. Er zijn mooie resultaten bereikt voor de korte termijn. Maar nog steeds geen financiële zekerheid en de opschalingskorting hangt boven ons hoofd. De resolutie is op een goede manier aangescherpt met het eerder toegelichte amendement en krijgt de steun van Zoetermeer. De gemeente zal het proces kritisch blijven volgen en ook het initiatief van de "Raden in Verzet" wordt voortgezet. Er liggen diverse aangenomen moties en een eerdere resolutie van de VNG die oproepen tot verdergaande maatregelen als het kabinet na de kabinetsformatie niet over de brug zou komen met structureel geld. Zoetermeer wil de druk op het kabinet blijven opvoeren.

<u>Reactie namens het bestuur</u>
Theo Weterings, commissievoorzitter Bestuur & Veiligheid, reageert namens het bestuur op het amendement en de inbreng van de andere insprekers. Het bestuur adviseert positief op het amendement van Breda en Zaanstad. Het financiële verhaal van het kabinet is onvoldoende en de gemeenten kunnen er niet mee uit de voeten.

<u>Stemming over gewijzigde resolutie "Zekerheid over de structurele financiën"</u>
De conform het amendement gewijzigde resolutie wordt aangenomen met een meerderheid van 99,65%.

08. Bestuurlijke afspraken klimaat en energie

Het bestuur stelt de leden voor om in te stemmen met de afspraken die de VNG heeft gemaakt over de uitvoering van het klimaatakkoord met rijk, Interprovinciaal Overleg (IPO) en Unie van waterschappen (UvW).

Bij dit agendapunt zijn de volgende moties ingediend:

- Motie Veldhoven: “Plan van aanpak capaciteit schaarste elektriciteitsnetwerk”
- Motie Zwijndrecht “Programmeerbare financiering energietransitie”
- Motie Terneuzen “Uitvoerbaarheid transities klimaat, energie, stikstof en wonen”.

Op deze drie moties is door het bestuur een positief preadvies uitgebracht.

Motie Veldhoven: “Plan van aanpak capaciteit schaarste elektriciteitsnetwerk”

Jeroen Rooijakkers, wethouder Veldhoven, geeft een toelichting op de motie. Hij uit zijn verbazing over gebrek aan capaciteit op het net. Gemeenten, bedrijven en particulieren willen wel, maar kunnen hun plannen daardoor niet uitvoeren. Dat is Nederland onwaardig.

Motie Zwijndrecht “Programmeerbare financiering energietransitie”.

Jacqueline van Dongen, wethouder van Zwijndrecht, geeft een toelichting op de motie. Veel klimaatmaatregelen zijn als een “loterij met een kleine winstkans”. Zorg voor meer structuur en meer zekerheid voor gemeenten die zich willen inspannen.

Motie Terneuzen “Uitvoerbaarheid transities klimaat, energie, stikstof en wonen”

Erik van Merrienboer, burgemeester van Terneuzen, geeft een toelichting op de motie. Naast aandacht voor structurele positie gemeente moet er ook aandacht zijn voor de uitvoerbaarheid van grote transities in de praktijk. Er is behoefte aan voldoende capaciteit in gemeenten.

Ton Heerts, voorzitter van het College voor Arbeidszaken, reageert namens het bestuur op de motie Terneuzen. Er is veel aan de hand. Uitstroom van personeel bij gemeenten is groot en er komen jarenlange tekorten aan personeel aan. Samenwerking tussen gemeenten en met andere partijen zal noodzakelijk zijn om dit op te vangen.

Inspreker bij het bestuursvoorstel

Floor Vermeulen, burgemeester van Wageningen, benadrukt het belang van “boter bij de vis”. In tekst van het bestuursvoorstel kan worden gelezen dat de VNG de hogere ambities voor het klimaat niet steunt. De VNG zou zich wel achter deze hogere ambities moeten scharen, waarbij er natuurlijk wel voldoende middelen naar gemeenten moeten gaan.

Lot van Hooijdonk, commissievoorzitter Economie, Klimaat, Energie & Milieu, reageert namens het bestuur. Zij is het inhoudelijk eens met de steun voor hogere ambities mits daar de middelen voor beschikbaar zijn. De huidige tekst in het bestuursvoorstel is zo gekozen vanwege de context van het Klimaatakkoord dat door de VNG is getekend. Daar heeft de VNG zich aan gebonden. Daarna komen aanvullende voorstellen over hogere ambities aan bod en die zal de VNG beoordelen vanuit het uitgangspunt “bij taken horen knaken”. Gemeentelijke initiatieven om extra stappen te zetten worden zeker door de VNG gesteund.

Jacqueline van Dongen, wethouder van Zwijndrecht, wijst op het belang van adequate financiering van warmtenetten. Zij heeft twee verzoeken aan de VNG. Wees realistisch over de onrendabele top die er vaak is bij warmtenetten en voorkom dat het financiële risico bij gemeenten worden neergelegd. De Kaderbrief noemt opties die gemeenten verplichten om eigen vermogen in te zetten. Dat is onwenselijk.

Lot van Hooijdonk, commissievoorzitter Economie, Klimaat, Energie & Milieu, reageert namens het bestuur. Zij geeft aan dat de genoemde risico's voor gemeenten vallen onder drie randvoorwaarden die de VNG aan de uitvoering van het Klimaatakkoord heeft gesteld. De gemeenten waarbij deze problematiek speelt zijn van harte uitgenodigd voor de bijeenkomsten die de VNG hierover organiseert.

Uitslagen stemmingen over de moties en het bestuursvoorstel "Bestuurlijke afspraken klimaat en energie":

- Motie Veldhoven: Plan van aanpak capaciteit schaarste elektriciteitsnetwerk": aangenomen bij acclamatie
- Motie Zwijndrecht "Programmeerbare financiering energietransitie": aangenomen bij acclamatie
- Motie Terneuzen "Uitvoerbaarheid op het gebied van de transities van klimaat, energie, stikstof en wonen": aangenomen bij acclamatie
- Bestuursvoorstel: "Bestuurlijke afspraken klimaat en energie": aangenomen met 99,54%

09. Overzicht rijksbeleid op het gebied van wonen

Dit overzicht hebben de leden in een nazending ontvangen en ter informatie voorgelegd.

Liesbeth Grijsen, vice-commissievoorzitter Ruimte, Wonen & Mobiliteit, geeft namens het bestuur een toelichting op dit overzicht. VNG constateert dat er veel aandacht van het rijk is voor belangrijke vraagstukken rond wonen. De VNG heeft met name vragen rond betaalbaar wonen. Zo zal onder meer de sloop van woningen straks extra druk hierop zetten.

Bij dit punt worden drie moties behandeld:

- Motie Sluis "Hulp bij bijdrage versnelling woningbouw"
- Motie Moerdijk "Omgevingswet mag (nationale) woningbouwambitie niet vertragen"
- Motie gemeenten Achterhoek "Concrete planning verbetertraject Digitaal Stelsel Omgevingswet na invoering wet en realistische communicatie".

Op de moties van Sluis en de gemeenten in de Achterhoek is door het bestuur een positief preadvies uitgebracht. Het preadvies op de motie Moerdijk is deels overnemen en deels aanhouden.

Motie Sluis "Hulp bij bijdrage versnelling woningbouw"

Marga Vermue, burgemeester van Sluis, geeft een toelichting op de motie. De motie is net name gericht op de noodzaak om belemmeringen bij woningbouw weg te nemen. Hoe kunnen gemeenten en rijk daar verder mee komen. Zij geeft aan dat de passage over de "ladder duurzame stedelijke vernieuwing" uit het dictum van de motie wordt gehaald omdat deze passage verschillend kan worden uitgelegd.

De voorzitter geeft aan dat met die aanpassing het bestuur een positief preadvies uitbrengt op de motie.

Motie Moerdijk “Omgevingswet mag (nationale) woningbouwambitie niet vertragen”
Danny Dingemans, wethouder van Moerdijk, geeft een toelichting op de motie. Steeds opnieuw uitstellen van de invoering van de Omgevingswet leidt ertoe dat gemeenten plannen niet kunnen uitvoeren.
Gelet op het preadvies van het bestuur steunen de indieners van de motie het voorstel:

- om alleen de eerste oproep in de motie (aandringen op inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2023) aan de leden voor te leggen en
- de tweede oproep (om de Omgevingswet indien nodig met een aantal jaren uit te stellen) aan te houden en de VNG de ruimte te geven om de leden hierover te zijner tijd te raadplegen.

Irma van de Scheur, wethouder Berg en Dal, vindt dat de motie erg koerst op datum inwerkingtreding. Regio Berg en Dal benadrukt dat niet de invoeringsdatum maar de realisatie van de randvoorwaarden leidend moet zijn.

Lot van Hooijdonk, commissievoorzitter Economie, Klimaat, Energie & Milieu, reageert namens het bestuur. Zij constateert dat gemeenten over de invoering van Omgevingswet verdeeld zijn. Dat stelt de VNG voor een groot dilemma. De zorgen van een deel van de gemeenten zijn zeer terecht. VNG wil daarom een half jaar van tevoren helderheid over de invoering van de Omgevingswet. De Eerste Kamer spreekt zich echter pas in het najaar uit en dat geeft gemeenten weinig tijd. Op dit moment werkt de VNG aan een oplossing waarbij gemeenten die nog niet gereed zijn voor het nieuwe systeem, langer kunnen werken met het oude systeem. Dat moet echter nog breder worden getest. Mede gelet hierop houdt de VNG graag op een later moment een ledenraadpleging.

Motie Achterhoek “Concrete planning verbetertraject Digitaal Stelsel Omgevingswet na invoering wet en realistische communicatie”
Jasper Bloem, wethouder van Zutphen, geeft een toelichting op de motie. Bij de gemeenten in de Achterhoek bestaan grote zorgen over het verbetertraject. Het traject brengt risico’s voor het niveau van dienstverlening dat gemeenten kunnen leveren. Daarom wordt deze oproep gedaan voor realisme bij ambities, uitvoering en communicatie.

Henri Lenferink, voorzitter van het College voor Dienstverleningszaken, reageert op de motie van de gemeenten in de Achterhoek. Hij verwijst allereerst naar de eerdere toelichting die door Lot van Hooijdonk is gegeven. Zoals bij andere grote trajecten, zullen er ook hier kinderziekten zijn. In de planning en uitvoering moet daarmee rekening worden gehouden. Overigens is de situatie in dit geval niet heel verontrustend, maar is er zeker aandacht voor verbeteringen nodig. Het bestuur heeft daarom een positief preadvies uitgebracht op deze motie.

Uitslagen stemmingen over de moties

- Motie Sluis “Hulp bij bijdrage versnelling woningbouw” (met het gewijzigde dictum): aangenomen bij acclamatie
- Motie Moerdijk “Omgevingswet mag (nationale) woningbouwambitie niet vertragen”:
    - de eerste oproep in de motie is aangenomen met 92,16%
    - de tweede oproep in de motie is aangehouden in overeenstemming met het preadvies van het bestuur

- Motie gemeenten Achterhoek “Concrete planning verbetertraject Digitaal Stelsel Omgevingswet na invoering wet en realistische communicatie”: aangenomen bij acclamatie.

10. Verantwoording bestuur over uitvoering moties ALV 13 januari 2022 en eerdere ledenvergaderingen

Het bestuur stelt de leden voor:

- in te stemmen met de verantwoording door het bestuur over de uitvoering van alle op 13 januari ingediende en eerder aangehouden moties
- alle moties af te doen, waarbij alle nog actuele onderdelen van moties onderdeel gaan uitmaken van de VNG-inzet op de betreffende dossiers.

De reden voor dit laatste voorstel is dat het bouwwerk aan nieuwe en aangehouden moties in de afgelopen jaren zeer complex is geworden. Veel moties zijn al langere tijd niet geheel actueel qua dictum en onderbouwing. Door het coalitieakkoord en de mogelijke (deel)afspraken tussen VNG en het kabinet zullen dictum en onderbouwing van veel aangehouden moties straks nog verder aan actualiteit en onderbouwing hebben ingeboet. Naar aanleiding van dit voorstel hebben meerdere gemeenten aangegeven zich zorgen te maken. Zij vragen zich af hoe de VNG de leden straks op de hoogte houdt van de voortgang op de verschillende dossiers waarop de moties betrekking hebben.

De *voorzitter* benadrukt dat de VNG vanzelfsprekend de leden via de website en andere communicatiekanalen door het jaar heen goed op de hoogte houdt. De VNG zal nagaan hoe zij in haar communicatie nog beter kan toelichten hoe de inzet van de moties in de VNG-inzet is opgenomen en hoe de VNG poogt om die inzet om te zetten in daden en in resultaten voor de leden. Bij die verbeterslag zullen de leden worden betrokken.

<u>Overige moties</u>

Bij dit agendapunt worden ook de overige negen nieuwe moties behandeld:

- Motie Rijswijk: “Meer aandacht voor rol gemeenten bij de totstandkoming en implementatie van afspraken over uitgebreide producentenverantwoordelijkheid”
- Motie Almere en Tilburg “Een uitvoerbaar en betaalbaar inburgeringsstelsel, anders niet acceptabel voor gemeenten deel II”
- Motie Utrechtse Heuvelrug: “Evaluatie Wet Veiligheidsregio’s”
- Motie Heemstede, Bloemendaal en Zandvoort: “Doorpakken op lachgas”
- Motie Wijk bij Duurstede, Heemstede en Noordoostpolder: “Structurele aandacht en financiering voor informatieveiligheid op lokaal niveau”
- Motie Heemstede, Beverwijk, Uitgeest, Velsen, Zandvoort, Smallingerland, Katwijk: “Inclusief stemmen voor mensen met een visuele beperking”
- Motie BAR-gemeenten: “Verminderen administratieve druk door explosieve groei van het aantal SISA-regelingen”
- Motie Borsele: “Aanpassing abonnementstarief Wmo”
- Motie Heemstede: “Versterking wisselwerking gemeenten - de VNG”.

Op al deze moties is door het bestuur een positief preadvies uitgebracht. Eerst worden de nieuwe moties behandeld en het voorstel voor de verantwoording van het bestuur over de uitvoering van eerdere moties.

Motie Rijswijk “Meer aandacht voor rol gemeenten bij de totstandkoming en implementatie van afspraken over uitgebreide producentenverantwoordelijkheid”
Armand van der Laar, wethouder van Rijswijk, geeft een toelichting op de motie. Veel gemeenten maken zich hier zorgen over. Producenten worden zelf verantwoordelijk en dat gaat niet altijd goed. Soms is er ook veel onduidelijkheid, zoals rond de afspraken over textiel. Daarom is het van belang dat gemeenten aan de voorkant van het proces zijn betrokken, er goed onderzoek wordt gedaan en dat ook de minister diens verantwoordelijkheid neemt.

Uitslag stemming: de motie wordt aangenomen bij acclamatie.

Motie Almere en Tilburg “Een uitvoerbaar en betaalbaar inburgeringsstelsel, anders niet acceptabel voor gemeenten deel II”
Yusuf Celik, wethouder van Tilburg, geeft een toelichting op de motie. De dit jaar in werking getreden wet kent nog losse eindjes, waaronder de regeling van de onderwijsroute. De VNG wordt opgeroepen om hierover met het kabinet in overleg te gaan.

Uitslag stemming: de motie wordt aangenomen bij acclamatie.

Motie Utrechtse Heuvelrug “Evaluatie Wet Veiligheidsregio’s”
Frits Naafs, burgemeester Utrechtse Heuvelrug, geeft een toelichting op de motie. Het Veiligheidsberaad werkt op zich goed, maar moet niet uitgroeien tot een bestuursorgaan.

Theo Weterings, commissievoorzitter Bestuur & Veiligheid, reageert namens het bestuur. De strekking van de motie is in lijn met de VNG-inzet bij de evaluatie van de Wet op de veiligheidsregio’s. Van bijzondere bevoegdheden voor het Veiligheidsberaad is alleen sprake bij bijzondere omstandigheden.

Uitslag stemming: de motie wordt aangenomen met een meerderheid van 99,66%.

Motie Heemstede, Bloemendaal en Zandvoort “Doorpakken op lachgas”
Astrid Nienhuis, burgemeester van Heemstede, geeft een toelichting op de motie. Lachgas is helaas nog steeds geen verboden stof in de Opiumwet. Uitbreiding van de gereedschapskist van de politie is nodig. Ook voor vervoer en opslag is meer ruimte voor de politie nodig.

Theo Weterings, commissievoorzitter Bestuur & Veiligheid, reageert namens het bestuur. Het bestuur adviseert positief op de motie. Hij wijst erop dat de gemeente overlast door lachgas wel kan aanpakken via de APV.

Uitslag stemming: de motie wordt aangenomen bij acclamatie.

Motie Wijk bij Duurstede, Heemstede en Noordoostpolder “Structurele aandacht en financiering voor informatieveiligheid op lokaal niveau”
Iris Meerts, burgemeester Wijk bij Duurstede, geeft een toelichting op de motie. Zij spreekt ook namens de “cyber-burgemeesters”. Eerder is in de ALV al een resolutie aangenomen op dit punt. Maar gemeenten verwachten meer van de minister van BZK aan de voorkant van de problematiek.

Peter Snijders, commissievoorzitter Informatieveiligheid, reageert namens het bestuur. De VNG ondersteunt de motie van harte en zet zich op verschillende manieren in om verdere stappen te zetten.

Uitslag stemming: de motie wordt aangenomen bij acclamatie.

Motie Heemstede, Beverwijk, Uitgeest, Velsen, Zandvoort, Smallingerland en Katwijk "Inclusief stemmen voor mensen met een visuele beperking"
Astrid Nienhuis, burgemeester van Heemstede, geeft een toelichting op de motie. 400.000 mensen in Nederland hebben een visuele beperking en het is onacceptabel dat zij beperkt worden in hun mogelijkheden om te stemmen. Dat is nu niet goed en efficient geregeld. Iedere gemeente zou minimaal een stembureau moeten hebben met extra voorzieningen voor deze doelgroep.

Theo Weterings, commissievoorzitter Bestuur & Veiligheid, reageert namens het bestuur. Het bestuur adviseert positief op de motie. Ook de minister van BZK wil zich nadrukkelijk inzetten hiervoor.

Uitslag stemming: de motie wordt aangenomen met een meerderheid van 99,23%.

Motie BAR-gemeenten "Verminderen administratieve druk door explosieve groei van het aantal SISA-regelingen"
(Geen toelichting indienende gemeenten)

Uitslag stemming: de motie wordt aangenomen bij acclamatie.

Motie Borsele "Aanpassing abonnementstarief Wmo"
Marga van der Plasse, wethouder van Borsele, geeft een toelichting op de motie. De eerdere aanpassing van het tarief betreft alleen de huishoudelijke hulp. Dat past niet bij het bredere doel van de Wmo, namelijk brede ondersteuning van kwetsbaren. Daarbij hoort ook een passende eigen bijdrage.

Uitslag stemming: de motie wordt aangenomen bij acclamatie.

Motie Heemstede "Versterking wisselwerking gemeenten - de VNG"
Astrid Nienhuis, burgemeester van Heemstede, geeft een toelichting op de motie. Er zijn veel grote opgaven en uitdagingen, die vragen om intensievere samenwerking tussen VNG en gemeenten. Zo kan versplintering worden voorkomen en kunnen krachten worden gebundeld. De VNG wordt ook opgeroepen om een dialoog met de leden aan te gaan over het rapport van Douwe-Jan Elzinga over de inrichting van het lokaal bestuur.

Uitslag stemming: de motie wordt aangenomen bij acclamatie.

Ter vergadering ingediende motie Hof van Twente inzake stikstof
Wim Meulenkamp, wethouder van Hof van Twente, geeft een toelichting op de motie die ter vergadering is ingediend. Hij roept de VNG op om de stikstofkaarten van tafel te halen, omdat deze tot veel onduidelijkheid en onbegrip leiden. Hij roept ook op om meer bestuurlijke aandacht voor deze problematiek.

Lot van Hooijdonk, commissievoorzitter Economie, Klimaat, Energie & Milieu, reageert namens het bestuur. Zij geeft aan dat dit thema wel degelijk veel bestuurlijke aandacht heeft van de verschillende overheden. Ook de VNG haalt signalen uit het land op. De VNG pleit nadrukkelijk voor een breed toekomstperspectief. Overigens heeft de minister aangegeven dat de stikstofkaarten alleen richtinggevend zijn. Of bekendmaking van deze stikstofkaarten achteraf gezien verstandig was, daarover kan verschillend worden gedacht.

Belangrijk is dat we met elkaar in gesprek gaan. Het heeft haar voorkeur om over de oproep in deze motie niet te stemmen.

Wim Meulenkamp, wethouder van Hof van Twente, geeft aan de motie wel in stemming te willen brengen.

Uitslag stemming: de motie wordt verworpen met een meerderheid van 73,98%.

Bestuursvoorstel afdoening moties

Tenslotte volgt de behandeling van het voorstel van het bestuur aan de leden om in te stemmen met:

- de verantwoording door het bestuur over de uitvoering van alle op 13 januari ingediende en eerder aangehouden moties
- alle moties af te doen, waarbij alle nog actuele onderdelen van moties onderdeel gaan uitmaken van de VNG-inzet op de betreffende dossiers.

Roger de Groot, burgemeester van Noordoostpolder, reageert op het voorstel. Hij maakt zich zorgen over hoe de VNG de leden straks op de hoogte houdt van de voortgang op de verschillende moties. Het huidige overzicht van de verantwoording over moties geeft veel houvast en het zou jammer zijn als dat wegviel. Wellicht kan het tweede deel van het bestuursvoorstel apart in stemming worden gebracht.

De voorzitter geeft aan toch te hechten aan stemming over het gehele bestuursvoorstel. Wel zegt hij toe dat er in overleg met de leden zal worden gewerkt aan een andere wijze van informatievoorziening, die de leden dor het jaar heen goed op de hoogte houdt.

Uitslag stemming: het bestuursvoorstel wordt aangenomen met een meerderheid van 95,99%.

11. Rondvraag/WVTTK

Voor de rondvraag hebben zich geen insprekers gemeld.

De voorzitter kijkt terug op een zeer geslaagd VNG-Congres en bedankt daarvoor:

- de gastgemeenten uit West-Friesland, te weten: Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec
- de mensen die hebben gezorgd voor geluid, techniek en opbouw
- de medewerkers van het VNG-bureau en VNG Connect
- alle anderen die een bijdrage aan dit VNG-Congres hebben geleverd!

05. VNG JAARPLAN 2023

Bijlage bij ledenbrief 4 november 2022: “Uitnodiging Najaars ALV 2 december 2022”

Voorstel
Kennis te nemen van het VNG Jaarplan en begroting 2023.

Aanleiding
De VNG werkt aan een krachtige lokale overheid. De maatschappelijke opgaven voor gemeenten staan hierin centraal. Om ieder jaar zo goed mogelijk aan te sluiten bij deze opgaven die voor gemeenten prioriteit hebben en de stappen die hierin gemaakt worden te
kunnen overleggen aan onze leden, wordt zowel op beleidsmatig vlak als op het vlak van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering een jaarplan opgesteld. Zo geven we richting en duiding aan onze activiteiten.

Op de ALV van juni 2022 is de VNG Kadernota 2023 inclusief de begrotingen aangenomen. In deze kadernota zijn de contouren geschetst van de grote maatschappelijke, financiële en organisatorische opgaven waar gemeenten voor staan. Uitgangspunt is om hierin als gemeenten en VNG gezamenlijk op te trekken. Het VNG Jaarplan 2023 is uitgewerkt binnen de kaders die zijn van de Kadernota 2023. Beleidsplannen en GGU-activiteiten worden in samenhang gepresenteerd, en tegelijkertijd onderscheiden. Zo wordt het voor gemeenten duidelijk wat de beoogde inspanningen op de verschillende inhoudelijke opgaven gaan zijn in 2023. Ook is de concept GGU-begroting bijgevoegd, waarmee inzichtelijk wordt hoe de beschikbare middelen op verschillende (sub-) thema’s worden ingezet.

Inhoudelijke opbouw jaarplan
In de voorstellen voor 2023 is het VNG Jaarplan binnen de kaders van de Kadernota op de ALV verder uitgewerkt. De activiteiten van VNG worden onderverdeeld in 7 hoofdthema’s in het jaarplan:

1. Inclusieve samenleving
2. Leefomgeving
3. Lokale democratie en veiligheid
4. Informatiesamenleving
5. Uitvoering
6. Actieve ledenorganisatie
7. Ondersteuning organisatie

Begroting 2023
De begroting bevat de organisatie van de VNG, waarbij VNG Diensten B.V. en dochterbedrijven buiten beschouwing zijn gelaten. De voornaamste inkomsten zijn contributie en de inzet eigen vermogen. Daarnaast vormen ook subsidies en het Fonds GGU wezenlijke vormen van inkomsten. In de VNG begroting zijn deze opgenomen zonder resultaatseffect. Opbrengsten en kosten zijn aan elkaar gelijk. De in de begroting gepresenteerde omvang van het GGU-fonds is € 59,84 miljoen, zoals opgenomen in de kadernota en vastgesteld in de ALV van juni 2022. In de begroting staan projecten waarvoor de VNG vrijwel zeker subsidie krijgt. Verplichtingen ten laste van subsidies worden pas aangegaan als toezegging definitief is.
De voornaamste ontwikkelingen die in de begroting zijn benoemd, zijn de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaardenregeling, de organisatieontwikkeling en de huidige prijsontwikkelingen (inflatie).

VNG Jaarplan 2023

Beleidsinzet & Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering

Over de VNG

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) werkt aan een krachtige lokale overheid. We zetten voor gemeenten relevante vraagstukken op de agenda en zetten de uitvoering in gemeenten centraal. De VNG is een lerende organisatie; we stellen ons continu de vraag waar we staan en wat we kunnen verbeteren. We zijn trots op de bevlogenheid en de betrokkenheid van onze medewerkers. Zij zijn in staat snel en goed in te spelen op urgente vraagstukken. Wendbaar, dienstbaar en gericht op maatschappelijke meerwaarde.

De VNG heeft drie pijlers:
- Behartigen van de belangen van gemeenten.
- Platformfunctie: gemeenten leren met en van elkaar.
- Ondersteunen van de uitvoering in gemeenten.

Inhoud

1. Inleiding 4

Interview met Leonard Geluk, algemeen directeur 4

2. Inclusieve Samenleving 5

Interview met Ingrid Hoogstrate, directeur Inclusieve samenleving 6
2.1 Kansengelijkheid 7
2.2 Bestaanszekerheid 10
2.3 Gezond leven 15

3. Leefomgeving 19

Interview met Albert Vermuë, directeur Leefomgeving 20
3.1 Fysieke leefomgeving 21
3.2 Omgevingswet 25
3.3 Energie en klimaat 27
3.4 Regionale economie 30

4. Lokale democratie en veiligheid 32

Interview met Andries Kok, directeur Lokaal bestuur en informatiesamenleving 33
4.1 Vitale lokale democratie 34
4.2 De veilige gemeente 37
4.3 Gemeenterecht 40
4.4 Financiële dienstverlening 42
4.5 Werkgeversfunctie 44

5. Informatiesamenleving 45

Interview met Nathan Ducastel, directeur VNG Realisatie en VNG Naleving en met Andries Kok, directeur Lokaal bestuur en informatiesamenleving 46
5.1 Digitale Informatievoorziening 47
5.2 Digitale veiligheid 59
5.3 Verantwoord datagedreven werken 63
5.4 Ethiek en digitale grondrechten 67
5.5 Trends en innovatie 71

6. Uitvoering 74

Interview met Nathan Ducastel, directeur VNG Realisatie en VNG Naleving 75
6.1 Inclusieve dienstverlening 76
6.2 Uitvoerbaarheid en uitvoeringskracht 78
6.3 Gezamenlijke inkoopkracht: beleid, uitvoering en beheer 80

7. Actieve ledenorganisatie 83

Interview met Pieter Jeroense, plaatsvervangend algemeen directeur en directeur VNG International 84
7.1 Programma Verenigingsstrategie 2030 85
7.2 Netwerkorganisatie 86
7.3 Kennis 87
7.4 Europa en internationale context 88
7.5 Internationaal 89
7.6 Global Goals 90

8. Ondersteuning organisatie 91

8.1 Bedrijfsvoering 92
8.2 Communicatie 94
8.3 Fondsbeheer, planning & control en quality assurance 95
8.4 Governance-ondersteuning extern 96

9. VNG begroting 2023 97

Inleiding

‘Stap naar voren voor een beter openbaar bestuur’

Leonard Geluk, algemeen directeur

De afgelopen jaren hebben voor de VNG veelal in het teken gestaan van financiën. In 2023 willen we ons meer richten op de inhoudelijke koers. Waarbij de vraag vooral is: hoe werkt het openbaar bestuur in Nederland? Als VNG en als gemeenten zijn we daar onderdeel van en hebben we daar een rol in. Én we hebben daar zorgen over. Het is te veel ad hoc, te veel voor de korte termijn. Waar we naartoe willen is een agenda voor de lange termijn, met oplossingen waarmee we zekerheid kunnen bieden aan inwoners, ondernemers en bedrijven. Als gemeenten willen we een stap naar voren doen om een bijdrage te leveren aan een betere overheid. Een overheid die dicht bij de inwoners staat en democratisch gelegitimeerd is door de raad.

Met die stap naar voren nemen we verantwoordelijkheid voor de grote thema’s van deze tijd. Ik noem zorg, vergrijzing, bestaanszekerheid. Hoe bieden we mensen perspectief, zeker in tijden waarin zaken als inflatie en energiekosten voor onzekerheid zorgen. Ook asiel is een thema waarin de inzet van gemeenten belangrijk is en dat heeft weer een directe relatie met de woonagenda. En dan is er het stikstofthema; dat is geen primaire gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar is niet los te bezien van ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. Denk aan de gevolgen voor het landelijk gebied en de samenhang met claims op de ruimte zoals woningbouw.

Om deze beleidsthema’s handen en voeten te geven hebben we de Gemeenschappelijke Gemeentelijke Uitvoering nodig. Wat mij betreft moeten we de GGU groter maken. Niet alleen qua geld: de 60 miljoen euro die nu naar het GGU Fonds gaan is slechts 0.1 procent van de totale uitgaven. Maar ook qua invulling: de GGU is niet alleen IT, maar ook het samen organiseren van denkkracht.

Daarmee keer ik terug naar de stap naar voren: die zetten we samen. Niet in 344 losse stapjes, maar als sterk collectief. Waarbij ik me goed realiseer dat dit soort bewegingen veel impact hebben op de individuele gemeente; dat blijft de primaire aandacht hebben van elke gemeente. Maar daarnaast moeten we elkaar opzoeken, en als één sterke bestuurslaag optreden; dat staat ook centraal in onze Verenigingsstrategie 2030. Dat collectief van gemeenten is nodig om in samenspel met rijk, provincies en waterschappen het openbaar bestuur te versterken. We moeten met elkaar afstemmen en met elkaar keuzes maken. Niet afwachten, niet alleen reageren op voorstellen van het rijk, maar zelf agenderen. Dat heeft gevolgen voor het onderlinge overleg en de lobby richting rijk; dat zal intensiever worden. En het zal hier en daar spannend worden. Maar we doen dit vanuit de overtuiging dat we zo naar een betere overheid toegaan.

2 Inclusieve samenleving

2.1 Kansengelijkheid
2.2 Bestaanszekerheid
2.3 Gezond leven

‘Krachtig bestuur, krachtig beleid, krachtige uitvoering’

Ingrid Hoogstrate, directeur Inclusieve samenleving

Ook in 2023 richt onze aandacht zich op de drie opgaven uit de propositie ‘De winst van het sociaal domein’. Dat zijn: het herstellen van bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en het makkelijker maken van gezond leven. Alles wat we doen hangen we daaronder. En alles wat we doen hangt met elkaar samen; we verbinden niet alleen de thema’s inhoudelijk aan elkaar, maar ook de mensen die daar aan werken. Want als je het over bestaanszekerheid hebt, heb je het over inkomen, en daarmee ook over wonen. Bij kansengelijkheid denk je ook aan kinderopvang en welke verantwoordelijkheid de gemeente daarin heeft als het gaat over vergoeding. En heb je het over gezond leven, dan raakt dat al snel aan thema’s als vervoer en mobiliteit.

In tijden van crises – wonen, energie, klimaat – groeit niet alleen de intrinsieke onzekerheid, maar ook het wantrouwen in de overheid. Dat kunnen wij als VNG niet oplossen. Maar we kunnen wel die samenhang bevorderen en daar inhoud aan geven. De grote maatschappelijke trends hebben allemaal effect op wat we kunnen, willen en moeten. Waarbij voorop staat dat de inwoner er echt wat van merkt. Dat is een ambitieuze opgave die om een langjarige, niet-vrijblijvende samenwerking vraagt tussen overheid en maatschappelijke partners in en rondom het sociaal domein.
Daarom is samenhang niet alleen nodig op thema’s, maar ook tussen beleid en uitvoering; dat kun je niet los van elkaar zien. Waarbij ik opmerk dat ‘een hele goede uitvoering’ geen doel op zich is, maar dat het doel leidend is voor de uitvoering. Soms is uitvoering nu eenmaal ingewikkeld, maar noodzakelijk om het doel te bereiken. Zelf geef ik de voorkeur aan de term uitvoerbaarheid; dat is toch net iets anders.

Net zo belangrijk als beleid en uitvoering is het bestuur. Die drie moeten in balans zijn. Krachtig bestuur, krachtig beleid en krachtige uitvoering. Goed bestuur is nodig om de analyse te maken om de goede dingen te doen. Dat begint bij de gemeenten zelf, want de ambities waaraan we handen en voeten willen geven zijn van hen, niet van de VNG. Een bestuurder die geworteld is in lokale samenleving weet als de beste wat de gemeente nodig heeft. Als VNG helpen we bij alles wat overkoepelend is. Onze rol is dan ook niet om ambitie op ambitie te stapelen. Zeker niet in deze tijd waarin er al zoveel op de gemeenten afkomt. Waar we wel voor zijn is duiding en analyse. Van gedrag, van beelden en van financieringsmethodieken. Waarom wordt er zoveel gebruikgemaakt van jeugdzorg? Het begint met de vraag. Dan blijft het niet alleen bij wenselijkheden, maar kun je een pad naar het doel uitstippelen. En of je dat nu beleid noemt of uitvoering; het is vooral een realistisch plan. Een plan dat stoelt op analyse en samenhang en op de collectieve wijsheid van alle gemeenten.

2.1 Kansengelijkheid

Om kansengelijkheid te vergroten, leggen gemeenten de focus op die (groepen) inwoners die de ondersteuning het hardst nodig hebben. Vooral het versterken van de startpositie van jongeren is daarbij van belang. Door te investeren in kansengelijkheid versterken we hun kansen op het gebied van gezondheid, talentontwikkeling en inzet op de arbeidsmarkt. Investeren in kansengelijkheid is ook investeren in de prestatiekwalificaties en de sociaal-maatschappelijke rol van het onderwijs. Om zo kinderen en jongeren te kunnen bieden wat zij nodig hebben om hun weg te vinden in onze samenleving.

Beleidsinzet

We zien dat met name de kwetsbare gezinnen toenemend onder druk staan door maatschappelijke veranderingen (zoals corona, prestatiedruk, onveilige leefomgeving). De decentralisatie heeft ertoe geleid dat het aanbod van onderwijs en hulp dicht bij de gezinnen is gebracht. Tegelijkertijd zien we dat het gebruik ervan stevig is toegenomen, terwijl de druk op de gezinnen ogenschijnlijk niet is afgenomen. Dit vraagt om meer sturing op de transformatie waarbij we op alle leefgebieden kijken naar de kansen van jongeren en er in het bijzonder oog is voor mensen in kwetsbare situaties.

→ **In 2023** zetten wij ons in voor een betere samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Dit met als doel om het aanbod voor de inwoners structureel en op maat te kunnen bieden. Wij werken samen met de PO- en VO-raad aan een propositie die gemeenten kunnen gebruiken in hun samenwerking.

→ **In 2023** zorgt een Hervormingsagenda Jeugd voor langjarige duidelijke financiële kaders voor gemeenten, zodat ze hun taken voor de jeugd goed kunnen uitvoeren. Ook pakken we samen met gemeenten de implementatie op van de onderwerpen die bij gemeenten liggen: het versterken van de lokale teams onder andere door het opstellen van een kwaliteitskader, het verstevigen van de gemeentelijke opdrachtgeverschap en het terugdringen van administratieve lasten.

→ **In 2023** zijn er voor Landelijke Inkoop Jeugdhulp (LTA) nieuwe contracten. Daarnaast starten we in 2023 met de opdracht van de Commissie van Wijzen om de landelijke inkoop te herzien, zodat gemeenten als collectief beter kunnen sturen op hoogspecialistische jeugdhulp.

Ketenbureau i-Sociaal Domein

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Het Ketenbureau i-Sociaal Domein vervult een regiefunctie op het vlak van standaarden en inhoudelijke ondersteuning om de administratieve lasten te verminderen en kosten te besparen. Via het *Gemeentelijk Gegevensknooppunt (GGk)* hebben gemeenten stabiele en betrouwbare toegang tot het berichtenverkeer voor de Wmo en de Jeugdwet, de signalen met betrekking tot de Wet langdurige zorg (Wlz) en de berichten over de persoonsgebonden budgetten (PGB). Het GGk is aangesloten op een landelijke infrastructuur en is in opdracht van de VNG in beheer bij het Inlichtingenbureau. Het GGK maakt maximaal gebruik van bestaande standaarden en generieke adapters.

→ **In 2023** ontwikkelen we het Ketenbureau i-Sociaal Domein door en intensiveren we de inzet. Dat doen we onder andere door het bevorderen van het strategisch partnerschap tussen gemeenten en aanbieders gericht op een moderne gegevensuitwisseling.

→ **In 2023** dringen we we de contractdiversiteit voor de Jeugdwet verder terugdringen door na de niet-kernbedingen ook kernbedingen verregaand te standaardiseren op het gebied van jeugd.

Voorziening Vroegtijdig Aanmelden MBO

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Gemeenten ondersteunen scholen met de *Voorziening Vroegtijdig Aanmelden* MBO (VVA), zodat ze veilig en digitaal aanmeldinformatie van potentiële mbo-leerlingen kunnen uitwisselen. Door gebruik te maken van deze collectieve voorziening besparen gemeenten kosten.

→ **In 2023** leveren we een financiële bijdrage aan het Inlichtingenbureau om het berichtenverkeer VVA te kunnen voortzetten. In 2023 zit dit in de afrondingsfase.

Toezicht en handhaving kinderopvang

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor handhaving en toezicht in het kader van de Wet kinderopvang. Zij voeren de handhaving uit bij commerciële kinderopvanginstellingen en gastouders op basis van inspectierapporten die door de GGD's worden opgesteld. in 2023 verbeteren we de transparantie en kwaliteit van toezicht en de handhaving door standaardisatie van afspraken en bundeling van expertise.

→ **In 2023** ontwikkelen we de kwaliteitseisen voor de gastouderopvang door en werken we het principle based toezicht/regulation (PBT) uit.

Hervormingsagenda Jeugd

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

De Hervormingsagenda Jeugd stellen we voor 2023 vast. Deze agenda moet gemeenten langjarig financiële zekerheid bieden. Een belangrijke pijler hiervoor is de monitoring van de agenda en afspraken met het rijk.

Bovendien gaan we samen met gemeenten en partners aan de slag om de jeugdhulp en het jeugdstelsel te verbeteren. Daarvoor bieden we ondersteuning bij onder andere de volgende onderwerpen:

→ **In 2023** werken we een monitor bij de Hervormingsagenda Jeugd uit.

→ **In 2023** ondersteunen wij gemeenten bij het versterken van het wijkgerichte werken en komt er een kader voor wijkteams.

→ **In 2023** realiseren we de af- en ombouw van Jeugdzorg+ in grote mate en zetten we een stap verder in de afbouw van residentiële jeugdhulp. Wij ondersteunen gemeenten bij de diverse vragen die hierbij komen kijken. Zo is er een project wachttijden dat gemeenten ondersteunt bij het inzicht in en het oplossen van wachttijden. Ook worden er in lijn met de Norm voor Opdrachtgeverschap verdergaande stappen gezet in de regionale samenwerking en de ondersteuning van gemeenten bij bovenregionale vraagstukken.

2.2 Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is een grondrecht en geen beleidskeuze. Om bestaanszekerheid te bieden moeten de basisvoorwaarden op orde zijn, zoals de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen, de zekerheid van werk en van mee kunnen doen in de samenleving. Maar ook de zekerheid van een dak boven je hoofd in een geschikte en betaalbare woning. En in een veilige en prettige omgeving, met snelle en toegankelijke dienstverlening in situaties die de veiligheid bedreigen.

Gemeenten begeleiden inwoners naar passend werk, ondersteunen hen bij het oplossen van inkomens- of schuldenproblematiek, en hebben een regierol bij het inburgeren van nieuwkomers. Het is daarbij van belang dat gemeentelijke processen, dienstverlening en informatievoorziening worden ingericht vanuit het perspectief van de inwoners. We ondersteunen gemeenten bij de uitvoering van wetgeving, en bij het professionaliseren en inrichten van het informatielandschap op basis van Common Ground binnen de ketens Werk en Inkomen en Schulden en Inburgering (het WISI-domein). In het Koers- en Actiedocument WISI 2022-2023 is de samenhang in het WISI-domein verder vormgegeven.

Beleidsinzet

De bestaanszekerheid van grote groepen Nederlanders staat onder druk. Om gemeenten in staat te stellen om met menselijke maat hun inwoners te kunnen helpen, zetten wij ons in om op lange termijn bestaanszekerheid in Nederland te versterken. Dat doen we door ons in te zetten voor goede wetten, kennissamenwerking te stimuleren en voldoende middelen beschikbaar te stellen voor de gemeentelijke uitvoering.

→ **In 2023** komen we met de nieuwe commissie Participatie, Schuldverlening en Integratie tot een langetermijnvisie op bestaanszekerheid; dit als concretisering van de propositie en inbreng voor de Verenigingsstrategie 2030.

→ **In 2023** zetten we met het UWV in op aansluitende dienstverlening waardoor inwoners niet tussen wal en schip vallen bij ondersteuning naar werk.

→ **In 2023** streven we naar de eerste ervaringen met categorale bijstand voor energiearmoede, naar een brede gemeentelijke bevoegdheid voor categorale bijstand, en naar meer mogelijkheden bij het oplossen van schulden. Ook streven we ernaar dat gemeenten over structurele middelen kunnen beschikken om armoede en schulden te bestrijden.

→ **In 2023** zetten we voor de verbetering van woonzekerheid concrete stappen om voor iedereen betaalbaar en geschikt wonen te realiseren. Daarom zetten we in op de rijksprogramma's op het gebied van Volkshuisvesting & Ruimtelijk Ordening (VRO). Focus daarbij ligt op volumeafspraken in de verdeling van sociale woningbouw per regio en investeringen in betaalbare woningen.

→ **In 2023** dragen we bij aan het positioneren van de opgaven uit het deelprogramma 'Een thuis voor iedereen'. Dat is erop gericht om alle kwetsbare doelgroepen passende huisvesting te garanderen met de benodigde zorg en ondersteuning.

→ **In 2023** zetten we in op een samenhangende handelwijze bij dreigende onveiligheid door een vereenvoudiging binnen de jeugdbeschermingsketen, en door versterking van de positie en de financiering van zorg- en veiligheidshuizen, de invoering van een familierechter en het optimaliseren van de ketensamenwerking.

→ **In 2023** richt onze belangenbehartiging zich bij werkzekerheid op voldoende middelen voor re-integratie en betere financieringsmogelijkheden voor scholing, leerwerkloketten en loonkostensubsidies.

Regie op het WISI-domein en Vraagorganisatie

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

In het Koers- en Actiedocument WISI 2022-2023 is de samenhang in het WISI-domein vormgegeven. We continueren de inzet op het Koers & Actieplan ten behoeve van verbeterde besluitvorming en dienstverlening naar gemeenten. Ook versterken we daar vanuit de visie en dienstverlening op bestaanszekerheid. We bevorderen de integraliteit van de opgaven binnen het WISI-domein en de aansluiting hierop van de subsidieprogramma's. Daarbij creëren we overzicht van de informatiekundige opgaven per thema (Werk, Inkomen, Schulden en Inburgering) die door VNG/VNGR worden gefaciliteerd.

We ontwikkelen en onderhouden de ketens binnen het WISI-domein zodat deze beter aansluiten op de behoeften en mogelijkheden van de gemeentelijke uitvoering. Daarnaast informeren en adviseren we gemeenten over veranderingen in de WISI-ketenvoorzieningen, waardoor het gemeentelijk inzicht in het WISI-domein toeneemt door de samenhang van functies, diensten, instrumenten, applicaties en data. Op basis hiervan kunnen gemeenten hun informatiekundige behoefte exacter duiden, en sneller vanuit verschillende perspectieven reageren op procesveranderingen. Ook vullen we de opdrachtgeversrol in namens de gemeenten voor Suwinet.

→ **In 2023** richten we ons op de thema's uitvoering Wet inburgering, nieuwe infrastructuur arbeidsmarkt, uitfasering UWV-portaal, toekomst beheer schuldendomein en de aanpassing van de Participatiewet.

→ **In 2023** nemen we deel aan de WISI-ketenprocessen en realiseren we ketenafspraken en voorzieningen. We standaardiseren processen en informatiestromen vanuit het uitgangspunt dat de inwoner centraal staat. Ook toetsen we de uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de implementatie van nieuwe wetten en regelgeving. We organiseren daarvoor gemeentelijke expertgroepen waarbij er knelpunten en aandachtspunten in de uitvoering worden gesignaleerd, gedefinieerd en beschreven. Zo brengen we de consequenties van voorgenomen wijzigingen in kaart voor wat betreft regelgeving, ketenwerkprocessen en keteninformatievoorzieningen. Deze kennis en expertise delen we gevraagd en ongevraagd en leggen we voor aan programma's en projecten in samenwerking tussen VNG, SZW, UWV en Divosa.

Werkdomein

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

→ **In 2023** faciliteren we gemeenten door regie te voeren op de diverse gemeenschappelijke gemeentelijke processen in het Werkdomein. Zo houden we zicht op de ontwikkelingen die volgens de informatiekundige visie Common Ground dienen te worden ontwikkeld voor opschaling en standaardisatie. We bieden een aantal specifieke ketentoepassingen aan in samenwerking met landelijke organisaties ter verbetering van het werkdomein. Denk daarbij aan VUM (Verbeteren Uitwisselen Matchingsgegevens), UM (UitwisselingsMechanisme) en de instrumentengidsen Dennis (werkgeversdienstverlening) en Eva (werkzoekenden dienstverlening).

→ **In 2023** brengen we de programma's VUM, UM en instrumentengidsen Dennis en Eva onder integrale aansturing van het programma OMW (Ondersteuning Modernisering Werkdomein).

→ **In 2023** werken we mee aan het SZW-programma Innovatie Gegevens Sociaal Domein (IGS). In dit programma houden we regie op pilots rond innovaties van gemeenten die gericht zijn op gegevensuitwisseling Werk en Inkomen vanuit burgerperspectief.

Inburgering

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

De Wet inburgering 2021 (Wi2021) is 1 januari 2022 in werking getreden. We faciliteren gemeenten vanuit de teams Naleving en Informatievoorziening bij het uitvoeren en monitoren van de Wi2021 in het kader van het lerend stelsel.

→ **In 2023** werken we aan het doorontwikkelen van de gegevensuitwisseling in de keten (plateau 2 en 3) en aan een ketensamenwerking Inburgering & lerend stelsel.

→ **In 2023** zetten we in op een integrale werkwijze vanuit het *Position Paper Integrale Uitvoeringsketen*, waarbij we verbindingen maken met de thema's diversiteit, maatschappelijke onrust en zorg en veiligheid.

Multidisciplinaire handhaving

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

We ondersteunen gemeenten in het sociaal domein bij de ketensamenwerking met partners gericht op projectmatige interventies. Dit doen we op basis van het convenant van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI), waarin vertegenwoordigers van de landelijke ketenpartners samenwerken. Ook ondersteunen we het landelijk dekkend bestuurlijk netwerk van negen Regionale Platforms Fraudebestrijding (RPF). Door de uitvoering gezamenlijk op te pakken, kunnen complexe ketenafspraken met de inzet van gezamenlijke expertise efficiënter worden opgesteld en uitgevoerd.

Steeds meer ligt de nadruk op het voorkómen van fouten of fraude en het toepassen van maatwerk bij handhaving, zoals bij terugvordering en het opleggen van maatregelen. Daarnaast blijkt dat misbruik meestal alleen kan worden opgespoord door samen te werken met ketenpartners en gegevensdeling. Hierdoor komt er steeds meer nadruk te liggen op zorgvuldigheid als het gaat om handhavingsprocessen en gegevensbescherming.

→ **In 2023** voeren we ten minste 27 interventieprojecten uit die direct een financiële besparing opleveren voor gemeenten en ketenpartners. Bijvoorbeeld doordat uitkeringen worden beëindigd en ten onrechte uitgevoerde betalingen worden teruggevorderd. De interventie-projecten leveren ook indirecte besparingen op aangezien er een preventieve werking van uitgaat, en omdat de gemeentelijke uitvoering op basis van deze ervaringen verbetert.

→ **In 2023** ondersteunen we 9 regionale platforms op het gebied van fraudebestrijding.

→ **In 2023** zetten we ons in om complexe ketenafspraken met de inzet van gezamenlijke expertise efficiënter op te stellen en uit te voeren. Dit draagt bij aan een doelmatige en rechtmatige uitvoering, waarbij de menselijke maat centraal staat. Handhaving is daarmee een instrument om de integraliteit van dienstverlening te bevorderen en de leefbaarheid in wijken te vergroten.

Inkomensdomein

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Om de dienstverlening op het gebied van inkomenszekerheid te verbeteren, nemen gemeenten samen het initiatief om op basis van ervaringen goede oplossingen te bedenken, die snel en eenvoudig toepasbaar zijn.

→ **In 2023** faciliteren we gemeenten door regie te voeren op de diverse gemeenschappelijke gemeentelijke processen in het inkomensdomein. Zo houden we zicht op de ontwikkelingen die volgens de informatiekundige visie Common Ground dienen te worden ontwikkeld voor opschaling en standaardisatie.

Programma Verbinden Schuldendomein

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Het nieuwe kabinet heeft de ambitie om de Brede schuldenaanpak, die in 2018 is geïntroduceerd door het vorige kabinet, onverminderd voort te zetten en te intensiveren. Op 12 juli 2022 brief heeft de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen een brief aangeboden aan de Tweede Kamer waarin de aanpak voor geldzorgen armoede en schulden wordt beschreven. In de brief wordt de gezamenlijke opgave benadrukt. De aanpak met inachtneming van een aantal kanttekeningen, is onderdeel van het bestuurlijk kader. De belangrijkste doelen voor de komende periode zijn:

- Meer preventie van geldzorgen.
- Sneller perspectief op een financieel zorgeloze toekomst.
- Een overheid die voor mensen werkt.

→ **In 2023** zetten we de bestaande integrale aanpak voort in een nieuw breder programma en integreren de 'nieuwe' thema's en doelgroepen (bijvoorbeeld ondernemers met financiële zorgen, jongeren, financiële educatie & life events, initiatieven Schuldenlab) in onze bestaande aanpak, structuren en producten. De routekaart Financiële Zorgen gebruiken we als kader. Zo zorgen we ervoor dat ze vindbaar en herkenbaar zijn voor gemeenten en maken we tegelijkertijd zichtbaar hoe de verschillende elementen met elkaar in verbinding staan.

Programma hersteloperatie kinderopvangtoeslag

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Het programma Hersteloperatie kinderopvangtoeslag ondersteunt sinds 2020 gemeenten bij het helpen van ouders die zijn getroffen door de problemen met de kinderopvangtoeslag.

In 2021 is gestart met een herijking van het herstelproces. De reden voor de herijking was een onderschatting van het aantal gedupeerde ouders. Daardoor meldden er zich substantieel meer ouders bij de UHT dan verwacht (tienduizenden i.p.v. duizenden). Dit zorgde ervoor dat processen vastliepen en er gekeken moest worden naar andere oplossingen. Vanuit de VNG was de inzet erop gericht om zwaarst gedupeerden eerst te helpen en te onderzoeken of en hoe de gemeenten een bredere rol in het herstelproces konden pakken. Om deze bredere rol op te pakken zijn er randvoorwaarden gesteld waaraan het nieuwe proces moest voldoen. In de herijking bleek dat er niet aan alle randvoorwaarden kon worden voldaan. In de praktijk betekent dit een versteviging van de brede ondersteuning op de vijf leefgebieden, maar geen nieuwe rol als aanspreekpunt. Het herstelproces is naar aanleiding van de herijking wel aangepast.

→ **In 2023** intensiveert de VNG de ondersteuning aan gemeenten door de inzet van regionale procesbegeleiders. Ook worden alle producten aangepast op basis van de herijking en de ontwikkelingen.

2.3 Gezond leven

Gezond leven makkelijker maken vraagt om investeren in de bestaanszekerheid van mensen, in een gezonde leefomgeving, sociale verbindingen en uiteraard ook om voldoende passende woon- en zorgvoorzieningen voor kwetsbare inwoners die daarop aangewezen zijn. Voor hen is een inclusieve samenleving en toegang tot deze voorzieningen noodzakelijk. Dat vraagt ook versterking van mogelijkheden voor domeinoverstijgende samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars, en het beter verbinden en benutten van data om ketensamenwerking in het zorgstelsel mogelijk te maken. Daarnaast vraagt de vergrijzing onze bijzondere aandacht als het gaat om een goede balans in passende ondersteuning, zorg en woonvoorzieningen voor ouderen enerzijds, en een houdbaar Wmo-stelsel anderzijds.

Voortkomend uit de propositie 'Winst van het Sociaal Domein', werken we voor en met gemeenten in 2023 aan de volgende 4 opgaven:

1. Van een zorg- naar een gezondheidsperspectief.
2. Van houdbare Wmo naar een Wmo als (sociale) basis in een houdbaar gezondheidsstelsel.
3. Van toegang tot voorzieningen naar een inclusieve toegang tot de samenleving.
4. Van opvang en beschermd wonen naar een beschermd thuis.

Beleidsinzet

→ **In 2023** realiseren we via belangenbehartiging en ondersteuning van gemeenten een structurele (financiële) basis onder de lokale en regionale aanpak gezond leven, op basis van regiobeelden en met passende voorwaarden voor domeinoverstijgende, regionale samenwerking met zorgverzekeraars.

→ **In 2023** realiseren we via belangenbehartiging helderheid voor korte en lange termijn op passende randvoorwaarden voor uitvoering van de Wmo. Randvoorwaarden zijn uitwerking eerlijke eigen bijdrageregeling/compensatie van het abonnementstarief, wettelijk mogelijk maken van resultaatfinanciering en een gezamenlijke uitvoering met het rijk (VWS|FIN\BZK) van een houdbaarheidsonderzoek Wmo in relatie met ontwikkelingen in de Zvw en Wlz.

→ **In 2023** realiseren we via belangenbehartiging en ondersteuning dat gemeenten over passende voorwaarden beschikken voor versterking van de sociale basis en een integrale uitvoering van de toegang sociaal domein. Dit om zorg en ondersteuning in de thuissituatie voor een groter wordende groep inwoners te kunnen leveren.

→ **In 2023** realiseren we via belangbehartiging en ondersteuning dat gemeenten over de passende randvoorwaarden beschikken om in regionaal verband voor kwetsbare inwoners de juiste beschermde zorg en woonvoorzieningen te bieden.

Platform sociaal domein

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Het samenwerkingsplatform Sociaal Domein is een interbestuurlijk knooppunt ter versterking van de uitvoeringskracht van samenwerkende gemeenten en ketenpartners met betrekking tot vraagstukken in het sociaal domein. Vanuit dit platform bevorderen we de samenwerking tussen rijk, gemeenten en ketenpartners gericht op een toekomstbestendig sociaal domein.

De financiering van het platform komt gedeeltelijk uit GGU-middelen en gedeeltelijk uit de zogenoemde POK-middelen.

→ **In 2023** werken we aan een voorstel om de genoemde middelen over te brengen naar het GGU-fonds.

Landelijke inkoop

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Gemeenten willen hun opdrachtgevende rol in het sociaal domein zo goed mogelijk invullen. De VNG heeft het mandaat van haar leden gekregen om essentiële landelijke functies landelijk te contracteren. Op basis van het Landelijk Transitiearrangement (LTA) wordt de landelijke inkoop van Jeugd en Wmo gegarandeerd, waardoor hoogspecialistische jeugd-hulp en Wmo beschikbaar zijn. We beheren 40 contracten Jeugd en Wmo met een omvang van ongeveer 130 miljoen euro, en verzorgen de afstemming met gemeenten hierover. We kopen deze zorg in namens gemeenten op basis van de huidige omvang en kaders. In 2023 loopt de huidige overeenkomst af en dient de zorg opnieuw te worden ingekocht. De Commissie van Wijzen heeft in mei 2021 een advies uitgebracht over de inrichting van het Jeugdhulpstelsel. In dit advies wordt onder andere geadviseerd om het LTA uit te breiden voor een aantal specialistische functies. In navolging van dit advies laten wij een onderzoek

uitvoeren onder gemeenten naar mogelijkheden voor een herbezinning van het LTA.

→ **In 2023** ligt de focus op implementatie van de nieuwe aanbestedingsperiode en het vervolg op de hervormingsagenda.

Informatieknooppunt Zorgfraude

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

In de zorg gaan vele miljarden euro's om die bedoeld zijn voor hulpbehoevende en kwetsbare mensen in de samenleving. Door serieus met zorggeld om te gaan, houden we de zorg betaalbaar. Het Informatieknooppunt Zorgfraude (IKZ) onderzoekt en deelt meldingen over zorgfraude, en signaleert trends en ontwikkelingen. Zodoende kan fraude beter en effectiever worden opgespoord en afgehandeld. Met het IKZ kunnen gemeenten kosten op de grote geldstromen besparen door fraude te bestrijden in het kader van de Wmo en de Jeugdwet. Door samen te organiseren, verbeteren we de kwaliteit van het toezicht, en creëren we een effectievere inkoop door een preventieve aanpak gericht op fouten en fraude. We ondersteunen gemeenten door kennis te delen over de casuïstiek van zorgfraude, en ontsluiten deze via een kennisbank.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten door kennisdeling over casuïstiek van zorgfraude en ontsluiting daarvan via een kennisbank.

Ketenverplichtingen

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

In de uitvoering van het sociaal domein werken gemeenten samen met ketenpartners. Door op landelijke niveau afspraken te maken, krijgen gemeenten inzicht in zorggebruik, de mogelijkheid voor aanbieders om geschillen te laten beoordelen en de domeinoverstijgende ondersteuning bij zorg en veiligheid, waaronder de landelijke hoorfunctie. Omdat we op landelijk niveau een aantal verplichtingen zijn aangegaan, ondersteunen we de uitvoeringsketen zorg en veiligheid. In samenwerking met zorgverzekeraars werken we daarbij aan gezamenlijke regiobeelden.

→ **In 2023** bieden we gemeenten inzicht in zorggebruik door middel van de Gemeentezorgspiegel.

Publieke gezondheid / Gemeentezorgspiegel

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Vanuit de incidentele GGU-inzet in 2022 is inzet gepleegd om over de versterking van preventie en publieke gezondheid structurele afspraken te maken met het rijk. Met het sluiten van het Integraal Zorgakkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord in 2022 ligt er met ingang van 2023 een structurele opdracht om gemeenten te ondersteunen in de (regionale) samenwerking met zorgverzekeraars. Daarin is gezamenlijke datasturing op basis van regiobeelden en de doorontwikkeling van de Gemeentezorgspiegel in relatie tot de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein een wezenlijk onderdeel. In maart 2022 is gestart met de samenwerking met Vektis en ZN ten behoeve van de Gemeentezorgspiegel. Met deze samenwerking is het voor alle gemeenten mogelijk kosteloos gebruik te maken van de Gemeentezorgspiegel. De applicatie geeft inzicht in alle zorgdata (zorgverzekeringswet en Wlz) in de gemeente, gekoppeld aan gemeentelijke data (Wmo en jeugdwet). Met deze data krijgt de gemeente inzicht in het zorggebruik van de gemeente op regio-, gemeente-, wijk- en buurtniveau, en kunnen relevante verbanden worden gemaakt tussen de data. Dit is een instrument van grote waarde en met grote potentie voor de domeinoverstijgende samenwerking en het is ondersteunend aan de afspraken in de zorgakkoorden. Op dit

moment zijn er bijna 90 gemeenten aangesloten.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten in de totstandkoming en uitvoering van (lokale) Preventie Akkoorden.

→ **In 2023** zetten we ons in om het aanleveren van de gemeentelijke data zo efficiënt mogelijk in te richten, in het kader van administratieve lastenverlichting voor gemeenten.

→ **In 2023** ontwikkelen we een businesscases op basis van de zorg- en gemeentedata, die daadwerkelijk rendement opleveren voor gemeenten. Denk aan een impactanalyse van specifieke GGZ-initiatieven, of effectmetingen op afspraken uit de zorgakkoorden.

Maatschappelijke ondersteuning en zorg

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Voor toekomstbestendige uitvoering van de Wmo, zetten we in op een gezamenlijk onderzoek met het rijk naar de inhoudelijke en financiële houdbaarheid van deze wet als onderdeel van het zorgstelsel. Ondertussen werken we aan deugdelijke randvoorwaarden voor de gemeentelijke uitvoeringspraktijk. Daarbij is onze inzet in het bijzonder gericht op de uitwerking van een eerlijke bijdrageregeling als alternatief voor het abonnementstarief, en op compensatie van het daardoor ontstane financiële tekort. We zetten in op versterking van de lokale regierol van gemeenten bij de uitvoering van een integrale, wijkgerichte ondersteuning en zorg. Daarbij dienen de rol en betekenis van de toegang en de verbinding met de sociale basis te worden uitgewerkt. We besteden specifiek aandacht aan de borging van cliëntondersteuning, mantelzorgondersteuning en passende ondersteuning voor inwoners met een levenslange beperking die doorwerkt in alle aspecten van het leven. We ondersteunen de beweging Beschermd Thuis voor kwetsbare groepen door financiële en wettelijke randvoorwaarden voor de doordecentralisatie van beschermd wonen te organiseren, en implementatieondersteuning aan te bieden. In samenwerking met het programma 'Een thuis voor iedereen', realiseren we woningen en woonvoorzieningen voor kwetsbare groepen. Daarnaast werken we aan het uitwerken en realiseren van rand-voorwaarden voor sociale inclusie in samenwerking met het rijk, brancheorganisatie Valente en cliëntvertegenwoordigers van Mind.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten bij de regionale en lokale implementatie van de doordecentralisatie Beschermd Wonen.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten bij de implementatie van het VN-Verdrag Handicap via het ondersteuningsprogramma 'Iedereen doet Mee!'.

3 Leefomgeving

3.1 Fysieke Leefomgeving
3.2 Omgevingswet
3.3 Energie en klimaat
3.4 Regionale economie

‘Doen en al doende leren’

Albert Vermuë, directeur Leefomgeving

Van papieren plannen naar concreet resultaat, dat wordt de rode draad voor 2023. Een gigantische opgave gezien alles wat er speelt in de leefomgeving. Tekort aan woningen, teveel aan schadelijke stoffen om maar eens wat te noemen. En zoals we het tot nu toe hebben aangepakt werkt het niet voldoende. Dat wil zeggen met sectorgericht beleid vanuit onze ministeries en vanuit Europa. Een sectorale uitvoering volstaat niet; we moeten de veelheid aan onderwerpen in samenhang aanpakken. Als we het vandaag over infrastructuur hebben, heb je het niet alleen over wegen, maar ook over energie en water. Waar we in tien jaar 900.000 woningen moeten bouwen, moeten we de 8 miljoen bestaande woningen verduurzamen. Bij alle ingrepen in de ruimte moeten we anticiperen op wat komen gaat; klimaatadaptatie met alle gevolgen voor de inrichting van het land.

En dat moet allemaal in korte tijd, denk aan de stikstofreductiedoelstelling. Daarom moet de focus naar de concrete aanpak. Integraal en in samenwerkingsverbanden met de keten en de markt. Dat is nog belangrijker geworden nu menselijk kapitaal schaars is. Hoe organiseren we het slimmer, hoe kunnen we de productiviteit verhogen, hoe kunnen we technologie beter inzetten en datagedreven werken. Maar ook: we hebben de samenleving erg complex gemaakt, met veel regelgeving en een stapeling van toezicht. Wat kunnen we schrappen zodat we ons echt op die uitvoering kunnen richten.

Wat ik wil meegeven aan onze gemeenten is dat zo’n concrete aanpak kán. Laten we vooral starten, de doelen voor ogen houden en het perspectief blijven zien. Natuurlijk kunnen we daarbij de ogen niet sluiten voor de omstandigheden: een complexe omgeving met heel diverse achterbannen en met problemen op de arbeidsmarkt, een energiecrisis en een Europese oorlog die voor allerlei tekorten zorgt. Maar laten we doen en al doende leren.

Aan de VNG de taak om gemeenten te ondersteunen in de uitvoering. Met nationale programma’s als de Regionale Energiestrategie, en met generieke hulpstructuren zodat niet elke gemeente het wiel hoeft uit te vinden. Met handreikingen en kennis: over hoe je participatie organiseert tot hoe je gebruikmaakt van data. Waarbij we ons tijd moeten gunnen om te verbeteren. Dat gaan we ook zien bij de Omgevingswet. Het duurt wel even voor we de winst van de wet kunnen benutten.

Tot slot wil ik benadrukken dat we in 2023 volop aandacht moeten hebben voor de economie en de lokale ondernemers. Door alle eerder genoemde oorzaken wordt het een onzeker jaar. Als lokale overheid moeten we de ondernemers echt nabij zijn met onze dienstverlening.

3.1 Fysieke Leefomgeving

De grote woningbouw- en bereikbaarheidsopgaven vragen om sturende gemeenten die meer invloed hebben op voldoende en passende woningen en de bereikbaarheid binnen de regio. We streven ernaar dat gemeenten in staat zijn om via omgevingsbeleid de leefbaarheid in de buurt te vergroten en om tot gezondheidswinst voor hun inwoners te komen.

Gemeenten werken aan een leefomgeving die duurzaam, inclusief en toekomstbestendig is. We vergroten daarbij de transparantie van beleid voor de leefomgeving, en maken zo participatie mogelijk. Omdat we beter toegang hebben tot nationale kennis, weten we welke nieuwe uitvoeringsvraagstukken op de gemeenten afkomen, en zijn we sneller in staat dit te vertalen naar handelingsperspectieven op basis waarvan gemeenten sneller oplossingen voor transitieopgaven kunnen inzetten.

Bouwen en wonen

Beleidsinzet

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten om voldoende passende huisvesting voor huidige en toekomstige inwoners mogelijk te maken. Het gaat hierbij onder meer om de huisvesting van asielzoekers, statushouders en kwetsbare groepen. We bieden gemeenten handelingsperspectief rondom de woonopgave, die door het kabinet geformuleerd is als het bouwen van 1 miljoen woningen.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten inhoudelijk op bouwen en wonen. Dat doen wij door de regionale woon- en mobiliteitsprogramma's te intensiveren, ondersteunen en faciliteren. Door in te zetten op structurele verbeteringen van het huidige VTH-stelsel kunnen gemeenten de toegenomen complexiteit in de fysieke leefomgeving beter het hoofd bieden. Daarnaast werkt de VNG in een interbestuurlijk programma aan de gezamenlijke opgaven met het rijk, provincies, waterschappen en gemeenten.

→ **In 2023** stimuleren we de transitie naar een meer circulaire economie. Binnen het Nationaal Programma Landelijk Gebied werken we aan een duurzaam toekomstperspectief bij de opgaven stikstof, klimaat en water.

→ **In 2023** ontwikkelen we een integrale datastrategie door, waardoor een fysieke en digitale adaptieve infrastructuur voor de (gebiedsgerichte) ondergrond tot stand komt. De strategie geeft invulling aan de drie door de VNG gestelde kaders (Verenigingsagenda, Digitale Agenda Gemeenten 2020-2024 en Meerjarenprogramma GGU 2020-2024) en internationale wetgeving (Europese Green Deal).

Mobiliteit en bereikbaarheid

Beleidsinzet

→ **In 2023** ondersteunen gemeenten om de bereikbaarheid van woon- en werkplekken te versterken door een integrale rijksbenadering van mobiliteit in relatie tot wonen, economie, bereikbaarheidsaspecten stad-land en first en last mile. We zetten daarbij in op goede betrokkenheid van gemeenten bij MIRT-programmering, bredere mogelijkheden voor verkeersveiligheid en duurzaam mobiliteitsbeleid.

→ **In 2023** behartigen we de belangen van gemeenten en agenderen we gemeentelijke mobiliteitsvraagstukken bij het rijk. Daarbij zetten wij in op de mobiliteitstransitie, duurzame bereikbaarheid en een integrale benadering met wonen, economie en energie. En op het faciliteren van gemeenten, kennisdeling en samenwerken met de achterban rond mobiliteitsvisie, verkeersveiligheid en eigen wagenpark.

Landbouw en landgebruik

Beleidsinzet

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten bij de uitvoering van het Klimaatakkoord voor de sectoren landbouw en landgebruik. Dat doen we in samenhang met de bredere VNG-inzet op de thema's als het Nationaal Programma Landelijk Gebied en behoud en ontwikkeling van de leefbaarheid. Hiervoor is een omvangrijke transitie in het landelijk gebied noodzakelijk, waarop de VNG samen met gemeenten expertise ontwikkelt en ervoor zorgdraagt dat kennis tussen gemeenten kan worden gedeeld. Ook zet de VNG zich in voor een goede betrokkenheid van gemeenten in het gebiedsproces. Door het creëren van passende randvoorwaarden voor gemeenten, ondersteunen we de transitie van het landelijk gebied waarmee we de klimaatdoelen willen realiseren.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten (met veel landelijk gebied) om samen de transities op gang te brengen in landbouw, energie en klimaat. Dat doen we door een goede betrokkenheid van gemeenten bij gebiedsprocessen en de inzet op verbeterde regelgeving voor stikstof en landbouw(hinder) met het oog op uitvoerbaarheid.

Datagestuurd werken

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Gemeenten hebben behoefte aan handvatten voor de verdere ontwikkeling, bestendiging en opschaling van datagestuurde oplossingen. Momenteel zijn er verschillende monitors beschikbaar over het fysiek domein, elk over een specifiek thema of onderwerp. Omdat er steeds meer sprake is van een interbestuurlijke opgave, neemt de noodzaak voor samenhangende gegevens toe. Daarom werken we aan een strategie voor deze samenhangende informatiestromen in het fysiek domein.

→ **In 2023** ondersteunen wij gemeenten in de ontwikkeling van een datastrategie die een fysieke en digitale adaptieve infrastructuur voor de ondergrond realiseert. Deze is gebiedsgericht (straat- en buurtniveau) en komt tot stand door met inwoners samen te werken. Daardoor kunnen gemeenten integraal plannen en beter besluiten nemen door inzet van realtime-data.

→ **In 2023** versterken we de positie van Nederlandse gemeenten door vooraf invloed uit te oefenen op nieuwe Europese wetgeving, waaronder digitale wetgeving en de Green Deal, en nieuwe beleidsmaatregelen zoals *Fit for 55*.

Bodem en ondergrond

Gemeenten hebben behoefte aan handvatten om vraagstukken over bodem en ondergrond in de volle breedte te kunnen beantwoorden. Daarom brengen we de regelgeving voor de gemeentelijke regierol op orde bij de drukte in de ondergronden. Dat draagt bij aan het verbeteren van de aanpak van klimaatverandering, gericht op hitte en wateroverlast. Daarnaast dragen we actief bij aan het samenwerkingsverband Maak Samen Ruimte, met CROW, Stadswerk en BZK. Ook bieden we gemeenten uitvoeringsondersteuning bij het optimaliseren van de afvalstromen.

Beleidsinzet

→ **In 2023** zetten wij erop in dat uitvoerbaarheid opgenomen wordt in de beleidsbrief van de minister. Dat doen we door input op te halen bij onze leden en dit door te vertalen naar inhoudelijke lobbyboodschappen aan de Tweede Kamer.

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

→ **In 2023** organiseren we regionale pilots rond bodem en grond en toetsen we de uitvoerbaarheid van het beleid op het thema bodem en ondergrond .

Vergunningen, toezicht en handhaving

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

De complexiteit in de fysieke leefomgeving is fors toegenomen. Daarom zetten we in op structurele verbeteringen van het huidige VTH-stelsel aan de hand van een interbestuurlijk programma, waarin de gezamenlijke opgaven vanuit rijk, provincies, gemeenten en waterschappen worden opgepakt. Daarnaast bieden we gemeenten ondersteuning bij de uitvoering van taken op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving om de leefomgeving gezond en veilig te houden. We versterken in samenwerking met de Omgevingsdiensten de mogelijkheden voor gemeenten om hun VTH-taken binnen het kader van de Omgevingswet uit te voeren. We bieden hiervoor *self-assesments*, netwerkbijeenkomsten, instrumentarium en expertmatige ondersteuning. Eveneens ondersteunen we gemeenten bij vraagstukken rondom externe veiligheid, zoals de risico's voor mens en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen, en bij de luchtkwaliteit. Tot slot wordt de langetermijn-inzet voor de circulaire economie vastgesteld, en zetten we de eerste stappen voor deze transitie.

→ **In 2023** versterken we de uitvoeringskracht van gemeenten door hen zo toe te rusten dat ze het opdrachtgeverschap aan de omgevingsdiensten verbeteren. En we ondersteunen gemeenten bij het vereenvoudigen van de uitvoering van vergunningen, toezicht en handhaving. Ook stellen we samen met netwerkpartners een uitvoeringsagenda op voor VTH en een veilige omgeving. We maken daarbij gebruik van diverse onderzoeken, zoals die

van de Commissie van Aartsen. Zo maken we bijvoorbeeld een interbestuurlijke externe veiligheidsmonitor en participeren we in het opzetten van een VTH-kennisinfrastructuur in samenwerking met onze partners op interbestuurlijk niveau.

Telecommunicatiewet en 5G

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Gemeenten moeten de processen en organisatie aanpassen op de invoering van de nieuwe Telecommunicatiewet. Daarnaast hebben gemeenten behoefte aan meer regie op de ondergrond en publieke ruimte, om maatschappelijke opgaven als de energietransitie, klimaatadaptatie en 5G mogelijk te maken. Dit is onder meer mogelijk door uniforme implementatie van nieuwe wetgeving en een vereenvoudiging van processen.

→ **In 2023** promoten we het Voorbeeld Antennebeleid bij gemeenten en ondersteunen we de implementatie ervan. We leveren input en volgen landelijk en Europees beleid rond digitale connectiviteit. We zijn gesprekspartner voor het ministerie van EZK en de Autoriteit Consument & Markt (ACM), om de praktische uitvoerbaarheid van de Telecommunicatiewet door gemeenten mogelijk te maken. We zetten daarbij in op complexiteitreductie van de implementatie waardoor er kostenefficiency kan ontstaan.

3.2 Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting in 2023 in werking. De wet staat voor een goede balans tussen het benutten en het beschermen van de fysieke leefomgeving. Uitgangspunten zijn minder en overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven, snellere besluitvorming, en lokaal maatwerk en vertrouwen. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de implementatie van de Omgevingswet, waarbij de VNG hen in de komende jaren zal faciliteren om de wet zodanig uit te voeren dat er voor burgers, bedrijven en overheden geen onverantwoorde risico's ontstaan.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Het DSO bestaat uit een landelijke voorziening (DSO-LV), collectieve voorzieningen voor gemeenten (DSO-CG), en uit individuele voorzieningen van overheden. Gemeenten hebben een goed werkend DSO nodig om de Omgevingswet te kunnen uitvoeren. Dat geldt vooral ten aanzien van planvorming, vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het DSO en de landelijke en lokale softwarevoorzieningen die hiermee samenhangen, worden zowel voor de korte als voor de lange termijn ontwikkeld en in beheer genomen. De voorzieningen dienen aan te sluiten op collectieve behoeften, en rekening te houden met beleidskaders en architectuurprincipes.

Vanaf 1 januari 2023 moeten gemeenten uitvoering geven aan de Omgevingswet. Vanaf dat moment wordt invulling gegeven aan nazorgondersteuning. Deze is gericht op het oplossen van problemen en beantwoorden van vragen. We willen het leereffect vergroten door het versterken van de regionale samenwerking en het verbinden van landelijke en lokale kennis en inzichten. Ook verwachten we dat gewijzigde en aanvullende wetgeving zal vragen om aangepaste kennisinstrumenten, communicatie en implementatie-ondersteuning.

Beleidsinzet

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten bij de actualisatie van modelverordeningen specifiek voor de Omgevingswet, aanpalende juridische producten en diensten, waaronder kennisdeling- en ondersteuning, en activiteiten gericht op de transitiefase van inwerkingtreding van de Omgevingswet tot 2030.

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

→ **In 2023** richten we een gemeentelijke vraagorganisatie (regie & demand) in die ervoor zorgt dat het DSO wordt doorontwikkeld en structureel zo goed mogelijk blijft aansluiten op de behoeften en mogelijkheden van de gemeentelijke uitvoering.

→ **In 2023** bieden we nazorg aan in de periode na inwerkingtreding en blijvende implementatie-ondersteuning tijdens de transitiefase van Omgevingswet (Ow) en Wet kwaliteitsborging van het bouwen (Wkb).

→ **In 2023** leveren we een bijdrage aan de landelijke voorziening die rond en na inwerkingtreding van de Omgevingswet een vraagbaak en praktische ondersteuning biedt.

→ **In 2023** brengen we de structurele (financiële en) inhoudelijke effecten van (inwerkingtreding van) de Omgevingswet in beeld om inzicht en handelingsperspectief te bieden voor gemeenten. Ook voorzien we gemeenteraad en inwoners van verantwoordingsinformatie.

→ **In 2023** verbeteren we de activiteiten rond het thema Omgevingswet en Wkb, zodat gemeenten ook na 2023 gefaciliteerd en geïnformeerd worden.

3.3 Energie en klimaat

Gemeenten richten zich op de realisatie van de ambities uit het Klimaatakkoord. De planvorming staat stevig in de steigers en de uitvoering begint op gang te komen. Daarbij moet worden geanticipeerd op het regeerakkoord dat begin 2022 is gepresenteerd, waarin een verhoging van de ambitie uit het Klimaatakkoord is aangekondigd van 49 procent naar 55 procent minder uitstoot in 2030. Ook de Europese ambities en de toegenomen urgentie van energieonafhankelijkheid door de oorlog in Oekraïne en geopolitieke verhoudingen vragen om meer gemeentelijke regie, versnelling en versteviging van de uitvoering. Er is dus sprake van intensivering terwijl de gemeentelijke aanpak nog volop in ontwikkeling is. Gemeenten willen meer inzicht in hoe opgaven uit het Klimaatakkoord in de volle breedte van het gemeentelijk domein kunnen worden uitgevoerd, zodat ze hiermee gericht aan de slag kunnen. We ontwikkelen producten en diensten die gemeenten hierin ondersteunen, zoals stappenplannen en handreikingen om de uitvoering te verbinden aan andere domeinen.

Gemeenten willen een forse slag maken in de transities naar een duurzame energievoorziening, energiegebruik, CO2-reductie en klimaatadaptatie. Dit moet uiteindelijk leiden tot een duurzame en volhoudbare economie voor inwoners en tot energieonafhankelijkheid. Om te komen tot een duurzame toekomst is gemeentelijke samenwerking en kennisuitwisseling tussen gemeenten, maatschappelijke partners en het rijk van groot belang. Gemeenten hebben behoefte aan ondersteuning bij de uitvoering van het Klimaatakkoord en de energietransitie. Daarbij ligt de nadruk op de gebouwde omgeving, de wijk- en gebiedsgerichte aanpak, en op elektriciteit en mobiliteit.

De ambities ten aanzien van de energietransitie krijgen concreet vorm in steeds meer sectoren. Zo dragen gemeenten in regioverband bij aan de Regionale Energiestrategieën (RES), heeft de industrie haar plannen vastgelegd in de Cluster Energiestrategieën (CES) en is de laad-

behoefte van de mobiliteitssector vastgelegd in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL). Tegelijkertijd is er sprake van schaarste, zowel in ruimte als in net-capaciteit. We versterken de uitvoeringskracht van gemeenten door het verder ontwikkelen van de RES-aanpak.

Ook verstevigen we het interbestuurlijk samenwerken door onder andere een Nationaal Programma voor de gebouwde omgeving op te richten. En door bijvoorbeeld een volwaardige inbreng in de NOVI- en de MIRT-cyclus aan te bieden. Daarmee verbeteren we het instrumentarium, de financieringsarrangementen, de bevoegdheden en de interbestuurlijke samenwerking op basis van de uitvoeringspraktijk.

Beleidsinzet

→ **In 2023** faciliteren we gemeenten in het oppakken van hun klimaattaken door het agenderen en uitwerken van randvoorwaarden en knelpunten in gesprekken met het rijk en andere stakeholders. Daarnaast werken we aan interne- en externe kennisontwikkeling om gemeenten in hun opgave te ondersteunen door onder andere het organiseren van kennissessies en netwerkbijeenkomsten en het uitvoeren van lobbyactiviteiten.

Verduurzamen gebouwde omgeving

Het verduurzamen van de gebouwde omgeving is een forse en complexe opgave. Gemeenten hebben hierbij behoefte aan overzicht, handelingsperspectief en ondersteuning.
Denk daarbij aan inzicht in sturing op de naleving van verduurzamingsmaatregelen in het bedrijfsleven, en bruikbare data waarmee er prioriteiten kunnen worden gesteld gebaseerd op factoren als de financiële draagkracht van bewoners en 'drukte in de ondergrond'. Door problemen uit de gemeentelijke uitvoeringspraktijk breder te agenderen, worden er ook andere ketenpartners betrokken die op basis hiervan veranderingen kunnen doorvoeren.

Beleidsinzet

→ **In 2023** voeren we lobbyactiviteiten uit en geven we sturing binnen interbestuurlijke programma's.

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten bij het aardgasvrij maken en verduurzamen van hun gebouwde omgeving. Hieronder vallen ook de taken rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Dit doen we onder andere door middel van het organiseren van webinars en leerkringen (in samenwerking met het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie, NPLW), het opstellen van handreikingen en andere kennisproducten.

Regionale Energiestrategie en energie-infrastructuur

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

De gemeentelijke inzet op de energie-infrastructuur is noodzakelijk om te kunnen meebeslissen over de benodigde toekomstige netcapaciteit in relatie tot de lokale energieplannen. Daarbij voeren we gesprekken met regionale netbeheerders om de financiële uitvoeringskaders op orde te krijgen vanuit de gemeentelijke rol als aandeelhouder. In samenwerking met het Nationaal Programma RES bieden we handreikingen aan, en creëren we overzicht van en inzicht in de benodigde financiële, planvormings- en andere uitvoeringsinstrumenten en -middelen. In dertig regio's werken gemeenten samen aan een RES met provincies, waterschappen en andere stakeholders. Doel is dat in elke RES-regio gebieden worden aangewezen voor het opwekken van schone energie uit zon en wind. Ook worden warmtebronnen in kaart gebracht. De RES 1.0 is inmiddels opgeleverd en levert opgeteld meer dan het gestelde doel

van 35 TWh. De RES-sen worden nu uitgewerkt tot concrete plannen en projecten. Daarvoor is het ook nodig dat de energienetten al deze energie kunnen transporteren en dat daarbij ook rekening wordt gehouden met voldoende netcapaciteit voor woningbouwprojecten, bedrijfsterreinen en overige ontwikkelingen. Gemeenten kunnen daar via hun beleidsprocessen op sturen. Het is van belang dat gemeenten de inwoners op het juiste moment bij de energie-transitie kunnen betrekken. We ondersteunen gemeenten met participatie-instrumenten gericht op draagvlak creëren bij inwoners. Daarbij zorgen we ervoor dat gemeenten in staat worden gesteld om hun aanpak te verbinden aan de integrale plannen voor hun RES-sen en bijvoorbeeld ook voor aardgasvrije wijken.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten bij de ontwikkelingen in de energie-infrastructuur, net-capaciteit en bij het tot uitvoering brengen van de RES en de verduurzaming van industrie en bedrijven. We ondersteunen door het maken (of helpen bij het maken) van handreikingen, kennissessies en netwerkbijeenkomsten.

Mobiliteit

Wij ondersteunen gemeenten bij het verminderen, veranderen en verduurzamen van mobiliteit (de zogeheten 'trias mobilica'). Daarbij besteden we aandacht aan mobiliteitsdata bij gemeenten en helpen we gemeenten informatie te delen en van elkaar te leren.

Beleidsinzet

→ **In 2023** voeren we lobbyactiviteiten uit en organiseren we kennisdelingsbijeenkomsten tussen gemeenten.

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten door het maken van handreikingen.

Industrie

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Er zijn vijf grote industriële clusters in Nederland die elk voor hun gebied een Cluster Energie Strategie (CES) vormen: Chemelot, Zeeland, Rotterdam-Moerdijk, Noordzeekanaalgebied en Noord-Nederland. Daarnaast is er een zesde cluster dat niet ruimtelijk begrensd is, maar dat negen branches omvat die verspreid over het hele land voorkomen. Denk daarbij aan de keramische industrie, de karton- en papierindustrie en aan de ICT-sector en datacenters. De CES-en richten zich met name op industriële bedrijven die onder de CO2-heffing vallen. Zij geven inzicht in de verduurzamingsplannen van de grote industrie en welke infrastructuur hiervoor nodig is. Het is van belang voor deze bedrijven dat ze tijdig kunnen beschikken over de benodigde infrastructuur. Dat betreft zowel het verzwaren van bestaande (elektrische) infrastructuur, als het aanleggen van nieuwe infrastructuur, bijvoorbeeld voor waterstof en CO2. Om regie te houden en de aanleg van energie-infrastructuur in goede banen te leiden, is het Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI) opgericht.

→ **In 2023** brengen we gemeenten in stelling om visies naar uitvoering te helpen door zoek-gebieden van RES-sen om te zetten naar concrete projecten.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten bij het beperken van hun netwerkcapaciteitsproblemen en het versnellen van het realisatieproces; onder andere door kennisdeling en het inrichten van een landelijke ondersteuningsstructuur.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten bij het opschroeven van de productie van duurzame energie inclusief infrastructuur, onder andere door het ontwikkelen van concrete tools en instrumenten en deze via kennisdeling te ontsluiten voor en door gemeenten.

3.4 Regionale economie

Gemeenten willen op regionale schaal samenwerken aan een duurzame economie, zodat zij ook in de toekomst kunnen anticiperen op tijden van laag-conjunctuur. Gemeenten hebben een belangrijke rol in het realiseren van een goed vestigingsklimaat voor ondernemers. De leefbaarheid van binnensteden en kernen, en verduurzaming van werklocaties zijn belangrijke agendapunten voor de komende periode.

Transities op het gebied van energie, duurzaamheid, digitalisering en robotisering zorgen voor veranderingen in de aard en omvang van de werkgelegenheid. Het is belangrijk dat de beroepsbevolking in staat is met die veranderingen mee te bewegen, en dat het mkb erin slaagt werknemers te behouden en aan te trekken. Veel gemeenten werken samen met ondernemers- en werknemersorganisaties, UWV en onderwijsinstellingen aan een regionale human capital-agenda.

De VNG streeft in overleg met landelijke koepels en het rijk naar een slagvaardige regionale infrastructuur om te komen tot een wendbare en weerbare beroepsbevolking. Gemeenten zijn hiervan afhankelijk om maatschappelijke opgaven en transities in uitvoering te brengen en daarmee de ontwikkeling van de brede welvaart te stimuleren. We blijven gemeenten ondersteunen om het mkb in de volle breedte te bedienen met een goede dienst-verlening om crises te doorstaan. Gemeenten hebben tijdens de coronapandemie al laten zien dat zij met hun dienstverlening dicht bij ondernemers staan. De economische impact van de crisis in Oekraïne is zich nog aan het ontvouwen, maar de economische effecten hiervan zien we al terug binnen gemeenten. We ondersteunen gemeenten bijvoorbeeld door de economische impact van dit soort crises zowel kwantitatief als kwalitatief in beeld te brengen. Hiervoor maken we gebruik van data die we voorzien van duiding waardoor de informatiepositie van gemeenten wordt versterkt.

Beleidsinzet

→ **In 2023** versterken we samen met gemeenten de economische regio's door het positioneren van gemeenten bij de samenwerking aan duurzaam economisch herstel en transitie met rijk, provincies, bedrijfsleven en maatschappelijke partners.

→ **In 2023** continueren we het *dashboard maatschappelijke en economische veerkracht* en ontwikkelen we die door. Hiermee ondersteunen we gemeenten bij datagedreven werken door het toegankelijk maken van sociaaleconomische data ten behoeve van het ontwikkelen en uitvoeren van lokaal en regionaal beleid en uitvoering.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten bij hun dienstverlening en het verbeteren van de kwaliteit van regelgeving aan hun ondernemers door middel van een meerjarig programma ondernemersdienstverlening en regelgeving.

4 Lokale democratie en veiligheid

4.1 Vitale lokale democratie
4.2 De veilige gemeente
4.3 Gemeenterecht
4.4 Financiële dienstverlening
4.5 Werkgeversfunctie

‘Deze tijd vraagt om het maken van moeilijke keuzes’

Andries Kok, directeur Lokaal bestuur en informatiesamenleving

De wereld is enorm aan het schuiven; oorlog, inflatie, stikstofcrisis, asielcrisis, woningnood … Dat raakt mensen direct en zorgt voor maatschappelijke onrust. Wat opvalt bij veel van de opgaven waar we voor staan, is dat het gaat om inpassingsvraagstukken en het verdelen van schaarste. Waar komen die windmolens te staan? Hebben we voldoende woningen om alle doelgroepen in onze gemeente een huis en een thuis te bieden? Van de overheid vraagt deze tijd soms dat er moeilijke keuzes gemaakt worden.

Ondertussen heeft het vertrouwen in de overheid en de rechtstaat de afgelopen jaren een flinke deuk opgelopen, omdat ze niet altijd leveren en vaak zelfs als medeveroorzaker van crises worden gezien. Denk aan de toeslagenaffaire en hoe is omgegaan met de Groningers. Maar ook de uitvoering lijkt de overheid niet op orde te hebben: de Belastingdienst, Schiphol, het COA, we kennen de voorbeelden. Voor gemeenten is dit een heel ingewikkelde setting om in te opereren. Tegelijkertijd staan gemeenten in de frontlinie en moeten zij in de praktijk inspringen bij alle crises en lastige knopen doorhakken. Dat vraagt ontzettend veel van burgemeesters, wethouders, raadsleden en ambtenaren. Als VNG denken wij mee over een weerbaar en krachtig lokaal bestuur, over hoe de inwoners tegemoet te treden in die onrust, hoe hen deelgenoot te maken van die dilemma’s.

Als VNG zetten wij ons in om ervoor te zorgen dat de condities waaronder gemeenten hun werk goed kunnen doen op orde zijn. Door te zorgen dat nieuwe regelgeving wordt doorvertaald in alle modelverordeningen. Door te werken aan goed werkgeverschap en te zorgen voor goede arbeidsvoorwaarden, want zonder de juiste mensen kunnen ambities niet worden verwezenlijkt. Maar ook door te knokken voor een stabiele en toereikende financiering van gemeenten. Inclusief geld dat vrij te besteden is, zodat gemeenteraden zelf keuzes kunnen maken en hun autonome taken kunnen waarmaken. Daar hoort ook een goede interbestuurlijke samenwerking bij, met heldere spelregels die ook worden nageleefd. Ook, of vooral, als het moeilijk wordt. Juist dan moeten overheden samen die onrust kanaliseren en zorgen voor een veilige gemeente. Want ook op het vlak van veiligheid staat de gemeente in de frontlinie. Het bestrijden van ondermijning is bijvoorbeeld een prioriteit. Vanuit de GGU ondersteunen we dat met de Datavoorziening Onregelmatigheden Op de Kaart (DOOK). Maar denk ook aan de Quickscan lokale democratie. Met deze scan kunnen we een ‘foto’ maken van hoe het met de lokale democratie gesteld is. Een mooi vertrekpunt voor actie en voor het bouwen aan vertrouwen.

4.1 Vitale lokale democratie

Invloed hebben op de leefomgeving, daar draagt een vitale lokale democratie aan bij. Hoe gemeenten dat doen is maatwerk. In elke gemeente passen weer andere vormen en instrumenten om ideeën en meningen vanuit de samenleving een plaats te geven. VNG ontwikkelt daarom steeds nieuwe manieren om de dialoog met inwoners te kunnen voeren.

Ondersteuning representatieve democratie

Beleidsinzet

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenteraadsleden en wethouders, en analyseren we alle collegeakkoorden zodat ons ondersteuningsaanbod blijft aansluiten op de gemeentelijke behoeften. Daarnaast bieden we gemeenten een nieuw instrumentarium aan om lokale toekomstvisies te maken, gericht op de ontwikkeling van lokale democratische functies.

Herstel van vertrouwen in de lokale politiek

Beleidsinzet

De lage opkomsten bij de laatste (raads)verkiezingen zijn naast alle geluiden over gebrekkige uitvoering overheidsbreed, één van de signalen dat burgers een probleem hebben met vertrouwen in de overheid. De samenleving kan niet goed functioneren als er onvoldoende vertrouwen is in de overheid. Wat vertrouwen kan versterken is betrokkenheid van inwoners bij het beleid van hun gemeente. De lokale overheid kan dit stimuleren met transparante communicatie over de totstandkoming en gevolgen van haar beleid. Het VNG-programma Focus op uitvoering zet in op inspraak en communicatie tussen inwoners en lokale overheid.

→ **In 2023** onderzoeken we (volgend uit het Actieprogramma Lokaal Bestuur van BZK) de factoren die op lokaal niveau het vertrouwen van inwoners in de lokale overheid beïnvloeden. We stellen de vraag of de verschillende controlesystemen bijdragen aan herstel van vertrouwen, zoals de werking van de Algemene Rekenkamer, de Nationale ombudsman, de griffie en raadsondersteuning, lokale media, de burgemeester als hoeder van de lokale democratie en samenleving. Op basis van dit onderzoek schrijven we een advies over

mogelijke versterkingen en verbeteringen van de werking van het lokaal democratisch systeem (de gemeenteraad in samenspel van de meervoudige lokale democratie); lokale controlesystemen (vertrouwenwekkende beleidsvorming op lokaal niveau); de dagelijkse uitvoering van lokaal beleid en mogelijkheden tot inspraak en medewerking hierin. Dit doen we in samenwerking met het programma Focus op uitvoering.

→ **In 2023** ondersteunen we lokale politieke partijen door te blijven samenwerken met het Kennispunt lokale politieke partijen. We behartigen de belangen van gemeenten voor gelijke financiering voor alle lokaal opererende partijen.

Regionale samenwerking

Beleidsinzet

→ **In 2023** bundelen we kennis in een kennisbank regionale samenwerking, zetten we een intern VNG-netwerk en een extern netwerk regionaal samenwerken op. Voor gemeenten zetten we een adviseur regionale samenwerking in voor praktische hulp bij vragen.

→ **In 2023** ontwikkelen we een methode waarmee gemeenten zelf meer overeenstemming kunnen creëren met andere gemeenten. Deze methode helpt gemeenten om samenwerkingsverbanden met andere gemeenten een regio te vormen rondom maatschappelijke (beleids)opgaven.

→ **In 2023** onderzoeken we manieren om te meten hoe de regionale samenwerking lokaal functioneert en vindt bestuurlijke besluitvorming plaats over de financiering van regio's.

Bevorderen van participatiemogelijkheden

Beleidsinzet

Participatie op lokaal niveau is om meerdere redenen belangrijk. Lokale kennis wordt beter benut en doorgaans ontstaat via participatie een groter draagvlak voor beleid. Verder leiden goede ervaringen zowel bij lokale overheid als inwoners tot een groter vertrouwen in elkaar.

→ **In 2023** hebben alle gemeenten een participatieverordening, die bij voorkeur samen met inwoners is opgesteld. We stimuleren opnieuw jongerenparticipatie. Dit doen we onder andere door een nieuwe editie van het festival #MijnStemTelt, waar een groeiende groep gemeenten zich bij aansluit.

→ **In 2023** ontwikkelen we een visie op participatie. Hierin staat ook de manier waarop de VNG gemeenten ondersteunt en welke ontwikkelingen zij met de leden verder wil onderzoeken en tot mogelijke nieuwe wijzen van participatie wil komen. De visie bevat ook een ondersteuningsaanbod (of de plannen tot ontwikkeling daarvan).

Verbetering interbestuurlijke verhoudingen

Beleidsinzet

→ **In 2023** onderhouden we de code interbestuurlijke verhoudingen, zodat decentrale overheden een heldere en sterke positie hebben in gesprekken met het Rijk.

Ondersteuning maatschappelijke en participatieve democratie

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

→ **In 2023** anticiperen we net als in 2022 op mogelijkheden voor nieuwe door het rijk gefinancierde programma's en/of projecten die bijdragen aan de vernieuwing van de lokale democratie en aan een verbetering van de participatiemogelijkheden voor inwoners.

→ **In 2023** intensiveren we het gebruik van het instrument Quickscan lokale democratie. We voeren de Quickscan uit bij vijftig gemeenten bij wie dat niet eerder is gedaan. Ook herhalen we de scan bij minimaal tien gemeenten. Met deze Quickscan meten gemeenten de werking van hun lokale democratie en kunnen zij verbeteracties formuleren en uitvoeren. We bieden daarbij ook ondersteuning in scenariodenken.

4.2 De veilige gemeente

Ondermijning is een complex thema waarin VNG haar leden ondersteunt met informatie en aanpakmethodieken. Groeiende zorg is de toename van maatschappelijke onrust, dat een speelt op nationaal, provinciaal en regionaal niveau. VNG werkt aan een kennisfaciliteit waar alle beschikbare informatie over dit thema wordt samengebracht. In 2023 voeren we de BOA-agenda uit en behartigen we de belangen van onze leden ook op het gebied van digitale veiligheid, de aanpak van mensenhandel en de Wet regulering sekswerk.

Aanpak ondermijning

Beleidsinzet

→ **In 2023** werken we verder aan een gebiedsgerichte en persoonsgerichte aanpak. We besteden hierbij bijzondere aandacht aan de kleinere gemeenten: succesvolle aanpak in de ene plaats leidt nogal eens tot een verschuiving naar de volgende. Daarbij hebben criminelen een neus voor rustige plaatsen en gebouwen, die veelal in kleine gemeenten liggen. Naast de wijkgerichte, persoonsgerichte en gebiedsgerichte aanpak, zoekt VNG ook naar innovatieve wegen om leden te ondersteunen in de aanpak van dit vraagstuk.

→ **In 2023** werken wij mee aan de uitvoering van het Pact voor de Rechtstaat. Ook streven we naar een verdubbeling van het aantal gemeenten dat meedoet aan de wijkaanpak Preventie met gezag van de ministeries BZK en JenV, van 15 naar 30 deelnemers.

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

→ **In 2023** breiden we de Datavoorziening Onregelmatigheden Op de Kaart (DOOK) geografisch uit met een aanpak bedrijventerreinen en een aanpak autobranche. We onderzoeken ook de mogelijkheden naar uitbreiding voor andere branches. Er wordt voortgebouwd op de pilot AI en DOOK, gebaseerd op de succesvolle opgedane ervaringen uit 2022. DOOK draagt bij aan het verbeteren van de informatiepositie van gemeenten. Het systeem registreert onregelmatigheden die zouden kunnen wijzen op ondermijning en criminaliteit.

Aanpak maatschappelijke onrust

Beleidsinzet

Onrust en protest in de Nederlandse maatschappij komt en gaat en zijn tot op zekere hoogte zelfs wenselijk. Het recht op demonstratie is immers een grondrecht en onderdeel van het controlesysteem in de Nederlandse rechtstaat. Anderzijds zijn er perioden waarin de wijze van protestvoeren grimmiger wordt: neem bijvoorbeeld de avondklokrellen, uit de hand gelopen coronaprotesten, de grimmige boerenprotesten, etc. Het rijk heeft naar aanleiding hiervan een aanpak ontwikkeld in samenwerking met de medeoverheden. Wij constateren dat maatschappelijke onrust als thema eerder groter wordt dan kleiner en belangrijk om op meerdere niveaus te monitoren.

→ **In 2023** verbeteren we de informatiepositie van (lokale) bestuurders. We zetten een kennisfaciliteit op waar alle informatie die er is op dit thema wordt samengebracht en beter verbonden.

→ **In 2023** werken we aan een betere verbinding met andere domeinen zoals onderwijs, zorg, wonen en veiligheid. Dit doen we op rijksniveau, provinciaal en lokaal.

Om de behoeften te peilen en tot één doel, één plan te komen voor gemeenten op het gebied van maatschappelijke onrust, voerden wij een behoeftepeiling uit. Op basis van de resultaten kunnen beleid en lobby worden gevormd.

→ **In 2023** formuleren we beleid op het gebied van maatschappelijke onrust. We nemen een methodiek op waarmee VNG structureel met leden in gesprek kan blijven over dit thema en ondersteuning kan bieden.

Toezicht en handhaving

Beleidsinzet

De samenleving heeft behoefte aan handhaving van regels, onder meer in relatie tot overlast, verloedering, onveiligheid en aanpak van criminaliteit in het algemeen. Drie van de vijf gemeenten hebben nu een organisatie van buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's). De professionalisering van het BOA-beroep heeft met name de laatste tien jaar een vlucht genomen. De BOA heeft een volwaardige plaats in het toezicht- en handhavingsstelsel verworven. Daardoor is behoefte aan wijziging van de landelijke wet- en regelgeving, verdere versterking van de professionaliteit, en een nog betere samenwerking van BOA's en politie (rolverdeling) bij het uitoefenen van toezicht en het handhaven van wetten en regels. Het efficiënter inrichten van platforms en netwerken kan daaraan bijdragen: om beter collectief te organiseren, van elkaar te leren en een gezamenlijke lobbystrategie ontwikkelen. De VNG stelde in 2022 een BOA-agenda op. Het ministerie van JenV stelde middelen beschikbaar voor de uitvoering ervan.

→ **In 2023** voeren we de BOA-agenda uit, die gemeenten helpt in hun toezichthoudende taak.

→ **In 2023** voeren we pilots uit in verkeershandhaving om de bevoegdheden tussen BOA en politie scherper in beeld te krijgen en beter te regelen.

→ **In 2023** starten we een lobby voor structureel extra budget vanuit het rijk voor gemeenten voor toezicht en handhaving in het openbare domein.

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

→ **In 2023** moderniseren we de werkkleding van BOA's om te passen bij de toegenomen professionalisering van het beroep. Het zogenaamde modeluniform vergroot de zichtbaarheid van BOA's in de openbare ruimte en ondersteunt zo de toezichthoudende taak van gemeenten.

Zorg en veiligheid

Beleidsinzet

→ **In 2023** herijken we het programma Samen tegen mensenhandel, dat in 2023 afloopt. Via een lobby zetten we in op het verkrijgen van voldoende structurele middelen voor uitvoering van beleid. Ook borgen we een verbinding met de domeinen zorg en veiligheid, zowel bestuurlijk, ambtelijk als regionaal. Preventie krijgt een duidelijke plek, in samenwerking met scholen.

→ **In 2023** starten we met de implementatie van een visie op zorg en veiligheid. Dit doen we in verbinding en in samenwerking met de relevante partners.

Wet regulering sekswerk

Beleidsinzet

De Wet regulering sekswerk is opgenomen in het coalitieakkoord als een van de prestaties van het nieuwe kabinet.

→ **In 2023** maken we de ledeninzet duidelijk over de inhoud en de werking van de wet, waarna we hun belangen behartigen.

Digitale veiligheid

Beleidsinzet

→ **In 2023** helpen wij mee meer aandacht te creëren voor de onderdelen openbare orde en veiligheid in de Agenda Digitale Veiligheid. We organiseren bestuurlijke gespreksrondes om de bewustwording van raadsleden, collegeleden, gemeentesecretarissen en griffiers over digitale veiligheid te verhogen. We hebben hiervoor een lesprogramma gemaakt en stellen webinars beschikbaar.

→ **In 2023** willen wij digitale veiligheid in twee keer zoveel integrale veiligheidsplannen op laten nemen door gemeenten dan in 2022. We organiseren hiervoor webinars en halen regionaal best-practices op die we ook bij andere regio's kunnen uitrollen.

4.3 Gemeenterecht

Een goede juridische huishouding is een belangrijk fundament voor daadkrachtig functionerende gemeenten. Dit vraagt om specialistische kennis en expertise waarmee de snel veranderende regels en voorwaarden actief worden vertaald naar de praktijk. Wij blijven daarbij de gemeenten de noodzakelijke ondersteuning bieden door het versterken van de kwaliteit van (de uitvoering van) wet- en regelgeving en de juridische functie. Daarbij zorgen we ervoor dat nieuwe wetgeving tijdig verwerkt wordt in de modelverordeningen. Ook promoten we de gemeente als aantrekkelijke werkgever voor juristen, om zodoende bij te dragen aan het behoud van een sterke juridische functie binnen gemeenten.

Juridische dienstverlening

Beleidsinzet

→ **In 2023** leveren we excellente juridische dienstverlening aan de gemeenten op het brede terrein van het staats- en bestuursrecht en het overheidsprivaatrecht. Het doel voor 2023 is het beantwoorden van circa 2.000 vragen van gemeenten op vele rechtsgebieden, het schrijven en actualiseren van circa vijf publicaties over actuele onderwerpen in het gemeenterecht, het bieden van juridische ondersteuning aan andere beleidsteams en VNG-R en het organiseren en inhoudelijk begeleiden van de jaarlijkse VNG Juridische Tweedaagse.

→ **In 2023** leveren we een bijdrage aan het verder richting geven aan het beleidskader decentrale overheden, zodat we een optimale juridische positie van gemeenten ten opzichte van het rijk bewerkstelligen. Het doel is om eind 2023 een betere juridische positie voor gemeenten ten opzichte van rijk en provincies te hebben afgedwongen.

→ **In 2023** leveren we een juridische bijdrage aan belangenbehartiging, implementatie en uitvoering van voor gemeenten cruciale wetgeving en dossiers: de Gemeentewet, de Wet gemeenschappelijke regelingen, de Algemene wet bestuursrecht, de Kieswet, bijzondere wetgeving en wetgeving op het gebied van overheidsprivaatrecht. Het doel voor 2023 is voor gemeenten uitvoerbare wetgeving tot stand te brengen die bovendien bijdraagt aan de bevordering van een wendbaar en krachtig lokaal bestuur en een responsieve rechtsstaat.

→ **In 2023** leveren we ondersteuning bij de privaatrechtelijke dimensies van gemeentelijk handelen door advisering, belangenbehartiging, kennisoverdracht en kennisuitwisseling. In het bijzonder gericht op multidisciplinaire onderwerpen als gemeentelijke samenwerking, gedoogplichten in de Omgevingswet en de privaatrechtelijke component bij klimaatvraagstukken. Het doel voor 2023 is een optimale belangenbehartiging voor en dienstverlening aan gemeenten op het brede terrein van het overheidsprivaatrecht.

Verbeterde kwaliteit VNG-modelverordeningen

Gemeentelijke uitvoering | Structurele diensten

→ **In 2023** bewaken en versterken we de inhoud en kwaliteit van onze modelverordeningen, ook voor het opstellen van nieuwe of het wijzigen van bestaande modelverordeningen. Zoals het model Algemene plaatselijke verordening (APV) en andere modelverordeningen als gevolg van de invoering van de Omgevingswet. In 2023 streven we naar een verordeningenpakket dat actueel is, waardoor gemeenten in juridische procedures overeind blijven.

4.4 Financiële dienstverlening

VNG adviseert gemeenten op alle beleidsterreinen over de financiële aspecten. Dit raakt ook de bredere onderwerpen, zoals de financieringssystematiek, lokale belastingen en het uitkeringsstelsel. We dragen dit uit in de communicatie naar de leden en reageren op vragen of verzoeken van gemeenten. We behartigen de belangen van onze leden in gesprekken met de rijksoverheid voor alles wat raakt aan de financiën. Op het gebied van belastingen ondersteunen en adviseren we gemeenten, bijvoorbeeld door het opstellen van modelverordeningen en handleidingen.

Financiële dienstverlening

Beleidsinzet

→ **In 2023** zijn we wederom een betrouwbare partner op financieel vlak voor alle beleidsterreinen, zowel binnen als buiten de VNG.

→ **In 2023** hebben we duidelijkheid over de nieuwe financieringssystematiek en de verruiming van het eigen belastinggebied. We bewerkstelligen aanpassingen aan het uitkeringsstelsel, waardoor administratieve lasten van gemeenten afnemen.

→ **In 2023** brengen we het financieel perspectief in kaart op tal van beleidsdossiers en kijken naar de inhoudelijke dossiers die spelen. In 2023 verwachten we in elk geval: financieringssystematiek 2026 of 2027, verruiming lokaal belastinggebied, normering, invoering Omgevingswet en ontwikkelingen WOZ , Artikel 2 onderzoeken: uitvoeringstoetsen decentrale overheden (DUO), hervormingsagenda jeugd, onderzoeksagenda herijking gemeentefonds, uitkeringsstelsel en Wet financiële verhoudingen, uitwerking besteding fondsen voor onder andere klimaat en wonen, financiering opvang Oekraïners en asielzoekers.

→ **In 2023** delen we actief de ontwikkelingen met onze leden door aan te sluiten bij regio-bijeenkomsten en een bijdrage te leveren aan congresprogramma's. Zoals de Belastingen-conferentie in het voorjaar en het VNG Congres Gemeentefinanciën in het najaar. Ook informeren we onze leden via verschillende middelen op meerdere informatiemomenten, maar in elk geval na de mei-, september- en decembercirculaire.

→ **In 2023** organiseren we workshops voor startende VNG-beleidsmedewerkers om hen meer inzicht te geven in de rol van financiën in hun dagelijkse werk. Dit bevordert de kwaliteit van hun advies en dienstverlening aan de leden.

WOZ-datacenter

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Gemeenten kunnen voor de waardebepaling van WOZ-objecten gebruikmaken van het WOZ-datacenter, een kenniscentrum dat marktinformatie verzamelt en eens per jaar vertaalt naar actuele landelijke taxatiewijzers.

→ **In 2023** continueren we de ondersteuning van gemeenten bij de uitvoering van de her-waardering met de taxatiewijzers in TIOX, het centrale rekenmodel voor het toepassen van de landelijke taxatiewijzers.

4.5 Werkgeversfunctie

De VNG sluit cao's af voor de gemeentesector met de Werkgeversvereniging Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (WSGO). Ook sluit de VNG de cao Aan de Slag af, en de cao Sociale Werkvoorziening. Dit doen we samen met Cedris, vereniging voor een inclusieve arbeidsmarkt. In 2023 werken we aan het pensioenakkoord en voeren we onderhandelingen over de pensioen-regelingen ABP en pensioenfonds werk en (re)integratie (PWRI). Ook leveren we inbreng voor het bestuurlijk overleg met het ministerie van BZK over de rechtspositie van de gemeentelijke politieke ambtsdragers.

Beleidsinzet

→ **In 2023** stelt ons nieuwe College voor Arbeidszaken het meerjarenbeleidsplan vast voor de beleidsperiode 2023 -2026 en voert dat uit.

→ **In 2023** dragen we zorg voor het afsluiten en onderhouden van de cao's en pensioenafspraken in de gemeentelijke sector (cao Gemeenten, cao Samenwerkende gemeentelijke organisaties), voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Sociale Werkvoorziening en Aan de Slag), ABP en pensioenfonds werk en (re)integratie (PWRI). Ook voeren we overleg over de rechtspositie van de politiek ambtsdragers (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers, APPA) met het ministerie van BZK.

→ **In 2023** faciliteren we gemeenten met instrumenten om kwantitatief en kwalitatief voldoende personeel te hebben, onderhouden we de producten van de werkgeversdienstverlening en maken als dat nodig is nieuwe producten.

5 Informatie-samenleving

5.1 Digitale informatievoorziening
5.2 Digitale veiligheid
5.3 Verantwoord datagedreven werken
5.4 Ethiek en digitale grondrechten
5.5 Trends en innovatie

‘Dienstverlening langs de menselijke maat organiseren’

Nathan Ducastel,
directeur VNG Realisatie en
directeur VNG Naleving

We staan aan de vooravond van een nieuwe fase in de digitaliseringsopgave. Waar we begonnen met de digitalisering van de afzonderlijke organisaties en daarna die tussen de overheidsorganisaties (de i-overheid), gaat het nu om het digitaliseren van alle processen waarmee inwoners, overheid en bedrijfsleven onderling interacteren. Inmiddels zijn we een informatiesamenleving waarin die processen een groot deel van het maatschappelijk leven bevatten en omvatten. Dat brengt nieuwe vraagstukken met zich mee waar we we het gesprek over moeten voeren. In onze Digitale Agenda Gemeenten 2024 adresseren we dat en ook in het huidige regeerakkoord is aandacht voor de thematiek.

Daarnaast is er in 2023 volop aandacht voor de rechtmatige en doelmatige gegevens-uitwisseling tussen overheidsorganisaties. Met als doel: een betere dienstverlening. Ook hier spelen ingewikkelde vraagstukken. Wat doe je fysiek, wat digitaal, hoe weeg je dat, welke voorwaarden stel je, hoe maak je processen bruikbaar. Gemeenten zijn altijd ketenpartner in die processen en weten als beste hoe die op elkaar inwerken. De informatiekundige visie die daarbij hoort is Common Ground. In 2023 zullen we vanuit de community van gemeenten verder bouwen aan een flexibel informatielandschap.

‘Welke rol pak je in een digitale samenleving?’

Andries Kok, directeur Lokaal bestuur en informatiesamenleving

Lokale democratie en de informatiesamenleving sluiten nauw op elkaar aan. In 2023 neem ik voor het onderdeel informatiesamenleving het stokje over van Nathan Ducastel. Dan ontstaat een nieuwe directie Lokaal bestuur en informatiesamenleving. Hierdoor creëren we nog meer synergie en kunnen we onze dienstverlening in samenhang doorontwikkelen.

Welke rol pak je als overheid in een digitale samenleving? Hoe handhaaf je veiligheid in een wereld die je niet vast kunt pakken? Wat is je handelingskader, hoe weeg je juridische, veiligheids- en democratische componenten? Wat is het recht op demonstratie in een digitale wereld? Allemaal zaken die constant in ontwikkelingen zijn en waar we nieuwe kaders voor moeten bedenken. En dan hebben we het nog niet gehad over de kansen die digitalisering biedt, maatschappelijk en economisch bijvoorbeeld. We faciliteren het gesprek over al deze aspecten van digitalisering met wetgever en rijk; daar zetten we in 2023 nog sterker op in. Daarnaast houden we oog voor de balans tussen wat technologisch mogelijk is en wat ethisch wenselijk is. De digitale overheid moet daar haar verantwoordelijkheid pakken. Door te zorgen voor rechtmatige en doelmatige gegevensuitwisseling, voor informatieveiligheid, voor processen die op orde zijn. Zodat gemeenten optimale dienstverlening kunnen leveren aan inwoners én garant staan voor hun digitale grondrechten.

5.1 Digitale informatievoorziening

De digitalisering van de samenleving leidt tot de opgave om op een maatschappelijk verantwoorde manier om te gaan met de inzet van digitale technologie. Het belang hiervan wordt in Nederland onderstreept door de benoeming van een staatssecretaris voor digitalisering en een paragraaf over digitalisering in het coalitieakkoord. Nationale en Europese informatiewetten streven naar het in goede banen leiden van deze veelomvattende ontwikkeling. Wil de gemeentelijke informatievoorziening kunnen meebewegen, dan moet ze modern en flexibel zijn. Dit vraagt om een informatiearchitectuur die is opgebouwd uit herbruikbare componenten, waarvoor standaarden nodig zijn op het gebied van architectuur, data-uitwisseling en koppelvlakken. Maar ook om afspraken met leveranciers en ketenpartners. VNG wil bijdragen aan de digitale transitie door gemeenten te helpen om op een verantwoorde manier de potentie van data en digitalisering te benutten en tegelijkertijd (digitale) grondrechten van inwoners te waarborgen.

Voldoen aan wettelijke verplichtingen (Europees en Nationaal)

De opgave om digitalisering in goede banen te leiden is groot en belangrijk. Voor het eerst bevatte het coalitieakkoord een paragraaf over digitalisering en is een staatssecretaris voor digitalisering benoemd. De kamerbrief 'Hoofdlijnen beleid voor digitalisering' beschrijft belangrijke uitdagingen, waarin ook gemeenten een rol hebben.

→ **In 2023** zorgen we samen met het rijk voor een interbestuurlijke werkagenda met daarin gezamenlijke doelstellingen en activiteiten.

→ **In 2023** dragen wij bij aan het realiseren van een moderne, compacte Generieke Digitale Infrastructuur (GDI), vanuit de invalshoek afspraken voor standaarden voor voorzieningen.

→ **In 2023** dragen we bij aan het Meerjarenprogramma Infrastructuur Digitale Overheid (MIDO). Het MIDO beschrijft afspraken en uitgangspunten voor de governance en financiering van een transparant proces van prioritering en besluitvorming rond de GDI.

→ **In 2023** behartigen wij de belangen van gemeenten in gesprekken over het generieke actieplan informatiehuishouding Rijksoverheid 'Open op Orde'. Onderdeel van dit meerjarenplan zijn actieplannen van departementen en andere organisaties binnen het rijk, die ook impact hebben op de gemeentelijke informatievoorziening.

→ **In 2023** vergroten we de invloed van de gemeentelijke uitvoering op beveiligings- en uitwisselstandaarden, zoals Forum Standaardisatie die behandelt. We organiseren bijvoorbeeld toetsing van standaarden binnen gemeentelijke expertisegebieden. Ook leggen we gemeentelijke initiatieven voor nieuwe standaarden en criteria voor aan Forum Standaardisatie, voor landelijke vaststelling.

Nationale informatiewetten

Beleidsinzet

Op basis van de 'Analyse naar de samenhang tussen generieke informatiewetten' zijn 34 generieke wetten en regels in kaart gebracht met een relatie tot de informatiehuishouding van gemeenten. Deze wetten hebben betrekking op:

a. Dienstverlening en communicatie (12 wetten)
b. Openbaarheid en transparantie (12 wetten)
c. Privacy en intellectueel eigendom (6 wetten)
d. Toegankelijkheid en inclusie (6 wetten)
e. Informatiebeveiliging (6 wetten)
f. Duurzame toegankelijkheid en informatiehuishouding op orde (10 wetten).

→ **In 2023** zoeken wij, in gesprekken met departementen waar wetten worden ontworpen, naar een goede balans tussen noodzakelijke verplichtingen en te ver gaande regelzucht in de totstandkoming of aanpassing van informatiewetten en bijbehorende regelgeving. Met uitvoeringstoetsen en impactanalyses toetsen wij concept wet- en regelgeving op de gevolgen voor gemeenten. Waar nodig gaan we in gesprek met het kabinet over artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet.

→ **In 2023** vragen wij het rijk om een betere samenhang tussen de informatiewetten via een algemene informatiewet, in samenwerking met de regeringscommissaris informatiehuishouding. Wij maken een wettenkaart om gemeenten te ondersteunen bij de implementatie van die wet.

Europese informatiewetten

Beleidsinzet

Gemeenten moeten ook rekening houden met nieuwe Europese ontwikkelingen, zoals beleidskaders, wetgeving, nieuwe standaarden en financieringskansen op het gebied van digitale veiligheid. In de meerjarige aanpak Digitalisering & Europa geven wij de kaders aan waaraan gemeenten in de volgende jaren moeten voldoen en/of op moeten anticiperen. Wij gaan de Europese wetten interpreteren en vertalen naar de praktijk van Nederlandse gemeenten.

Op basis van het document 'The Digital Decade in the EU' versie 24 februari 2022, zijn 27 Europese wetten en regels in kaart gebracht met een relatie tot de informatiehuishouding van gemeenten. Deze wetten gaan over de volgende onderwerpen:

a. Privacy en Databeveiliging (3 wetten)
b. Cybersecurity (5 wetten)

c. Data- en informatie-uitwisseling (6 wetten)
d. Kunstmatige intelligentie (3 wetten)
e. Elektronische identificatie (2 wetten)
f. Betaaldiensten en anti-witwassen (2 wetten)
g. Stedelijke luchtmobiliteit (2 wetten)
h. Consumentenveiligheid en platformregulatie (4 wetten).

→ **In 2023** leveren wij input vanuit gemeentelijke perspectief in ons gesprek met de Europese Commissie over de totstandkoming van effectieve Europese wetgeving. In tweede instantie reageren wij op de ontwerpregelingen via de departementen. Waar nodig gaan we in gesprek met de Eurocommissarissen en maken we voor gemeenten inzichtelijk wat er vanuit Europa op hen af komt.

Implementeren Wet digitale overheid (Wdo)

Gezamenlijke uitvoering I Structurele diensten

We informeren gemeenten continu over de gevolgen van de inwerkingtreding van de Wet digitale overheid (Wdo). We ondersteunen doorontwikkeling van digitale dienstverlening met behulp van nieuwe mogelijkheden op het gebied van eID, identificatie en authenticatie, een federatief berichtenstelsel (FBS) en Vertegenwoordigen/Machtigen. We organiseren bijeenkomsten en geven (juridische) adviezen over de toepassing van wetten over informatie-beleid en digitale overheid.

→ **In 2023** brengen we de volgende initiatieven samen in het kader van de implementatie van de Wet digitale overheid (Wdo):
1. eID identificatie en authenticatie
2. Federatief Berichten Stelsel (FBS)
3. Vertegenwoordigen/Machtigen.

eID identificatie en authenticatie

Gezamenlijke uitvoering I Structurele diensten

De Wdo staat meerdere (private) inlogmiddelen toe voor burgers voor toegang tot online gemeentelijke dienstverlening. Gemeenten moeten deze middelen verplicht accepteren. Voor het juiste betrouwbaarheidsniveau van digitale identificatie en authenticatie moeten gemeenten de toegang tot hun digitale dienstverlening aanpassen.

→ **In 2023** behartigen we de gemeentelijke belangen in rijksprojecten zoals eHerkenning, eIDAS en DigiD. In deze rol bewaken we de uitvoerbaarheid, inzet en kosten van initiatieven en door het rijk voorgestelde operationele oplossingen. Wij doen dit onder andere door het consulteren van de gemeentelijke achterban. Ook ondersteunen we gemeenten bij het verhogen van de betrouwbaarheidsniveaus van hun online dienstverlening en aansluiting op het eIDAS-knooppunt. Dit doen we door een transitiestrategie (samen met ketenpartners) door te vertalen (samen met gemeenten) naar een voor gemeenten uitvoerbare aanpak met draaiboeken, webinars, voorlichting en ondersteunend materiaal.

Mijnoverheid, Federatief Berichten Stelsel en Berichtenbox voor Burgers en Ondernemers

Gezamenlijke uitvoering I Structurele diensten

Het Federatief Berichten Stelsel (FBS) maakt het versturen van berichten aan burgers en ondernemers eenvoudiger en efficiënter. FBS gebruikt een aantal generieke services. Aangesloten organisaties krijgen een eigen berichtenmagazijn en één centrale voorziening,

de Berichtenbox voor Burgers en Ondernemers (BBO). Dit is een nieuw gedeeld centraal berichtenmagazijn van Logius.
In de toekomst staan berichten in het berichtenmagazijn van de aangesloten organisatie of in BBO. Zo is geen sprake meer van dubbele opslag van berichten.
Met FBS geven burgers en ondernemers zelf aan hoe de overheid hen mag benaderen. Aangesloten organisaties verzenden via FBS niet langer berichten via de MijnOverheid/Berichtenbox, maar maken hun eigen archief toegankelijk voor burgers. Zij attenderen burgers op een nieuw bericht door het aan te melden in FBS. Het bericht wordt dan opgenomen in de berichtenlijst en burgers (of ondernemers) krijgen via de notificatieservice een melding op het door henzelf gekozen communicatiekanaal. FBS biedt direct toegang tot het bericht in het archief van de dienstaanbieder/aangesloten organisatie.

→ **In 2023** consulteren we de gemeentelijke achterban over de doorontwikkeling van MijnOverheid, zodat inwoners op een goede manier gebruik kunnen blijven maken van de gemeentelijke online dienstverlening. We behartigen de belangen van gemeenten en bewaken in die rol de uitvoerbaarheid, inzet en kosten van initiatieven en operationele oplossingen. Daarnaast neemt Logius/BZK in 2023 het FBS in gebruik. VNG brengt de gemeentelijke wensen in en ontwikkelt hulpmiddelen, impactbeoordelingen, communicatiemiddelen en een aansluitplan, waarmee gemeenten de migratie van MijnOverheid naar FBS op een door hen gewenste, planmatige wijze kunnen doorvoeren.

Vertegenwoordigen
De inwerkingtreding van de Wdo vraagt om een hoger betrouwbaarheidsniveau van de aangeboden gemeentelijke online dienstverlening. Voor een deel van de inwoners wordt inloggen daardoor moeilijker. Denk bijvoorbeeld aan mensen die digitaal minder vaardig zijn, maar ook aan wettelijke vertegenwoordigers of familieleden die de DigiD gebruiken van cliënten of familieleden om online zaken voor hen te regelen. Deze werkwijze was nooit juist, maar bestond vanwege het ontbreken van een goede vertegenwoordigings- of machtigingsvoorziening. Het is belangrijk dat de online dienstverlening toegankelijk blijft. Daarnaast verplicht de Wdo het regelen van wettelijke vertegenwoordiging of machtiging.

→ **In 2023** behartigen we de belangen van gemeenten bij de doorontwikkeling van wettelijke vertegenwoordiging en vrijwillig machtigen van personen die gemeentelijke diensten online afnemen. Ook maken we implementatiehulpmiddelen voor gemeenten om aan te sluiten op machtigenvoorzieningen.

Single Digital Gateway (SDG)

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Single Digital Gateway is een Europese verordening waar alle gemeenten aan moeten voldoen. De eerste stap (Annex I) is dat overheden vanaf december 2022 informatie over producten en diensten moeten ontsluiten via YourEurope.eu. Hiervoor wordt (onder regie van de VNG) een centrale oplossing gebouwd voor alle gemeenten: de SDG Invoervoorziening.

→ **In 2023** werken we eraan dat zo veel mogelijk gemeenten gebruik maken van de SDG Invoervoorziening. Ook zoeken we naar een manier om de voorziening in de toekomst beheersbaar te houden. Daarnaast onderzoeken we of en hoe de tweede stap van Single Digital Gateway (Annex II) centraal kan worden ingericht. Annex II is het bieden van toegang aan EU-burgers en bedrijven tot online procedures en het recht om overheden toestemming te geven om onderling digitaal bewijsstukken uit te wisselen.

Toewerken naar een federatief datastelsel

Het federatieve datastelsel is een belangrijk onderdeel van de Nederlandse datastrategie. Deze strategie is mede op initiatief van de VNG ontwikkeld en schetst hoe overheidsorganisaties beter kunnen profiteren van de kansen die data bieden bij maatschappelijke opgaven. Alleen door gebruik van data in de praktijk ontstaat waarde. Daar hoort een GDI bij die voortbouwt op basisregistraties. Een basisregistratie is een door de overheid officieel aangewezen registratie met gegevens die door alle overheidsinstellingen verplicht worden gebruikt bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken. Daarin blijven data lokaal beheerd, maar is gebruik elders toegankelijk, legitiem en begrijpelijk gemaakt via collectieve afspraken.

→ **In 2023** werken we de specifieke basisregistraties van gemeenten verder uit als onderdeel van de GDI, conform de principes van Common Ground:
- **Op basis van componenten**: We gebruiken ontkoppelde componenten met afgebakende functionaliteit en gestandaardiseerde interfaces.
- **Open**: We werken transparant en controleerbaar met duurzaam toegankelijke gegevens.
- **Vertrouwd**: We zorgen dat informatiebeveiliging en privacy op orde zijn.
- **Eenmalige vastlegging**: We leggen gegevens eenmalig vast en vragen op bij de bron.
- **Regie op gegevens**: We faciliteren regie op gegevens.
- **Standaarden**: We standaardiseren maximaal.

→ **In 2023** vertalen we de ontwikkeling van de GDI naar de gemeentelijke informatievoorziening, onder meer door de lessen uit Common Ground in de landelijke afspraken en standaarden te vertalen en borgen.

→ **In 2023** verbinden we vanuit gemeentelijk perspectief met het landelijke programma Regie op gegevens. Dit werkt aan een generiek sector-overstijgend kader dat veilige, betrouwbare en gebruiksvriendelijke digitale uitwisseling van gegevens mogelijk maakt tussen overheden, private en maatschappelijke organisaties.

→ **In 2023** richten we een 'demand organisation' in. Dit vraaggestuurde kenniscentrum kan op functioneel en technisch niveau gemeenten vertegenwoordigen bij initiatieven in het kader van het federatief datastelsel. Denk bijvoorbeeld aan Haal Centraal, Samenhangende Objectenregistratie (SOR), doorontwikkeling Basisregistratie Personen (BRP), Informatiemodel WOZ (IMWOZ), NLX, notificaties en het API-kennisplatform.

Samenhangende objectenregistratie (SOR)

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkeling in 2023

We ontwikkelen een aantal bestaande geobasisregistraties door, zoals Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Basisregistratie Topgrafie (BRT) en delen van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ), tot een samenhangende objectenregistratie (SOR). Hierdoor ontstaan betere kwaliteit en gebruiksmogelijkheden, efficiëntere bijhoudingsprocessen en een flexibele informatievoorziening op basis van Common Ground. Informatie over de fysieke leefomgeving kan dan worden gebruikt voor alle maatschappelijke opgaven in het fysiek domein. We coördineren de uitwerking van inhoud, architectuur, organisatie en werkprocessen van deze geobasisregistraties, zodat gemeenten gericht worden betrokken en tegelijkertijd ontlast. Lopende gesprekken over governance en financiering leiden in 2023 tot besluitvorming over de doorontwikkeling van geo-informatie in brede zin.

→ **In 2023** maken we financieringsafspraken met het rijk om de bekostiging te herzien van het bijhouden en gebruiken van de bestaande geobasisregistraties, om de ontwikkeling naar een SOR mogelijk te maken. Daarnaast zetten we stappen om samen met gemeenten

de huidige bijhoudingsprocessen van door gemeenten beheerde geobasisregistraties efficiënter te maken. Bijvoorbeeld door voorbeelden uit te wisselen en met leveranciers te kijken waar verbeteringen in de processen mogelijk zijn. Ook sturen we op het beperken van de bijhoudingsinspanning die het rijk van gemeenten vraagt, bijvoorbeeld door te praten over eerder gemaakte afspraken en opgelegde kwaliteitseisen.

IMWOZ

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkeling in 2023

→ **In 2023** starten we met aanpassingen in de Basisregistratie WOZ. Wij baseren ons daarbij op het gewijzigde IMWOZ dat een volledige inhoudelijke beschrijving van de WOZ-administratie geeft. IMWOZ geeft daarmee de definitie van de Basisregistratie WOZ, de specificaties van de inhoud van de Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ) en de specificaties van de gegevens die gemeenten en uitvoeringsorganisaties vastleggen om de WOZ goed te kunnen uitvoeren.

→ **In 2023** realiseren we samen met gemeenten, leveranciers en de Waarderingskamer een oplossingsrichting voor het WOZ-proces en het bijbehorende nieuwe IMWOZ, conform de principes van een federatief datastelsel (als onderdeel van de GDI) en de architectuurprincipes van Common Ground. Hierdoor kunnen gemeenten een verdere kwaliteitsverbetering van de WOZ-gegevens en -registratie doorvoeren. Dit legt de basis voor de toekomstige transformatie van de bestaande ICT-architectuur in het WOZ-domein naar een architectuur die flexibeler is, en het doorvoeren van wijzigingen eenvoudig en goedkoper wordt.

Basisregistraties (inclusief geo-informatie)

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

VNG stuurt samen met vertegenwoordigers van gemeenten op de verdere ontwikkeling van het gegevenslandschap in het algemeen en de basisregistraties in het bijzonder. We voeren onder meer impactanalyses uit op voorgestelde wijzigingen, doen onderzoek naar de kosten van de bijhouding, wisselen goede voorbeelden uit voor een efficiëntere inrichting van de bijhouding, en stimuleren dat gemeenten werken aan het verbeteren van de gegevenskwaliteit, als onderdeel van kwaliteitszorg. Deze taken komen voort uit het Toekomstbeeld Stelsel van Basisregistraties (2021).

→ **In 2023** werken we aan het herzien van de financiering van geobasisregistraties. We dragen bij aan de doorontwikkeling van het stelsel van basisregistraties. Belangrijk punt daarbij is het ontwikkelen van landelijke functies voor interoperabiliteit gericht op authenticatie, autorisatie en loggen van gebruik van gegevens. De lessen die inmiddels geleerd zijn vanuit gemeentelijke initiatieven (NLX, Haal Centraal, Notificaties, Loggen bewerkingen persoonsgegevens) zijn daarbij belangrijke input.

→ **In 2023** ondersteunen we het Gemeentelijk Geoberaad (GGB), een netwerk van ruim 1.500 geoprofessionals die informatie over relevante gemeentelijke ontwikkelingen en ervaringen delen waardoor de zelfredzaamheid toeneemt op basis van samenwerking. We voeren het secretariaat van dit netwerk, faciliteren een coördinatorenoverleg, beheren de kennisbank en organiseren bijeenkomsten.

Modernisering BRP

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

De Basisregistratie Personen (BRP) is onderdeel van het stelsel van basisregistraties van de Nederlandse overheid waarin persoonsgegevens worden geregistreerd. De BRP bevat de gegevens van de gemeentelijke administraties en de registratie niet-Ingezetenen. Alle overheidsinstellingen en bestuursorganen (zoals de Belastingdienst) zijn verplicht voor hun taken gebruik te maken van die gegevens. Het gaat daarbij onder andere om naam, geboortedatum, geboorteplaats, verblijfplaats en familierelaties. Met deze gegevens worden bijvoorbeeld een paspoort en identiteitskaart verstrekt en de hoogte van een studietoelage berekend.

→ **In 2023** ondersteunen we de projectgroep stelseldoelarchitectuur BRP. Het doel van de projectgroep is een architectuur opstellen, die richting geeft aan een langere-termijnbeeld op de ontwikkeling van het BRP-stelsel. Dit gaat over een flexibele, toekomstbestendige en kwalitatief goede registratie van persoonsgegevens en over het stelsel van (her)gebruik van die gegevens.

Herpositioneren Common Ground

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

De informatiekundige visie Common Ground bestaat al enkele jaren en steeds meer gemeenten hebben de intentie om gezamenlijk te werken aan het informatielandschap. Onder de noemer Common Ground vinden veel activiteiten plaats, worden uitgaven gedaan en inhoudelijke besluiten genomen. Meerdere gemeenten hebben de fundamentele keuze gemaakt om hun informatievoorziening in te gaan richten op basis van deze visie, maar daar staat tegenover dat er geen kader lijkt te zijn dat richting geeft aan dit alles. Kijkend naar de huidige, feitelijke bestuurlijke werkelijkheid van Common Ground, heeft adviesbureau PBLQ vastgesteld dat de beoogde baten en verwachte neveneffecten niet duidelijk zijn gedefinieerd.

→ **In 2023** zetten we stappen naar een duidelijk programma met doelen behorende bij de visie Common Ground, met daaraan gekoppeld activiteiten en de mogelijkheid tot sturing van die activiteiten. Deze stappen worden nadrukkelijk gezet door gemeenten en diverse partners in de digitale overheid. Hieronder volgt een aantal van de doelen en acties.

→ **In 2023** werken we de kaders, standaarden en uitgangspunten van Common Ground uit, in samenwerking met gemeenten, partners en leveranciers. We betrekken hen vroegtijdig bij het uitdenken van relevante ICT-ontwikkelingen op strategisch niveau en bieden ruimte voor het ontwikkelen en zichtbaar maken van kansrijke initiatieven, vanuit de uitvoering en in de praktijk.

→ **In 2023** brengen we de componentencatalogus in verbinding met de softwarecatalogus. Binnen Common Ground werken gemeenten en de VNG samen aan gemeentelijke informatievoorziening en maatschappelijke opgaven. Toepasbare oplossingen die vanuit een Common Ground-perspectief worden gerealiseerd, maken we zichtbaar nu zichtbaar in de componentencatalogus zodat andere partijen deze kunnen overnemen. Het aanbod van marktpartijen maken we op dit moment zichtbaar in de softwarecatalogus. Voor gemeenten is het van belang dat alle beschikbare oplossingen beter vindbaar worden en beide catalogi dus in verbinding worden gebracht.

→ **In 2023** bieden we ondersteuning op Haven als standaard voor moderne infrastructuur voor gemeenten. Daarmee faciliteren we de herbruikbaarheid van Common Ground-applicaties en laagdrempelig hergebruik van applicaties. We zetten stappen naar landelijke standaardisatie wat de adoptie van Common Ground zal bevorderen, aangezien dit marktpartijen en partners stimuleert om op basis van de Common Ground-principes toepassingen aan te bieden.

→ **In 2023** beproeven we op landelijk niveau de afspraken en standaarden zoals we die beogen met het NLX-stelsel. Daarmee toetsen we het werken met moderne standaarden en afspraken over data-uitwisseling binnen een overheidsbreed API-landschap in de praktijk. Door de werking hiervan in verschillende scenario's te valideren en in standaarden vast te leggen, wordt duidelijk of en hoe deze functionaliteit gaat werken en met welke partijen dit verder kan worden vormgegeven en bestendigd. Aangezien het 'data bij de bron'-principe niet alleen een belangrijke pijler is van Common Ground, maar ook van het overheidsbreed federatieve datastelsel, komt hiermee een landelijk gedeelde informatiekundige visie een stap dichterbij.

→ **In 2023** werken we ook samen met gemeenten aan een community van partijen die deze vorm van integratie, gebaseerd op de opensource referentie-implementatie van NLX, in productie willen nemen. Gezamenlijk zetten zij met hulp van marktpartijen de stap om deze herbruikbare Common Ground-bouwstenen in te zetten, te beheren en verder te ontwikkelen.

Bovenstaande acties zijn duidelijke stappen in het ondersteunen en faciliteren van de fundamentele keuze van veel gemeenten om hun informatievoorziening in te richten conform de visie Common Ground. Het inrichten van het ecosysteem van betrokken partijen en de bijbehorende rolverdeling heeft in 2023 prioriteit. VNG neemt de regie rond standaardisatie en borging van afspraken, standaarden en gemeentelijke wensen bij landelijke partners en marktpartijen. Gemeenten nemen de regie om de eigen informatievoorziening te transformeren.

Werken op basis van informatiearchitectuur

Architectuur is een middel om beleidsmatig geformuleerde doelstellingen van een organisatie te verwezenlijken. Werken onder architectuur gaat dan over het vertalen van doelstellingen bij maatschappelijke vraagstukken naar de inrichtingskeuzes van een organisatie, haar processen en informatievoorziening. Werken onder architectuur beschrijft de belangrijkste keuzes die een organisatie moet maken om te sturen op een werkende informatievoorziening die past binnen een overzichtelijk, beheersbaar en toekomstbestendig informatielandschap.

Werken onder architectuur

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

→ **In 2023** gaan we binnen de VNG zelf als organisatie werken onder architectuur, zodat bij projecten en programma's wordt gewerkt aan informatievoorziening die past bij de gekozen richting. Het nut voor een bestuurder, manager en of medewerker zit niet direct in die architectuur zelf, maar in het resultaat dat mede door het werken onder architectuur wordt bereikt: meer samenhang en werkbare oplossingen. In dit kader werken we aan een aantal onderdelen die werken onder architectuur mogelijk maken:

a) Architectuurfunctie

→ In 2023 richten we een architectuurfunctie in dat de architectuurvisie, uitgangspunten en werkprocessen van de organisatie ontwikkelt, onderhoudt en bewaakt door voorgenomen veranderingen aan die visie te toetsen. Deze functie biedt zo hulp aan programma's en projecten bij het geven van richting aan de te ontwikkelen informatievoorziening, en aan het management bij de besluitvorming rond programma's en projecten.

b) Architectuurproces

→ In 2023 richten we de processen in waarmee we de werking van de architectuurfunctie in relatie tot de besluitvorming VNG-breed en het proces Weten-Proberen-Maken-Beheren borgen. Samen met het in te richten portfolioproces bieden we een basis voor de twee belangrijke keuzes: doen we de goede dingen en doen we die goed.

c) Architectuurmethoden en -technieken
(Enterprise-)architectuur is inmiddels een zelfstandig vakgebied met eigen methoden en technieken voor werken onder architectuur en werken aan architectuur. Denk hierbij aan TOGAF en ArchiMate, twee veelgebruikte open methoden binnen de Nederlandse overheid.

d) Architectuurinhoud
De gemeentelijke model-architectuur (GEMMA) wordt bij gemeenten ingezet als een middel om de informatievoorziening in te richten. Onderdelen daarvan kunnen ook gehanteerd worden om op strategisch, tactisch en operationeel niveau keuzes te maken bij projecten of programma's van de VNG. In de praktijk vervult de GEMMA die rol nu vaak nog niet voldoende. De GEMMA bevat ook nog geen beschrijving op strategisch niveau van wat er moet gebeuren en waarom dat van belang is, met als scope de gehele collectieve gemeentelijke informatievoorziening.

→ **In 2023** vullen we de GEMMA verder aan met de uitgangspunten van de visie Common Ground. We vertalen deze ook naar richtinggevende principes die als kader dienen voor het handelen van de VNG bij projecten en programma's of belangenbehartiging rond de ontwikkeling van de GDI of keteninformatiesering.

API-standaarden

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

API's (application programming interfaces) zijn eenvoudig te implementeren en zorgen voor een betere gegevensuitwisseling tussen systemen. Bij gemeenten vormen ze een belangrijk onderdeel van de basis voor de realisatie van de informatiekundige visie Common Ground. De huidige vorm van data-uitwisseling en familie van standaarden (standaard uitwisselingformaat StUF en het veelvuldig maken van kopieën van basisgegevens) worden vervangen door moderne API-standaarden en het principe van data bij de bron. Aangezien gemeenten gebruikmaken van zowel oude StUF-koppelvlakken als nieuwe API-standaarden, is het van belang om de overgang te faciliteren van oude naar nieuwe standaarden.

→ **In 2023** stellen we op basis van de afgelopen jaren opgedane ervaring richtlijnen en voorwaarden op die bepalen hoe we API-standaarden ontwerpen, ontwikkelen, financieren en beheren. Belangrijk daarbij is de vraag van welke (gemeentelijke) API-standaarden de VNG is. Daarnaast kijken we of, en zo ja hoe, de VNG de implementatie van API-standaarden door gemeenten moet bevorderen of zelfs afdwingen. API-standaarden die de VNG op dit moment ontwikkelt of beheert, worden aan deze richtlijnen en voorwaarden getoetst. Via werkgroepen van de NL API-strategie dragen we ten slotte bij aan de ontwikkeling van landelijke kaders voor API-standaarden.

→ **In 2023** geven we nadere invulling aan de architectuur van de samenwerking, waarbij gemeenten via gremia zoals het CIO-Beraad structureel meepraten over de koers van ICT-gerelateerde onderwerpen binnen de GGU.

→ **In 2023** richten we een community in met gemeenten, leveranciers en betrokken partijen om de creatie van API-standaarden te stimuleren.

→ **In 2023** maken we inzichtelijk welke standaarden (ook API's) al beschikbaar zijn en in hoeverre die voldoen aan de principes van Common Ground. Ook maken we een roadmap voor het uitfaseren van de StUF-standaarden die door VNG Realisatie worden beheerd. Deze geeft leveranciers meer duidelijkheid over de periode waarbinnen ondersteuning voor deze standaarden verwacht kan worden, en maakt de duur van de extra beheerlasten inzichtelijk die de overgang van StUF- naar moderne (API-)standaarden met zich meebrengt.

Regie op beheer API's

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Gemeenten gebruiken basisgegevens voor de uitvoering van hun taken. Vaak komen die gegevens uit kopieën van (delen van) basisregistraties. Gegevens in kopieën kunnen verouderd zijn. Daardoor kunnen fouten ontstaan, en het aansluiten op deze kopieën is duur en ingewikkeld. De doelstelling van Haal Centraal is basisgegevens rechtstreeks te bevragen bij de (lokale) bron. Dat is beter, sneller en biedt gemeenten de mogelijkheid om kosten te verminderen. In 2022 ontwikkelden we de Haal Centraal-API's en zorgden dat deze beschikbaar waren zodat alle gemeenten hierop aansluiten.

→ **In 2023** voeren we (vanuit een in te richten 'demand organisation') regie op het realiseren van API-standaarden en uitwisseling van gegevens via API's bij partners in de digitale overheid. Naast het ophalen en vertalen van gemeentelijke functionele vragen naar API-specificaties, gaat het dan ook om het borgen van bestuurlijke randvoorwaarden zoals financiering, wetgeving en governance. De resultaten van het succesvolle innovatieprogramma Haal Centraal brengen we ook onder in eerdergenoemde organisatie.

Common Ground verwerken in de GEMMA

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

De Gemeentelijke model-architectuur (GEMMA) is de landelijke referentiearchitectuur voor gemeenten. GEMMA helpt gemeenten en leveranciers om de gemeentelijke informatievoorziening te standaardiseren, geeft antwoord op de belangrijkste architectuurvraagstukken, en is een middel om qua informatievoorziening overzicht te creëren, opdat bestuur en management alle ontwikkelingen in samenhang kunnen aansturen. GEMMA wordt continu geactualiseerd op basis van nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van het gegevenslandschap, en ondersteunt de transitie richting de informatiekundige visie Common Ground. Werken onder architectuur vereist een architectuur die aansluit bij de doelen van de organisatie(s) die zo'n architectuur opstellen. Voor zowel de VNG als gemeenten is een belangrijk doel dat de informatievoorziening aansluit bij de Informatiekundige visie Common Ground.

→ **In 2023** illustreren we in de GEMMA met kaders, patronen en modellen hoe relevante vraagstukken kunnen worden opgelost op een wijze die aansluit bij de uitgangspunten van de visie Common Ground. Hiermee ondersteunen we het werken volgens deze visie door zowel gemeenten als leveranciers.

→ **In 2023** voeren we een waarderingsonderzoek uit over de GEMMA-architectuur. Op basis van de uitkomsten voeren we verbeteringen door. Denk hierbij aan betere communicatie over architectuur en het toegankelijker maken van de GEMMA.

Samenwerking Markt en Overheid

Gemeenten zijn voor de uitvoering van hun wettelijke taken volledig afhankelijk van software die eigendom is van private partijen. Een van de kerndoelen van de GGU is om als gemeenten met één stem te spreken met de markt. Beoogd resultaat is dat publieke en private leveranciers hun productportfolio inrichten en investeringskeuzes maken op basis van collectieve gemeentelijke kaders, principes en prioriteiten. Deze worden formeel vastgesteld door de governance van de GGU.

→ **In 2023** continueren we onze inzet op het gebied van collectief strategisch leveranciersmanagement en publiek-privaat relatiemanagement. Het is ons streven om op basis van heldere governance samen te werken met de markt en gemeenten te vertegenwoordigen bij het strategisch leveranciersmanagement van het rijk. Dit is gericht op de contracten met Microsoft, Oracle, Google, en andere grote technologiebedrijven.

Het College van Dienstverleningszaken vervult een centrale regiefunctie om gemeenten te verenigen en de regie op marktpartijen te versterken. Ook voert het periodiek domein-overleg met gebruikersorganisaties, koepelorganisaties, ketenpartners, de VNG-commissie Bestuur en Veiligheid, de Taskforce Samen Organiseren, CIO's en marktpartijen.

→ **In 2023** ontwikkelen we GGU sourcingskaders waaruit blijkt hoe we willen samenwerken met de eigenaren van software, voorzieningen en gegevens en welke verandering we daarin willen bewerkstelligen. In een GGU-sourcingstrategie werken we uit hoe we dat gaan toen. Ook maken we een GGU-inkoopagenda voor gemeenten.

Softwarecatalogus (SWC)

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

De Softwarecatalogus (SWC) is het online informatiesysteem waarin gemeenten aangeven welke pakketten, die zij gebruiken, zijn gekoppeld aan de referentiecomponenten uit de GEMMA. Ook staat hierin het softwareaanbod voor gemeenten en gemeentelijke samen-werkingsverbanden en de functies en standaarden die een softwarepakket ondersteunen.

→ **In 2023** continueren we het beheer van de SWC. In samenwerking met een alliantie van medeoverheden werken we aan de technische modernisering en doorontwikkeling van de SWC, zodat deze van toegevoegde waarde blijft voor gemeenten.

Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT (GIBIT)

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

GIBIT (Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT)-toolbox is een verzameling hulpmiddelen voor standaardisatie van de inkoop van ICT-diensten en -producten. De GIBIT-toolbox bevat onder meer voorwaarden, toelichtingen, kwaliteitsnormen, een overeenkomstengenerator, een stappenplan aansprakelijkheid, en een checklist schadebepaling. Deze hulpmiddelen ondersteunen en professionaliseren de gezamenlijke inkoop van ICT-diensten en producten, waardoor gemeenten een betere prijs-kwaliteitverhouding krijgen.

→ **In 2023** gaan we de GIBIT-toolbox met de bijgestelde voorwaarden 'pas toe leg uit' en hulpmiddelen nadrukkelijker implementeren bij gemeenten en hun leveranciers. Dit doen we in relatie tot de opgave 'beter aanbesteden' en ter versterking van het opdrachtgeverschap en de regierol van gemeenten op de ICT.

Implementatieondersteuning

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

→ **In 2023** maken we een doorstart van (interne) Implementatieondersteuning met een inventarisatie en een kennisnetwerk van betrokkenen binnen het kenniscentrum Markt en Overheid.

→ **In 2023** evalueren we deze werkwijze op effectiviteit, rendement/doelmatigheid en toe-gevoegde waarde voor de verschillende maatschappelijke opgaven, programma's en projecten.

Groeipact Common Ground

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Om de visie van Common Ground te verwerkelijken trekken gemeenten, ketenpartners en leveranciers samen op. In het Groeipact zijn afspraken over de samenwerking geconcretiseerd zodat markt en overheid de samenwerking kunnen vormgeven.

→ **In 2023** faciliteren we de samenwerking tussen markt en overheid voor partijen die het Groeipact Common Ground hebben ondertekend.

5.2 Digitale veiligheid

Gemeentelijke bestuurders zijn niet alleen verantwoordelijk voor de veiligheid en continuïteit van de gemeentelijke processen en de ketenprocessen die de gemeente uitvoert, maar ook voor de eventuele maatschappelijke ontwrichtende consequenties van digitale onveiligheid. Ze zijn samen met (sociale) partners betrokken bij diverse maatschappelijk relevante processen, waarvan de uitval kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting. Gemeenten hebben er belang bij dat deze processen ongestoord voortgang vinden, maar ze zijn niet voor alle aspecten verantwoordelijk. Dan is het relevant dat de gemeente weet hoe ze samen met de organisatie of het bedrijf, en soms samen met andere gemeenten en/of de veiligheidsregio, kan handelen om een cyberincident en/of -crisis beheersbaar te maken en af te wikkelen. Continue digitale weerbaarheid vergt nog wel het een en ander van bestuur, ambtelijke organisatie, IT-voorzieningen, samenwerking tussen gemeentelijke partners, en de diverse bestaande digitale en reguliere veiligheidsstructuren. Omdat digitalisering en criminaliteit grensoverschrijdend zijn en omdat de verantwoordelijkheidsverdeling hierbij complex is, is het van belang dat gemeenten hun inzicht vergroten en de sturing hierop goed organiseren. We zien ook dat er op dit moment meerdere Europese wetten en regels worden opgesteld met relatie tot de inzet van technologie en/of de cyberveiligheid van gemeenten. Deze bevatten allemaal regels om de digitale weerbaarheid en de borging van privacy te versterken, bijvoorbeeld bij het uitwisselen van data.

Beleidsinzet

→ **In 2023** bieden we met de Agenda Digitale Veiligheid gemeenten een handelingsperspectief voor de bestuurlijke praktijk. We ondersteunen gemeenten bij de versterking van de digitale weerbaarheid en geven zo in vulling aan de resolutie uit 2021.

Digitale weerbaarheid

Vanuit de minister voor Justitie en Veiligheid (J&V), de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV) is een NL Cybersecurity Strategie (NLCS) opgesteld. Voor de operationele uitwerking van de NLCS zijn al verschillende trajecten gestart om te komen tot uitvoeringsplannen, zoals het Landelijk Dekkend Stelsel (LDS) en het Landelijk Crisisplan Digitaal (LCP-Digitaal). De nieuwe Europese cybersecurity regelgeving (waaronder de NIB-2 richtlijn) die de komende jaren nationaal moet worden ingevoerd, heeft mogelijk consequenties voor gemeenten en voor veel organisaties die binnen de gemeente zijn gevestigd. De NLCS is uitgewerkt in vier actieprogramma's die door verschillende vakministers wordt uitgevoerd. Gemeenten zien daarbij een aantal fundamentele uitdagingen ten aanzien van het veiligheidssysteem, zoals dat nu is ingericht: de vertaling van het fysieke veiligheidsstelsel naar digitale veiligheid, inclusief afspraken over verantwoordelijkheden, rollen, taken en bevoegdheden is noodzakelijk. Gemeenten hebben behoefte aan een sterkere informatiepositie om een situationeel beeld voor de digitale veiligheid van gemeenten te houden van hun eigen organisatie én van maatschappelijk relevante organisaties in de gemeente. Structurele financiering is noodzakelijk, zowel voor uitvoering van de NLCS op lokaal niveau, alsook voor de andere uitdagingen om de digitale veiligheid van de gemeenten te vergroten.

Beleidsinzet

→ **In 2023** dringen we aan, voor de doorvertaling van plannen van de rijksoverheid en Europese wet- en regelgeving, op het meewegen van het belang van gemeenten. Dit doen we op grond van een bestuurlijk convenant met de verantwoordelijke ministers met afspraken over governance en financiering.

→ **In 2023** werken we de gevolgen uit van de nieuwe Europese cybersecurity regelgeving (waaronder de NIB-2 richtlijn) voor beveiligingsvereisten, meldplicht en toezicht voor het gemeentelijk domein, in relatie tot de vereisten uit de BIO, de rol van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) en ENSIA.

Gezamenlijke Uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

We ondersteunen gemeenten bij het inrichten van bestuurlijke verantwoordelijkheden, en bieden een systematiek aan om beter grip te krijgen op een mogelijke digitale ontwrichting. We voeren de regie op het beleidsonderzoek, en communiceren met de verschillende relevante gemeentefunctionarissen over de mogelijke toepassingen van de uitkomsten. Met het ondersteuningsprogramma Digitale Veiligheid creëren we voor gemeenten overzicht van de verschillende initiatieven, pilots en overlegtafels bij de diverse beleidsdepartementen, die ieder vanuit hun eigen perspectief werken aan digitale veiligheid. Daarmee versterken we de communicatie over de thematische samenhang van de brede Agenda Digitale Veiligheid.

→ **In 2023** verhogen we het aantal bestuurlijke gesprekken voor de Gespreksronde Digitale Veiligheid naar meer dan honderd. Tijdens deze gesprekken inventariseren we de bestuurlijke dilemma's en faciliteren we een intervisie-aanpak. Deze aanpak helpt delegaties om de voortgang van onderlinge afspraken te volgen, kennis te delen en over opgedane ervaringen te reflecteren.

→ **In 2023** versterken we gemeenten in de preparatie op digitale incidenten en -crises. Dit doen we door een kennispeiling en een toets in welke mate digitale veiligheid in de integrale veiligheidsplannen wordt geprioriteerd en hoe de integrale veiligheidsplannen worden geoperationaliseerd.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten met de toepassing van een methodiek voor het duiden van lokaal en regionaal maatschappelijk relevante processen, waarvoor de overheid niet primair verantwoordelijk is, maar die bij digitale incidenten kunnen leiden tot ontwrichting (in relatie tot de methodiek van de Integrale Veiligheidsplannen).

Informatiebeveiligingsdienst (IBD)

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

We ondersteunen gemeenten bij het op orde krijgen en houden van de beveiliging van de gemeentelijke informatiehuishouding. De noodzaak hiervoor blijkt uit het dreigingsbeeld IBD 2021, het Cybersecuritybeeld Nederland 2021, en uit de diverse recente ransomware-aanvallen bij gemeenten en gemeenschappelijke regelingen. Op basis van het IBD-programma verhogen we de digitale weerbaarheid van gemeenten, en geven we invulling aan de resolutie digitale veiligheid. We laten de IBD-dienstverlening meegroeien met de toenemende vraag naar ondersteuning bij preventie, detectie, incidentcoördinatie en woordvoering. Dit betreft diensten zoals Rapid Response Triage (RTT) en de omgang met kwetsbaarheidsinformatie, waarvoor specifieke capaciteit en expertise nodig is. Vanuit IBD is een kennis-centrum Privacy opgestart, dat gemeenten zicht biedt op de juridische en morele kaders van (domein specifieke) privacy-vragen. Concrete producten bieden gemeenten handvatten om privacyvragen organisatiebreed een plek te geven en welke organisatorische randvoorwaarden noodzakelijk zijn om privacyvraagstukken aan te gaan.

→ **In 2023** laten we de IBD-dienstverlening meegroeien met de toenemende vraag naar ondersteuning bij preventie, detectie, incidentcoördinatie en woordvoering.

→ **In 2023** richt de IBD zich op een hoger kennisniveau en een hogere vaardigheid risico-management (ambtelijk en topambtelijk). Ook ondersteunen we gemeenten bij het versterken van hun opdrachtgeverschap, leveranciersmanagement en control op leveranciers conform eisen informatiebeveiliging & privacy, in lijn met een VNGR-brede leveranciersaanpak.

→ **In 2023** intensiveren we op het gebied van preventie, door in een collectieve aanpak dreigingsinformatie te delen. Ook ondersteunen en adviseren we gemeenten bij het inrichten van Monitoring & Response en vindt een verkenning plaats voor een collectieve aanpak en verdergaande standaardisering.

→ **In 2023** versterken we de positionering van privacy-officers en functionarissen gegevensbescherming. Dit doen we door het ontwikkelen van een basisopleiding privacyprofessionals, specifiek voor gemeenten. Ook bieden we verdere ontwikkeling, standaardisatie- en implementatie-ondersteuning en een borgingsdocument AVG (privacy-volwassenheidsniveaus). We sluiten aan op de ontwikkelingen van een Kennisplatform Privacy VNG/VNGR-breed.

ENSIA

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) is opgezet als een methodiek om de diverse soorten verantwoording rond digitale veiligheid en datakwaliteit in één verwerkingsgang te ondersteunen. Dit levert verantwoordingsinformatie op over onder meer DigiD, wet SUWI, Basisregistratie Personen (BRP)/Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), de geobasisregistraties, de WOZ, Waar staat je gemeente en basismaatregelen Verhogen Digitale Weerdbaarheid Module1.

→ **In 2023** voegen we voor de doorontwikkeling van ENSIA stelsels toe op het domein informatiebeveiliging, alsook ten aanzien van datakwaliteit.

Cybercriminaliteit

Gezamenlijke Uitvoering | Ontwikkelingen 2023

Verschillende vormen van criminaliteit vinden online plaats, zoals bankfraude of kindermisbruik. In de bestrijding van deze digitale en gedigitaliseerde criminaliteit is het van belang dat de verantwoordelijkheden en rolverdeling tussen gemeente, politie en Openbaar Ministerie helder zijn vastgesteld. Een eerste aanzet daartoe is gegeven voor de zogeheten 'cyber-driehoek'.

→ **In 2023** houden we een peiling onder inwoners en ondernemers naar de behoefte aan ondersteuning op het gebied van weerbaarheid tegen digitale en gedigitaliseerde criminaliteit. Naar aanleiding van de resultaten werken we aan concrete oplossingen voor ondersteuning, bijvoorbeeld met samenwerkingsverband City Deals.

→ **In 2023** leveren we op basis van een stakeholderanalyse een aanpak online fraude. In samenwerking met stakeholders stemmen we af wie welke barrières kan opwerpen om online fraude terug te dringen.

Online aangejaagde ordeverstoringen

Gezamenlijke Uitvoering | Ontwikkelingen 2023

Een nieuwe ontwikkeling is de aandacht voor online aangejaagde ordeverstoringen, waarbij via de sociale media oproepen worden gedaan, en mensen zich snel kunnen organiseren om de openbare orde te verstoren. Voor gemeenten is het relevant om te weten of na een oproep de openbare orde daadwerkelijk in het geding komt, en welk handelingsperspectief beschikbaar is om in te grijpen.

→ **In 2023** zetten wij in op het verduidelijken van het handelingsperspectief van gemeenten bij online aangejaagde ordeverstoring. Dat doen wij door aan de hand van de handreiking online monitoring (BZK), een meldpunt online content (J&V) en een bestuurlijke interventiekaart. Ook bieden wij voorbeelden van jurisprudentie.

5.3 Verantwoord datagedreven werken

Gemeenten hebben behoefte aan bruikbare informatie om maatschappelijke vraagstukken in kaart te brengen en op te oplossen. Een datagedreven aanpak kan hierbij helpen, als deze mensgericht, inclusief, transparant, flexibel, snel en veilig is. Op het platform Waarstaatjegemeente.nl kunnen gemeenten antwoord vinden op actuele maatschappelijke vraagstukken. Om de bruikbaarheid van dit platform op peil te houden, sluiten we datadeals met de belangrijke landelijke dataleveranciers, zoals grote uitvoeringsorganisaties en nutsbedrijven. Via een ecosysteem-aanpak werken we met gemeenten (en netwerkpartners) aan data- en AI-oplossingen. We nemen deel aan de Nederlandse AI Coalitie en delen kennis en kunde in het kennisnetwerk Data & Samenleving.

Interbestuurlijke datastrategie

Beleidsinzet

Datagedreven werken zal een steeds prominentere plaats krijgen bij gemeenten. Het is daarom van belang dat gemeenten actief vertegenwoordigd worden in verschillende klankbordgroepen en gerelateerde rollen in interbestuurlijke omgevingen. We nemen deel aan de interbestuurlijke datastrategie (IBDS), die bestaat uit drie pijlers:

(1) Betere afwegingen over datagebruik en -deling (zoals de adviesfunctie en het datamanifest);
(2) Systeemfuncties (zoals het federatief datastelsel en talentontwikkeling);
(3) Waarde in de domeinen (usecases op maatschappelijke opgaven).

Daarnaast vertalen we de interbestuurlijke datastrategie naar een VNG-datastrategie, waarin het versterken van gemeentelijke en de collectieve informatiepositie een centrale rol hebben. Ook maken we handreikingen voor gemeenten voor verantwoord datagebruik. Dit doen we vanuit drie invalshoeken: willen (ethiek), kunnen (techniek) en mogen (juridisch). Dit vullen we in met drie perspectieven:

(1) het ondersteunen van gemeenten;
(2) de interbestuurlijke samenwerking (o.a. via de IBDS);
(3) de interne organisatie van VNG.

→ **In 2023** werken we mee in de IBDS, door het inbrengen van usecases, mede-ontwikkelen van het federatieve datastelsel (zoals beschreven bij 5.1), en vertalen van uitkomsten van onder andere de adviesfunctie voor de gemeentelijke praktijk.

→ **In 2023** finaliseren we de VNG-datastrategie, en verankeren we de aanpak bestuurlijk via de commissies en als onderdeel van de Verenigingstrategie 2030.

Datatoepassingen en datadeals

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

De harde kant van het versterken van de informatiepositie gaat om het ontsluiten van de benodigde data. Het dataplatform Waarstaatjegemeente bundelt, bewerkt en presenteert data van en over alle Nederlandse gemeenten en over alle belangrijke beleidsterreinen. Daarnaast biedt de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD) gemeenten specifiek inzicht in hun prestaties in het sociaal domein ten opzichte van andere gemeenten. Met de Vensters voor Bedrijfsvoering krijgen gemeenten inzicht en verbeteroptie aangeboden voor de bedrijfsvoering op basis van de cijfers van ruim 120 publieke organisaties. Om op een datagedreven manier maatschappelijke vraagstukken op te lossen, zijn verschillende datatoepassingen voorhanden, die op basis van datadeals geactualiseerd en aangevuld worden met bruikbare informatie. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de Landelijke Monitor Wonen, de Monitor Doelgerichte Digitalisering, het Wmo-voorspelmodel, de Zorgpaden en de Zorgspiegel, de Datavoorziening Energietransitie Gebouwde Omgeving (DEGO), Ondergrond & Wonen en Klimaatadaptatie en de Datavoorziening Onregelmatigheden Op de Kaart (DOOK).

→ **In 2023** versterken we de informatiepositie op maatschappelijke opgaven door het sluiten van datadeals, doorontwikkelen van monitoring, en het (door)ontwikkelen van datatoepassingen.

Data & Samenleving

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

De zachte kant van het versterken van de informatiepositie gaat om het kunnen werken met data. Het kennisnetwerk Data & Samenleving bestaat uit meer dan 2.500 leden en biedt gemeenten de mogelijkheid om kennis over data en de informatiesamenleving te verzamelen, te combineren en onderling te delen. Daardoor kan de datavolwassenheid van gemeenten toenemen. Dat gebeurt via het online platform en via maandelijkse meetups en werkgroepen met koplopers datagedreven werken. We ondersteunen het kennisnetwerk Data & Samenleving bij het landelijk toepasbaar maken van dataprojecten en werken ze uit binnen het gemeentelijke handelingsperspectief.

→ **In 2023** ondersteunen we gemeenten in het datagedreven werken door het delen van een aanpak, kennis, voorbeelden en modellen, het geven trainingen en het onderhouden van contacten met leveranciers.

Grip op informatie

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

De Wet open overheid (Woo), de Wet hergebruik van overheidsinformatie (Who) en de gemoderniseerde Archiefwet stellen eisen aan gemeenten op het gebied van (actieve en passieve) openbaarheid en dragen hen op de informatiehuishouding op orde te brengen. We ontwikkelen werkwijzen voor implementatie van de Woo, de aansluiting op het landelijke Platform Openbare Overheidsinformatie (PLOOI) en het bevorderen van kennisdeling tussen gemeenten.
Daarnaast bieden we juridische adviezen bij de toepassing van deze wetten en ondersteunen we gemeentejuristen om de gevolgen en impact van techniek en digitalisering op het lokaal bestuur juridisch beter te borgen. We ondersteunen gemeenten bij de voorbereiding op de aangepaste Who met handreikingen en standaarden.

→ **In 2023** ondersteunen wij de uitvoering van het meerjarenplan implementatie van de Woo en herziene Who. Dat doen we door het inzetten van ambassadeurs, monitoring en leveranciers-management. Gemeenten kunnen gebruik maken van het kenniscentrum Grip op Informatie, leveranciersmanagement en monitoring.

→ **In 2023** faciliteren wij actief delen van kennis met het organiseren van verschillende webinars, en de Week van de Grip op Informatie.

→ **In 2023** zetten wij in op begeleiden en coördineren van werkgroepen om gemeenten actief te ondersteunen in het beantwoorden van vraagstukken.

→ **In 2023** stimuleren we in samenwerking met partijen als VNG Connect, A&O fonds en RADIO dat relevante, praktijkgerichte opleidingen en trainingen worden aangeboden, waar gemeenten naar behoefte gebruik van kunnen maken.

→ **In 2023** dragen wij bij aan het beschikbaar stellen van data aan het Platform Openbare Overheidsinformatie (PLOOI) onder andere door gebruik van opendata-standaarden zoals open raadsinformatie (ORI).

Opendata-standaarden

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Overheidsdata vormen een bron van economische groei en bieden gemeenten mogelijkheden om meer en gerichter resultaten te boeken. Het rendement van data kan worden geoptimaliseerd door deze in gestandaardiseerde vorm te delen met elkaar, maatschappelijke partners en andere overheden. Daarbij biedt het gestructureerd aanleveren van data een transparantere overheid. Opendata-standaarden bieden hier de mogelijkheid toe.

→ **In 2023** ontwikkelen en actualiseren we opendata-standaarden op basis van de behoefte van gemeenten, zodat zij geholpen worden bij de uitvoering van taken en om bij te dragen aan een transparante overheid.

→ **In 2023** uniformeren we het publicatieproces voor verkiezingsuitslagen, en bieden we opendata-specificaties voor het aanleveren van stembureaugegevens.

Adviescommissie Archieven en selectielijsten

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

→ **In 2023** bieden wij vakinhoudelijk ondersteuning aan gemeenten op het gebied van archiveren. Dat doen we samen met de Adviescommissie Archieven door onder andere het ontwerpen van selectielijsten met overzichten van bewaartermijnen van documenten.
→ **In 2023** zetten wij een meerjarentraject in om de selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2020 te actualiseren. Wij starten met een evaluatie van de huidige selectielijst en onderzoeken de ervaringen van gemeenten en de aansluiting op het zaakgericht werken.

→ **In 2023** dienen wij de ontwerpselectielijst e-mailbewaring ter goedkeuring in bij de algemene rijksarchivaris namens de aangesloten gemeenten.

5.4 Ethiek en digitale grondrechten

In de Agenda Digitale Grondrechten en Ethiek 2022-2026 leggen we gezamenlijk ambities vast over het beschermen van grondrechten en het borgen van publieke waarden in de informatiesamenleving. Daarbij onderscheiden we drie doelen: 1) Het versterken van kennis en kunde in de gemeentelijke organisatie op het gebied van ethische reflecties en afwegingen bij het gebruik van digitale technologieën. 2) Het stimuleren en regisseren van de inspanningen die worden verricht om (digitale) grondrechten en publieke waarden te borgen bij de inzet van digitale technologieën. 3) Het ontwikkelen van een hernieuwde, brede interpretatie van privacyvraagstukken. Daarbij richten we ons op een verschuiving van privacy als te borgen grondrecht bij het gebruik van digitale technologieën, naar privacy als een van de te borgen grondrechten.

Beleidsinzet

Met de Uitvoeringsagenda Digitale Grondrechten en Ethiek 2023-2026 concretiseren we deze doelstellingen. Enkele beoogde hoofdresultaten in 2026 staan daarin centraal:

- **Belangenbehartiging en onderzoek naar een kaderwet informatie**: Uit onderzoek van VNG Realisatie blijkt dat de huidige informatiewetten te versnipperd zijn en meer samenhang behoeven. We zetten daarom op de lange termijn in op één kaderwet voor informatie, waarin wet- en regelgeving wordt geharmoniseerd en de onderlinge samenhang geborgd;
- **Ontwikkeling digitale raadsacademie**: Het doel van de raadsacademie is om het kennisniveau van gemeenteraadsleden op een hoger niveau te krijgen en hen zo beter in positie te brengen hun controlerende taak bij digitale zaken uit te voeren;
- **Ontwikkeling VNG tech-ethische commissie**: De inzet van digitale technologieën is voor gemeenten zeer complex. Het is lastig om aan de voorkant de brede maatschappelijke impact van zulke technologieën scherp te krijgen. Deze tech-ethische commissie kan geraadpleegd worden aan de voorkant van digitaliseringprojecten, zodat later in het proces grote zorgen en negatieve onvoorziene effecten worden voorkomen;

- **Ontwikkeling kaders en inkoopvoorwaarden (o.a. camerabeleid)**: We investeren in de doorvertaling van ethische ideeën naar concretere principes (zoals de Principes voor de Digitale Samenleving) en vervolgens in simpel toepasbare juridische producten zoals inkoop- en subsidievoorwaarden;
- **Opbouw community**: binnen de community kunnen gemeenteambtenaren van elkaar leren en kennis met elkaar uitwisselen via een vaste PLEIO-omgeving. De VNG kan zo bovendien gerichter ondersteuning bieden op basis van de opgehaalde behoefte;
- **Belangenbehartiging en implementatieondersteuning rondom EU-wetgeving**: Het klassieke VNG-werk bevindt zich vaak in de belangenbehartiging en implementatie-ondersteuning bij nieuwe wet- en regelgeving. Bij de digitale transformatie wordt er door landelijke overheden, vaak meer dan bij andere vakgebieden, sterk naar Brussel gekeken om de regie te nemen. Dit maakt dat het voor de afdeling Informatiesamenleving belangrijker wordt om proactief te zijn op het gebied van Europese ontwikkelingen.

→ **In 2023** werken we aan een stevig fundament voor een community van verschillende doelgroepen binnen gemeenten. De community houdt op reguliere basis uitwisseling met elkaar. De verschillende doelgroepen binnen de community zijn benaderbaar en ontvangen toegespitste dienstverlening.

→ **In 2023** organiseren we samen met partners als de provinciale VNG-afdelingen, de beroepsverenigingen en medeoverheden, bijeenkomsten om kennis en kunde te delen, en het bestuurlijke gesprek te voeren over de ethiek en digitalisering. Een aanjaagteam Digitale Grondrechten en Ethiek heeft een basis gelegd en verschillende gemeenten gesproken.

Praktijkinstrumenten ethiek

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

We bieden verschillende gereedschappen aan waarmee gemeenten ethische reflectie en borging van (digitale) grondrechten een plek kunnen geven bij de inzet van technologie. Denk daarbij aan instrumenten zoals Impact Assessment voor Mensenrechten bij de inzet van Algoritmes (IAMA), De Ethische Data Assistent (DEDA) en de handreiking Non-discriminatie by design. Ook onderzoeken we de inbedding van ethische besluitvorming in gemeentelijke organisaties en hoe deze op een duurzame manier onderdeel kunnen worden van standaardwerkprocessen.
Aan de hand van de aanpak begeleidingsethiek identificeren wij de algemene knelpunten en vraagstukken bij de inzet van digitale technologie. Wij verbinden de aanpak en andere hand- vatten aan lopende projecten zoals de Digital Twins en Dutch Societal Innovation Hubs (DSIH). Ook onderzoeken wij de mogelijkheid tot het opstellen van ethische bijsluiters. Dergelijke ethische bijsluiters brengen in kaart welke ethische kwesties moeten worden besproken bij de inzet van bepaalde technologie.

→ **In 2023** levert de VNG 'Digitale Ethiek as a Service' vanuit de verbinding met interne projecten en bestaande netwerken. Het aantal gemeenten met een ethische commissie is uitgebreid en er ligt een basis voor de standaardisering van hun werkprocessen.

→ **In 2023** is er een uitbreiding van het aantal kennisproducten en instrumentarium rondom de inbedding van ethiek in de organisatie. Ook weten gemeenten dit aanbod beter te vinden door aanwezigheid op congressen, inspiratieproducten (e.g. podcasts) en samenwerking met bestaande platforms (e.g. RADIO).

Algoritme- en sensorenregister

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Op het gebied van de registratie van sensoren en algoritmen is al veel activiteit, zowel landelijk als bij een groep gemeenten. Wij dragen bij aan een consortium van BZK en enkele gemeenten, gericht op de planning en activiteiten rondom het algoritmeregister. Ook maken we beleid. Bijvoorbeeld door het schrijven van een *position paper* over registratie, waarin centraal staat dat een register geen doel op zichzelf is, maar ten dienste staat van het borgen van publieke waarden in de informatiesamenleving. Wij blijven het interbestuurlijke gesprek hierover voeren en ontwikkelen handreikingen die invulling geven aan deze standpunten en de implementatie daarvan vergemakkelijken.

→ **In 2023** zijn er onder regie van BZK plannen ontwikkeld voor de interbestuurlijke ontwikkeling en implementatie van algoritme en sensorenregisters en zijn deze ingebracht bij de relevante Commissies en het College voor prioritisering en verbinding met o.a. Common Ground werkzaamheden.

→ **In 2023** zijn interbestuurlijk ontwikkelde standaarden voor de registratie van algoritmen en sensoren ingebracht bij het College van Dienstverleningszaken.

Inkoopvoorwaarden

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

We geven publieke waarden een plek binnen de inkoopvoorwaarden, zodat gemeenten meer grip krijgen op de effecten van de inzet van technologie. We werken hiervoor aan een uitbreiding van de Gemeentelijke inkoopvoorwaarden bij IT (GIBIT). Om de machtsverhouding tussen gemeenten en marktpartijen te herstellen, ontwikkelen wij handvatten voor gemeenten om het gesprek met leveranciers aan te gaan.

→ **In 2023** ontwikkelen we nieuwe inkoopvoorwaarden voor de borging van publieke waarden in de gemeentelijke inkoop. Ze worden toegepast bij de collectieve inkoop van de VNG.

Opleidingen en trainingen

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

De inzet van technologie creëert spanning binnen de democratische rechtsstaat door het ontbreken van de benodigde *checks & balances*, zowel binnen als tussen overheidsorganisaties. Wij ondersteunen en geven vorm aan (interbestuurlijke) samenwerking bij digitaliseringsprocessen. Dat doen we op een manier waar publieke waarden zoals transparantie en verantwoording, centraal staan. Wij versterken de kennis over deze thematiek met opleidingen en trainingen voor gemeenteraden en colleges. Met de Handreiking Digitale Ethiek helpen we gemeenten ethiek bespreekbaar te maken in de organisatie, zodat interne verantwoording en reflectie tot stand komen. Tot slot doen we ook onderzoek naar de mogelijke rol van reken-kamers bij het borgen van publieke waarden bij de inzet van technologie.

→ **In 2023** zien we duidelijke interbestuurlijke samenwerking op het gebied van de digitale (ethische) geletterdheid van overheidsorganisaties, met een breed aanbod voor verschillende doelgroepen (in eerste instantie volksvertegenwoordigers).

→ **In 2023** heeft de VNG een duidelijk fundament voor een opleidingsaanbod voor functionarissen gegevensbescherming en privacy-officers, ontwikkeld vanuit de gemeentelijke praktijk.

→ **In 2023** is een nieuwe versie van handreiking digitale ethiek beschikbaar in een toegankelijk format.

Publieke regie op de digitale ruimte versterken

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Grote delen van de digitale ruimte waarin mensen zich begeven zijn vormgegeven door commerciële partijen. Deze partijen bepalen daarmee de manier waarop interactie tussen mensen tot stand komt. Wij zetten ons in voor versterking van de publieke regie op de digitale ruimte. We behartigen de belangen van gemeenten bij de EU rondom de wetgeving op technologie. We ontwikkelen standpunten over wet- en regelgeving zoals de AI Act, Digital Services Act en de Digital Markets Act. Daarnaast houden we nauw contact met rijksoverheden over de implementatie van dergelijke wetgeving.

→ **In 2023** beschermen we actief de belangen van lokale overheden bij het aanstaande pakket van Europese informatiewetten, onder andere door het uitvoeren van uitvoeringstoetsen.

5.5 Trends en Innovatie

Om te blijven aansluiten op de snel veranderende verwachtingen in de samenleving, zetten we in op 'missiegestuurde innovatie' zoals ook de Europese Commissie nastreeft, en waarvoor zij onder de vlag van Digital Decade de doelstellingen voor digitalisering van Europa per 2030 heeft vastgesteld. Om deze missies te realiseren werken we aan icoonprojecten, gericht op schaalbare digitale oplossingen om meerdere maatschappelijke vraagstukken met diverse technologieën aan te pakken. Door als gemeenten binnen een nationale innovatiehub samen te werken met het rijk, de private partijen en de kennisinstellingen, sluiten we aan bij een netwerk van Europese digitale innovatiehubs, waarmee de Europese Commissie brede regionale ondersteuning opzet voor het versnellen van de digitalisering. We richten ons daarbij op maatschappelijke vraagstukken aangaande publieke waarden, dataspelregels en standaarden, en versterken hiermee de kennispositie van gemeenten op het gebied van technologische trends en scenario's.

Communitymanagement en incubatorfunctie

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Gemeenten, ketenpartners, marktpartijen en de VNG werken als community samen in het verwezenlijken van de Common Ground-visie. In de online community zijn algemene informatie, praktische informatie en handige aanwijzingen gericht op implementatie voorhanden.

→ **In 2023** gaan we door met de ondersteuning van de Common Ground-community. Gemeentelijke initiatieven maken we zichtbaar. Ook ondersteunen en faciliteren we deze initiatieven waar dat nodig is. De community maakt deelbare toepassingen zichtbaar en draagt bij aan het verduidelijken van de verwachtingen, omdat we duidelijk maken wie welke rol invult en welke resultaten we nastreven.

→ **In 2023** zorgen we voor een versimpeling en bundeling van gerelateerde communities. Dit doen we om het voor de leden makkelijker te maken om deel te nemen en leden breed te informeren.

Trendrapportage en scenarioplanning

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Gemeenten hebben behoefte aan betrouwbare trendmatige inzichten over het maatschappelijke nut van technologie, zodat ze op basis hiervan passende beslissingen kunnen nemen, en (bestuurlijke) scenario's schetsen om hierop te sturen. Bijvoorbeeld om zo kosten te besparen door innovatief te digitaliseren.

→ **In 2023** hebben gemeenten inzicht in trends, maatschappelijk nut van technologie en houvast bij het maken van beslissingen voor hun eigen situatie en (bestuurlijke) scenario's om ontwikkelingen bij te kunnen sturen.

→ **In 2023** hebben gemeenten kostenbesparing bij inzet innovatieve digitalisering door 'houvast op hypes' en wegnemen '*fear of missing out*'.

→ **In 2023** zijn trendanalyses meer geïntegreerd in de meervoudige innovatiestrategie en vormen zij de basis voor nieuwe activiteiten van team Innovatie.

Dutch Societal Innovation Hub (DSIH)

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Om kennisuitwisseling op regionale, landelijke en Europese schaal te stimuleren richten we innovatieve ecosystemen in om programma's op elkaar af te stemmen, waarvoor we in 2022 Europese subsidiegelden hebben kunnen aantrekken.

→ **In 2023** monitoren we de digitale volwassenheid van gemeenten en blijven dit meerdere jaren volgen. We doen een nulmeting en rapporteren op de voortgang.

→ **In 2023** voeren we het programmamanagement van het DSIH-consortium uit, inclusief de verantwoording naar de EU. We faciliteren kennisuitwisseling tussen de ecosysteempartners en delen de succesvolle methodes, trainingen die benut kunnen worden door alle gemeenten. We vergroten kennisuitwisseling voor ambtenaren op de EU-missies Greendeal en Digital Decade. Hiernaast scouten en valideren we nieuwe missieprogramma's die aansluiten bij de behoefte van gemeenten en laten deze landen in het DSIH-programma (bijvoorbeeld de New European Bauhaus-missie met sociale innovaties voor dienstverlening).

→ **In 2023** is via de Innovation Uptake Readiness Chart in kaart gebracht welke methodes, producten of trainingen verspreid vanuit de DSIH naar de gemeenten (en provincies). Ook monitoren we in hoeverre deze componenten worden benut.

Ondersteuning icoonproject Digital Twin

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Gemeenten innoveren samen, en leren van elkaar door in coalities icoonprojecten te doen. Op basis hiervan geven gemeenten zelf richting aan digitalisering, en ontstaat meer grip op de inkoop van privacy-veilige oplossingen waardoor onbekende boeterisico's worden vermeden. In 2022 heeft de VNG de Digital Twin community opgezet met een mailinglijst van 400 personen uit gemeenten, provincies, waterschappen, markt, onderwijs en onderzoek.

→ **In 2023** organiseert de Digital Twin community zichzelf en heeft VNG een rol als elke andere (overheids)deelnemer. We ondersteunen samenwerking, gemeenschappelijkheid, opensource en platformonafhankelijkheid van datamodellen om de innovatie te versnellen. De focus ligt op de inhoud (dataservices) waarvoor we verschillende opensource-opties verkennen. Met de juiste ondersteuning is het mogelijk om voor elke gemeente een laagdrempelig en toegankelijk platform aan te bieden, bijvoorbeeld op basis van de opensourcecode ontwikkeld door Amsterdam, Utrecht en Rotterdam.

6 Uitvoering

6.1 Inclusieve dienstverlening
6.2 Uitvoerbaarheid en uitvoeringskracht
6.3 Gezamenlijke inkoopkracht: beleid, uitvoering en beheer

‘Dienstverlening langs de menselijke maat organiseren’

Nathan Ducastel, directeur VNG Realisatie en directeur VNG Naleving

In recente crises, zoals rond corona, en de Oekraïne hebben we gezien dat gemeenten en rijk in staat zijn elkaar snel te vinden. Samen aan inhoudelijke oplossingen te werken en de randvoorwaarden te creëren. In 2023 willen we de lessen die daaruit te leren zijn ook op niet-acute dossiers inzetten. Door als gemeenten gezamenlijke standpunten te formuleren en samen op te trekken. Welke collectiviteit kunnen we inbrengen en met welk gezag en onder welke randvoorwaarden? Die vraag moeten we met elkaar beantwoorden.

Mijn droom is dat we politieke opgaven en besluitvorming met groepen uitwerken waarin alle disciplines bij elkaar zitten: beleid, financiën, uitvoering, juristen, markt, enzovoort; the whole system in the room. Waarna je de besluitvorming naar de politiek brengt voor de uiteindelijke besluitvoering. Dan zit iedereen in z’n kracht. Beleid voor het wat, uitvoering voor het hoe en politiek voor het waarom. Zo werken we aan uitvoerbaar en effectief beleid, waarbij we oog houden voor de menselijke maat in onze dienstverlening.

We werken als gemeenten ook aan collectieve uitvoeringskracht. Op gebied van gemeentelijke bedrijfsvoering hebben we de afgelopen jaren laten zien dat gemeenten veel baat hebben bij krachtenbundeling. Zo hebben we succesvolle aanbestedingen gedaan rond gemeentelijke telecommunicatie en beheren we bijvoorbeeld met het GGI-netwerk een beveiligd landelijk datanetwerk voor gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden. Door samen op te trekken bij inkoopen aanbestedingen van commodity’s, bundelen gemeenten schaarse kennis en behalen we schaalvoordelen. Zo bewijst de GGU zich als een instrument om samen sterker en efficiënt te zijn.

6.1 Inclusieve dienstverlening

In onze samenleving moet iedereen kunnen blijven meedoen. Daarvoor is het nodig om te investeren in toegankelijke en begrijpelijke communicatie en in het verbeteren van digitale vaardigheden. Onze dienstverlening maken we persoonlijker. We werken als één overheid samen om burgers en ondernemers de beste dienstverlening te bieden: zo gebruiksvriendelijk, veilig en betrouwbaar mogelijk. We zetten ons in voor de uitvoering van de interbestuurlijke agenda NL DIGIbeter en het coronamanifest en we borgen het beleid van het nieuwe kabinet.

Digitale inclusie

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Gemeenten bevorderen digitale inclusie op basis van een interbestuurlijke aanpak en initiatieven. Daarbij wordt er gebruikgemaakt van inzichten en actuele voorbeelden uit het bedrijfsleven, en werken we samen met de *Alliantie Digitaal Samenleven.*

→ **In 2023** ontwikkelen we modellen en instrumenten om de inclusieve dienstverlening te versterken. In aansluiting op de impact-analyse van het Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid (BDTO), gaan we op zoek naar mogelijkheden om de kosten die hiermee samenhangen te laten compenseren door het rijk. Daarnaast nemen we deel aan interbestuurlijke stuurgroepen en adviesgroepen en organiseren we community-bijeenkomsten.

GemeenteDelers

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

GemeenteDelers is de jaarlijkse competitie waarin succesvolle gemeentelijke initiatieven die de maatschappelijke en politieke opgaven versterken, worden opgehaald, gedeeld, beoordeeld, genomineerd en benoemd tot best practice voor alle gemeenten. Het doel hiervan is het verbeteren van de effectiviteit, toegankelijkheid en inclusiviteit van de (digitale)

gemeentelijke dienstverlening in heel Nederland. GemeenteDelers stimuleert gemeenten om op een laagdrempelige manier van elkaar te leren, en zet gemeenten aan tot samen organiseren.

→ **In 2023** organiseren we wederom de competitie GemeenteDelers en borgen en actualiseren we mede op basis van de competitie de databank praktijkvoorbeelden met de geselecteerde best practices.

Kenniscentrum Dienstverlening

Gezamenlijke uitvoering | Ontwikkelingen in 2023

Het *Kenniscentrum Dienstverlening* biedt gemeenten een vraagbaak voor goede, innovatieve en toegankelijke dienstverlening. Onder druk van de nieuwe wet- en regelgeving en de toegenomen verwachtingen van bijvoorbeeld de gemeenteraad, moeten gemeenten (digitale) dienstverlening ontwikkelen vanuit het perspectief van de inwoners en ondernemers.

→ **In 2023** draagt het kenniscentrum bij aan betere dienstverlening door het bieden van kennis, innovatie en praktische handvatten om de klantgerichtheid van gemeentelijke dienstverlening verder te verbeteren. En om te zoeken naar wat binnen gemeenten nodig is om de belangrijke maatschappelijke opgaven op het gebied van dienstverlening te realiseren en ontwikkelen. Het kenniscentrum biedt een breed spectrum aan van producten en diensten zoals kennis van klantreizen, service blueprints, omnichannel kanaalstrategie en ondernemersdienstverlening.

6.2 Uitvoerbaarheid en uitvoeringskracht

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

We dragen bij en werken actief samen met het overheidsbrede programma *Werk aan Uitvoering*. Daarbij is het werken aan het vertrouwen van burgers in de overheid een gezamenlijk streven. Om de uitvoeringspraktijk te verbeteren zullen we nieuwe wet- en regelgeving doorlopend toetsen op uitvoerbaarheid. Daarnaast zijn oplossingen nodig voor mensen die niet de juiste weg of steun weten te vinden in het systeem, of juist door het systeem in de problemen raken. Ook werken gemeenten continu aan hun uitvoeringskracht, door vanuit eigen autonomie lokaal maatwerk te leveren en door onderling samen te werken aan standaarden binnen het kader van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering. Als gemeenten voor oplossingen kennis combineren, kunnen we gemeentelijke uitvoeringsprofessionals beter in staat stellen om hun werk te doen.

→ **In 2023** blijven we permanent in gesprek met uitvoeringsnetwerken en stellen we zoals we in 2022 begonnen zijn een rapport op van de 'Stand van de gemeentelijke uitvoering', waarmee we inzichtelijk maken wat er goed gaat en wat er nodig is om de uitvoerbaarheid en uitvoeringskracht te vergroten.

→ **In 2023** maken we samen met gemeenten inzichtelijk wat bij de nieuwe wet- en regelgeving de kosten, baten en benodigde randvoorwaarden voor invoering zijn. De focus in 2023 ligt op uitvoerbaarheid, menselijke maat en uitvoeringskracht.

Uitvoeringstoetsen, impactanalyses, quickscans en opschalingsanalyses

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

We voeren impactanalyses en uitvoeringstoetsen uit, waarbij we (vroegtijdig in het totstandkomingsproces van wet- en regelgeving) de uitvoerbaarheid zullen toetsen in samenspraak met het rijk. We intensiveren de toetscyclus waardoor we niet alleen eenmalig, maar ook op verschillende momenten in het wetgevingsproces de uitvoerbaarheid kunnen toetsen, zo nodig samen met ketenpartners. Naast uitvoeringstoetsen voeren we ook quickscans uit om snel te kunnen inspelen op urgente ontwikkelingen, zoals we dat in 2022 hebben gedaan bij de coronamaatregelen, opvang van Oekraïense vluchtelingen en ook bij de schuldenproblematiek als gevolg van de toeslagenaffaire. Daarmee voorkomen we dat gemeenten

worden geconfronteerd met onuitvoerbare beleidsinterventies. Ook voeren we opschalingsanalyses uit voor het GGU-portfolio. Hiermee krijgen we inzicht in wat er nodig is om projecten die klein beginnen ook daadwerkelijk voor het collectief te laten renderen.

→ **In 2023** voeren we tussen de 25 en 35 impactanalyses, uitvoeringstoetsen en quickscans uit, waarbij we (vroegtijdig in het totstandkomingsproces van wet- en regelgeving) de uitvoerbaarheid zullen toetsen in samenspraak met het rijk. Daarmee voorkomen we dat gemeenten worden geconfronteerd met onuitvoerbare beleidsinterventies.

Daarnaast verwachten we tussen de 5 en 15 opschalingsanalyses op het GGU-portfolio uit te voeren. We zullen ook voor het eerst een 'invoeringstoets' doen, om na inwerkingtreding van wetgeving inzichtelijk te maken wat de effecten in de praktijk zijn.

6.3 Gezamenlijke inkoopkracht: beleid, uitvoering en beheer

Beleidsinzet

Gemeenten kopen voor 40 miljard euro in. Inkopen is gebonden aan veel regels en gemeentelijke inkoop wordt kritisch gevolgd door de markt. Met het verder professionaliseren, het faciliteren van collectief inkopen en het gezamenlijk beheren versterken we de inkoopkracht en positie van gemeenten en verbeteren we de relatie met de markt. Gemeenten worden daarbij ondersteund door beleid op gemeentelijke inkoop en het daadwerkelijk realiseren van een professionele en waar nuttig gezamenlijke inkoop voor en door gemeenten. De in gang gezette afspraken rondom samenwerking worden in 2023 verder uitgebouwd.

→ **In 2023** zetten we in op het voorkomen van negatieve gevolgen vanuit de Aanbestedingswet en de wet Markt en Overheid voor gemeenten door goede contacten en samenwerking met ministeries en andere belangrijke stakeholders, zoals VNO-NCW/MKB-Nederland.

→ **In 2023** dragen we namens onze leden zorg voor vertegenwoordiging in het Programma Beter Aanbesteden met de focus op samenwerking en verbetering van de gemeentelijke inkoopfunctie. Door het formuleren van gezamenlijke uitgangspunten, door het delen van kennis, door taken waar mogelijk collectief uit te voeren, kunnen gemeenten de bij gezamenlijke inkoop vooraf berekende resultaten, ook voor beleidsopgaven, daadwerkelijk behalen dan wel kracht bijzetten.

Kenniscentrum Inkoop & Inkoopagenda

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Het expertisecentrum inkoop voert verkenningen uit naar de gezamenlijke inkooptrajecten voor gemeenten. We focussen daarbij primair op ICT en informatievoorzieningsvraagstukken en werken toe naar een gedragen inkoopagenda op basis waarvan er gezamenlijke aanbestedingen worden georganiseerd. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van de inzichten van het in te richten Inkoopberaad, het kenniscentrum Markt en Overheid en gemeentelijke verzoeken. De inkoopagenda brengt in kaart welke collectieve inkooptrajecten er wanneer gepland zijn, zodat gemeenten kunnen bepalen of en hoe ze hieraan willen deelnemen.

→ **In 2023** stellen we een meerjarige inkoopagenda op en we publiceren deze agenda. Om gezamenlijke uitgangspunten bij inkoop te hanteren, is het van belang dat er afspraken worden gemaakt tussen beleid en uitvoering. Denk daarbij aan afspraken over gezamenlijke uitgangspunten ten behoeve van inzicht op (collectief) inkopen in de sector, en aan gezamenlijke principes voor maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI). Door dezelfde kaders te gebruiken, kan het inkoopbeleid - dat in samenspraak met rijk en ketenpartners zoals VNO-NCW tot stand komt - beter aansluiten op de behoeften in de uitvoeringspraktijk.

→ **In 2023** zijn gemeenten in staat om schaalvoordeel te behalen door gezamenlijke aanbestedingen; zijn gemeenten in staat om een sterke positie in te nemen ten opzichte van hun leveranciers; krijgen gemeenten meer kwaliteit, functionaliteit en betere prestaties tegen lagere kosten; en realiseren gemeenten op deze wijze de voorspelde besparingen. Dit realiseren VNG en VNG Realisatie door het gemeentelijke inkooplandschap in kaart te brengen, categoriemanagement in te richten, een gemeenschappelijk kader te ontwikkelen voor inkoop en aanbesteden en een nieuwe inschrijfovereenkomst vast te stellen tussen gemeentelijke deelnemers en VNG om taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden op de juiste manier te borgen.

Gemeentelijke Telecommunicatie

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

De contracten voor *Gemeentelijke Telecommunicatie* (GT) leveren de deelnemende gemeente gedurende de looptijd van zes jaar 300 miljoen euro aan besparingen op. Naast de efficiency-voordelen zit er nog een ander voordeel aan de bundeling van de gemeentelijke vraag – namelijk dat we voorzieningen meer in samenhang inkopen en een beproefde aanpak vaker kunnen gebruiken. Op basis van de inkoopagenda wordt ernaar gestreefd om in 2023 minimaal één collectieve aanbesteding uit te voeren

.

→ **In 2023** levert de nieuwe aanbesteding GT Connect 2 de eerste resultaten.

Microsoft-contract

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

→ **In 2023** kunnen alle Nederlandse gemeenten gebruikmaken van een set Microsoft-producten en -diensten op basis van collectieve, juridische en commerciële gemeentelijke voorwaarden die in het Framework-VNG-model zijn vastgelegd. Gemeenten kunnen zelf de afweging maken of ze hiervan gebruik willen maken.

Servicecentrum Gemeenten

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Het Servicecentrum Gemeenten (SCG) beheert in opdracht van de VNG contracten met een geschatte gezamenlijke contractwaarde van ruim 500 miljoen euro, en daarnaast ook diensten zoals de StembureauApp en 14+netnummer. Vanuit het SCG hebben wij vrijwel altijd de regie over het beheer, terwijl het beheer zelf aan derden wordt uitbesteed. Met de dienst 14+net-nummer bedienen we alle gemeenten, en negentig procent van alle gemeenten ondersteunen we op basis van vier beheerde contracten gericht op Gemeentelijke Telecommunicatie (GT) voor Mobiel, Vast, Print en Connect. Het SCG beheert ook de contracten voor GGI-Netwerk en GGI-Veilig, en biedt (beheer)ondersteuning aan ENSIA, Gemeentelijk Incidenten Registratie-systeem (GIR) en de StembureauApp.
Andere taken van het SCG hebben betrekking op het onderhouden van contacten met leveranciers, het ertoe zorg dragen dat de contractafspraken worden nagekomen en het ondersteunen van gemeenten bij het gebruik van collectief ingekochte diensten. Door deze taken collectief uit te voeren, kunnen gemeenten de bij gezamenlijke inkoop vooraf berekende resultaten daadwerkelijk behalen.

→ **In 2023** continueren we de huidige beheerondersteuning en wordt de 24/7-dienstverlening verder vormgegeven. Daarnaast wordt de samenwerking van het Servicecentrum Gemeenten met het Expertisecentrum Inkoop verder ingevuld om de collectieve inkoop te verbeteren. Daarbij bieden we advisering en onderzoek aan als nieuwe diensten in beheer moeten worden genomen.

GGI-Netwerk, GGI-Veilig, 14+netnummer

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

→ **In 2023** continueren we het beheer van de collectieve voorzieningen GGI-Netwerk, GGI-Veilig, en 14+netnummer – op basis waarvan gemeenten over een veilige, moderne digitale omgeving kunnen beschikken. We organiseren 24/7-dienstverlening bij de in beheer zijnde diensten, en voeren mini-tenders uit binnen de drie percelen van de raamovereenkomst GGI-Veilig.

Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

→ **In 2023** continueren we het beheer voor het Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR) waarmee gemeenten agressie en ongevallen kunnen registreren.

WOZ-datacenter

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Gemeenten kunnen voor de waardebepaling van WOZ-objecten gebruikmaken van het WOZ-datacenter, dat collectief de marktinformatie verzamelt en omzet naar jaarlijks actuele landelijke taxatiewijzers.

→ **In 2023** continueren we de ondersteuning van gemeenten bij de uitvoering van de herwaardering met de taxatiewijzers in het rekenmodel TIOX.

7 Actieve ledenorganisatie

7.1 Programma Verenigingsstrategie 2030
7.2 Netwerkorganisatie
7.3 Kennis
7.4 Europa en internationale context
7.5 Internationaal
7.6 Global Goals

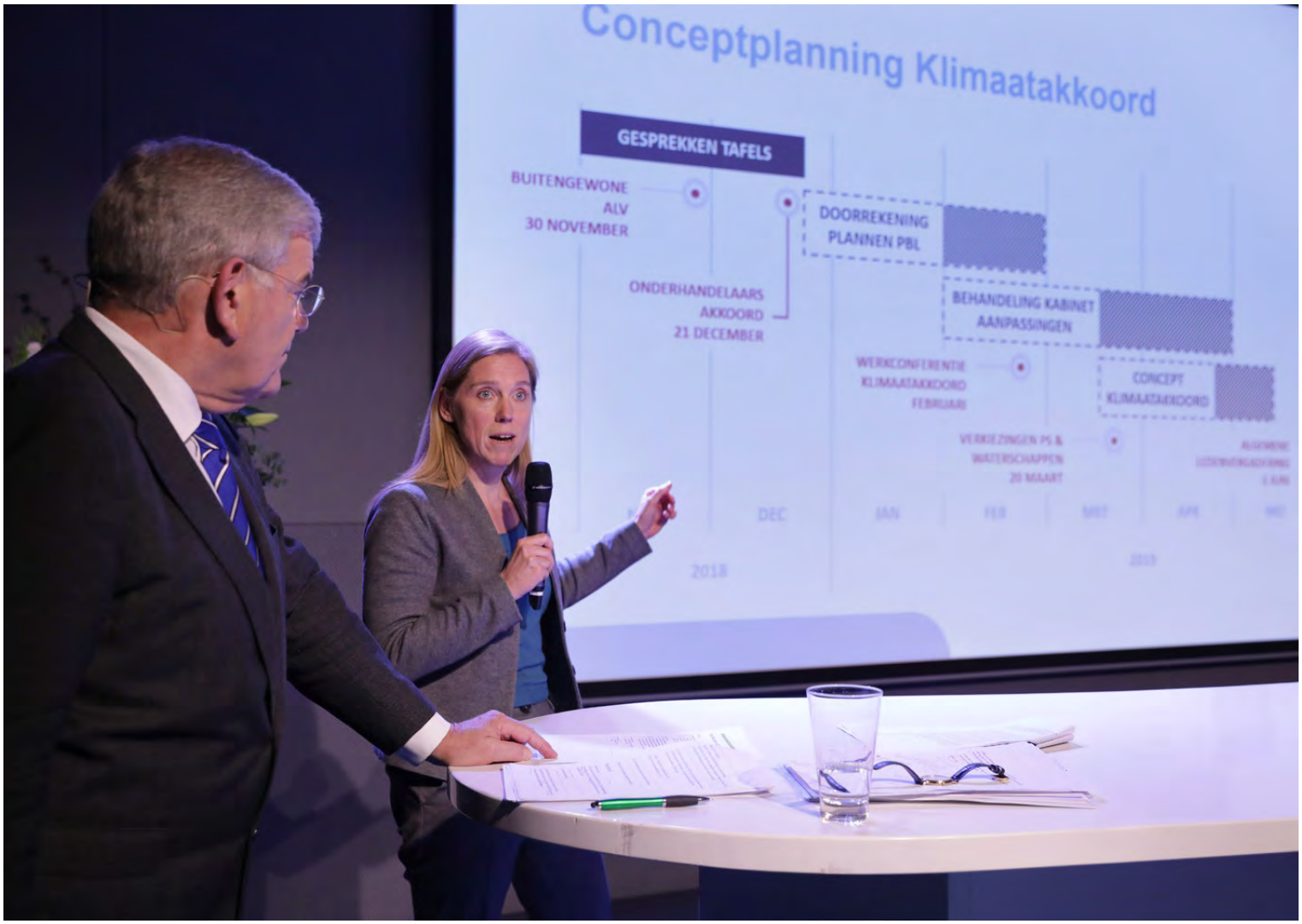

‘De lokale democratie is de basis voor een stabiele samenleving’

Pieter Jeroense, directeur VNG International,
tevens plaatsvervangend algemeen directeur VNG

Gemeenten hebben een grote hoeveelheid verantwoordelijkheden en taken. Die veelheid aan onderwerpen zie je terug bij de VNG. Samen met gemeenten werken wij aan relevante vraagstukken en ontwikkelingen. Dat doen wij door agendasettend te zijn én door de lokale uitvoering centraal te stellen bij maatschappelijke opgaven. In 2023 blijven we ons inspannen om dat allemaal op elkaar aan laten te sluiten en als één VNG onze leden te bedienen.

Dat doen we niet alleen door in Den Haag de lokale belangen te behartigen, maar vooral ook door te investeren in de relatie met onze leden en in de netwerken waarin we participeren. We trekken het land in, gaan in gesprek met provinciale afdelingen en andere gemeentelijke netwerken. Daarnaast organiseren we heel veel (digitale) bijeenkomsten voor onze leden. We willen weten wat er speelt. Zo kunnen we gezamenlijk een stap naar voren zetten om de grote transities op lokaal niveau in goede banen te leiden.

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 is met de aantreding van nieuwe raadsleden en wethouders het landschap van commissies en besturen vernieuwd. Wat blijft is dat de samenstelling van de VNG-beleidscommissies een afspiegeling is van onze achterban; divers, regionaal gespreid en met ruimte voor lokale partijen. In 2023 gaan we door met het ondersteunen van de governance van die nieuwe commissies en besturen en zorgen we dat ze stevig in positie staan.

Internationale ontwikkelingen hebben direct impact op Nederlandse gemeenten. De Oekraïne-oorlog, asiel en migratie, de energiecrisis: Nederlandse gemeenten werken in een internationale context. Andersom dragen we met de VNG bij aan de versterking van een democratisch lokaal bestuur wereldwijd. VNG International ondersteunt in meer dan 30 landen gemeenten met het versterken van hun dienstverlening of bij decentralisatieprocessen. Hiervoor hebben we onder andere een partnerprogramma met het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Daarnaast is er de EU-agenda. Ontzettend belangrijk om via onze internationale netwerken en contacten een weg te zoeken in dat speelveld. Europese regelgeving heeft direct invloed op het werk van gemeenten en Europees beleid moet door gemeenten worden ingevoerd. We kunnen als gemeenten de lokale belangen nog sterker agenderen.

Dat gemeenten het belangrijk vinden om verder te kijken dan de eigen gemeentegrenzen blijkt ook uit het feit dat meer dan honderd gemeenten zich hebben gecommitteerd aan de VN-Global Goals voor duurzame ontwikkeling. Het mooie van internationaal opereren is dat je niet alleen kennis brengt, maar dat je ook zelf leert van de ervaringen van de internationale gemeenschap.

7.1 Programma Verenigingsstrategie 2030

Beleidsinzet

Tijdens de jaarvergadering in het voorjaar van 2023 stellen de leden een verenigingsstrategie vast waarbij de ontwikkeling van een sterke lokale bestuurslaag richting 2030 centraal staat. Doel van deze verenigingsstrategie is het versterken en ondersteunen van de samenwerking tussen gemeentelijke organisaties vanuit de vereniging.

→ **In 2023** stellen we de Verenigingsstrategie 2030 op. Dit doen we op basis van uitvoerige consultatie met de leden, een inventarisatie op basis van de college- en coalitieakkoorden. De Verenigingsstrategie 2030 wordt stevig ingebed in een breder perspectief op de toekomst van Nederland en heeft aandacht voor de ondersteuning van gemeenten en de VNG als 'netwerk van netwerken'.

7.2 Netwerkorganisatie

Beleidsinzet

De VNG wil een daadkrachtige en levendige vereniging zijn en een thuis voor alle leden. Daarmee verbinden we leden en groepen leden met elkaar om zo ervaringen, kennis en belangen te delen. De VNG is daarmee binnen en buiten Nederland een herkenbaar 'netwerk van netwerken'.

→ **In 2023** werken we de externe netwerkstrategie verder uit zodat er een uitgewerkt aanbod met afspraken wordt afgerond voor netwerken van leden en groepen leden. Ook zijn de verbindingen met zuster- en koepelverenigingen in de EU en op internationaal niveau uitgewerkt. Binnen de VNG-organisatie zetten we in 2023 stappen om de interne netwerkstrategie te verstevigen door kennis te delen en vaardigheden te vergroten. Ook realiseren we een nieuw customer relationship managementsysteem (CRM).

→ **In 2023** leggen we een basis voor kennis- en datagestuurd werken binnen de VNG om kennisonderbouwde besluitvorming te bevorderen. Daarnaast verbeteren we de kennispositie van gemeenten door kennispartners meer gemeentegericht onderzoek te laten verrichten. We realiseren kennishubs waarmee gemeenten en de VNG gezamenlijk een centrale positie in het kennislandschap opeisen.

7.3 Kennis

Beleidsinzet

Om actuele maatschappelijke opgaven effectief te kunnen aanpakken, moeten gemeenten en regio's op het juiste moment over de juiste kennis en informatie kunnen beschikken. Het is nu niet altijd vanzelfsprekend dat deze kennis op lokaal, regionaal en VNG-niveau bruikbaar, beschikbaar en/of aanwezig is. Op basis van een langetermijnaanpak is de VNG in 2021 gestart met het inrichten van een kleinschalige kennishub. De kennishub zet zich in voor kennisontwikkeling en kennisdeling voor de complexe maatschappelijke opgaven op lokaal en regionaal niveau.

→ **In 2023** leggen we een kennisvisie en kennisagenda voor aan de leden tijdens de ALV.

→ **In 2023** werken we vanuit de kennishub aan het verder faciliteren en adviseren over kennisontwikkeling, kennisdeling en kennisgedreven werken binnen de VNG en onder de leden in samenwerking met kennisinstellingen. Daarbij houden we rekening met de kennisbehoefte bij gemeenten, hoe deze kennisbehoefte is te agenderen bij kennisinstellingen en wat er verder nodig is om de kennisbasis van gemeenten, regio's en de VNG te verbreden.

7.4 Europa en internationale context

Beleidsinzet

Op het gebied van Europese en internationale zaken geven we een impuls aan onze vereniging als thuis voor alle leden (platformfunctie). Binnen en buiten Nederland vergroten we onze zichtbaarheid als 'netwerk van netwerken'. We hanteren een strategie voor collectieve belangenbehartiging (als sector) en een strategie voor het onderhouden van betrekkingen met Europese instellingen. We bieden een structuur aan waar de leden elkaar laagdrempelig kunnen ontmoeten voor kennisdeling over Europese aangelegenheden.

→ **In 2023** leveren we de resultaten van het onderzoek naar Europeanisering van Nederlandse gemeenten op. De resultaten worden gebruikt om collectieve belangenbehartiging te versterken en op zoek te gaan naar aanvullende Europese fondsen voor kennisuitwisseling tussen Nederlandse gemeenten en andere Europese gemeenten, op specifieke thema's.

→ **In 2023** richten we een partnernetwerk op met gemeenten voor de wederopbouw van Oekraïne. Dit doen we als onderdeel van het SDLG-programma van VNG International.

7.5 Internationaal

Beleidsinzet

Ook op internationale beleidsterreinen behartigen we de belangen van gemeenten, zoals bij de samenwerking met steden in China, Suriname en Oekraïne, ontwikkelingssamenwerking en bij economische relaties. Er zijn verschillende structuren ingericht waardoor leden elkaar op uiteenlopende manieren weten te vinden voor kennisdeling en kennisontwikkeling. Denk bijvoorbeeld aan een netwerk van gemeenten die mee willen werken in het wederopbouwproject in Oekraïne, het Global Goals-netwerk van VNG International en de ambtelijke adviesgroep van VNG Internationaal.

→ **In 2023** werken we internationaal aan een goede introductie van nieuwe VNG-commissieleden. Ook begeleiden we de commissieleden bij hun vertegenwoordiging in internationale netwerken zoals UCLG, CEMR, comité van de regio's.

7.6 Global Goals

Beleidsinzet

De belangen en bijdragen van Nederlandse gemeenten aan de Global Goals zijn zichtbaar in verschillende nationale en internationale platforms. Ook zie je ze terug in producten waaraan we een bijdrage leveren, zoals in de nationale SDG-rapportage. Ook op andere internationale beleidsterreinen borgen we de belangen van gemeenten, zoals bij de samenwerking met China, ontwikkelingssamenwerking en bij economische relaties. Er zijn verschillende structuren ingericht die goed functioneren, zoals het Global Goals-netwerk inclusief de groep GG-ambassadeurs, en de adviesgroep VNG Internationaal. Daardoor weten leden elkaar op uiteenlopende manieren te vinden voor kennisdeling en kennisontwikkeling.

→ **In 2023** laten we het Global Goals-netwerk nog verder groeien door de dienstverlening van Global Goals verder te verdiepen; bijvoorbeeld door meer kennis en knowhow beschikbaar stellen aan de leden en meer ambassadeurs te binden aan de Global Goals.

→ **In 2023** buigen we de Gemeenten4GlobalGoals-campagne om tot een Gemeenten4GlobalGoals-netwerk, passend bij de fase van implementatie van de Global Goals-agenda. We blijven mogelijke nieuwe leden benaderen, onder andere via het Global Goals-ambassadeursnetwerk.

8 Ondersteuning organisatie

→ Bedrijfsvoering
→ Communicatie
→ Fondsbeheer, planning & control, en quality assurance
→ Governance-ondersteuning extern

8.1 Bedrijfsvoering

Beleidsinzet

→ **In 2023** werken we vanuit het concernbrede Strategisch Personeels Plan (SPP) aan het aantrekken en behouden van goed en kundig personeel. Zo gaan wij onze arbeidsmarktcommunicatie verbeteren en zetten wij nog meer in op recruitment. Ook werken we aan de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers, onder andere door de loopbaanscan en het programma Vitaliserend Leiderschap.

→ **In 2023** zorgt de afdeling concernstaf voor een adequate besluitvorming door directie en bestuur en tijdens de ledenvergadering. Tevens is er aandacht voor actuele inzet op themaoverstijgende onderwerpen en gecoördineerde lobby richting rijk en Europa. Daarnaast zorgt de concernstaf ervoor dat de VNG-organisatie zich bewust is van en aangesloten blijft op de geformuleerde prioriteiten en afgesproken processen.

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

→ **In 2023** optimaliseren we de bedrijfsvoering van VNG Realisatie, om deze af te stemmen op de groei van de organisatie en de toegenomen eisen en verwachtingen. We integreren de bedrijfsvoering van VNG Naleving, VNG Realisatie en VNG Risicobeheer. We hebben bij deze fusiecombinatie nadrukkelijk oog voor de mens en streven naar een gezamenlijke bedrijfscultuur en een gezamenlijke werkwijze.

→ **In 2023** actualiseren we het VNG Realisatie-ontwikkelproces. Met dit transparante en voorspelbare proces creëren we voor gemeenten beter inzicht in de ontwikkelcyclus en is eenvoudig onderscheid te maken tussen nieuwe ideeën die worden uitgeprobeerd, beproefde oplossingen die worden gemaakt en bestaande voorzieningen die worden beheerd. We laten de identieke naamgeving voor basisteams en ontwikkelfasen los, we verduidelijken of er verschillende ontwikkelfasen binnen een team worden uitgevoerd en we wijzen een proceseigenaar aan per ontwikkelfase. Tot slot stimuleren we het gebruik van het ontwikkelproces in de organisatie.

Portfoliomanagement

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

→ **In 2023** sturen we met behulp van portfoliomanagement op het behalen van de strategische doelstellingen van de GGU. Dit doen we door transparant en inzichtelijk te maken wat wij doen voor gemeenten. Hiermee stellen we onze interne en externe governance in staat om te sturen op resultaten en te monitoren op de vooruitgang.

→ **In 2023** brengen we met portfoliomanagement onze bestuurlijke commissies in positie om te sturen op het behalen van de doelen en bij te sturen waar dat nodig is. Samen met de Taskforce Samen Organiseren (TSO), het College van Dienstverleningszaken (CvD), vak- en beroepsverenigingen bepalen we wat we doen en of wat we doen verder kan naar de volgende fase in de nieuwe ontwikkelcyclus; weten, proberen, maken en beheren.

→ **In 2023** starten we met de implementatie van een planmatige aanpak van de monitoring en borging van de ledentevredenheid bij bestaande producten en diensten uit het GGU-portfolio. We monitoren frequent en consequent de ledentevredenheid bij een groot deel van de bestaande diensten uit het GGU-portfolio, borgen en delen kennis over deze monitoring en communiceren zowel intern als naar onze leden over de resultaten. De ledentevredenheidsmonitor wordt opgenomen in de P&C-cyclus.

8.2 Communicatie

Voor de communicatieprofessionals die werken vanuit de verschillende teams en projecten binnen de VNG staat ook volgend jaar centraal dat de communicatie met leden en andere doelgroepen gericht, persoonlijk en goed afgestemd is. We richten ons op interactie en op het overbrengen van onze resultaten en onze meerwaarde.

→ **In 2023** leveren we woord- en beeldvoering, communicatieadvies, redactie en publicatie. Ook omgevingsmonitoring en -duiding behoren tot de werkzaamheden, net als het verzorgen van direct klantcontact, het beheren van de fora (online communities), het systeem voor relatiegegevens en het beheren en ontwikkelen van de vaste VNG-kanalen zoals vng.nl, VNG Magazine en het intranet.

→ **In 2023** optimaliseren we onze werkprocessen en bezetting. De communicatieprofessionals zullen werken op basis van één gezamenlijke strategie, gelijke principes en geïntegreerde werkprocessen. We maken onze werkwijze en aanbod binnen de VNG-organisatie inzichtelijk via de online toolbox.

→ **In 2023** actualiseren we de VNG-huisstijl. Dit is onder meer nodig vanwege toegankelijkheidseisen en om de huisstijl beter toepasbaar te maken voor moderne communicatiemiddelen.

→ **In 2023** breiden we het CRM-systeem, waarin we onze relatiegegevens bijhouden, verder uit. En we verbeteren en structureren de interne communicatie. Ook ontwikkelen we een evenementenstrategie gericht op de gemeentelijke uitvoering en werken we aan actievere arbeidsmarktcommunicatie.

8.3 Fondsbeheer, planning & control en quality insurance

Fondsbeheer

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

De VNG-directie wil een continu inzicht en actueel overzicht hebben over lopende zaken binnen het GGU-portfolio, vooral ten aanzien van contributiebijdragen en subsidies. Op basis hiervan kan ze binnen projecten en programma's sturing geven aan de organisatie, en invulling geven aan haar controlerende en opdrachtgevende rol.

→ **In 2023** stellen we als onderdeel van de VNG Kadernota en het VNG Jaarplan een GGU Kadernota en een GGU Jaarplan op en stroomlijnen we het rapportage- en verantwoordings-proces.

Sturing op GGU

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Gemeenten rekenen op een efficiënte en effectieve inzet van de GGU-middelen.

→ **In 2023** hanteren we voor de GGU een uniforme werkwijze voor beleidsdirecties in de samen-werking met bestuur en uitvoering. Daarnaast zorgen we voor inpassing van de quality assurance-aanpak in de standaardwerkwijze van de VNG-organisatie, zodat productie-processen beter worden beheerd en worden verbeterd. In algemene zin worden organisatie-brede bedrijfsprocessen daar waar nodig gestroomlijnd, verbeterd en geborgd.

CIO-functie

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

Binnen de VNG biedt de CIO-functie dienstverlening en informatievoorziening aan die gericht is op het realiseren van de informatiekundige opgaven binnen de domeinen.

→ **In 2023** agenderen we op proactieve wijze informatiekundige vraagstukken in relatie tot de maatschappelijke opgaven in de domeinen. Daarmee dragen we bij aan het versnellen van de transitie richting Common Ground.

8.4 Governance-ondersteuning extern

Binnen de governance van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering worden gemeenten actief vertegenwoordigd door het College van Dienstverleningszaken (CvD) en de Taskforce Samen Organiseren (TSO). Wij ondersteunen het college en de taskforce bij het ontwikkelen en uitvoeren van de bestuurlijke GGU-agenda. Daarnaast vergroten we de betrokkenheid van beroeps- en koepelorganisaties en ketenpartners. Hierbij ligt de focus op de belangrijkste bestuurlijke, strategische opgaven. Daarmee geven we invulling aan een gelijkwaardige bestuurlijke driehoek tussen VNG-beleid, VNG-uitvoering en de gemeentelijke uitvoering.

Signalering en advisering

Gezamenlijke uitvoering | Structurele diensten

We bezoeken en ontmoeten onze leden en vertalen de signalen die we ophalen richting de VNG-organisatie. Op basis hiervan adviseren we de leden van het CvD en de TSO onder meer over welke oplossingen bijdragen aan welke maatschappelijke opgaven. Als onderdeel hiervan begeleiden we professionals om goede ideeën en nieuwe initiatieven voor het voetlicht te brengen bij onze leden. Ook gaan we in gesprek met managers en beleidsmakers over gemeentelijke behoeften en bekijken we samen hoe daar opvolging aan kan worden gegeven.

→ **In 2023** versterken we de interactie tussen de Taskforce Samen Organiseren en de beroeps- en koepelorganisaties, waaronder de VGS, de FAMO, de VDP en het IMG/VIAG/CIO-beraad. Dat doen we door het organiseren van kringgesprekken voor de Taskforce-leden. Ook ondersteunen we de leden met het leggen van contact in hun netwerk en de daarvoor benodigde middelen en adviezen.

9
VNG Begroting 2023

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2023 van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Deze begroting bevat de organisatie van de VNG, waarbij VNG Diensten B.V. en dochterbedrijven buiten beschouwing zijn gelaten.
De bedrijven stellen voor 2023 hun eigen begroting op, welke zal worden vastgesteld in de aandeelhoudersvergadering met VNG Diensten B.V.

Op basis van de in de ALV van juni 2018 vastgestelde contributiesystematiek (en daaruit volgende begrotingsgrondslagen) wordt de bestemming van het resultaat van de bedrijven en beleggingsportefeuille bij het vaststellen van de jaarrekening in de ALV vastgesteld.
Het treasurybeleid, wat geen direct onderdeel is van deze begroting, wordt in de begroting wel toegelicht.

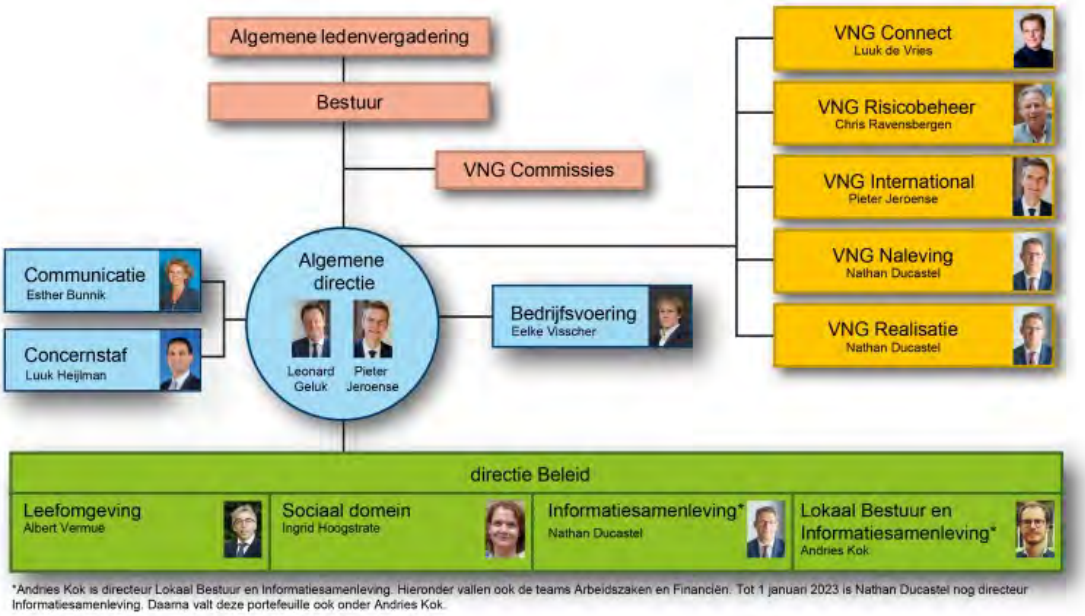

Ontwikkelingen

Arbeidsvoorwaarden VNG

Bij de VNG zijn de salarisschalen van de CAO rijk van toepassing (zie § 6.1 AVR). Op grond daarvan zijn de salarissen per 1 juli 2022 met 2,5% gestegen plus € 75,- bruto per maand. Per 1 april 2023 gaan de salarissen met 3% omhoog en per 1 januari 2024 met 1,5%.

Met de Ondernemingsraad is afgesproken dat alle medewerkers, die de mogelijkheid hebben om ook thuis te werken, in 2022 en 2023 een internetvergoeding ontvangen van € 26,30 netto per maand (ongeacht de deeltijdfactor en het aantal thuiswerkdagen van de medewerker). Op jaarbasis betekent dat een vergoeding van € 315,60. Met deze vergoeding bieden we een passend alternatief voor de thuiswerkvergoeding die door het rijk wordt betaald aan de ambtenaren volgens CAO rijk. Deze vergoeding is in werking getreden per 1 januari 2022 en loopt tot en met 31 december 2023.

In het onderhandelingsresultaat CAO rijk zijn (naast de salarisverhoging) ook andere afspraken gemaakt, onder meer over twee eenmalige uitkeringen en over verlof. De VNG-werkgevers gaan met de medezeggenschap in overleg om afspraken te maken wat we hiervan kunnen overnemen in de AVR en op welke onderdelen wij wellicht eigen keuzes willen maken. Uitgangspunt daarbij is dat we de CAO rijk zoveel mogelijk volgen.

Organisatieontwikkelingen

Zoals in het in de inleiding gepresenteerde organogram laat zien, bestaat de VNG organisatie uit verschillende (bedrijfs-)onderdelen. Om het samenwerken als één VNG te bevorderen, is de wens geuit om de organisatiestructuur te vereenvoudigen. Begin 2022 is daarom het proces in gang gezet om de VNG-bedrijven Realisatie, Naleving en Risicobeheer onder één aansturing te brengen.
Het implementatieplan wordt in het najaar van 2022 uitgevoerd, waarbij ruimte is voor gesprekken met de medewerkers van de bedrijven om zowel persoonlijk als inhoudelijke verbindingen te leggen. Het doel is om op 1 januari 2023 de fusiestappen te bekrachtigen.

Prijsontwikkelingen

Consumentengoederen en -diensten waren in augustus 12,0% duurder dan in dezelfde maand een jaar eerder, meldt het CBS. In juli was de inflatie 10,3%. Vooral de prijsontwikkeling van energie zorgde voor een verdere stijging van de inflatie.
De inflatie wordt elke maand gemeten als de stijging van de consumentenprijsindex (CPI) ten opzichte van dezelfde maand in het voorgaande jaar.
Deze CPI wordt door de VNG gehanteerd als norm voor de indexatie die onderdeel is van bijv. de contributie. Toen begin dit jaar de VNG het contributievoorstel voorbereidde was het percentage 3,4%. De CPI wordt ook gehanteerd door leveranciers die verbonden zijn aan de VNG. Denk hierbij aan grote partijen voor bijvoorbeeld schoonmaak, catering, onderhoud, beveiliging en ICT dienstverlening. De meeste van deze partijen informeren op dit moment de VNG over de door hen verwachte ontwikkelingen. Omdat met de indexatie van de contributie

de opbrengsten voor de VNG voor 2023 met "slechts" 3,4% zullen stijgen, ontwikkelen de kostenramingen voor de begroting 2023 zich met eenzelfde percentage. Dat kan niet anders, omdat de VNG anders geen sluitende begroting kan overleggen.
Gezien de onzekere financiële situatie is de kans reëel dat de begroting en realisatie in 2023 uit elkaar gaan lopen. We zullen hierop nauwgezet monitoren en moeten bijsturen wanneer nodig. Daarnaast zijn er voor de begroting 2023 keuzes gemaakt om de begroting op voorhand sluitend te krijgen. Zo zijn er verschillende budgetten verlaagd om de kosten in lijn met de opbrengsten te brengen.

Financiële kaders

Voor de begroting 2023 hanteren we de volgende financiële kaders:

- De ontwikkeling van de contributie is conform besluit contributievoorstel 2023. Hierin wordt door het bestuur een contributieverhoging van 4,4% voorgesteld. Hiervan is 3,4% de compensatie voor loon- en prijsontwikkeling en 1% ingroei naar volledige dekking van de kosten van de basisorganisatie van de VNG vanuit de contributie.
- De begrootte salarislasten zijn doorgerekend op basis van de formatie zoals deze is vastgesteld voor de begroting van 2022, aangevuld met tussentijdse besluitvorming door de Algemene Directie.
- Voor de invulling van prioriteiten wordt een bedrag gereserveerd van € 1,7 miljoen. Dit is € 0,85 miljoen voor de Directie Beleid en € 0,85 miljoen voor de staf- en ondersteuningsafdelingen. Dit bedrag is in lijn met de begroting 2022.
- Naast de contributie en de inzet van het eigen vermogen zijn er ook andere bronnen waaruit de kosten van de organisatie als geheel worden gedekt. Subsidies en bijdragen aan het fonds GGU vormen hierbij een wezenlijke bron van inkomsten.
- De in de meerjarenraming gepresenteerde omvang van het GGU-fonds is € 59,84 miljoen, zoals opgenomen in de kadernota en vastgesteld in de ALV van juni 2022. In de begroting staan projecten waarvoor de VNG vrijwel zeker subsidie krijgt. Verplichtingen ten laste van subsidies worden pas aangegaan als toezegging definitief is.
- Op basis van het contributievoorstel 2023 daalt de inzet van het eigen vermogen naar 15% waarmee de begroting sluitend is. Deze ingroei is de tweede component in het contributievoorstel (naast de indexatie voor loon- en prijsontwikkeling).
- De resultaten van de effectenportefeuille en de VNG-bedrijven zijn geen onderdeel van deze begroting en worden aan het einde van het boekjaar toegevoegd aan het resultaat. Dit zal (naar verwachting) een drukkend effect hebben op het tekort van de begroting.

Begroting 2023

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	**Begroting 2023**	**Begroting 2022**	**Realisatie 2021**
Bedrijfsopbrengsten			
Contributie	26.236	24.978	24.514
Bijdragen projecten	81.259	70.870	98.869
Overige bedrijfsopbrengsten	5.586	5.242	6.119
Som van bedrijfsopbrengsten	**113.081**	**101.090**	**129.502**
Bedrijfslasten			
Salariskosten (inclusief sociale lasten)	29.916	28.006	26.158
Overige personeelskosten	2.210	1.887	3.181
Afschrijvingen	1.500	1.500	1.289
Activiteitskosten	79.117	68.620	93.821
Kantoor- en huisvestingskosten	4.747	4.872	4.879
Overige bedrijfskosten	1.214	1.396	1.795
Som van bedrijfslasten	**118.704**	**106.281**	**131.123**
Resultaat gewone bedrijfsuitoefening	**-5.623**	**-5.191**	**-1.621**
Dekking uit bestemmingsreserve	1.135	607	
Dekking uit eigen vermogen	4.488	4.584	1.621
Ongedekt resultaat van de Vereniging	**–**	**–**	**–**

Toelichting begroting

Contributie

De contributie-inkomsten voor 2023 nemen toe met € 1,258 miljoen. De vastgestelde contributie-stijging bedraagt 4,4%. Dit is, conform de vastgestelde contributiesystematiek, een indexatie voor loon- en prijsstijging en 1% voor de groei naar volledige dekking van de kosten van de kernorganisatie van de VNG vanuit de contributie.

Bijdragen projecten

In onderstaande tabel staan projecten waarvoor de VNG vrijwel zeker subsidie krijgt. Verplichtingen ten laste van de onderstaande subsidies worden pas aangegaan als toezegging definitief is. Hierdoor worden mogelijke risico's geminimaliseerd.

Bijdrage projecten (Bedragen * € 1.000)	
Programma Betere Dienstverlening en Regelgeving 2020-2023	248
Verbinden schuldendomein	44
Programma Handhaving Participatiewet 2020-2023	533
Privacy en gegevensdeling zorg- en veiligheidsdomein 2021-20	99
Regioteam Zorg en veiligheid	995
Wel in ontwikkeling	204
Impuls Omgevingsveiligheid (IOV) 2020-2021 DP3	800
Ondersteuningsplan arbeidsmigranten 2022-2024	1.176
Een thuis voor iedereen	32
Steunpunt gedupeerden toeslagen 2022	2.489
Beschermd Thuis – landelijke coördinatie en regionale ondersteuning.	224
Ondersteuning gemeenten inzet POK-middelen	5.497
Verduurzamen Gemeentelijk Maatschappelijk Vastgoed en Utilit	601
Doorontwikkeling IV inburgering plateau 2&3	443
Ensia	165
Ondersteuning Wet Open Overheid	567
Lokale regie op IDO's	49
Aanjaagteam Digitale Toegankelijkheid	128
Wet kwaliteitsborging bouwen	700
Omgevingswet (meerjarige subsidie)	1.200
Implementatiesubsidie Omgevingswet	400
Programma ADS	800
Stimuleringssubsidie	2.800
GT Mobiel 1	85
GT Mobiel 2	75
GT Mobiel 3	221
GT Print	252
GT Vast	165
GT Connect	311
GT Connect 2	120
Totaal Subsidiebijdragen	**21.421**

Collectief gefinancierde activiteiten	
Fonds GGU	58.636
Overige geldstromen	1.202
Totaal collectief gefinancierde activiteiten	**59.838**
Totaal bijdragen projecten (subsidie + GGU)	**81.259**

Subsidieprojecten

De omvang van de subsidieprojecten is meegenomen voor de op dit moment vrijwel zekere projecten. De projecten hebben geen resultaatseffect. Voor bovengenoemde projecten geldt dat ook de bijbehorende kosten in de begroting zijn opgenomen. Deze kosten zijn gespecificeerd bij de rubriek activiteit kosten.
Bij het opstellen van de begroting 2023 bedragen de kosten van de gesubsidieerde projecten € 21,421 miljoen (in 2022 was dat € 14,800 miljoen). Ten tijde van het opstellen van deze begroting vinden er gesprekken plaats over nieuwe subsidies en/of het wijzigen van bestaande subsidies. De verwachting is dat de omvang van de gesubsidieerde projecten hierdoor nog zal stijgen. Zoals gesteld hebben deze projecten geen resultaatseffect.

Collectief gefinancierde activiteiten

Tijdens de ALV van 15 juni 2017 besloten de leden nagenoeg unaniem dat de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering (GGU) een prioriteit voor alle gemeenten is, en dus een belangrijke prioriteit en taak voor de VNG. Alle gemeenten dragen daar naar rato van het aantal inwoners bij.

Op de ALV van juni 2022 zijn de leden akkoord gegaan met de bijdrage van € 3,33 excl. btw (€4,03 incl. btw). De begroting van het Fonds GGU 2023 is gelijk aan € 59,838 miljoen (€ 56,070 miljoen in 2022). De begroting is inclusief het verwachte onderhanden werk uit voorgaande jaren.

Hoofdstuk		Structurele diensten	Ontwikkeling	Totaal
2.1	Kansengelijkheid	9.600	906	10.506
2.2	Bestaanszekerheid	3.725	2.453	6.178
2.3	Gezond leven	1.396	1.850	3.246
2	**Inclusieve Samenleving**	14.721	5.209	19.930
3.1	Fysieke Leefomgeving	-	1.262	1.262
3.2	Omgevingswet	-	4.298	4.298
3.3	Energie en klimaat	-	3.650	3.650
3	**Leefomgeving**	-	9.210	9.210
4.1	Democratisch besturen	-	376	376
4	**Lokale Democratie en Veiligheid**	-	376	376
5.1	Digitale Informatievoorziening	3.657	4.048	7.705
5.2	Digitale Veiligheid	3.673	1.613	5.286
5.3	Verantwoord datagestuurd werken	2.079	817	2.896
5.5	Trends en Innovatie	229	851	1.080
5	**Informatiesamenleving**	9.638	7.329	16.967
6.1	Inclusieve dienstverlening	-	468	468
6.2	Uitvoerbaarheid en uitvoeringskracht	676	576	1.252
6.3	Collectieve inkoop en beheer	4.734	980	5.714
6	**Uitvoeringskracht**	5.410	2.024	7.434
8.1	Bedrijfsvoering	3.246	-	3.246
8.2	Communicatie	1.097	-	1.097
8.3	Fondsbeheer, planning & control en quality assurance	356	379	735
8.4	Governance-ondersteuning extern	491	352	843
8	**Ondersteuning organisatie**	5.190	731	5.921
		-	-	-
Eindtotaal		**34.959**	**24.879**	**59.838**

Dekking	2023
Omvang fonds (2022)	54.886.000
Afname door einde propositie PG	(470.000)
Toename fonds door indexatie	1.850.000
Toename fonds door nieuwe structurele diensten	2.370.000
Bijdrage leden 2023	**58.636.000**
Overbegroting / verwacht onderhanden werk	1.202.000
T otaal Fonds GGU 2023	59.838.000

Bijdrage per inwoner 2023 **3,333**

In de begroting voor het GGU is de volgende bijdrage van de leden opgenomen:
- De bijdrage gelijk aan 2022; € 54,886 miljoen;
- Toename van € 1,850 miljoen door prijsindexatie van 3,4%;
- Toename van € 2,370 miljoen door de toevoeging van de structurele diensten op het gebied van Digitale Veiligheid, Digitale transitie, Common Ground, Contractbeheer specialistische zorg en de WOZ-Datacenter.

Daarnaast wordt in de begroting rekening gehouden met een verwacht onderhanden werk uit 2022 van € 1,202 miljoen.

Overige bedrijfsopbrengsten

Ten opzichte van de begroting 2022 stijgen de overige bedrijfsopbrengsten met € 0,320 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de opbrengsten vanuit de dienstverleningsovereenkomsten met de dochterbedrijven. In de tariefstelling zijn de berekeningen voor 2023 op onderdelen anders dan die van 2022. Bij HR zijn de kosten van de HR strategie toegevoegd aan de dienstverleningstarieven. Hierdoor is in 2023 geen aparte doorbelasting van kosten voor de HR strategie meer nodig. Hierdoor stijgt het HR tarief, maar werden voorheen deze kosten dus al aangerekend, maar dan los van de dienstverlening.
Bij automatisering is men bezig geweest om de dienstverlening eerlijker, transparanter en efficiënter te maken. De vervolgstap is om de dienstverlening ook op maat te kunnen leveren, met als gevolg dat de gemaakte kosten ook beter en eerlijker worden verdeeld.

De overige bedrijfsopbrengsten zijn opgebouwd uit de volgende opbrengsten:
- interne omzet dochterbedrijven doormiddel van de dienstverleningsovereenkomsten
- opbrengsten van derden
- royaltyvergoedingen
- vacatiegelden
- doorbelaste salariskosten van de gelieerde instellingen
- opbrengst reprorecht

Bedrijfslasten

Salariskosten inclusief sociale lasten
Bij de VNG zijn de salarisschalen van de cao rijk van toepassing (zie § 6.1 AVR). Op grond daarvan zijn de salarissen doorgerekend voor 2023. Daarnaast is rekening gehouden met de ontwikkeling van de salarislasten zoals vastgelegd in de cao. Dit betekent dat per 1 april 2023 de salarissen met 3% omhoog gaan.
Het ABP verwacht dat de premie van het ouderdoms- en nabestaandenpensioen per 1 januari 2023 stijgt van 25,9% naar 29,1% (werkgevers- en werknemersaandeel), maar de premie voor de VPL-regeling (dit jaar 3,0%) vervalt. In de huidige premie voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen zit nu nog een premieopslag van 1,5%-punt voor het

herstel van de financiële situatie van het pensioenfonds. De afgelopen maanden is de financiële situatie van ABP echter aanzienlijk verbeterd. De definitieve premie 2023 wordt in het najaar vastgesteld. Op dat moment kan ook gekeken worden of de premieopslag gehandhaafd moet blijven.
Om invulling te kunnen geven aan de ambities en de groei van de organisatie heeft de Algemene directie in 2022 op verschillende onderdelen besloten tot uitbreiding van de formatie. Deze is op totaalniveau gestegen met 4,3 fte. Deze uitbreiding is meegenomen in de doorrekening van de salarislasten en weergegeven in het hoofdstuk formatie 2023.
Op basis van bovenstaande ontwikkelingen rondom CAO, pensioenlasten en formatie stijgen de salarislasten ten opzichte van 2022 met € 1,910 miljoen.

Overige personeelskosten
De overige personeelskosten zijn ten opzichte van de begroting 2022 met € 0,323 miljoen toegenomen. In 2023 ontvangen alle medewerkers, die de mogelijkheid hebben om ook thuis te werken, een internetvergoeding van € 26,30 netto per maand (ongeacht de deeltijd-factor en het aantal thuiswerkdagen van de medewerker). Op jaarbasis betekent dat een vergoeding van € 315,60.
In het onderhandelingsresultaat cao rijk zijn (naast de salarisverhoging) ook andere afspraken gemaakt, onder meer over twee eenmalige uitkeringen en over verlof. De VNG-werkgevers gaan na deze zomer met de medezeggenschap in overleg om afspraken te maken wat we hiervan kunnen overnemen in de AVR en op welke onderdelen wij wellicht eigen keuzes willen maken. In de begroting wordt geen rekening gehouden met reserveringen voor verlof-regelingen. De afspraken die de VNG zal maken met de medezeggenschap zullen daarom mogelijk impact hebben op de meerjarenbegroting van de VNG. Het toevoegen en/of uitbreiden van verlofregelingen kan betekenen dat er in toekomstige begrotingen rekening gehouden moet worden met de financiële impact hiervan.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	**Begroting 2023**	**Begroting 2022**	**Realisatie 2021**
Uitzendkrachten en personeel van derden	691	163	2.415
Arbokosten	42	42	48
Studiekosten	432	516	277
Rechtspositionele kosten	217	448	96
Reis-en verblijfskosten personeel	210	207	68
Onttrekkingen/Dotatie voorzieningen	269	252	260
Werving- en selectie	75	75	39
Overige personeelskosten	275	184	-22
Totaal Overige Personeelskosten	**2.210**	**1.887**	**3.181**

Ten opzichte van de realisatie 2021 valt op dat de post uitzendkrachten en personeel van derden fors lager is dan begroot. Deze post uitzendkrachten en personeel van derden bestaat voor een groot deel uit project gerelateerde inhuur van personeel. Daarnaast wordt een deel veroorzaakt door de tijdelijke invulling van vacatures met extern personeel. De kosten die hiermee gepaard gaan, worden gecompenseerd vanuit de vacatureruimte die gedurende het boekjaar is ontstaan. Dat compenseren wordt ook nagestreefd in 2023.

Afschrijvingen
Zoals in de realisatie van 2021 zichtbaar is, wordt niet het volledige bedrag dat gereserveerd is voor de afschrijvingslasten benut. De afgelopen jaren bleven de investeringen achter bij dat wat er in de begroting verondersteld was. Voor 2022 is de verwachting dat de afschrijvings-lasten de omvang zullen hebben van het in de begroting opgenomen bedrag. Op basis van hernieuwde investeringsplannen is de begroting voor 2023 daarom gelijk aan de voor 2022 opgenomen afschrijvingslasten.

Activiteitskosten
De post activiteitskosten is de grootste kostenpost in de begroting en bestaat voor het merendeel uit kosten van subsidieprojecten en projecten uit het fonds GGU. De kosten voor de inzet op deze projecten zijn opgenomen onder Advies derden. Daarnaast zijn er kosten meegenomen voor bijv. het congres, de ALV, media zoals het VNG Magazine en verschillende jaarlijkse bijdrages. Ook de prioriteringsbudgetten van € 0,85 miljoen voor de beleidsafdelingen en € 0,85 miljoen voor de stafafdelingen zijn hierin opgenomen. Ten opzichte van de begroting van 2022 nemen de totale activiteitskosten toe met € 10,497 miljoen.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	**Begroting 2023**	**Begroting 2022**	**Realisatie 2021**
Voorlichting en publicaties	491	491	1.188
Bijeenkomsten	244	230	1.805
Onderzoek en beleidsontwikkeling	3.502	3.473	5.206
Advies derden	81.424	70.900	85.238
Bijdragen en lidmaatschappen	568	559	384
Dekking uren en toegerekend	-7.112	-7.033	-
Totaal Activiteitskosten	**79.117**	**68.620**	**93.821**

Kantoor- en huisvestingskosten
De begrote kantoor- en huisvestingskosten zijn ten opzichte van de begroting 2022 vrijwel gelijk gebleven. Op de posten waar de begroting voor 2022 iets hoger uitkomt heeft indexatie ten behoeve van de verwachte prijsontwikkeling plaatsgevonden. Deze indexatie is gebaseerd op het in het contributievoorstel 2023 opgenomen indexatiepercentage van 3,4%. Ook verschillende grote partijen voor bijvoorbeeld schoonmaak, catering, onderhoud, beveiliging en ICT dienstverlening indexeren jaarlijks hun tarieven, De meeste van deze partijen informeren op dit moment de VNG over de door hen verwachte ontwikkelingen. In veel gevallen zijn de percentages die gehanteerd worden voor de indexatie van de tarieven voor 2023 veel hoger dan de door de VNG in het contributievoorstel gehanteerde 3,4%. Gezien de onzekere financiële situatie is de kans reëel dat de begroting en realisatie in 2023 uit elkaar gaan lopen. We zullen hierop nauwgezet monitoren en moeten bijsturen wanneer nodig. Daarnaast zijn er voor de begroting 2023 keuzes gemaakt om de begroting op voorhand sluitend te krijgen. Zo is er bijvoorbeeld voor de automatiseringskosten besloten om de begroting naar beneden bij te stellen.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	**Begroting 2023**	**Begroting 2022**	**Realisatie 2021**
Huisvestingskosten	737	721	643
Onderhoudskosten en inventaris	375	375	359
Automatiseringskosten	2.416	2.516	2.839
Bibliotheekkosten	777	774	746
Restauratieve kosten	395	387	261
Telecommunicatie	22	64	11
Drukwerk	25	35	20
Totaal Kantoor en huisvestingskosten	**4.747**	**4.872**	**4.879**

Overige bedrijfskosten
Ten opzichte van de begroting van 2022 nemen de overige bedrijfskosten af met € 0,182 miljoen.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	**Begroting 2023**	**Begroting 2022**	**Realisatie 2021**
Accountantskosten	85	85	191
Algemene Lidmaatschappen	246	280	410
Resultaat BTW	100	120	174
Declaraties derden	17	17	45
Inleen chauffeur/taxi	68	125	40
Overige bedrijfskosten	697	769	935
Totaal Overige bedrijfskosten	**1.214**	**1.396**	**1.795**

Ondanks dat de realisatie 2021 op een aantal onderdelen afwijkt van de begroting, is er geen directe reden om de begroting aan te passen. Een aantal posten ontstaat vanuit de projecten en dus vanuit subsidie of GGU gefinancierde activiteiten. Hierdoor laten bijv. de accountantskosten een hogere realisatie zien dan wat er in de begroting staat weergegeven. Op de inleen van de chauffeursdiensten en de overige bedrijfskosten zijn begrotingsposten voor 2023 naar beneden bijgesteld. Door de gestegen (salaris-)kosten is deze bijstelling nodig om een sluitende begroting te overleggen.

Dekking uit bestemmingsreserve
Onder de dekking uit de bestemmingsreserve is een onttrekking opgenomen t.b.v. de afschrijvingslasten van de Willemshof (incl. verbouwing begane grond). Het resultaat uit 2016 dekt deze herinrichtingskosten. De onttrekking vindt plaats tot en met het jaar 2029 en heeft een omvang van € 0,607 miljoen.
Daarnaast is er in 2022 een bestemmingsreserve gevormd voor de Kennisfunctie. Deze reserve loopt voor de jaren 2022 en 2023 en bevat een bedrag van € 0,528 miljoen per jaar. In de begroting 2023 is ook deze post opgenomen onder de dekking vanuit de bestemmingsreserve. Het totaal van deze post komt daarmee voor de begroting 2023 uit op een bedrag van € 1,135 miljoen.

Begroting per organisatieonderdeel

In de onderstaande tabel zijn de kosten per organisatieonderdeel inzichtelijk gemaakt. Het gaat om Algemene Directie, Communicatie, Concernstaf, Bedrijfsvoering en Directie Beleid. De in het overzicht genoemde salariskosten onder directie en bestuur betreffen 2,0 fte. Deze salariskosten zijn WNT getoetst.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2023	Directie en Bestuur	Concern-staf	Communi-catie	Bedrijfs-voering	Directie Beleid
Bedrijfsopbrengsten						
Contributie	26.236				26.236	
Bijdragen projecten	81.259					81.259
Overige bedrijfsopbrengsten	5.587		45	218	5.079	246
Som van bedrijfsopbrengsten	**113.082**	**-**	**45**	**218**	**31.315**	**81.505**
Bedrijfslasten						
Salariskosten (inclusief sociale lasten)	29.916	286	3.173	3.024	5.310	18.123
Overige personeelskosten	2.210	173	686	122	1.007	222
Afschrijvingen	1.500				1.500	
Activiteitskosten	79.117	1.682	1.465	449	-471	75.991
Kantoor- en huisvestingkosten	4.747		22	50	4.648	27
Overige bedrijfskosten	1.214	453	33	15	631	82
Som van bedrijfslasten	**118.704**	**2.594**	**5.380**	**3.660**	**12.624**	**94.446**
Resultaat bedrijfsuitoefening	**-5.623**	**-2.594**	**-5.335**	**-3.443**	**18.691**	**-12.941**
Dekking uit bestemmingsreserve	1.135		528		607	
Dekking uit eigen vermogen	4.488					
Ongedekt resultaat van de Vereniging	**-**	**-2.594**	**-4.807**	**-3.443**	**19.298**	**-12.941**

VNG-formatie 2023

De VNG kent voor haar organisatie meerdere financieringsstromen. In hoofdlijn zijn deze in twee delen op te splitsen: contributie en projecten. Onder projecten wordt verstaan de gesubsidieerde taken door het Rijk en GGU.
Ook de inkomensstroom vanuit de projecten kent, ondanks dat deze flexibel is, een vaste basis. Voor de beleidsteams van het VNG Bureau is er in de vaste formatie een aantal fte gefinancierd vanuit deze geldstromen. Bij de staf en ondersteuningsteams wordt hiervoor ook inzet geleverd, deze wordt gedekt vanuit de overheadkosten die ten laste van de projecten worden gebracht.

Vaste formatie (in fte's)	Contributie	Projecten /GGU	Totaal 2022	Contributie	Projecten /GGU	Totaal 2023
Directie	2,00		2,00	2,00		2,00
Communicatie	31,38	2,00	33,38	31,38	3,00	34,38
Bedrijfsvoering algemeen	1,00		1,00	2,00		2,00
I&A	6,60		6,60	6,60		6,60
Financiën en Control	11,90	2,00	13,90	11,90	2,00	13,90
HR8,20	1,00	9,20	8,20	2,00	10,20	
Facilitaire Dienst	14,21		14,21	14,21		14,21
Beleidsteams	115,29	26,61	141,90	115,29	27,91	143,20
Concernstaf	31,10		31,10	31,10		31,10
Participatiebudget	6,00		6,00	6,00		6,00
Totaal	**227,68**	**31,61**	**259,29**	**228,68**	**34,91**	**263,59**

Opmerkingen op basis van de weergegeven formatie:
1. De directie bestaat uit een algemeen directeur en een plaatsvervangend algemeen directeur.
2. De teams Financiën & Control, Human Resource Management, Informatisering & Automatisering en Facilitaire Dienst vormen samen het geheel van Bedrijfsvoering, welke wordt aangestuurd door het hoofd Bedrijfsvoering.
3. De VNG geeft invulling aan de Participatiewet. We streven naar het in dienst hebben van zes medewerkers (6 fte).

Treasurybeleid

In het treasurystatuut van de VNG staat aangegeven dat we jaarlijks een treasuryplan opstellen. Dit plan maakt deel uit van de begroting en is hieronder uitgewerkt.

De volgende onderwerpen komen aan bod:
1. De rentevisie van banken
2. De beleggingsvisie van de vermogensbeheerder
3. Renterisico (voor zover van toepassing)
4. Beschikbaarheid van kasgeld
5. Geld- en kapitaalmarktpartijen

Voor zover deze onderwerpen niet ergens anders in de begroting staan, bespreken we ze hieronder kort.

1. Over de rentevisie van banken kunnen we melden dat banken verwachten dat kortlopend rente (rente op kredieten korter dan twee jaar) ten opzichte van begrotingsopstelling 2022 op een aanzienlijk hoger niveau zal liggen. In de vorige begroting voorzagen de banken een rente van rond de 0%. Op basis van de visie nu denken de banken dat de rente volgend jaar uit zal komen tussen de 0,9% en 2,2%.
2. Het beleggingsbeleid is gericht op een horizon van vijf tot tien jaar. De doelstelling van de beleggingen is zowel gericht op inkomens- als op vermogensbehoud op lange termijn. De beleggingsvisie staat in de samenstelling van de normportefeuille, de bandbreedtes per beleggingscategorie en de naleving van de beleggingsrichtlijnen. De beleggingsrichtlijnen die we hierbij hanteren zijn de volgende:
   - Voor aandelen de MSCI World Index in euro 10%
   - Voor vastrentende waarden 75%
     a. Bank of America Merrill Lynch Euro Government Index 40%
     b. iBoxx Euro Corporate Overall TR index 20%
     c. iBoxx Euro Corporate Non-Financial TR index 15%
   - Voor onroerend goed FTSE EPRA-Nareit Europe TR 5%
   - Voor Absoluut rendement HFRX Global Index (euro) 10%

Op basis van de overeengekomen beleggingsrichtlijnen zijn bandbreedten vormgegeven waarbinnen de effectenbeheerder naar eigen inzicht kan opereren. De bandbreedtes zijn zo vormgegeven dat de vermogensbeheerder voldoende ruimte heeft te anticiperen op veranderingen in de markt zonder dat deze het risicoprofiel van de portefeuille aantast.

3. Zoals onder 1 vermeld, zal de rente korte rente in 2023 uiteindelijk op een laag niveau blijven. Per saldo heeft de VNG over een jaar gemeten geen buitensporige tekorten. Met betrekking tot mogelijke roodstanden wordt uitgegaan dat dit niet zal leiden tot grote renterisico's. Tijdelijke overtollige middelen zullen op deposito geplaatst worden of tijdelijk worden aangehouden op bedrijfsspaarrekeningen. Door deze wijze van handelen, wordt mogelijke negatieve rente als gevolg van tijdelijke roodstanden (deels) gecompenseerd.
4. De VNG houdt een zodanige omvang aan van direct opeisbare liquide middelen dat zij steeds aan haar korte termijn betalingsverplichtingen kan voldoen. In principe streven we een zo laag mogelijk saldo na van direct beschikbare en opeisbare liquide middelen. Ter financiering van kortstondige liquiditeitsbehoefte (korter dan één jaar) houden we minimaal zo'n € 3,7 miljoen aan. Dit is voldoende om te kunnen voldoen aan de korte-termijn-verplichtingen van één tot twee maanden.
5. De VNG heeft haar lang vlottend vermogen belegd in de effectenportefeuille. Kempen Capital Management beheert de effectenportefeuille. Het vermogen op betaalrekeningen houden we aan bij huisbankier BNG. Tijdelijke overtollige middelen worden gestald op een deposito rekening of op een vergelijkbare wijze worden weggezet.

Rendement effectenportefeuille

Momenteel wordt de macro-economische omgeving beheerst door inflatie en als gevolg daarvan rente verhogingen door de ECB. Hierdoor is de waarde van de beleggingscategorie vastrentende waarden (lees obligaties) binnen de effectenportefeuille, sterk gedaald. Omdat de effectenportefeuille voor 65% uit vastrentende waarden bestaat heeft dit geleid tot een afname van de balanswaarde van de effectenportefeuille met 9,4%. Deze beweging van stijgende rente en dalende obligatiekoersen was al ingezet voordat de oorlog in de Oekraïne uitbrak. Om de effectenportefeuille aan te passen aan de 'nieuwe' werkelijkheid van stijgende rente is de vermogensbeheerder, al vlak nadat de rentedruk toenam, begonnen met het wijzigen van posities binnen de belleggingscategorieën van de effectenportefeuille. Hierdoor is de effectenportefeuille meer aangepast aan de huidige en de te verwachten rente-

bewegingen. Bij een meer genormaliseerde macro-economische omgeving zal effectenportefeuille dan snel herstellen. Verwacht wordt dan ook dat de koersverliezen volgend jaar grotendeels zullen zijn ingelopen. Tot slot is het directe effect van de oorlog in de Oekraïne niet meer merkbaar in de effectenportefeuille. De Rusland exposure in de effectenportefeuille was beperkt. Na het uitbreken van de oorlog in de Oekraïne is de effectenportefeuille Rusland-proof gemaakt, wat betekent dat geen beleggingen worden aangehouden die direct of indirect worden beïnvloed door Rusland en / of de Russische economie.

De verwachte opbrengst uit het vermogen wordt berekend door het bronvermogen te vermenigvuldigen met het langjarige rendement, waarbij met ongerealiseerde waarde mutaties (koersstijgingen en koersdalingen), voor zover zij gedekt worden door de herwaarderingsreserve, geen rekening wordt gehouden. Bij dit laatste kan worden gesteld dat het hier bovenbeschreven koersverlies de herwaarderingsreserve niet volledig uit zal putten (lees de herwaarderingsreserve neemt in waarde af maar wordt niet lager dan nihil). De verwachting is dat dit in 2023 ook niet gaat gebeuren.
Het bronvermogen wordt bepaald door te verwachte uitgaande kasstromen, die worden gebruikt als dekking voor uitgaven die buiten de begroting vallen, in mindering te brengen op de waarde van de effectenportefeuille stand einde huidige boekjaar.

De effectenportefeuille biedt dekking aan een aantal in de (nabije) toekomst te verwachten uitgaande kasstromen. Deze dekking komt uit op € 38,94 miljoen en is als volgt op gebouwd:

- Besluit aanvulling contributie gefinancierde deel uit het vermogen € 4,59 miljoen
- Overige nog lopende posten ten laste van vermogen € 0,60 miljoen
- Dekking voldoening en afbouw negatief werkkapitaal € 33,75 miljoen
  (werkkapitaal =vorderingen + liquide middelen -/- korte schulden).

Het bronvermogen (netto omvang) 2022 komt uit op € 22,23 miljoen (€61,173 miljoen -/- € 38,94 miljoen). Bij een langjarig rendement van 4% komt het rendement op effecten 2023 dan uit op, € 889.000.

Jaar	waarde begin jaar	waarde einde jaar
2017	57.671	59.915
2018	59.915	58.757
2019	58.757	63.665
2020	63.665	65.317
2021	65.317	67.521
Verwacht 2022	**67.521**	**61.173**

De effectenportefeuille maakt deel uit van het eigen vermogen. Het eigen vermogen (geschoond van het eigen vermogen van de deelnemingen) is sinds 2016 geleidelijk afgenomen. Door deze afname nam, tot het boekjaar 2021, het relatieve belang van de effectenportefeuille binnen het eigen vermogen toe. Dit werd veroorzaakt doordat de effectenportefeuille, sinds 2019, boven de trend van 4% presteert en doordat de lange tijd er geen middelen uit de effectenportefeuille zijn onttrokken. In boekjaar 2022 is de waarde van de effectenportefeuille afgenomen met 9,4%. Vanaf boekjaar 2022 zal de effectenportefeuille naar verwacht voor een deel worden afgeroomd. Dit zal noodzakelijk worden doordat het cash poolen (met de VNG bedrijven) niet meer is toegestaan, de dividendopbrengsten uit de VNG bedrijven naar verwachting zullen afnemen en de contributie, zolang deze nog niet geheel dekkend is zal worden aangevuld uit de het vermogen. Tenslotte zal het afromen van de effectenportefeuille noodzakelijk zijn om ook de omvang van het negatieve werkkapitaal terug te brengen. Door dit alles zal de effectenportefeuille in omvang afnemen met als gevolg een lager rendement.

Meerjarenraming 2023 - 2025

Op basis van de uitgangspunten van de begroting 2023 is een doorrekening gemaakt voor 2024-2025. Deze meerjarenraming is opgesteld om een eerste inzicht te geven in de ontwikkeling van de begroting als geheel. Conform de contributiesystematiek zal ook in de jaren 2024 en 2025 een deel van het eigen vermogen van de Vereniging worden ingezet.

Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	**Begroting 2023**	**Raming 2024**	**Raming 2025**
Bedrijfsopbrengsten			
Contributie	26.236	27.522	28.870
Bijdragen projecten	81.259	81.259	81.259
Overige bedrijfsopbrengsten	5.586	5.759	5.938
Som van bedrijfsopbrengsten	**113.081**	**114.540**	**116.067**
Bedrijfslasten			
Salariskosten (inclusief sociale lasten)	29.916	30.576	31.759
Overige personeelskosten	2.210	2.279	2.349
Afschrijvingen	1.500	1.500	1.500
Activiteitskosten	79.117	79.051	78.982
Kantoor- en huisvestingskosten	4.747	4.894	5.046
Overige bedrijfskosten	1.214	1.252	1.290
Som van bedrijfslasten	**118.704**	**119.550**	**120.927**
Resultaat bedrijfsuitoefening	**-5.623**	**-5.011**	**-4.860**
Dekking uit bestemmingsreserve	1.135	607	607
Dekking uit eigen vermogen	4.488	4.404	4.253
Ongedekt resultaat van de Vereniging	**-**	**-**	**-**

Contributie
Conform de contributiesystematiek komt in 2023 15% van de dekking voor de kernorganisatie vanuit het eigen vermogen van de Vereniging. Dit komt neer op € 4,488 miljoen. In de meerjarenraming is de contributiesystematiek ongewijzigd. Deze bestaat ook hier uit de componenten loon- en prijsontwikkeling en ingroei.

Salarissen
Voor 2023 hebben we bij het begroten van salariskosten rekening gehouden met de toekenning van de reguliere periodieken aan medewerkers. Hiernaast hielden we rekening met een indexatie voor 2024 en 2025. Dit is op basis van de raming van het CPB (loonvoet sector overheid) voor de te verwachtte ontwikkeling van de loonkosten. Het CPB heeft in het Centraal Economisch Plan 2022 een doorrekening gemaakt richting 2030. In de kerngegevenstabel is er voor de periode 2022-2025 een stijgingspercentage van de loonvoet sector overheid verwacht van 4,1%.

Indexatie
Bij de overige personeelskosten, activiteitskosten, kantoor- en huisvestingskosten en overige bedrijfskosten hebben we rekening gehouden met de te verwachten indexatie (HICP index). In het Centraal Economisch Plan 2022 geeft het CPB voor de periode 2022-2025 een verwacht percentage van 3,1% af.
De afschrijvingskosten zijn in de meerjarenraming gelijk gehouden aan de begroting van 2023. Daarnaast zijn de bijdragen projecten gelijk gehouden in de raming. Daarmee blijft ook dat deel van de activiteitskosten gelijk.

Dekking uit bestemmingsreserve
De opgenomen dekking uit de bestemmingsreserve heeft betrekking op de kosten van de herinrichting van de begane grond. Het resultaat uit 2016 dekt deze herinrichtingskosten. De onttrekking vindt plaats tot en met het jaar 2029.
De voor 2023 toegekende dekking voor de Kennisfunctie van € 0,528 miljoen is alleen van toepassing voor het jaar 2023 en geen onderdeel van de meerjarenraming voor 2024 en 2025.

06. INTEGRAAL ZORGAKKOORD (IZA) EN GEZOND & ACTIEF LEVEN AKKOORD (GALA)

Bijlage bij ledenbrief 4 november 2022: "Uitnodiging Najaars ALV 2 december 2022"

Voorstel

Het bestuur stelt de leden voor om:

1. in te stemmen met het onderhandelaarsakkoord IZA
2. het VNG-bestuur te machtigen om op basis van de verderop in deze notitie geschetste contouren voor het GALA, het GALA nader uit te werken met het rijk en de verzekeraars, en daarop met de partijen het akkoord te sluiten.

Toelichting

In het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) maken gemeenten en verschillende zorgpartijen afspraken over te bereiken gezondheidsdoelen voor de komende jaren. Beide akkoorden hangen nauw met elkaar samen. Het VNG-bestuur legt de beide gezondheidsakkoorden met een positief advies aan de leden voor.

In deze toelichting staan wij stil bij:

1. Besluitvorming op de Najaars ALV van 2 december a.s.
2. De afspraken in de akkoorden
3. De (financiële) randvoorwaarden daarbij
4. De mogelijkheden en opgaven voor de gemeenten naar aanleiding van de akkoorden
5. Beoordeling van afspraken in IZA en GALA

1. Besluitvorming op de ALV

De vraag aan u is om in de ALV in te stemmen met het onderhandelaarsakkoord IZA en met de contouren van het GALA, zoals in deze notitie beschreven. De inhoudelijke afspraken bouwen voort op de lijn die de gemeenten met de propositie 'de winst van het sociaal domein'[1] hebben ingezet. Nu niet deelnemen aan deze beweging maakt dat gemeenten in de vernieuwing van de zorg en de versterking van de samenwerking tussen zorgpartijen buiten spel staan.

In beide akkoorden is de financiële dekking opgenomen om de gemaakte afspraken te kunnen uitvoeren. De financiële afspraken zijn op onderdelen (nog) onvoldoende uitgewerkt om volledig dekkend te zijn. De VNG zal in de onderhandelingen met het rijk de druk houden op het vervolg van de gesprekken over structurele oplossingen voor de financiële positie van gemeenten. Dit geldt in het bijzonder voor de verdere uitwerking van de afspraken over het 'ravijn 2026' en het Wmo-abonnementstarief. De midterm review van het IZA (2024) is daartoe een weegmoment voor het VNG-Bestuur voor de voortzetting van de deelname aan IZA en GALA.

[1] https://vng.nl/nieuws/propositie-de-winst-van-het-sociaal-domein

Het IZA en GALA worden in samenhang aan de ALV voorgelegd. Het IZA is een vastgesteld onderhandelaarsakkoord[2] en is niet amendabel. Het GALA wordt de komende weken nog nader uitgewerkt en in de loop van december in bestuurlijk overleg vastgesteld.

2. De afspraken in de beide akkoorden

Beide akkoorden passen in een beweging van 'zorg naar gezondheid' die door veel gemeenten al is ingezet. Het Integraal Zorgakkoord bevat afspraken tussen 13 partijen over het toegankelijk en beheersbaar houden van de zorg. In het GALA maken het rijk, gemeenten en verzekeraars afspraken over preventie, versterking van de sociale basis en sport & bewegen.

De gemeenten hebben de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan hoe een integrale aanpak van gezondheidsbeleid kan werken. In de aanpak van de gemeenten staat niet zozeer het aanbod van (curatieve) zorg centraal, maar de gezondheid en het welzijn van de inwoner. Uitgangspunt daarbij is het terugdringen van gezondheidsachterstanden en 'gezond leven makkelijk maken' aan de hand van een integrale aanpak op basis van het gedachtengoed van 'positieve gezondheid'. De inzet van het sociaal domein is daarin onmisbaar. De akkoorden bieden de gemeenten de mogelijkheid om de opgedane ervaringen ten behoeve van de inwoners breder in te zetten en de samenwerking met zorgpartijen lokaal en regionaal effectiever en minder vrijblijvend te organiseren.[3]

Vanuit de gemeenten is bij het maken van de afspraken steeds als voorwaarde gesteld dat we 'gezond aan de start' moeten kunnen staan. Dit betekent dat gemeenten over voldoende financiële middelen moeten kunnen beschikken om de afgesproken taken te kunnen uitvoeren, dat de samenwerking ruimte moet laten voor lokale en regionale verschillen en dat de verdeling van rollen en bevoegdheden tussen de samenwerkende partijen helder belegd moeten zijn.

Afspraken in het Integraal Zorgakkoord (IZA)

In het IZA zijn afspraken gemaakt over de versterking van de samenwerking tussen het gemeentelijk sociaal domein en de 1e lijnszorg (wijk/buurtzorg, huisartsen en lichte vormen van GGZ). Daarnaast zijn afspraken gemaakt om domeinoverstijgend werken – tussen verzekerde zorg, langdurige zorg, maatschappelijke zorg en ondersteuning en jeugdzorg – makkelijker te maken en de financiering van domeinoverstijgende samenwerking mogelijk te maken. De samenwerking tussen gemeenten en zorgpartijen moet meer lokaal maatwerk mogelijk maken. Gemeenten worden hierbij vanuit de regio ondersteund door het opzetten van een 'regionale preventieinfrastructuur'. De gemeenten en de marktleider zorgverzekeraar in de zorgkantoorregio faciliteren gezamenlijk de samenwerking in de regio.

Verder is in het IZA afgesproken dat het preventief gezondheidsbeleid zal worden versterkt om daarmee de gezondheid van de samenleving te bevorderen en de druk op de curatieve zorg waar mogelijk te verlagen. In het IZA is afgesproken dat de uitwerking van de preventieagenda zal plaatsvinden in het GALA. Een krachtig en effectief preventiebeleid is niet alleen van belang om

---

[2] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/16/integraal-zorgakkoord-samen-werken-aan-gezonde-zorg

[3] De rol die de gemeenten in deze beweging kunnen en willen innemen is beschreven in de gemeentelijke propositie '*de winst van het sociaal domein*'. Een verdere onderbouwing van de noodzakelijke samenwerking tussen de zorg en het sociaal domein is beschreven in diverse rapporten van de WRR en de RVS, o.a. '*Een eerlijke kans op een gezond leven*'.

inwoners gezond te houden, maar ook om de curatieve zorg te ontlasten en daarmee toegankelijk te houden. Daarmee zijn de afspraken in het GALA een noodzakelijke randvoorwaarde om de afspraken in het IZA te kunnen realiseren.

De afspraken in het IZA zijn op 16 september door alle deelnemende partijen bestuurlijk vastgesteld. De VNG heeft ingestemd met de afspraken onder voorbehoud van instemming door de ALV. De inhoud van het IZA is nader toegelicht in de VNG ledenbrief 'Ondertekening van het Integraal Zorgakkoord' van 19 september j.l.[4]

Contouren van de afspraken in het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA)
In het GALA maken het rijk, gemeenten en verzekeraars afspraken over hoe preventief gezondheids-beleid kan worden versterkt en duurzaam kan worden geborgd. De doelen van het GALA zijn ontleend aan het Nationaal Preventieakkoord en de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024.
Het GALA creëert de randvoorwaarden waarbinnen gemeenten meer dan nu een integraal preventief gezondheidsbeleid kunnen gaan voeren. In de huidige aanpak is er veelal sprake van een versnippering in beleid en financiering, de aanpak is te instrumenteel, houdt te weinig rekening met aanpalende domeinen die van grote invloed zijn op de gezondheid – zoals het sociaal domein of de fysieke leefomgeving – en is onvoldoende gericht op het terugdringen van gezondheidsachterstanden. In het GALA maken we afspraken om de verdere beweging naar een integraal lokaal preventiebeleid mogelijk te maken. Daarmee is het GALA een uitwerking van de gemeentelijke voorstellen uit de propositie 'De winst van het sociaal domein'.

Om de doelen van het GALA te kunnen bereiken staan de volgende thema's centraal:

1. Het terugdringen van gezondheidsachterstanden;
2. Het bevorderen van de inrichting van een gezonde sociale en fysieke leefomgeving;
3. Het versterken van de sociale basis in wijken en buurten;
4. Het bevorderen van een gezonde leefstijl;
5. Het versterken van de mentale gezondheid van de inwoners;
6. Het ondersteunen van de inwoners bij het vitaal ouder worden.

De uitwerking van de afspraken gebeurt op gemeentelijk niveau, of waar nodig op het niveau van de regio. In het faciliteren van de lokale kennisinfrastructuur speelt de GGD een belangrijke rol.

Voor de kortere termijn (2023-2026) zijn de afspraken in het GALA erop gericht om lopende activiteiten in preventief gezondheidsbeleid te kunnen continueren en deels nieuwe thema's te kunnen starten. In totaal gaat het om 15 programma's:

- *Sport en bewegen*: uitvoering van het lokaal Sportakkoord; Brede Regeling Combinatie-functionarissen (BRC);
- *Gezondheid en preventie*: Terugdringen gezondheidsachterstanden (voorheen GIDS – Gezond in de Stad); Kansrijke Start; Mentale Gezondheid; Aanpak Overgewicht en Obesitas; Valpreventie; Leefomgeving; Opgroeien in een kansrijke omgeving / Vroegsignalering Alcoholproblematiek;
- *Sociale basis en versterken wijkinfrastructuur*: Versterken Sociale Basis; Mantelzorg; Eén tegen Eenzaamheid; Welzijn op Recept.

[4] https://vng.nl/sites/default/files/2022-09/20220919_Ledenbrief_Ondertekening-van-het-Integraal-Zorgakkoord.pdf

- *Overkoepelende ondersteuning*: Versterking kennisfunctie GGD; Coördinatiekosten regionale aanpak preventie.

Voor de financiering van deze activiteiten komt er per 2023 één brede SPUK (specifieke uitkering), waarin alle genoemde programma's gebundeld worden. De administratieve last voor het aanvragen en verantwoorden van de SPUK zal minimaal gehouden worden. Binnen de SPUK kunnen gemeenten tot op zekere hoogte zelf schuiven met de budgetten voor de verschillende programma's. Er komt een ondersteuningsprogramma om de gemeenten te helpen bij het uitvoeren van hun lokale preventie-akkoord en het komen tot een meer geïntegreerde aanpak van gezondheid en preventie.
Er is gekozen voor een SPUK om de overgangsfase (2023 – 2026) van de huidige versnipperde aanpak naar een meer integrale aanpak mogelijk te maken. In de huidige aanpak loopt de financiering veelal via losse subsidies of arrangementen en zijn de programma's sterk verkokerd. Financiering via een brede SPUK lost dit op. De gemeenten kunnen binnen de SPUK afhankelijk van de lokale situatie met de middelen tussen de verschillende thema's schuiven. De SPUK voorkomt dat tijdens de overgangsfase de continuiteit in de financiering van een aantal lopende – en door gemeenten zeer gewaardeerde – programma's in het geding komt. De SPUK komt naar rato voor alle gemeenten beschikbaar[5], met een lichte aanvraagprocedure en minimale verantwoordingslast. Voorzien is dat ná 2026 het gemeentelijk preventiebeleid structureel wordt gefinancierd via het Gemeentefonds.

Voor de langere termijn (de periode na 2025) worden in GALA afspraken gemaakt hoe de gemeenten en hun lokale partners kunnen komen tot een samenhangend, integraal preventief gezondheidsbeleid. Waar nodig zullen de gezondheidsdoelen wettelijk worden verankerd om vrijblijvendheid in de lokale en regionale samenwerking te voorkomen. Daarbij wordt gewerkt aan het borgen van structurele passende en ontkokerde financiering voor de uitvoering van de afgesproken taken.

3. <u>Financiële randvoorwaarden</u>

Om de afspraken in het IZA en GALA mogelijk te maken zijn in bestuurlijk overleg met VWS en de IZA partijen de volgende financiële afspraken gemaakt:

- Voor het faciliteren van de regionale preventie infrastructuur is voor de gemeenten structureel €150 miljoen beschikbaar
- Gemeenten en gemeentelijke zorgpartijen kunnen tot en met 2026 aanspraak maken op het (incidentele) IZA-transformatiebudget van €1,4 miljard.

Ter versterking van de financiële positie van gemeenten is afgesproken:

- Voor de compensatie van het Wmo abonnementstarief komt vanaf 2025 structureel €110 miljoen beschikbaar. Die compensatie is waarschijnlijk onvoldoende ten opzichte van de werkelijk kosten voor gemeenten. De effecten van de maatregel blijven we met de monitor abonnementstarief volgen. Als daar aanleiding toe is spreken we in bestuurlijk overleg verder over een passende compensatie.
- Daarnaast is met betrekking tot het 'financieel ravijn 2026' afgesproken dat gemeenten in 2026 eenmalig €1 miljard extra ontvangen. Het blijft echter een harde eis van gemeenten dat er vanaf 2026 een structurele oplossing komt voor het 'financieel ravijn'.

[5] Een deel van de huidige programma is slechts voor een beperkt aantal gemeenten beschikbaar.

Voor het versterken van het preventief gezondheidsbeleid is afgesproken:[6]

- Voor de brede SPUK is tot en met 2026 jaarlijks circa €250 miljoen beschikbaar.
- Voor de periode na 2026 is structureel een budget van circa €190 miljoen voorzien.

4. De mogelijkheden en opgaven voor de gemeenten naar aanleiding van de akkoorden

Wat betekenen de afspraken voor gemeenten?
Gemeenten hebben een groot belang bij een goed zorgstelsel. In de eerste plaats is de zorg van belang om de inwoners en daarmee de gemeenschap gezond te houden. Daarnaast heeft het gemeentelijk sociaal domein belang bij het goed functioneren van de zorg. Als de eerstelijnszorg (huisartsen, wijkzorg en lichte geestelijke gezondheidszorg) instort of vastloopt, zal de druk op het sociaal domein zowel in volume als in kosten onvermijdelijk toenemen.
Daarnaast hebben gemeenten belang bij een goede samenwerking met partijen in de zorg. Bij de cliënten in het sociaal domein spelen vaak ook gezondheidsvraagstukken. De samenwerking met de huisartsen of de wijk/buurtzorg is dan van belang.

Gemeenten hebben het zorgdomein ook iets te bieden: door een goede samenwerking tussen het sociaal domein en de eerstelijnszorg kan de druk op het zorgstelsel verlicht worden. Daarnaast zijn gemeenten vanuit de Wet publieke gezondheid (Wpg) verantwoordelijk voor preventief gezondheidsbeleid. De rol van gemeenten in preventie is breed. Preventie gaat onder andere over preventieve campagnes over alcohol of overgewicht, over het mogelijk maken dat mensen sporten en bewegen, maar ook over het inrichten van een veilige en gezonde leefomgeving.

Hiermee zijn de inhoudelijke afspraken in het IZA en GALA een directe uitwerking van de voorstellen die de gemeenten in de propositie ‘de winst van het sociaal domein’ hebben gedaan.

De regionale preventie infrastructuur maakt dat gemeenten regionaal ondersteund worden bij het organiseren van een samenhangend sociaal aanbod en zorgaanbod en het inrichten van ketenaanpakken gericht op gezondheidspreventie. Deze afspraken zijn een uitwerking van de voorstellen die de gemeenten eerder samen met de verzekeraars in het ‘preventiestatement’ hebben neergelegd.

5. Beoordeling van de afspraken in IZA en GALA

De inhoudelijke inzet vanuit de gemeenten is in het IZA- en GALA-akkoord op vrijwel alle punten overgenomen. De afspraken in het IZA- onderhandelaarsakkoord geven de gemeenten een serieuze en relevante rol in het zorglandschap. Het akkoord onderkent het belang van een nauwe betrokkenheid van gemeenten bij het beheersbaar en betaalbaar houden van de zorg en bij het gezond houden van de samenleving. Veel van de afspraken zijn nog onvoldoende concreet en moeten in een werkagenda nader uitgewerkt worden. Het IZA bevat de procesafspraken daarvoor. In het GALA worden afspraken gemaakt hoe voor de korte termijn lopende, en door gemeenten positief beoordeelde programma’s, gecontinueerd kunnen worden. Voor de langere termijn biedt het GALA de mogelijkheid om tot een integrale, niet vrijblijvende samenwerking in het lokale preventiebeleid te komen, die structureel gefinancierd wordt.

[6] Nota bene: de genoemde budgetten en bestedingsdoelen zijn nog onder voorbehoud van goedkeuring door het Ministerie van Financiën en goedkeuring van de Begroting van VWS 2023 door de Tweede en Eerste Kamer. Begin december worden de budgetten in bestuurlijk overleg definitief vastgesteld.

De beoordeling van het VNG-bestuur van de financiële afspraken is als volgt:

- De structurele bijdrage van €150 miljoen voor de regionale preventie infrastructuur in het IZA wordt vanuit de VNG als voldoende gezien.
- De toezegging dat gemeenten aanspraak kunnen maken op het IZA-transformatiebudget van € 1,4 miljard is een belangrijke afspraak om gemeenten volwaardig onderdeel van het IZA te laten zijn en wordt als voldoende gezien.
- De compensatie van het Wmo abonnementstarief van €110 miljoen wordt door het VNG-bestuur als een belangrijke tegemoetkoming gezien, maar is niet voldoende om de tekorten als gevolg van het abonnementstarief te dekken.
- Het budget voor de brede SPUK van €258 miljoen tot en met 2026 is voor het grootste deel een voortzetting van de budgetten die tot dit jaar voor de betreffende programma's beschikbaar waren en zijn deels nieuw geld als gevolg van het coalitieakkoord. De genoemde budgetten worden als voldoende gezien.
- Het structurele budget voor preventie en gezondheidsbeleid van €193 miljoen wordt voor de langere termijn als onvoldoende gezien. Onduidelijk is welke besparingen in het budget ten opzichte van de brede SPUK het kabinet beoogt en ten koste van welke activiteiten dat gaat. Voor de lange termijn hebben de gemeenten juist gepleit voor een (forse) verhoging van het structurele preventiebudget en niet voor een verlaging.
- De compensatie voor het 'ravijn 2026' is alleen voor 2026. Een structurele oplossing is er nog niet. Zoals hierboven gesteld blijft het een harde eis van gemeenten dat er vanaf 2026 een structurele oplossing komt voor het 'financieel ravijn'.

Naast de financiële afspraken zijn er enkele inhoudelijke overwegingen van belang in de beoordeling van het IZA en GALA:

- De Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) heeft het IZA niet ondertekend. Zij hebben aangegeven inhoudelijk wel achter het IZA te staan, maar onvoldoende vertrouwen te hebben dat de afspraken worden nagekomen. In december toetst de LHV opnieuw in een ledenraadpleging of er voldoende draagvlak is om alsnog mee te doen. Voor gemeenten zijn huisartsen een belangrijke partij om de gemaakte afspraken waar te kunnen maken. Veel gemeenten hebben al een samenwerkingsverband met huisartsen, groepspraktijken of gezondheidscentra in hun gemeente. Als de huisartsen definitief niet aan het IZA deelnemen kunnen gemeenten lokaal met de huisartsen afspraken maken. Vanuit de VNG zijn de afgelopen jaren diverse afspraken gemaakt met de LHV over de samenwerking tussen gemeenten en huisartsen. Met de LHV is afgesproken dat deze nauwe samenwerking – zo nodig buiten IZA om – zal worden voortgezet.
- In het IZA zijn afspraken gemaakt over concentratie van enkele specialistische behandelingen in ziekenhuizen en spoedeisende eerste hulp (SEH). Dit kan gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van zorg in (kleinere) gemeenten. Dit zijn afspraken waar gemeenten geen partij in zijn. Deze afspraken zijn gemaakt tussen het ministerie van VWS, de verzekeraars en de ziekenhuizen en staan los van eventuele ondertekening van het IZA door de gemeenten. De VNG heeft in de onderhandelingen wel haar zorg over deze afspraken uitgesproken en de partijen die deze afspraken hebben gemaakt opgeroepen te borgen dat ook in plattelands-regio's of kleinere gemeenten de beschikbaarheid van de zorg gegarandeerd blijft.

6. <u>Vragen of nadere opmerkingen</u>

Voor vragen kunt u contact opnemen met het Klant Contact Centrum (KCC) van de VNG via

telefoonnummer 070 – 373 83 93 of het contactformulier op onze website. In de maand november organiseert de VNG regionale informatiesessies over het GALA, IZA en de voorwaarden voor de SPUK. Aanmelden kan via https://vng.nl/agenda/online-informatiebijeenkomsten-gezond-en-actief-leven-akkoord-en-de-brede-spuk. Op de VNG website kunt u ook terecht voor meer informatie over het IZA, het GALA en de andere genoemde programma's.

Bijlagen:

- Integraal Zorgakkoord, te downloaden op: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/16/integraal-zorgakkoord-samen-werken-aan-gezonde-zorg

07. Hervormingsagenda Jeugd

Bijlage bij ledenbrief 4 november 2022: “Uitnodiging Najaars ALV 2 december 2022”

Inleiding
Vanaf de zomer van 2021 werken gemeenten/VNG samen met het rijk en de partners in het jeugdveld aan de Hervormingsagenda Jeugd. Deze agenda dient een invulling te bieden van de uitspraak van de Commissie van Wijzen met als doel om tot een beheersbaar en kwalitatief goed jeugdhulpstelsel te komen. In het najaar van 2021 hebben meer dan 120 experts gewerkt in diverse werkgroepen aan de inhoud van de agenda met als doel om de agenda in het eerste kwartaal van 2022 vast te stellen.

Helaas gooide het coalitieakkoord van het kabinet roet in het eten door naast de forse taakstelling van € 1 miljard in het kader van de Hervormingsagenda een extra bezuiniging van ruim € 500 miljoen in te boeken op te uitvoering van de jeugdhulp, waarmee er bijna 30% zou moeten worden bezuinigd op de uitvoering van de jeugdhulp. In een resolutie heeft de ALV op 12 januari 2022 hier ferm afstand van genomen en gesteld dat het rijk het volledige risico op de extra bezuiniging moest nemen. Dit heeft het rijk in mei 2022 gedaan, waardoor het traject rondom de Hervormingsagenda weer kon worden opgestart.

In het afgelopen halfjaar heeft de VNG samen met VWS en de partners in de sector (aanbieders, professionals en cliënten) gewerkt aan de Hervormingsagenda Jeugd. De intentie is om het resultaat hiervan aan u voor te leggen op de ALV van 2 december. Het is echter zo dat begin november nog diverse cruciale bestuurlijke overleggen plaatsvinden tussen Rijk en VNG over de agenda. Met name over het financiële kader hebben we op dit moment serieuze zorgen of het rijk de uitspraak van de Commissie van Wijzen voldoende wil uitvoeren. De resultaten van deze overleggen zullen we aan u voorleggen.

In deze notitie nemen we u alvast mee in het proces en de hoofdlijnen van de agenda langs de volgende onderwerpen:
- Schets van de inhoud van de agenda
- Terugblik op de bestuurlijke consultatie over de 1.0-versie van de agenda
- Proces tot de ALV

Inhoud agenda
De agenda is het antwoord op het lange onderhandeltraject tussen VNG en rijk over adequate financiering van gemeenten voor de uitvoering van de Jeugdwet. De uitspraak van de Commissie van Wijzen in het voorjaar van 2021 en de bestuurlijke afspraken die daarop volgden bieden hiervoor het kader. Dit heeft ervoor gezorgd dat gemeenten enerzijds volledig zijn gecompenseerd voor de tekorten vanaf het jaar 2022 en anderzijds direct afspraken zijn gemaakt om te komen tot een financieel beheersbaar en goed jeugdstelsel. Voor dit tweede deel dient de Hervormingsagenda Jeugd.

Om dit doel te bereiken voorziet de agenda in initiatieven op de volgende thema’s:
A. Reikwijdte: het rijk dient te komen tot een ingeperkte reikwijdte van de jeugdhulpplicht zodat er minder hulp in het individuele aanbod wordt geboden en meer oplossingen in het gewone leven en/of aanpalende domeinen wordt gezocht.

B. Toegang: De toegang tot de jeugdhulp dient te worden verbeterd. Hierin is veel focus om de lokale teams te versterken.
C. Uniformering/aanpak administratieve lasten: Met name bij de specialistische jeugdhulp zorgt de versnippering van de uitvoering voor veel extra lasten voor professionals, instellingen en gemeenten. Er ligt een voorstel om tot een uniforme uitvoering van de jeugdhulp te komen.
D. Regionale samenwerking: Er komt een wettelijke verplichting tot regionale samenwerking voor aan te wijzen specialistische jeugdhulpvormen.
E. Kwaliteit & Effectiviteit: de sector en kennisinstituten komen met een plan waarmee de kwaliteit van de jeugdhulp zal worden verbeterd.
F. Data en monitoring: de agenda wordt gemonitord om te meten of de inhoudelijke en financiële resultaten worden behaald en tevens wordt er landelijk een bredere jeugdmonitor ontwikkeld, zodat alle partners beter van elkaar kunnen leren.
G. Financieel en interbestuurlijk kader: In lijn met de Commissie van Wijzen dient er een adequaat financieel-bestuurlijk kader te komen zodat gemeenten en partners de ruimte en tijd hebben om de jeugdhulp uit te voeren. Dit thema wordt tussen Rijk en VNG besproken.

Momenteel is de agenda nog onvoldoende gereed om al aan u voor te leggen. We zien dat op de inhoud diverse thema's goed zijn uitgewerkt, maar dat bijvoorbeeld op reikwijdte nog de nodige stappen moeten worden gezet. Daarnaast zal er nog een onderhandeling tussen VNG en rijk op 7 november moeten plaatsvinden over het financiële kader. Voor de VNG geldt de commissie van wijzen en de resolutie van 12 januari 2022 als hard kader. Op dit moment hebben we daar nog geen overeenstemming met het rijk over.

Terugkoppeling consultatie
Eind september tot begin oktober heeft er een consultatie met wethouders Jeugd plaatsgevonden over de 1.0-versie van de Hervormingsagenda. Hieruit bleek met de actieve inbreng van meer dan 150 wethouder een grote betrokkenheid in het land bij deze agenda. De bestuurders herkennen de inhoud van de agenda de aansluiting bij de gemeentelijke uitvoeringspraktijk en gewenste verbetermogelijkheden. Tevens worden de volgende kanttekeningen geplaatst:

- Er mist in de agenda een duidelijke stip aan de horizon en er worden nog onvoldoende principiële keuzes gemaakt,
- Veel onderwerpen zijn nog niet voldoende uitgewerkt, hetgeen meer in het bijzonder geldt voor de inperking van de reikwijdte,
- Aan de initiatieven zijn daarentegen wel stevige bezuinigingsopgaven gekoppeld, maar geen handvatten hoe deze te realiseren.

De VNG onderschrijft deze kritiekpunten en de noodzaak om op inhoud en financiën een uitvoerbare agenda te presenteren. In de onderhandelingen met het rijk zullen we dit geluid stevig naar voren brengen.

Proces

- Begin november diverse bestuurlijke overleggen tussen Rijk – VNG en met de gehele sector om tot overeenstemming over de agenda te komen.
- Afhankelijk van de opbrengst van de onderhandeling zullen we een advies opstellen over de inhoud en het financiële kader en aan u voorleggen op de ALV van 2 december.

08. Nieuwe Geschillencommissie sociaal domein

Bijlage bij ledenbrief 4 november 2022: "Uitnodiging Najaars ALV 2 december 2022"

Voorstel

Het bestuur stelt de leden voor:

- De bestaande Geschillencommissie sociaal domein (GSD) op te heffen
- De nieuwe Geschillencommissie sociaal domein op te richten.

Aanleiding

In het convenant "Bevorderen continuïteit jeugdhulp" (2021) hebben convenantspartijen, waaronder de VNG, afgesproken een (nieuwe) geschillencommissie in te richten die in ieder geval geschillen kan beslechten rondom inkoop- en contractuele geschillen, de geschillencommissie sociaal domein (hiernaar GSD). Deze commissie moet hier een bijdrage leveren aan het voorkomen van continuïteitsproblemen in de jeugdzorg. Hierbij doen wij u een uitgewerkt voorstel voor de bevoegdheden en werkwijzen van deze nieuwe GSD.

Belangrijkste punten

- Er bestaat reeds een geschillencommissie sociaal domein. Het secretariaat van deze commissie is belegd bij de VNG en jeugdzorgaanbieders vonden de positionering van de commissie daarmee onvoldoende onafhankelijk, vandaar de behoefte aan een nieuwe commissie vanuit het bovengenoemde convenant. De ALV wordt gevraagd om de bestaande geschillencommissie sociaal domein op te heffen. De VNG heeft er voorts voor gepleit dat er dan geen aparte commissie voor jeugd zou komen, maar een geheel nieuwe voor het sociaal domein.
- Uitgangspunt is om met de inrichting van de nieuwe GSD en voorgestelde werkwijze dekkende mogelijkheden voor geschilbeslechting te creëren waar die er nog niet zijn, zodat een gang naar de rechter zoveel mogelijk voorkomen kan worden.
- Er zijn twee subcommissies beoogd: de eerste richt zich op inkoop en uitvoering van contracten van de Jeugdwet en de Wmo2015. De tweede subcommissie beslecht geschillen aangaande het woonplaatsbeginsel jeugd en landelijke toegankelijkheid MO/BW. Beide subcommissies hebben een eigen reglement.
- Geschillenbeslechting over geschillen die zich voordoen tijdens de fase dat het contract is gesloten en wordt uitgevoerd leidt tot een bindend advies vanuit de commissie, mits daarover een bepaling is opgenomen in de eigen contracten. De mogelijkheid voor deze bepaling is opgenomen in de landelijke contractstandaarden Jeugd (en zal na instelling van deze geschillencommissie worden uitgewerkt) en gemeenten zullen zich in deze ALV eraan verbinden die contractstandaarden te gaan gebruiken.
- Geschilbeslechting over geschillen die zich voordoen in *precontractuele* fase kan alleen als beide partijen het daarover eens zijn en alleen wanneer de CvAE niet bevoegd is om een uitspraak in het geschil te doen. Ook is deze commissie in principe niet bevoegd voor deze geschillen, wanneer de reeds bestaande en bij wet ingestelde Commissie van Aanbestedingsexperts reeds kan beslechten. Alleen als partijen liever naar de geschillencommissie gaan is dat mogelijk.

Indien de leden instemmen met dit voorstel kan de Geschillencommissie naar verwachting 1 april 2023 operationeel zijn. Hierna volgt een nadere toelichting op het voorstel en als bijlage ontvangt u de Reglementen voor de subcommissies I en II.

Nadere toelichting Geschillencommissie Sociaal Domein

Inleiding

1. **Aanleiding en achtergrond voor nieuwe geschillencommissie sociaal domein**

In 2021 is het Convenant bevorderen Continuïteit Jeugdhulp gesloten tussen de VNG, de Branches gespecialiseerde zorgaanbieders jeugd (BGZJ), het ministerie van VWS mede namens de Jeugdautoriteit en het ministerie van JenV. Eén van de onderdelen van het convenant ging in op het inrichten van een geschillencommissie sociaal domein om geschillen op te lossen rond inkoop en in de looptijd van contracten wanneer bemiddeling niet tot een oplossing leidt. Convenantspartijen zijn van mening dat geschillenbeslechting de voorkeur heeft boven gang naar de rechter omwille van de relatie tussen gemeenten en aanbieders.
Er bestaat op dit moment al een geschillencommissie sociaal domein en een adviescommissie geschillen landelijke toegankelijkheid MO/BW, deze zijn beide ondergebracht en volledig gefinancierd door de VNG, waarbij de commissieleden wel onafhankelijk zijn van de VNG. Voor de (jeugd)zorgbranches was het belangrijk om de commissie onafhankelijk van een van de betrokken partijen te gaan positioneren.
Het convenant is ontstaan vanuit Jeugd, maar aan de totstandkoming van de nieuwe geschillencommissie werken ook Wmo aanbieders mee (VGN (ook al betrokken vanuit Jeugd) en Valente), hoewel bijvoorbeeld Actiz ervoor heeft gekozen niet te participeren. De bedoeling is dat deze nieuwe commissie zich richt op geschillen op het brede terrein van het sociaal domein en ook ander typen geschillen behandelt dan alleen geschillen tussen aanbieders en gemeenten op het gebied van inkoop en uitvoering van contracten, bijvoorbeeld ook geschillen tussen gemeenten onderling over de Norm voor Opdrachtgeverschap. Ook zal de functie van de huidige adviescommissie geschillen landelijke toegankelijkheid MO/BW worden ondergebracht in deze nieuwe commissie.
Om een nieuwe geschillencommissie sociaal domein (hierna GSD) op te kunnen richten is er binnen de vereniging een besluit van de ALV nodig, vandaar dat dit voorstel hier wordt voorgelegd.

2. **Basisafspraken uit convenant Bevorderen Continuïteit Jeugdhulp en invulling hiervan**

- De commissie is niet toegankelijk voor cliënten. Hiervoor is het klachtrecht bij een aanbieder en bij de gemeente de juiste weg.
- Gang naar de commissie: Partijen hebben er eerst het redelijke aan gedaan om er samen uit te komen, wil een geschil ontvankelijk zijn, bijvoorbeeld met hulp van regio-adviseurs van het Ketenbureau. In de praktijk zal deze eis voor subcommissie 2 iets lichter zijn, omdat het daar gaat om individuele casuïstiek waar gemeenten niet uit komen, waarbij beleidsmedewerkers snel toegang moeten kunnen krijgen tot de commissie.
- Commissie is onafhankelijk van convenantspartijen georganiseerd: Om deze basisafspraak invulling te geven, hebben convenantspartijen besloten te werken met Stichting de Geschillencommissie. Deze stichting faciliteert circa 75 geschillencommissies, waaronder ook diverse in de zorg. De stichting ondersteunt de betrokken partijen in het opstellen van de reglementen en zal het secretariaat voeren van de commissie wanneer die is ingesteld. De instandhoudingskosten van de commissie worden gedragen door de VNG en de betrokken zorgbranches.
- Uitspraken kunnen zowel bindend als zwaarwegend zijn waarbij bindend het meest passend is. Uiteindelijk is gekozen om uitspraken altijd bindend te maken, zie punt 4 voor verdere toelichting.

- Verbreding naar Wmo: Vanuit gemeentelijke zijde is veel inzet gepleegd om te komen tot één geschillencommissie in het sociaal domein en niet een nieuwe commissie speciaal voor jeugd, omdat veel dezelfde kwesties spelen en één commissie helpt voor de herkenbaarheid in het veld.
  Er is besloten om de commissie voor alsnog geschillen te laten beslechten voor Jeugd en de Wmo. Op het gebied van de Participatiewet bleek er op dit moment te weinig aanleiding te zijn om geschillenbeslechting in te richten.
  Zorgbranches Valente, Zorgthuis.nl en Actiz zijn benaderd. Actiz heeft aan de start van dit proces aangegeven geen behoefte te hebben aan deelname. Zorgthuis.nl was betrokken maar trok zich gaandeweg terug vanwege twijfel over de meerwaarde van de commissie. Zo is er twijfel over de hoeveelheid casuïstiek en hun leden willen zich ook sterk richten op het goede gesprek met gemeenten (niet geschillenbeslechting).

3. Inrichting van de geschillencommissie: twee subcommissies

Voor de overzichtelijkheid en leesbaarheid heeft Stichting de Geschillencommissie aangeraden te gaan werken met twee reglementen.

Subcommissie 1: Inkoop en uitvoering Jeugdhulp en Wmo 2015 en toepassing NvO Jeugd en Beschermd Wonen

- In dit reglement wordt geregeld dat geschillen inbracht kunnen worden tussen (één of meerdere) aanbieders en (één of meerdere) gemeenten op het gebied van inkoop en uitvoering van contracten. Hieronder kunnen ook geschillen vallen tussen aanbieders en de VNG over het Landelijke Transitie Arrangement (LTA). Ook kunnen er geschillen tussen hoofd- en onderaannemers worden ingebracht.
- Daarnaast kunnen er geschillen ingebracht worden tussen gemeenten onderling over de Norm van Opdrachtgeverschap en op initiatief van een regievoerder het Draaiboek continuïteit jeugdhulp, wanneer het gemeenten onderling niet lukt om tot een herstelplan te komen. Aanbieders kunnen geen geschillen inbrengen over de NvO's, maar kunnen wel specifieke geschillen brengen rond inkoop of uitvoering van contracten en daar specifiek verwijzen naar de NvO's of de regiovisie van een Jeugdregio ter onderbouwing bij hun geschil.
- Inkoop (waaronder aanbesteding en verwerving via Open House) valt ook onder het terrein van deze kamer, dit is een verandering ten opzichte van de huidige commissie.
  - Echter, er bestaat reeds een Commissie van Aanbestedingsexperts (CvAE), aangesteld door het ministerie van Economische Zaken, deze geeft niet-bindende adviezen over aanbesteding en heeft in veel gevallen ook de mogelijkheid dit te doen voor Open House. Er is in de stuurgroep van het convenant afgesproken de CvAE *zoveel mogelijk voorliggend te maken ten opzichte van de GSD voor precontractuele geschillen,* omdat de CvAE op dezelfde wijze geschillen behandelt (type uitspraken), expertise daar reeds geborgd is en de mogelijkheden ook inhoudelijke twistpunten voor te leggen groter bleek dan vooraf tijdens het sluiten van het convenant werd gedacht. Eigenlijk schortte het onder aanbieders ook vooral aan bekendheid van deze CvAE. Kortom, de meerwaarde van het creëren van een nieuwe mogelijkheid van geschillenbeslechting bij precontractuele geschillen bij de GSD zijn beperkt. Daarom heeft de stuurgroep van het convenant voorgesteld dat:
  - Als een geschil valt onder de bevoegdheid van het CvAE, dan wordt het in principe niet in behandeling genomen door de GSD. *Alleen* wanneer *beiden* partijen de voorkeur zouden hebben om toch naar de GSD te gaan, is dit mogelijk volgens het reglement. Hiervoor moet een gemeente dan wel in haar aanbestedingsdocumenten hebben opgenomen dat indien een

geschil aanhangig wordt gemaakt bij de GSD, dit leidt tot opschorting van het aanbestedingsproces (artikel 23). Dit geldt trouwens ook voor precontractuele geschillen waar de CvAE niet bevoegd is en men deze graag wil behandelen bij de geschillencommissie. Als het proces door zou kunnen lopen, zou er al gegund kunnen worden en komt een advies te laat.

- Geschilbeslechting over de gunnings*beslissing* is niet mogelijk. Omdat dit niet strookt met de strakke procedure regels van de Aanbestedingswet. Ook regelen we dat een precontractueel geschil alleen ingebracht kan worden zolang een (voorlopige) gunningsbeslissing nog niet is genomen (artikel 5 lid 1 onder c).
- Geschillen op het gebied van subsidiering vallen *buiten* de bevoegdheden van de GSD omdat hiervoor, conform titel 4.2 van de Awb, de wettelijk bezwaar en beroep procedure open staat.

<u>Subcommissie 2: woonplaatsbeginsel Jeugd en landelijke toegankelijkheid maatschappelijke opvang en landelijke toegankelijkheid beschermd wonen (totdat het woonplaatsbeginsel BW van kracht is)</u>
In dit reglement wordt geregeld dat geschillen rond woonplaatsbeginsel Jeugd en landelijke toegankelijkheid MO en BW kunnen worden beslecht.
Nieuw ten opzichte van de huidige commissie sociaal domein is dat ook een GI of zorgaanbieder een geschil kan inbrengen, zodat wanneer twee betrokken gemeenten beiden aangeven geen geschil te hebben (omdat zij beiden menen dat de client niet onder hun verantwoordelijkheid valt) er toch een oplossing komt voor de zorgaanbieder (en cliënt). De reden dat de VNG in is gegaan op dit verzoek van aanbieders, is enerzijds dat dit bij geschillen rondom woonplaatsbeginsel Jeugd nu ook al mogelijk is. Anderzijds voorkomen we hiermee bemoeienis van het rijk in gevallen waarin gemeenten er onderling niet uitkomen en de aanbieder (en cliënt) daar last van heeft. Overigens is het aan de GSD om bij indiening van een geschil te toetsen of het een geschil betreft dat reeds is voorgelegd aan betrokken gemeenten en waaruit blijkt dat gemeenten het onderling niet eens worden over welke gemeenten verantwoordelijk is voor de cliënt. De commissie is uitdrukkelijk niet bedoeld voor geschillen over het al dan niet toekennen van een MO of BW voorziening. We zien bij de huidige geschillencommissie dat aanbieders soms de dupe worden van geschillen waarin gemeenten het onderling wel eens zijn over de toegang tot beschermd wonen of opvang voor de specifieke cliënt, maar het niet eens worden over wie dan verantwoordelijk is. Overigens achten wij het risico niet groot dat aanbieders een dergelijk geschil aanhangig maken terwijl gemeenten aangeven onderling geen geschil te hebben. En dat is voor VNG ook een reden om mee te gaan met het verzoek van aanbieders.

4. Kernpunten betreffende de bevoegdheid en werking van de geschillencommissie

- Partijen kunnen <u>eenzijdig de commissie benaderen</u>. Dit is een belangrijke verandering ten opzichte van de bestaande geschillencommissie en m.n. belangrijk voor de behandeling van contractuele geschillen. Op dit moment kunnen individuele gemeenten hier niet toe gedwongen worden, omdat een besluit over het reglement in de ALV onvoldoende is om gemeente te verplichten mee te werken aan bindende advisering. <u>Dit zal voor precontractuele geschillen het geval blijven</u>. <u>Voor contractuele geschillen</u> geldt het volgende: in de landelijke contractstandaarden Jeugdhulp is een artikel opgenomen over het gebruik maken van de GSD in geval er geschillen zijn, in contractuele fase uiteraard (er is ook al besloten contractstandaarden te ontwikkelen voor Beschermd Wonen, daar zal dit ook voor gaan gelden). Dit artikel is momenteel aangehouden, omdat de GSD en het gehele reglement nog niet waren vastgesteld. Zodra de GSD is ingesteld zal het opportuun worden dit artikel in te vullen. Wanneer gemeenten dit artikel gaan overnemen in hun contracten, zullen gemeenten

door het opnemen van de mogelijkheid geschillen bij de GSD neer te leggen, zich wel hebben verbonden aan de mogelijkheid de commissie eenzijdig te benaderen met bindende advisering in *contractuele* fase.
De reden dat de VNG akkoord is gegaan met dit uitgangspunt is dat zorgpartijen aangeven dat zij nu maar weinig van de bestaande geschillencommissie gebruik maken omdat het meestal niet lukt om met de partij met wie er een geschil is (de gemeente) overeenstemming te bereiken over de gang naar de geschillencommissie. Wij vinden het van belang dat ook zorgaanbieders de weg naar de geschillencommissie daadwerkelijk kunnen vinden om hiermee ook echt invulling te geven aan de intentie van het convenant en daarom steunen we deze wijziging. Wij verwachten dat de kans op overmatig gebruik van de commissie niet zo groot is, omdat de GSD als uitgangspunt heeft dat partijen moeten aantonen dat zij geprobeerd hebben het geschil zelf of met behulp van bemiddeling op te lossen, voordat ze toegang tot de GSD kunnen krijgen. Daarnaast zijn er ook behandelingskosten die een (aanvaardbare) drempel vormen.

- <u>Bindendheid van uitspraken</u>
  Wanneer een geschil in behandeling wordt genomen, geeft de GSD bindende adviezen. In het convenant was opgenomen dat zowel bindende als zwaarwegende adviezen mogelijk moesten zijn, waarbij bindende adviezen zo veel mogelijk de voorkeur hebben gezien het belang een echte oplossing te vinden voor het geschil, waar dat zelfs door bemiddeling nog niet is gelukt. Bij de opstelling van het convenant speelde dat men niet het budgetrecht van de gemeenteraad wilde passeren, waardoor ook de mogelijkheid voor een zwaarwegend advies open werd gehouden. In het reglement is daarom opgenomen dat uitspraken weliswaar bindend zijn, maar niet-declaratoir. Deze werkwijze c.q. deze opdracht aan de commissie sluit uit dat de geschillencommissie adviezen geeft over wat de *inhoud* van de beslissing/het handelen zou moeten zijn (een zogenaamde declaratoire beslissing). De geschillencommissie beoordeelt of een gemeente(lijk orgaan) een *bevoegdheid op juiste wijze* gebruikte, niet of de uitkomst van het gebruik van die bevoegdheid juist is. Hierdoor treedt de geschillencommissie niet in het budgetrecht van de gemeenteraad. In artikel 13 staat een aantal voorbeelden van adviezen die de commissie kan geven.
- Indien partijen het er in *precontractuele* fase over eens zijn dat ze van de GSD gebruik willen maken (omdat de CvAE niet bevoegd is, *of* omdat dat hun voorkeur heeft), zal geschilbeslechting plaatsvinden met een bindend advies (dit wordt procedureel in de aanmelding geregeld). Gemeenten kunnen zoals hierboven beschreven niet gedwongen worden mee te werken aan geschilbeslechting in precontractuele fase bij de GSD, maar *als* ze dit doen, bestaat dus alleen de smaak “bindend advies”.
- Zorgaanbieders die geen lid zijn van een branche kunnen ook geschillen inbrengen; zij zullen aan de voorkant tekenen voor de bindendheid van het advies.
- <u>Kosten van geschillen</u>
  Subcommissie 1: De behandelingskosten zijn €3000 per geschil, deze worden in principe 50-50 verdeeld tussen de twee betrokken partijen (met een mogelijkheid voor de commissie om de verdeling bij te stellen.) Er is bewust niet gekozen voor een “verliezer betaalt” model, omdat dit de relatie juist niet ten goede komt. Zorgaanbieders die niet aangesloten zijn bij een betrokken brancheverenigingen betalen een hoger tarief. Bij de huidige commissie werden de behandelingskosten betaald door de VNG.
  Subcommissie 2: behandelingskosten worden door de VNG vergoed (situatie blijft gelijk met huidige commissie). De beschikbare middelen voor de adviescommissie geschillen landelijke toegankelijkheid MO/BW zullen beschikbaar worden gesteld voor deze subcommissie.

De instandhoudingskosten van de GSD in zijn geheel worden betaald door de VNG en de betrokken zorgbranches. Deze kosten overstijgen de huidige kosten niet.

Gevraagd besluit: Het bestuur vraagt de ALV in te stemmen met de oprichting van boven beschreven nieuwe Geschillencommissie sociaal domein (GSD).

5. Vervolgproces

- Bij akkoord van de ALV (en de besluitvormende organen van de betrokken branchepartijen) zal de commissie geoperationaliseerd worden en zal deze waarschijnlijk per 1 april 2023 kunnen starten. De bestaande geschillencommissie en de adviescommissie geschillen landelijke toegankelijkheid MO/BW zal tot die tijd nog functioneren en daarna opgeheven worden.
- De convenantspartijen hebben afgesproken intensieve communicatie in te zetten om de voorgestelde aanpak/routering te verhelderen naar gemeenten en zorgaanbieders. Hierbij wordt gedacht aan een inleiding/toelichting op de reglementen en een beslisboom.
- De werkwijze van de GSD zal geëvalueerd worden na twee jaar nadat hij is gestart met convenantspartijen, waarop mogelijk voorstellen voor wijzigingen kunnen worden geformuleerd.

REGLEMENT GESCHILLENCOMMISSIE SOCIAAL DOMEIN

Subcommissie I

Inkoop Jeugdwet en Wmo 2015 en uitvoering Jeugdwet en Wmo 2015 (gemeenten, zorgaanbieders en de VNG)

Per xx 2022

Begripsomschrijvingen

Artikel 1. In dit reglement wordt verstaan onder:

commissie	:	de Geschillencommissie Sociaal Domein, subcommissie I ingesteld en in stand gehouden door de stichting;
Wmo 2015	:	Wet maatschappelijke ondersteuning 2015;
behandelings-kosten	:	de door de stichting vastgestelde kosten van de behandeling van het geschil;
gemeente	:	de gemeente of meerdere gemeenten gezamenlijk (al dan niet in een Gemeenschappelijke Regeling)
partijen	:	de gemeente(-n), de VNG en/of de (zorg-)aanbieder(s)
niet-declaratoire uitspraak	:	uitspraak die niet behelst het vaststellen van een rechtstoestand (zie ook bijlage 2)
schriftelijk	:	schriftelijk of op elektronische wijze
stichting	:	de Stichting Geschillencommissies voor Beroep en Bedrijf
VNG	:	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
(zorg)aanbieder	:	iedere natuurlijke of rechtspersoon, of groep van natuurlijke of rechtspersonen, die valt onder de definitie van jeugdhulpaanbieder in de zin van de Jeugdwet, waaronder begrepen Gecertificeerde Instellingen, of aanbieder, in de zin van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015). Onder aanbieder wordt hier ook begrepen een onderaannemer die door de aanbieder is ingeschakeld.

Samenstelling, ondersteuning en taak

Artikel 2.

1. De commissie bestaat uit een door de stichting te bepalen aantal onafhankelijke leden: één of meer door de stichting aangezochte voorzitters en één of meer door de VNG en één of meer door Jeugdzorg Nederland, VGN, Valente en de Nederlandse ggz gezamenlijk voorgedragen leden.
   Alle leden worden benoemd door de stichting. De voorzitters dienen de hoedanigheid van meester in de rechten of Master of Laws (LLM) te hebben. Aan de commissie wordt een (plaatsvervangend) secretaris toegevoegd, die eveneens de hoedanigheid van meester in de rechten of Master of Laws (LLM) heeft.
   Het secretariaat van de commissie wordt verzorgd door de stichting.
2. Indien het een geschil betreft als bedoeld in artikel 3, lid 1, onder a, b en c nemen aan de behandeling daarvan deel: een voorzitter, een lid voorgedragen door de VNG en een lid voorgedragen door Jeugdzorg Nederland, VGN en de Nederlandse ggz gezamenlijk.
   Indien het een geschil betreft als bedoeld in artikel 3, lid 1, onder d, e en f nemen aan de behandeling daarvan deel: een voorzitter, een lid voorgedragen door de VNG en een lid voorgedragen door VGN en Valente gezamenlijk.
   Indien het een geschil betreft als bedoeld in artikel 3, lid 1, onder g, respectievelijk als bedoeld in artikel 3, lid 3 nemen aan de behandeling daarvan deel: een

CONCEPT

voorzitter, een lid voorgedragen door de VNG en een lid voorgedragen door Jeugdzorg Nederland, VGN, de Nederlandse ggz en Valente gezamenlijk.
Indien het een geschil betreft als bedoeld in artikel 3, lid 2 nemen aan de behandeling daarvan deel: een voorzitter en twee leden voorgedragen door de VNG.

3. De leden die een geschil behandelen, bekleden geen (neven)functie die het vormen van een onafhankelijk oordeel bemoeilijken.
4. Indien de voorzitter van oordeel is dat het belang en/of de aard van het geschil zulks wenselijk maakt, wordt in afwijking van lid 2 ter behandeling van een geschil als bedoeld in artikel 3, lid 1 een commissie van vijf aangewezen, bestaande uit een voorzitter alsmede twee leden voorgedragen door de VNG en twee leden door Jeugdzorg Nederland, VGN, de Nederlandse ggz en Valente gezamenlijk voorgedragen.
5. In afwijking van het bepaalde in lid 2 kan aan de behandeling van een voorgelegd geschil alleen een voorzitter deelnemen indien:
   a. er beslist moet worden over de bevoegdheid van de commissie; of
   b. er beslist moet worden over de ontvankelijkheid van de indiener in zijn klacht;
   c. de klacht kennelijk ongegrond is.
6. Waar in het reglement vermeld staat dat de commissie beslist, omvat dat ook de beslissing door de voorzitter in de zin van lid 5.

Artikel 3.

1. De commissie behandelt geschillen tussen gemeenten en (zorg)aanbieders en tussen (zorg)aanbieders onderling over:
   a. de totstandkoming en inhoud van (concept)inkoopdocumenten en overeenkomsten betreffende alle jeugdhulp, jeugdreclassering en jeugdbescherming zoals opgenomen in de Jeugdwet;
   b. de uitvoering van overeenkomsten die betrekking hebben op alle jeugdhulp, jeugdreclassering en jeugdbescherming zoals opgenomen in de Jeugdwet;
   c. de toepassing van standaarden iJW (op grond van artikel 6c.1 Regeling Jeugdwet);
   d. de totstandkoming en inhoud van (concept)inkoopdocumenten en overeenkomsten betreffende alle ondersteuning zoals omschreven in de Wmo 2015;
   e. de uitvoering van overeenkomsten betrekking hebbend op alle ondersteuning zoals opgenomen in de Wmo 2015;
   f. de toepassing van standaarden iWmo (3j Uitvoeringsregeling Wmo 2015);
   g. geschillen voortkomend uit incidentele en tijdelijke, bestaande en toekomstige regelingen vanuit het rijk die van invloed kunnen zijn op de relatie tussen gemeente(n) en aanbieder(s) in de hoedanigheid van opdrachtgever respectievelijk opdrachtnemer.
2. De commissie behandelt geschillen tussen gemeenten over:
   a. de toepassing van De Norm van Opdrachtgeverschap (NvO) Beschermd Wonen;
   b. de toepassing van De Norm van Opdrachtgeverschap (NvO) Jeugd;
   c. de toepassing van de afspraken zoals neergelegd in Draaiboek 'Continuïteit jeugdhulp', als onderdeel van het Convenant 'Bevorderen continuïteit jeugdhulp'.
3. De commissie behandelt geschillen tussen (zorg)aanbieders en gemeenten over:
   a. de toepassing van De Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) Beschermd Wonen;
   b. de toepassing van De Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) Jeugd.
4. De commissie behandelt geschillen tussen (zorg)aanbieders en de VNG:
   a. voortkomend uit incidentele en tijdelijke, bestaande en toekomstige regelingen vanuit het rijk die van invloed kunnen zijn op de relatie tussen gemeente(n) of de VNG en aanbieder(s) in de hoedanigheid van opdrachtgever respectievelijk opdrachtnemer;

CONCEPT

b. over de totstandkoming en uitvoering van landelijke raamovereenkomsten Wmo 2015 en Jeugdwet in het kader van het Landelijke Transitiearrangement.

5. De commissie doet dit door in een dergelijk geschil een schikking tussen partijen te bevorderen of een bindend advies uit te brengen.
6. Inkoopgeschillen als genoemd in het eerste lid onder a en d kunnen onder andere betrekking hebben op prijzen, volume, kwaliteit en in de inkoopovereenkomst opgenomen rechten en verplichtingen.
7. Geschillen, genoemd in lid 2, onder c, kunnen wat betreft gemeenten uitsluitend worden ingediend door de accounthoudende regio (regievoerder), genoemd in het Draaiboek 'Continuïteit Jeugdhulp'.
8. Geschillen, genoemd in lid 3 a en b, kunnen wat betreft (zorg)aanbieders uitsluitend worden ingediend indien en voorzover zij in het geschil belanghebbende zijn.

Bevoegdheid

Artikel 4.

1. De commissie is bevoegd een geschil te behandelen, indien en voor zover partijen zijn overeengekomen zich aan het bindend advies van de commissie te onderwerpen.
2. Indien tijdens de behandeling van een geschil blijkt dat het geschil niet jegens de juiste partij aanhangig is gemaakt, verklaart de commissie zich onbevoegd en wordt tevens een termijn bepaald, waarbinnen het geschil door de betrokkene opnieuw aanhangig kan worden gemaakt.

Ontvankelijkheid

Artikel 5.

1. De commissie verklaart de indiener(s) ambtshalve niet ontvankelijk indien:
   a. het een geschil betreft waarover reeds bij de rechter een procedure aanhangig is gemaakt of
   b. waarin de rechter reeds een uitspraak over de inhoud van het geschil in kwestie heeft gedaan of
   c. het geschil ziet op een gunningsbeslissing als bedoeld in de Aanbestedingswet 2012, dan wel indien er reeds een (voorlopige) gunningsbeslissing als bedoeld in de Aanbestedingswet 2012 heeft plaatsgevonden of;
   d. het een geschil betreft waarvoor de Commissie van Aanbestedingsexperts bevoegd is.

   Indien de wet de gang naar de commissie niet toestaat, zal de commissie het geschil niet in behandeling nemen.
2. De commissie verklaart op verzoek van de wederpartij - gedaan bij eerste gelegenheid - de indiener in zijn klacht niet ontvankelijk indien partijen niet aantoonbaar contact hebben gehad over het geschil om te zoeken naar een minnelijke schikking, bijvoorbeeld met behulp van een adviseur van het Ketenbureau I Sociaal Domein indien van toepassing in overeenstemming met het Draaiboek 'Continuïteit Jeugdhulp'.
3. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid onder d kan de commissie besluiten het geschil toch in behandeling te nemen, indien en voorzover partijen anders zijn overeengekomen. In dat geval is het bepaalde in artikel 23 van toepassing.
4. In afwijking van het bepaalde in het tweede lid kan de commissie besluiten het geschil toch in behandeling te nemen, indien de indiener terzake van de niet naleving van de bepaling als omschreven in lid 2 van dit artikel naar het oordeel van de commissie redelijkerwijs geen verwijt treft.

CONCEPT

De behandeling van geschillen

Artikel 6.
1. Partijen kunnen in ieder stadium van de procedure onafhankelijk advies inwinnen of zich bij de behandeling van een geschil door derden laten bijstaan of vertegenwoordigen.
2. Het geschil dient aan de commissie te worden voorgelegd door middel van een vragenformulier, waarmee tevens wordt verklaard dat de door de commissie te wijzen uitspraak als bindend zal worden aanvaard.

Artikel 7.
Indien de indiener niet binnen één maand na een daartoe strekkend verzoek voldoet aan het bepaalde in artikel 6 lid 2 wordt het geschil niet in behandeling genomen. De commissie kan de termijn van één maand bekorten of verlengen.

Artikel 8.
De commissie zal een geschil niet behandelen of de behandeling staken, indien aan de zorgaanbieder surséance van betaling is verleend, deze in staat van faillissement is geraakt of zijn bedrijfsactiviteiten feitelijk heeft beëindigd voordat het geschil door de commissie op de zitting is behandeld en een eindbeslissing is gewezen.

Artikel 9.
1. De commissie stelt de andere partij(en) schriftelijk in kennis van het in behandeling nemen van het geschil. Het standpunt van de indiener(s) wordt door de commissie in afschrift aan de andere partij(en) toegezonden. De commissie stelt de andere partij(en) gedurende één maand in de gelegenheid zijn standpunt over het geschil schriftelijk aan de commissie kenbaar te maken. De commissie kan de termijn van één maand bekorten of verlengen.
2. Het in het eerste lid bedoelde standpunt wordt door de commissie in afschrift aan de indiener(s) toegezonden.

Artikel 10.
1. De commissie heeft de mogelijkheid om op verzoek van een van de partijen of aan de hand van een eerste beoordeling, een nadere (mondelinge) toelichting te vragen aan één of beide van partijen. Een verzoek van partijen dient uiterlijk binnen een week, na de beëindiging van het schriftelijke deel van de procedure, ontvangen te zijn.
2. Indien de commissie een mondelinge toelichting wenselijk acht, worden beide partijen opgeroepen teneinde mondeling te worden gehoord. De commissie stelt plaats, dag en uur vast en stelt partijen daarvan op de hoogte.
3. Indien artikel 2 lid 5 van toepassing is, wordt het geschil zonder het horen van partijen beslist, tenzij de voorzitter anders nodig acht.
4. De commissie kan partijen op hun verzoek toestaan getuigen of deskundigen mee te nemen en door haar te doen horen. De namen en adressen dienen uiterlijk een week voor de zitting van de commissie aan haar te zijn opgegeven.

Artikel 11.
1. De commissie kan, indien zij dat noodzakelijk acht, zelf inlichtingen inwinnen, onder meer door het horen van getuigen of deskundigen, door het instellen van een onderzoek of door het doen instellen van een onderzoek door één of meer door haar aan te wijzen deskundige(n). De commissie deelt dit mee aan partijen. Partijen kunnen bij het horen van getuigen of deskundigen desgewenst aanwezig zijn.
2. De commissie verstrekt een afschrift van het deskundigenrapport aan partijen, die daarop binnen twee weken schriftelijk bij de commissie kunnen reageren. De commissie kan de termijn van twee weken bekorten of verlengen.

Uitspraak

Artikel 12.
1. De commissie beslist naar redelijkheid en billijkheid, met inachtneming van de beschikbare aanbestedingsdocumenten, tussen partijen gesloten overeenkomst(en), en de daarvan deel uitmakende voorwaarden, alsmede de in de bijlage genoemde wet- en regelgeving.

CONCEPT

2. De commissie beslist met meerderheid van stemmen, behoudens in de situatie van artikel 2 lid 5. Het bindend advies wordt door de voorzitter ondertekend en schriftelijk aan partijen medegedeeld.
3. Het bindend advies bevat, naast de beslissing, in elk geval:
   a. de namen van de leden van de commissie;
   b. de namen en woon-, c.q. vestigingsplaatsen van partijen;
   c. de namen van de eventueel geraadpleegde deskundigen en gehoorde getuige(n);
   d. de dagtekening van het bindend advies;
   e. de motivering van de gegeven beslissing;
   f. de verdeling van de kosten van behandeling van het geschil conform artikel 15 en verder.

Artikel 13.

1. De commissie beslist over haar bevoegdheid, de ontvankelijkheid van partijen en het geheel of gedeeltelijk (on)gegrond zijn van de klacht.
2. De commissie kan ieder bindend advies geven, niet zijnde declaratoir, dat zij redelijk en billijk acht ter beëindiging van het geschil. Deze bindende advisering betreft geschillen tussen gemeenten en aanbieders over onder meer/bijvoorbeeld:
   - de (her)berekening van de prijs/prijzen die zijn bepaald in het kader van een inkoopprocedure;
   - de opschorting van een inkoopprocedure totdat aan bepaalde, door de commissie geadviseerde, voorwaarden is voldaan
   - de interpretatie van (bepaalde) artikelen in een overeenkomst tussen één of meer gemeenten en één of meer aanbieders of in een raamovereenkomst tussen de VNG en een aanbieder;
   - de interpretatie van in de vastgestelde regiovisie gemaakte (uitvoerings)afspraken.

Artikel 14.

Indien de partijen bij de mondelinge behandeling tot een schikking komen, kan de commissie de inhoud daarvan op verzoek van één der partijen in de vorm van een bindend advies vastleggen.

Artikel 15.

1. De behandelingskosten worden gedeeld door de partijen die het geschil aanhangig hebben gemaakt, tenzij één van partijen met betrekking tot het geschil volledig in het ongelijk wordt gesteld. In dat geval kan de commissie bepalen dat de in het ongelijk gestelde partij de volledige behandelingskosten dient te betalen.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan de commissie op grond van redelijkheid en billijkheid besluiten tot een andere verdeling van de genoemde kosten.

Artikel 16.

Behoudens het bepaalde in artikel 15 komen de door partijen ter zake van de behandeling van het geschil gemaakte kosten voor eigen rekening, tenzij de commissie in bijzondere gevallen anders bepaalt.

Artikel 17.

1. De voorzitter van de commissie kan uit eigen beweging of op een binnen twee weken na de verzenddatum van het bindend advies door (een) partij(en) schriftelijk gedaan verzoek een kennelijke fout in het bindend advies herstellen, dan wel - indien de gegevens genoemd in artikel 12 lid 3 onder a tot en met c onjuist zijn vermeld - tot verbetering van die gegevens overgaan.
2. Een verzoek als bedoeld in het eerste lid wordt in afschrift aan de wederpartij gezonden en schort de mogelijkheid van tenuitvoerlegging van het bindend advies op, totdat op het verzoek is beslist.
3. De wederpartij wordt twee weken in de gelegenheid gesteld op het verzoek als bedoeld in het eerste lid te reageren.
4. Herstel of verbetering geschiedt middels schriftelijke mededeling aan partijen.

CONCEPT

Geheimhouding, wraking en verschoning

Artikel 18. De leden van de commissie alsmede de eventueel aan de commissie verbonden (plaatsvervangend) secretaris zijn tot geheimhouding verplicht ten aanzien van alle de partijen betreffende gegevens die hen bij de behandeling van het geschil ter kennis zijn gekomen.

Artikel 19.
1. Elk van de leden van de commissie, die met de behandeling van het geschil belast zijn, kan door één of door beide partijen in het geschil worden gewraakt indien gerechtvaardigde twijfel bestaat aan zijn onpartijdigheid of onafhankelijkheid. Wraking kan worden gedaan uiterlijk binnen een week na de zitting waarop het geschil is behandeld. Om dezelfde redenen kan een eventueel aan de commissie toegevoegde secretaris worden gewraakt. Lid 1 en volgende van dit artikel zijn in dit geval van overeenkomstige toepassing.
2. Een wrakingsverzoek dient te worden gemotiveerd en op schrift te worden ingediend. Een tijdens een zitting mondeling gedaan verzoek moet uiterlijk binnen een week na zitting schriftelijk en gemotiveerd worden ingediend. De behandeling van het geschil zal worden aangehouden totdat op het verzoek door de wrakingscommissie is beslist.
3. Het wrakingsverzoek wordt voorgelegd aan de wrakingscommissie van de stichting. De wrakingscommissie neemt het verzoek tot wraking zo spoedig mogelijk in behandeling. De procedure voor de behandeling van een wrakingsverzoek is vastgelegd in het reglement van de wrakingscommissie van de stichting.
4. Een lid van commissie kan zich verschonen ter zake van de behandeling van een geschil, als zijn onpartijdigheid of onafhankelijkheid in het geding is. Hij is verplicht zich te verschonen, indien de beide overige leden van de commissie, die aan de behandeling van het geschil zullen deelnemen, van oordeel zijn dat de bedoelde feiten of omstandigheden zich te zijnen aanzien voordoen.
5. In geval van terechte wraking of verschoning wordt het betrokken lid (of leden) vervangen door een ander lid (of leden) van de commissie.
6. Zodra partijen op de hoogte zijn gesteld van de beslissing van de wrakingscommissie, zal de behandeling van het geschil zo spoedig mogelijk worden voortgezet.

Verkorte Procedure

Artikel 20.
1. Op verzoek van een van de partijen kan een geschil wegens spoedeisend belang in een verkorte procedure worden behandeld. Het verzoek van de indiener dient gemotiveerd te zijn.
2. De commissie is samengesteld overeenkomstig artikel 2 lid 2.
3. De voorzitter kan het verzoek als bedoeld in het eerste lid afwijzen indien daaraan naar zijn oordeel spoedeisend belang ontbreekt. De beslissing van de voorzitter wordt schriftelijk medegedeeld.

Artikel 21. Op de behandeling van het geschil in de verkorte procedure zijn behalve de specifieke bepalingen met betrekking tot de verkorte procedure de overige bepalingen van het reglement van de commissie voor zover mogelijk van overeenkomstige toepassing, met uitzondering van artikel 5, leden 2, 3 en 4, en de artikelen 7, 9 en 10 lid 4 laatste volzin.

Artikel 22.
1. De verzoeker ontvangt per omgaande een bevestiging van het aanhangig maken van het geschil alsmede een vragenformulier.
2. De commissie stelt de andere partij tegelijkertijd in kennis van het aanhangig maken van het geschil.
3. Het vragenformulier dient, indien dit niet reeds ingevuld en ondertekend door de verzoeker is toegezonden, na ontvangst binnen vijf werkdagen ingevuld en

CONCEPT

ondertekend aan de commissie te worden geretourneerd. Bij overschrijding van deze termijn vervalt het recht op het voeren van een verkorte procedure.

4. Tegelijkertijd met de oproep voor de mondelinge behandeling van het geschil ontvangt de andere partij ter kennisname een afschrift van het vragenformulier alsmede van alle andere van de indiener ontvangen stukken met betrekking tot het geschil. De andere partij wordt in de gelegenheid gesteld binnen vijf werkdagen zijn standpunt schriftelijk aan de commissie en de wederpartij kenbaar te maken. Verlenging van deze termijn is niet mogelijk.
5. De uitspraak wordt schriftelijk en gemotiveerd zo spoedig mogelijk aan partijen meegedeeld.

Bijzondere bepaling bij precontractuele geschillen

Artikel 23. De commissie neemt geschillen als bedoeld in artikel 3 lid 1 sub a respectievelijk sub d en in artikel 5 lid 3, die tijdens de precontractuele fase van een aanbestedingstraject aanhangig worden gemaakt, uitsluitend in behandeling als de aanbestedende gemeente heeft bepaald dat het aanhangig maken van een geschil bij de geschillencommissie Sociaal Domein leidt tot opschorting van de inkoopprocedure tot er een uitspraak is gedaan door de geschillencommissie Sociaal Domein.

Slotbepalingen

Artikel 24. Vernietiging van het bindend advies van de commissie kan uitsluitend plaatsvinden door het ter marginale toetsing voor te leggen aan de rechter binnen twee maanden na de verzending van de uitspraak aan partijen.

Artikel 25. De uitspraak van de commissie kan zonder vermelding van de namen en woon- c.q. vestigingsplaatsen van partijen op een door de stichting te bepalen wijze worden gepubliceerd.

Artikel 26. De stichting, de leden van de commissie en de (plaatsvervangend) secretaris zijn niet aansprakelijk voor enig handelen of nalaten met betrekking tot een geschil waarop dit reglement van toepassing is, behoudens ingeval van opzet of bewuste roekeloosheid.

Artikel 27. 1. In alle gevallen waarin dit reglement niet voorziet, beslist de commissie met inachtneming van eisen van redelijkheid en billijkheid.
2. De commissie kan van dit reglement afwijken als het toepassen daarvan voor een partij zou leiden tot een onbillijkheid van ernstige aard en de belangen van de andere partij daardoor niet onevenredig worden geschaad.

CONCEPT

Bijlage behorend bij artikel 13

Van toepassing zijnde wet- en regelgeving en in het bijzonder (geen limitatieve opsomming):

- Wet maatschappelijke ondersteuning (artikelen 2.6.4. 2.6.5 en 2.6.6).
- Uitvoeringsbesluit maatschappelijke ondersteuning (artikel 5.4).
- Jeugdwet (artikelen 2.11, 2.12 en 2.13).
- (AMvB reële prijzen Jeugdwet (in voorbereiding))
- Norm voor opdrachtgeverschap jeugd: De NvO jeugd beoogt een niet-vrijblijvende vorm van samenwerking te bevorderen. De gemeenten hebben zichzelf de 8 afspraken in de NvO vrijwillig opgelegd door het aannemen van een resolutie in de ALV van 10 juni 2020. De gemaakte afspraken geven een inspanningsverplichting aan gemeenten om bepaalde zaken goed te regelen.
- Norm voor opdrachtgeverschap beschermd wonen (NvO BW): De NvO BW beoogt een niet-vrijblijvende vorm van samenwerking te bevorderen. De gemeenten hebben zichzelf de 8 afspraken in de NvO vrijwillig opgelegd door het aannemen van een resolutie in de ALV van 10 juni 2020. De gemaakte afspraken geven een inspanningsverplichting aan gemeenten om bepaalde zaken goed te regelen.
- Convenant 'Bevorderen continuïteit jeugdhulp': convenant afgesloten op 1 juli 2021 (Stcrt. 2021, 35723) door Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (namens Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse ggz, de VGN en VOBC), de VNG en de ministeries van JenV en VWS (ook namens de Jeugdautoriteit) met als doel concrete afspraken met elkaar vast te leggen om de continuïteit van hulp aan jeugdigen en hun ouders of wettelijke vertegenwoordigers te verbeteren.
- Draaiboek 'Continuïteit jeugdhulp': draaiboek voor de uitwerking van het gelijknamige convenant met als doel het borgen van de continuïteit van cruciale jeugdhulpfuncties.
- Handreiking inzicht in tarieven: handreiking behorend bij het convenant bevorderen continuïteit jeugdhulp te gebruiken bij het gesprek over contractering.
- Corona compensatie: de budgetten die gemeenten in het gemeentefonds krijgen om aanbieders waarmee ze contracten hebben en die extra kosten maken vanwege corona maatregelen financieel te compenseren.
- Landelijk transitiearrangement (LTA) is een set aan afspraken die door de VNG landelijk wordt gemaakt, met een beperkt aantal aanbieders van Wmo ondersteuning en jeugdhulp, om er zeker van te zijn dat er een contractbasis is voor aanbieders met uitzonderlijk aanbod.

Bijlage behorend bij artikel 1, definitie declaratoir

Een declaratoire uitspraak in de context van een bindend advies door de geschillencommissie houdt in dat een partij een precies beschreven (inhoudelijke) handeling of beslissing wordt opgelegd. Bedacht moet worden dat de geschillencommissie in de regel beoordeelt of een partij de geldende regels correct heeft toegepast. De commissie beoordeelt of die partij in redelijkheid, gelet op de in aanmerking te nemen regels, feiten en omstandigheden, tot een concrete beslissing/handelen heeft kunnen komen. Als dat niet zo is, dan moet de beslissing inhouden dat de partij alsnog de regels correct toepast. De commissie past dus niet in de plaats van die partij de regels toe, en doet dus geen uitspraak over de uitkomst van die toepassing. Bijvoorbeeld: als een kostprijselement over het hoofd is gezien, is de uitspraak dat dit element alsnog wordt betrokken en niet welk precies bedrag moet worden opgenomen in de prijsstelling.

CONCEPT

REGLEMENT GESCHILLENCOMMISSIE SOCIAAL DOMEIN

Subcommissie II

Woonplaatsbeginsel Jeugd en landelijke toegankelijkheid Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

Per xx 2022

Begripsomschrijving

Artikel 1. In dit reglement wordt verstaan onder:

commissie : de Geschillencommissie Sociaal Domein, subcommissie II ingesteld en in stand gehouden door de stichting;

convenant landelijke toegankelijkheid maatschappelijke opvang: convenant landelijke toegankelijkheid maatschappelijke opvang vastgesteld op 14-02-2019. Bevat afspraken tussen alle Centrumgemeenten over de manier waarop zij samen verantwoordelijkheid voor de landelijke toegankelijkheid van maatschappelijke opvang.

convenant implementatie woonplaatsbeginsel Jeugdwet: het convenant implementatie woonplaatsbeginsel Jeugdwet is vastgesteld in mei 2021 en bevat aanvullende afspraken tussen gemeenten met betrekking tot de implementatie van het woonplaatsbeginsel

gemeente : de gemeente of meerdere gemeenten gezamenlijk (al dan niet in een Gemeenschappelijke Regeling)

partijen : de gemeente(-n) en/of de (zorg-)aanbieder(s);

schriftelijk : schriftelijk of op elektronische wijze

stichting : de Stichting Geschillencommissies voor Beroep en Bedrijf

werkinstructie landelijke toegankelijkheid maatschappelijke opvang: Werkinstructie landelijke toegankelijkheid maatschappelijke opvang vastgesteld op 14-02-2019: de werkinstructie is een nadere uitwerking van het convenant.

(zorg)aanbieder : iedere natuurlijke of rechtspersoon, of groep van natuurlijke of rechtspersonen, die valt onder de definitie van jeugdhulpaanbieder in de zin van de Jeugdwet, waaronder begrepen Gecertificeerde Instellingen, of aanbieder in de zin van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015). Onder aanbieder wordt ook begrepen een onderaannemer die de aanbieder inschakelt.

Samenstelling, ondersteuning en taak

Artikel 2.

1. De commissie bestaat uit een door de stichting te bepalen aantal onafhankelijke leden: één of meer door de stichting aangezochte voorzitters en één of meer door de VNG voorgedragen leden.
   Alle leden worden benoemd door het bestuur van de stichting. De voorzitters dienen de hoedanigheid van meester in de rechten of Master of Laws (LLM) te hebben. Aan de commissie kan een (plaatsvervangend) secretaris worden toegevoegd, die eveneens de hoedanigheid van meester in de rechten of Master of Laws (LLM) heeft.
   Het secretariaat van de commissie wordt verzorgd door de stichting.
2. Aan de behandeling van voorgelegde geschillen nemen deel: een voorzitter en twee leden voorgedragen door de VNG. Indien bij het geschil ook een aanbieder is betrokken dan wordt één lid voorgedragen door de VNG en één lid door de brancheorganisatie van de betreffende aanbieder. De leden die aan de

CONCEPT

behandeling van een geschil deelnemen bekleden geen (neven)functie die het vormen van een onafhankelijk oordeel bemoeilijken.

3. In afwijking van het bepaalde in lid 2 kan aan de behandeling van een voorgelegd geschil alleen een voorzitter deelnemen indien:
   a. er beslist moet worden over de bevoegdheid van de commissie; of
   b. er beslist moet worden over de ontvankelijkheid van de indiener in zijn klacht; of
   c. de klacht kennelijk ongegrond is.
4. Waar in het reglement vermeld staat dat de commissie beslist, omvat dat ook de beslissing door de voorzitter in de zin van lid 3.

Artikel 3.

1. De commissie behandelt geschillen tussen partijen over:
   a. de toepassing van het woonplaatsbeginsel jeugd zoals bedoeld in artikel 1.1. van de Jeugdwet alsmede volgens de afspraken in het Convenant implementatie woonplaatsbeginsel Jeugdwet;
   b. de toepassing van het beginsel van landelijke toegankelijkheid voor Beschermd Wonen op grond van de Wmo 2015, artikel 1.2.1 sub b alsmede volgens de afspraken in het Convenant landelijke toegankelijkheid Beschermd Wonen en daarbij behorende handreiking en beleidsregels landelijke toegang Beschermd Wonen en nadere toelichting bij de handreiking (tot aan invoering van wet woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen);
   c. de toepassing van het woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen (wanneer deze wet van kracht wordt);
   d. de toepassing van het beginsel van landelijke toegankelijkheid voor opvang op grond van de Wmo 2015, artikel 1.21 sub c alsmede volgens de afspraken in het Convenant landelijke toegankelijkheid maatschappelijke opvang en daarbij behorende werkinstructie.
2. De commissie doet dit door in een dergelijk geschil een schikking tussen partijen te bevorderen of een bindend advies uit te brengen.

Bevoegdheid

Artikel 4.

1. De commissie is bevoegd een geschil te behandelen, indien en voor zover partijen zijn overeengekomen zich aan het bindend advies van de commissie te onderwerpen.
2. Indien tijdens de behandeling van een geschil blijkt dat het geschil niet jegens de juiste partij aanhangig is gemaakt, verklaart de commissie zich onbevoegd en wordt tevens een termijn bepaald, waarbinnen het geschil door de betrokkene opnieuw aanhangig kan worden gemaakt.

Ontvankelijkheid

Artikel 5.

1. De commissie verklaart de indiener(s) ambtshalve niet ontvankelijk indien het een geschil betreft waarover reeds bij de rechter een procedure aanhangig is gemaakt of waarin de rechter reeds een uitspraak over de inhoud heeft gedaan. Indien de wet de gang naar de commissie niet toestaat, zal de commissie het geschil niet in behandeling nemen.
2. De commissie verklaart op verzoek van de wederpartij - gedaan bij eerste gelegenheid - de indiener in zijn klacht niet ontvankelijk indien partijen niet aantoonbaar contact hebben gehad over het geschil om te zoeken naar een minnelijke schikking, bijvoorbeeld met behulp van een adviseur van het Ketenbureau I Sociaal Domein indien van toepassing in overeenstemming met de werkinstructie landelijke toegankelijkheid maatschappelijke opvang.

CONCEPT

De behandeling van geschillen

Artikel 6.

1. Partijen kunnen in ieder stadium van de procedure onafhankelijk advies inwinnen of zich bij de behandeling van een geschil door derden laten bijstaan of vertegenwoordigen.
2. Het geschil dient schriftelijk aan de commissie kenbaar te worden gemaakt door middel van een door de commissie te verstrekken en door de indiener(s) in te vullen vragenformulier, waarmee hij/zij verklaart/verklaren de door de commissie te wijzen uitspraak als bindend te aanvaarden.

Artikel 7.

Indien de indiener(s) niet binnen één maand na een daartoe strekkend verzoek voldoet(n) aan het bepaalde in artikel 6 lid 2 wordt het geschil niet in behandeling genomen. De commissie kan de termijn van één maand bekorten of verlengen.

Artikel 8.

1. In het geval één partij het geschil indient stelt de commissie de andere partij(en) schriftelijk in kennis van het in behandeling nemen van het geschil. Het standpunt van de indiener(s) wordt door de commissie in afschrift schriftelijk aan de andere partij(en) toegezonden. De commissie stelt de andere partij(en) gedurende één maand in de gelegenheid zijn/hun standpunt over het geschil schriftelijk aan de commissie kenbaar te maken. De commissie kan de termijn van één maand bekorten of verlengen.
2. Het in het eerste lid bedoelde standpunt(en) wordt(en) door de commissie in afschrift aan de indiener(s) toegezonden.

Artikel 9.

1. De commissie heeft de mogelijkheid om op verzoek van één van de partijen of aan de hand van een eerste beoordeling, een nadere (mondelinge) toelichting te vragen aan één of meer partijen. Een verzoek van partijen dient uiterlijk binnen een week, na de beëindiging van het schriftelijke deel van de procedure, ontvangen te zijn.
2. Indien de commissie een mondelinge toelichting wenselijk acht, worden partijen opgeroepen teneinde mondeling te worden gehoord. De commissie stelt plaats, dag en uur vast en stelt partijen daarvan op de hoogte.
3. Indien artikel 2 lid 3 van toepassing is, wordt het geschil zonder het horen van partijen beslist, tenzij de voorzitter anders nodig acht.
4. De commissie kan partijen op hun verzoek toestaan getuigen of deskundigen mee te nemen en door haar te doen horen. De namen en adressen dienen uiterlijk een week voor de zitting van de commissie aan haar te zijn opgegeven.

Artikel 10.

1. De commissie kan, indien zij dat noodzakelijk acht, zelf inlichtingen inwinnen, onder meer door het horen van getuigen of deskundigen, door het instellen van een onderzoek of door het doen instellen van een onderzoek door één of meer door haar aan te wijzen deskundige(n). De commissie geeft daarvan kennis aan partijen. Partijen kunnen bij het horen van getuigen of deskundigen desgewenst aanwezig zijn.
2. De commissie verstrekt een afschrift van het deskundigenrapport aan partijen, die daarop binnen twee weken schriftelijk bij de commissie kunnen reageren. De commissie kan de termijn van twee weken bekorten of verlengen.

Uitspraak

Artikel 11.

1. De commissie beslist naar redelijkheid en billijkheid, met inachtneming van relevante wetgeving en tussen partijen gesloten convenanten en afgesproken werkinstructies.
   De commissie beslist met meerderheid van stemmen, behoudens in de situatie van artikel 2 lid 3. Het bindend advies wordt door de voorzitter ondertekend en schriftelijk aan partijen medegedeeld.

CONCEPT

2. Het bindend advies bevat, naast de beslissing, in elk geval:
   a. de namen van de leden van de commissie;
   b. de namen en woon-, c.q. vestigingsplaatsen van partijen;
   c. de namen van de eventueel geraadpleegde deskundigen en gehoorde getuige(n)
   d. de dagtekening van het bindend advies;
   e. de motivering van de gegeven beslissing.

Artikel 12.

1. De commissie beslist over haar bevoegdheid, de ontvankelijkheid van partijen en het geheel of gedeeltelijk (on)gegrond zijn van de klacht.
2. De commissie kan voorts de volgende beslissingen nemen:
   a. welke gemeente (financieel) verantwoordelijk is voor de ondersteuning van de jeugdige respectievelijk de beschermde woonplek voor de persoon met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat is zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving respectievelijk de opvang voor de persoon die de thuissituatie heeft verlaten, al dan niet in verband met risico's voor zijn veiligheid als gevolg van huiselijk geweld, en niet in staat is zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving;
   b. indien van toepassing te bepalen dat de verantwoordelijke gemeente de kosten vergoedt die door de niet-verantwoordelijke gemeente gemaakt zijn voor de betreffende persoon;
   c. indien van toepassing te bepalen dat in de situatie dat de aanbieder kosten heeft gemaakt en deze kosten niet zijn vergoed door de niet verantwoordelijke aanbieder, de verantwoordelijke gemeente de kosten vergoedt aan de aanbieder.
   d. alsmede iedere andere beslissing, die zij redelijk en billijk acht ter beëindiging van het geschil.

Artikel 13. Indien de partijen bij de mondelinge behandeling tot een schikking komen, kan de commissie de inhoud daarvan op verzoek van één der partijen in de vorm van een bindend advies vastleggen.

Artikel 14. Partij(en) kunnen hun geschil kosteloos voorleggen aan de commissie.

Artikel 15.

1. De voorzitter van de commissie kan uit eigen beweging of op een binnen twee weken na de verzenddatum van het bindend advies door een partij(en) schriftelijk gedaan verzoek een kennelijke fout in het bindend advies herstellen, dan wel - indien de gegevens genoemd in artikel 11 lid 2 onder a tot en met c onjuist zijn vermeld - tot verbetering van die gegevens overgaan.
2. Een verzoek als bedoeld in het eerste lid wordt indien van toepassing in afschrift aan de wederpartij gezonden en schort de mogelijkheid van tenuitvoerlegging van het bindend advies op, totdat op het verzoek is beslist.
3. De wederpartij wordt twee weken in de gelegenheid gesteld op het verzoek als bedoeld in het eerste lid te reageren.
4. Herstel of verbetering geschiedt middels schriftelijke mededeling aan partijen.

Geheimhouding, wraking en verschoning

Artikel 16. De leden van de commissie alsmede de eventueel aan de commissie verbonden (plaatsvervangend) secretaris zijn tot geheimhouding verplicht ten aanzien van alle de partijen betreffende gegevens die hen bij de behandeling van het geschil ter kennis zijn gekomen.

Artikel 17.

1. Elk van de leden van de commissie, die met de behandeling van het geschil belast zijn, kan door één of door beide partijen in het geschil worden gewraakt indien gerechtvaardigde twijfel bestaat aan zijn onpartijdigheid of

CONCEPT

onafhankelijkheid. Wraking kan worden gedaan uiterlijk binnen een week na de zitting waarop het geschil is behandeld. Om dezelfde redenen kan een eventueel aan de commissie toegevoegde secretaris worden gewraakt. Lid 1 en volgende van dit artikel zijn in dit geval van overeenkomstige toepassing.

2. Een wrakingsverzoek dient schriftelijk en gemotiveerd ingediend te worden. Tijdens een zitting kan het verzoek ook mondeling worden gedaan, maar dient het verzoek vervolgens uiterlijk binnen een week na zitting schriftelijk en gemotiveerd te worden ingediend. De behandeling van het geschil zal worden aangehouden totdat op het verzoek door de wrakingscommissie is beslist.
3. Een wrakingsverzoek wordt voorgelegd aan de wrakingscommissie van de stichting. De wrakingscommissie neemt het verzoek tot wraking zo spoedig mogelijk in behandeling. De procedure voor de behandeling van een wrakingsverzoek is vastgelegd in het reglement van de wrakingscommissie van de stichting.
4. Op grond van feiten of omstandigheden als bedoeld in het eerste lid kan een lid van de commissie zich ter zake van de behandeling van een geschil verschonen. Hij is verplicht dit te doen, indien de beide overige leden van de commissie, die aan de behandeling van het geschil zullen deelnemen, van oordeel zijn dat de bedoelde feiten of omstandigheden zich te zijnen aanzien voordoen.
5. In geval van terechte wraking of verschoning wordt het betrokken lid (of leden) vervangen door een ander lid (of leden) van de commissie.
6. Zodra partijen op de hoogte zijn gesteld van de beslissing van de wrakingscommissie, zal de behandeling van het geschil zo spoedig mogelijk worden voortgezet.

Verkorte Procedure

Artikel 18.

1. Op verzoek van een van de partijen kan een geschil wegens spoedeisend belang in een verkorte procedure worden behandeld. Het verzoek van de indiener dient gemotiveerd te zijn.
2. De commissie is samengesteld overeenkomstig artikel 2 lid 2.
3. De voorzitter kan het verzoek als bedoeld in het eerste lid afwijzen indien daaraan naar zijn oordeel spoedeisend belang ontbreekt. De beslissing van de voorzitter wordt schriftelijk medegedeeld.

Artikel 19.

Op de behandeling van het geschil in de verkorte procedure zijn behalve de specifieke bepalingen met betrekking tot de verkorte procedure de overige bepalingen van het reglement van de commissie voor zover mogelijk van overeenkomstige toepassing, met uitzondering van artikel 5, 7, 8 en 9 lid 4 laatste volzin.

Artikel 20.

1. De verzoeker ontvangt per omgaande een bevestiging van het aanhangig maken van het geschil alsmede een vragenformulier.
2. De commissie stelt de andere partij tegelijkertijd in kennis van het aanhangig maken van het geschil.
3. Het vragenformulier dient, indien dit niet reeds ingevuld en ondertekend door de verzoeker is toegezonden, na ontvangst binnen vijf werkdagen ingevuld en ondertekend aan de commissie te worden geretourneerd. Bij overschrijding van deze termijn vervalt het recht op het voeren van een verkorte procedure.
4. Tegelijkertijd met de oproep voor de mondelinge behandeling van het geschil ontvangt de andere partij ter kennisname een afschrift van het vragenformulier alsmede van alle andere van de indiener ontvangen stukken met betrekking tot het geschil. De andere partij wordt in de gelegenheid gesteld binnen vijf werkdagen zijn standpunt schriftelijk aan de commissie en de wederpartij kenbaar te maken. Verlenging van deze termijn is niet mogelijk.

CONCEPT

5. De uitspraak wordt schriftelijk en gemotiveerd zo spoedig mogelijk aan partijen meegedeeld.

Slotbepalingen

Artikel 21. Vernietiging van het bindend advies van de commissie kan uitsluitend plaatsvinden door het ter marginale toetsing voor te leggen aan de rechter binnen twee maanden na de verzending van de uitspraak aan partijen.

Artikel 22. De uitspraak van de commissie kan zonder vermelding van de namen en woon- c.q. vestigingsplaatsen van partijen op een door de stichting te bepalen wijze worden gepubliceerd.

Artikel 23. De stichting, de leden van de commissie en de (plaatsvervangend) secretaris zijn niet aansprakelijk voor enig handelen of nalaten met betrekking tot een geschil waarop dit reglement van toepassing is, behoudens ingeval van opzet of bewuste roekeloosheid.

Artikel 23. 1. In alle gevallen waarin dit reglement niet voorziet, beslist de commissie met inachtneming van eisen van redelijkheid en billijkheid.
2. De commissie kan van dit reglement afwijken als het toepassen daarvan voor een partij zou leiden tot een onbillijkheid van ernstige aard en de belangen van de andere partij daardoor niet onevenredig worden geschaad.

CONCEPT

09. Contractstandaarden Jeugd

Bijlage bij ledenbrief 4 november 2022: "Uitnodiging Najaars ALV 2 december 2022"

Voorstel

De leden wordt gevraagd:

- De bijgaande Contractstandaarden Jeugd vast te stellen.
- Deze standaarden verbindend te verklaren voor alle leden.

Toelichting

Contractstandaarden voor jeugdhulp-overeenkomsten nemen onnodige diversiteit weg, waardoor de administratieve lasten verminderen en er meer tijd en ruimte is voor daadwerkelijke zorg en ondersteuning. Door keuzemogelijkheden voor regionale contractering van jeugdhulp behouden gemeenten hun beleidsruimte om de best passende jeugdhulp te contracteren, tegen de minste administratieve lasten in elk van de drie uitvoeringsvarianten (inspannings-, output- en taakgericht).

Sinds de decentralisatie in 2015 zijn de kosten in de Jeugdzorg sterk toegenomen, mede door een grote variatie aan contractbepalingen. Omdat het huidige jeugdstelsel niet houdbaar is, wordt er gewerkt aan de Hervormingsagenda Jeugd. Doel is om de hulpverlening te verbeteren en het jeugdstelsel beter beheersbaar te maken. Een onderdeel van de Hervormingsagenda is het vereenvoudigen van de inkoop en de uitvoering van zorg. Hier is in samenhang met de Hervormingsagenda aan gewerkt, maar dit staat los van gesprekken met het rijk over de Hervormingsagenda. De eerste aanzet om meer tijd en geld over te houden voor de daadwerkelijke zorg en ondersteuning. Standaardisatie is een belangrijke randvoorwaarde bij het beperken van de uitvoeringslasten. De vereniging heeft de statutaire bevoegdheid om standaarden voor alle leden vast te stellen ter verbetering van de kwaliteit en efficiëntie van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering.

Vooruitlopend op de Hervormingsagenda Jeugd zijn de Contractstandaarden Jeugd ontwikkeld. De 'Overeenkomst voor opdracht jeugdhulp' vormt samen met het 'Inkoopdocument jeugdhulp' de Contractstandaarden Jeugd. Dit is een samenhangend pakket, ontstaan vanuit de behoefte van gemeenten en zorgaanbieders. Waarbij de randvoorwaarden worden gestandaardiseerd. Dit zijn bepalingen van niet-beleidsmatige aard. De uniformiteit leidt tot minder administratieve lasten, minder afstemmingsproblemen en minder fouten. Gemeenten kunnen weer met toepasbare contacten werken, die makkelijk zijn te gebruiken in de dagelijkse praktijk. Tijdens de ontwikkeling hebben bijna 200 betrokkenen 312 adviezen en opmerkingen meegegeven op de concept-documenten.

Bijlagen:

1. Contractstandaarden toelichting op de aanpak
2. Overeenkomst jeugdhulp SAS procedure met en zonder emvi criteria
3. Overeenkomst jeugdhulp toelatingsprocedure
4. Inkoopdocument SAS met emvi criteria
5. Inkoopdocument SAS zonder emvi criteria
6. Inkoopdocument toelatingsprocedure

De volgende bijlagen zijn via onderstaande links te raadplegen:

1. Contractstandaarden toelichting op de aanpak
2. Overeenkomst jeugdhulp SAS procedure met en zonder emvi criteria
3. Overeenkomst jeugdhulp toelatingsprocedure
4. Inkoopdocument SAS met emvi criteria
5. Inkoopdocument SAS zonder emvi criteria
6. Inkoopdocument toelatingsprocedure

Bijlagen 1 - 3: https://i-sociaaldomein.nl/groups/view/de2f8d5b-47c7-42e5-b411-d4d7f018269f/contractstandaarden-jeugd/files/f96d0570-c4f9-41bf-b15d-8d3760a9aece

Bijlagen 4 - 6: https://i-sociaaldomein.nl/groups/view/de2f8d5b-47c7-42e5-b411-d4d7f018269f/contractstandaarden-jeugd/files/e4478a81-c5d5-4050-81a0-120d823f4749

10. Beschikbaarstelling Wmo gegevens

Bijlage bij ledenbrief 4 november 2022: “Uitnodiging Najaars ALV 2 december 2022”

Oproep van het bestuur aan de leden

Om hun medewerking te verlenen aan de verstrekking van Wmo en jeugdzorg gegevens door het Inlichtingenbureau aan het Centraal Planbureau (CPB) ten behoeve van het door het CPB uit te voeren Houdbaarheidsonderzoek Wmo en de groeiraming jeugdzorg.

Aanleiding

De VNG heeft overeenstemming met het Rijk over de uitvoering van een middellange termijn (5 jaar) houdbaarheidsonderzoek maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugdzorg. Met dit onderzoek willen we inzicht krijgen in de vraag hoe het beroep op de Wmo 2015 en de Jeugdwet zich op de middellange termijn (5 jaar) ontwikkelt op basis van demografische en maatschappelijke ontwikkelingen bij een gelijkblijvend wettelijk kader en een gelijkblijvende gemeentelijke uitvoering. Doel van dit onderzoek is om een gezamenlijk beeld te krijgen van de opgave in de Wmo 2015 en de Jeugdwet en daarnaast te bevorderen dat VNG en Rijk gezamenlijk en proactief kunnen sturen op de fundamentele vraagstukken voor de lange termijn.

Voor meer informatie over de inhoud van het houdbaarheidsonderzoek Wmo wordt verwezen naar bijlage II bij dit voorstel. Het CPB is door VWS gevraagd dit onderzoek uit te voeren en heeft daarvoor een beschrijving van de benodigde gegevens aangeleverd (zie bijlage I bij dit voorstel). De kosten van het onderzoek zullen gedragen worden door VWS. Wanneer de gevraagde data op tijd beschikbaar kunnen worden gesteld, zal het CPB het onderzoek waarschijnlijk in het vierde kwartaal van 2023 kunnen opleveren.

Onderzoeksgegevens die het CPB nodig heeft

Voor het onderzoek heeft het CPB data nodig die inzicht bieden in de gemiddelde zorguitgaven per leeftijd aan respectievelijk Wmo- en jeugdzorg. Deze data zijn gedeeltelijk te verkrijgen via het Inlichtingenbureau (hierna IB). Het IB faciliteert de gegevensuitwisseling tussen gemeenten en aanbieders en is verwerker van deze data namens gemeenten. Conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is iedere gemeente verwerkingsverantwoordelijke voor haar eigen data en moet toestemming geven aan het IB om deze data te kunnen verwerken waaronder het verstrekken aan het CPB.

Hoe kunnen deze data verkregen worden?

Om deze data beschikbaar te krijgen is de medewerking van alle gemeenten nodig. Iedere gemeente moet als verwerkingsverantwoordelijke toestemming geven aan het IB om de door het CPB gevraagde gegevens, binnen de wettelijke kaders van de AVG, verder te verwerken en te leveren. Er worden aan het CPB geen gegevens op individueel (persoonsgegevens) of gemeentelijk niveau verstrekt. De aanvraag van het CPB betreft enkel totalen voor heel Nederland. Het IB zal - voor levering aan het CPB - op de gegevens een kwaliteits- en integriteitscheck uitvoeren.

Beperktheid gegevens IB

Het is op dit moment niet mogelijk om een compleet landelijk beeld te krijgen van alle relevante uitgaven van Wmo en jeugdzorg. In elke gemeente is er een ander samenspel tussen inwoners, maatschappelijk middenveld, zorgaanbieders en gemeenten. Daarnaast beschikt het IB niet over alle gegevens van de uitgaven aan Wmo en jeugdzorg. Dit maakt een kwaliteitscheck voorafgaand aan levering van de data aan CPB noodzakelijk.

Aanpak om de toestemming van alle gemeenten te krijgen

De VNG zal het proces om de toestemming van alle gemeenten te verkrijgen faciliteren. Wij benadrukken het belang van het houdbaarheidsonderzoek Wmo en jeugdzorg. Het is daarvoor van belang dat de leden individueel zo snel als mogelijk hun schriftelijke toestemming geven aan het IB om de gevraagde data te verwerken en aan het CPB te leveren en hun medewerking verlenen. De VNG zal een ledenbrief sturen waarin staat om welke data het gaat inclusief een toelichting over doel en noodzaak. We zullen een DPIA uitvoeren om de besluitvorming door gemeenten te ondersteunen. Ook zullen we een administratief proces inrichten om het de leden zo gemakkelijk mogelijk te maken om hun toestemming te verlenen. Niettemin moeten we de administratieve lasten van dit proces niet onderschatten. Indien we ons maximaal inspannen, schatten we in dat we de toestemming van circa 300 gemeenten kunnen krijgen. Met het CPB is afgesproken dat we dan met hen in overleg gaan over de mate van representativiteit.

Onderzoek beschikbaar stellen van gegevens voor bredere doeleinden

Ook wordt voorgesteld te onderzoeken of de op te vragen gegevens ten behoeve van het het houdbaarheidsonderzoek Wmo en de groeiraming jeugdzorg voor bredere doeleinden kunnen worden gebruikt. Dit dient uiteraard vooraf helder gedefinieerd te worden en betreft nu vooral een onderzoeksvraagstuk. Hiermee willen we voorkomen dat in de (nabije) toekomst wederom bovengenoemde aanpak moet worden gehanteerd voor vergelijkbare onderzoeken of doeleinden.

Streven naar een structurele oplossing voor het beschikbaar stellen van lokale data

Er is grote behoefte aan data over de uitgaven van Wmo en jeugdzorg voor landelijk onderzoek. Naast de VNG en het rijk, hebben ook Vektis, het Zorginstituut en de NZA behoefte aan deze data. We lopen daarbij steeds aan tegen het kostbare en tijdrovende probleem van het verkrijgen van de toestemming van elke individuele gemeente. Een structurele oplossing voor dit probleem is een aanpassing van de bestaande wet- en regelgeving met betrekking tot het, binnen de kaders van de AVG, beschikbaar stellen van data. Het Ketenbureau i-Sociaal Domein en het IB voeren al langere tijd gesprekken met VWS om tot een structurele oplossing te komen. Het zal tijd kosten om hierover overeenstemming te bereiken en de eventuele aanpassing van wet- en regelgeving is een zaak van langere adem. Voor het uitvoeren van het houdbaarheidsonderzoek Wmo en de groeiraming jeugdzorg kunnen we daar niet op wachten.

Bijlagen:

1. Beschrijving van de gegevens die het CPB nodig heeft voor het houdbaarheidsonderzoek Wmo en de groeiraming jeugdhulp
2. Beschrijving van de onderzoeksvragen en organisatie van het houdbaarheidsonderzoek Wmo.

BIJLAGE 1 BIJ AGENDAPUNT 10. "BESCHIKBAARSTELLING WMO-GEGEVENS

Benodigde data voor aparte raming Wmo en jeugd

Doel/gebruik van de cijfers
Het CPB maakt in haar ramingen een uitsplitsing naar drie hoofdsectoren: Zvw, Wlz en de gecombineerde sector Wmo/jeugd. Het doel is om in de ramingen een verdere uitsplitsing naar de Wmo- en jeugdzorguitgaven te maken. Voor het maken van een aparte raming van de Wmo- en jeugdzorguitgaven is een nieuwe middellange termijnverkenning voor de zorg (mlt-zorg) nodig. De mlt-zorg kent een aantal groeicomponenten, zoals bijvoorbeeld loon- en prijsstijgingen en de onverklaarde groei uit het verleden (bijvoorbeeld als gevolg van sociaal-culturele ontwikkelingen). Voor meer details over de groeicomponenten, zie box 1 in de middellangetermijnverkenning zorg uit 2019 (https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Middellangetermijnverkenning-zorg-2022-2025-nov2019.pdf).

Demografie is ook een groeicomponent. Tot nu heeft het CPB geen aparte raming kunnen maken van de Wmo- en jeugdzorguitgaven, vanwege het ontbreken van goede data om de invloed van demografie op de toekomstige uitgaven aan Wmo- en jeugdzorg te bepalen.[1] Wanneer het CPB over deze data beschikt, kunnen de diverse groeicomponenten die de uitgaven drijven, worden bepaald.

Data omschrijving en indeling
Ten behoeve van een aparte raming van Wmo- en jeugdzorguitgaven zijn nodig: de Wmo-uitgaven en de Jeugdzorguitgaven per jaar vanaf het jaar 2019 (pre-corona).[2] De indeling die nodig is, is voor beide zorgsectoren (Wmo- en jeugdzorg) hetzelfde, namelijk per leeftijdscategorie (0 jaar, 1 jaar, 2 jaar, ….., 98 jaar, en 99 jaar of ouder) en per geslacht.

Aggregatieniveau
Het gaat uitdrukkelijk niet om data op individueel of gemeentelijk niveau. De aanvraag betreft enkel totalen voor heel Nederland volgens de indeling zoals hierboven beschreven. De benodigde data is verkort weergegeven in tabel 1. Het gaat dus bijvoorbeeld om de totale Nederlandse uitgaven aan Wmo voor mannen van 70 jaar.

Tabel 1: uitgaven naar leeftijd en geslacht voor heel Nederland per jaar (vanaf 2019)

	uitgaven aan Wmo (mannen)	uitgaven aan Wmo (vrouwen)	uitgaven aan jeugdzorg (mannen)	uitgaven aan jeugdzorg (vrouwen)
0-jaar				
1-jaar				
2-jaar				
…				
…				
98-jaar				
99-jaar en ouder				

Dekking
Ten behoeve van de kwaliteit van de ramingen, is landelijke dekking noodzakelijk.

[1] Hoe de invloed van demografie precies wordt gemodelleerd, staat beschreven in bijlage 1 van de hiervoor genoemde publicatie.
[2] Het gaat hierbij om cijfers die aansluiten bij de CBS definitie, zie https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84121NED/table?dl=6FA53.

BIJLAGE 2 BIJ AGENDAPUNT 10 BESCHIKBAARSTELLING WMO-GEGEVENS

Informatie over het houdbaarheidsonderzoek Wmo

Aanleiding
In aansluiting op de uitgewerkte beleidsmaatregelen voor de formatie, heeft de VNG tijdens het BO Wmo van 26 mei jl. voorgesteld een gezamenlijk onderzoekstraject te doen naar de houd-/beheersbaarheid van de Wmo op de middellange termijn (5 jaar). VWS heeft in reactie aangegeven dat besluitvorming over een onderzoek naar (eventuele) fundamentele keuzes ten aanzien van de Wmo 2015 op de lange termijn aan een volgend kabinet is. Wel is afgesproken te starten met een beleidsarme analyse van de lange termijn ontwikkelingen in de Wmo 2015 die op basis van demografische en maatschappelijke ontwikkelingen zijn te verwachten. **Doel hiervan is om een gezamenlijk beeld te krijgen van de opgave in de Wmo 2015** en daarnaast te bevorderen dat VNG en Rijk gezamenlijk en proactief kunnen sturen op de fundamentele vraagstukken voor de lange termijn. Een volgend kabinet zal met de VNG besluiten over het vervolg op de analyse waarin (eventuele) fundamentele keuzes voor de lange termijn kunnen worden uitgewerkt.

Scope
Het onderzoek richt zich op de hele breedte van de Wmo, dus inclusief beschermd wonen en opvang. Aanpalende domeinen zoals Wlz en Zvw behoren niet tot de scope maar daar waar ze invloed hebben op de Wmo worden ze betrokken**.**

Onderzoeksvragen

1. Hoe ontwikkelt het beroep op de Wmo 2015 zich op de middellange tot lange termijn (5 jaar) op basis van demografische en maatschappelijke ontwikkelingen bij een gelijkblijvend wettelijk kader en een gelijkblijvende gemeentelijke uitvoering? Bij de maatschappelijke ontwikkelingen dient in ieder geval te worden gekeken naar:
    - Het effect van technologische innovatie en digitalisering
    - Het effect van arbeidsmarktontwikkelingen, personeelstekorten
    - Het effect van toenemende welvaart/gezondheid van nieuwe generaties
    - Het effect van extramuralisering en het scheiden van wonen en zorg
    - Het effect van het tekort aan geschikte woningen en de bouwopgave
2. Hoe ontwikkelen de kosten van voorzieningen zich naar verwachting op de lange termijn als geen inhoudelijke vernieuwingen en aanpassingen in voorzieningen worden doorgevoerd?
3. Welke groei of afname is te verwachten op de lange termijn op basis van de verwachte ontwikkelingen in gebruik en kosten?

Over deze drie onderzoeksvragen is ambtelijke overeenstemming en deze zijn reeds voorgelegd aan het CPB om tot een onderzoeksopzet te komen.

De vragen waar nog *geen* consensus over is zijn de vragen t.a.v. financiële/ budgettaire ontwikkelingen:

4. Hoe ontwikkelen de gemeentelijke Wmo-budgetten zich (naar verwachting) op de lange termijn?
5. Wat zijn de feitelijke uitgaven van gemeenten met betrekking tot de Wmo in de afgelopen jaren (2015-2021) (op basis van bijvoorbeeld Iv3 of gemeentelijke jaarrekeningen)?

Betrokken departementen en VNG zijn het eens dat bovenstaande vragen niet eenvoudig en eenduidig te beantwoorden zijn, gegeven het feit dat de financieringssystematiek van het gemeentefonds constant in ontwikkeling is en tot en met 2025 voor het Sociaal Domein meebeweegt met de uitgaven van het Rijk en daardoor een voorspelling na 2025 redelijk ingewikkeld is. Anderzijds zijn de gegevens van het CBS (Iv3) weliswaar beschikbaar, maar geeft deze data géén volledig beeld van de ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein.

Het CPB geeft aan dat het lastig is om op basis van beschikbare informatie duidelijk te maken wat het beslag van de Wmo bij gemeenten in de afgelopen periode is geweest. De mogelijkheden die de IV 3 data bieden zijn in het verleden al wel maximaal benut. IV3 data zijn niet geschikt om er ramingen op te baseren.

Planning
Wanneer de noodzakelijk data op tijd beschikbaar worden gesteld, zal het CPB het onderzoek waarschijnlijk in het vierde kwartaal van 2023 kunnen opleveren.

Opdrachtgeverschap
Het voorstel is om een gezamenlijk opdrachtgeverschap van VNG, VWS, FIN en BZK in te richten voor dit traject, waarbij een stuurgroep en werkgroep worden geformeerd. De stuurgroep levert op aan het Bestuurlijk Overleg Wmo, daar worden in afstemming met BZK en FIN de uitkomsten bestuurlijk gewogen en - indien dat noodzakelijk wordt geacht -afspraken gemaakt over vervolg. Voor de werkgroep is Bernard ter Haar gevraagd om de rol van neutrale voorzitter op zich te nemen om het proces te begeleiden (inhoudelijke besluiten zijn aan betrokken partijen zelf). In geval dat een deelopdracht wordt gegeven aan een extern bureau kan desgewenst een begeleidingscommissie voor dat deelonderzoek worden ingesteld.

11. Principes voor de Digitale Samenleving

Bijlage bij ledenbrief 4 november 2022: "Uitnodiging Najaars ALV 2 december 2022"

Voorstel

Het bestuur stelt de ALV voor om de Principes voor de Digitale Samenleving vast te stellen.

Inleiding: waarom een update van de principes voor de digitale samenleving?

In 2019 stelden gemeenten op de ALV van de VNG de 'Principes voor de Digitale Samenleving' vast, op basis van een set ontwikkeld door gemeenten Amsterdam en Eindhoven,[1] met de afspraak ze regulier te updaten en terug te brengen bij de ALV. Voor het eerst gaven gemeenten gezamenlijk hun ambities en wensen weer over de manier waarop digitalisering en dataverzameling op straat zou verlopen. En vooral: onder welke voorwaarden. Dataverzameling voor puur economisch gewin ('Facebookpalen') was van tafel, interoperabiliteit en burgerparticipatie kregen een podium.

Gemeenten liepen hiermee voorop in de manier waarop ons gesprek over de digitale samenleving zich ontwikkelt. Na jaren van beperkte aandacht voor digitale dilemma's staan waarden nu centraal in het politiek-bestuurlijke gesprek. Hoe we die beschermen en tegen elkaar afwegen. Dit is chefsache, wat we terugzien in de fundamentele discussies binnen de Europese Unie, de invalshoek die de Tweede Kamer kiest en het feit dat het ministerie van BZK aan een agenda werkt die 'Waardengedreven Digitalisering' heet. Gemeenten pakken hierin door en hebben hun Principes aangescherpt en aangevuld, met de vraag aan de ALV of ze ook de nieuwe versie steunen.

Voor gemeenten is er genoeg aanleiding voor een update. De boete van de Autoriteit Persoonsgegevens aan de gemeente Enschede in 2021, het toenemende aanbod van biometrische technologie en de toeslagenaffaire zijn dilemma's die een antwoord verdienen.
Met als belangrijke ontwikkeling dat steeds kritischer naar overheidsoptreden wordt gekeken. Het is voor gemeenten daarom van groot belang om duidelijk te maken hoe gemeenten naar technologie kijken. Níet volgens de regels van 'big tech', op zoek naar juridische trucs en datamaximalisatie. Maar gericht op verantwoorde inzet, wat onder andere juist minimale inzet van data en hardware betekent.

Daarom is met gemeenten en met consultatie van onder meer belangengroepen, kennisinstellingen, marktpartijen en inwoners een uitgebreide update van de principes ontwikkeld, waarmee gemeenten laten zien wat volgens hen nodig is voor een veilige, inclusieve en verantwoorde digitale samenleving.

De principes zijn daarin niet bedoeld als eindstation, maar als prikkelend nieuw startpunt van gesprek over onze digitale samenleving. De digitale dilemma's raken ook niet op: actueel zijn bijvoorbeeld het gebruik van betaalgegevens bij ruimtelijke planvorming via Digital Twins, het inzetten van een 'digitaal gebiedsverbod' bij opruiend gedrag en het effectief bestrijden van desinformatie. Elk van die kwesties vraagt diep doordenken van consequenties en welke samenleving we willen zijn.

[1] https://vng.nl/sites/default/files/2019-11/09a-bijlage-principes-voor-de-digitale-samenleving.pdf

Dit gebeurt in goed gesprek. Met bestuurders en raadsleden (via een ‘roadshow’ uit de agenda Digitale Grondrechten en Ethiek). Met onze mede-overheden, die een gezamenlijke ambitie hebben om een gedeeld normenkader te ontwikkelen. Deze komt ook terug in de Werkagenda Waardengedreven Digitalisering van Staatssecretaris Van Huffelen, met wie we dan ook in gesprek zijn om de principes hierbij in te brengen. En natuurlijk willen gemeenten in gesprek met inwoners, waarbij wij als VNG onze leden ondersteunen om dit gesprek in bijvoorbeeld ethische commissies te voeren.

In die gesprekken ontstaan nieuwe inzichten en bijvoorbeeld ethische lessen die bruikbaar zijn voor iedereen (‘Moresprudentie’), die de basis leggen voor de vólgende update van de principes, in 2025. Zo pakken we grip terug op de ontwikkeling van de informatiesamenleving en brengen we hem in lijn met onze publieke waarden.

<u>Uitvoering: hoe brengen we de principes in de praktijk?</u>
De implementatie van de principes zal bij gemeenten liggen. De principes leggen een beleidsonderbouwing voor allerlei projecten, die het makkelijk maakt voor gemeenten om van start te gaan met bijvoorbeeld sensorenregistratie, versterking van hun informatieveiligheid of het voeren van een ethisch gesprek over (lopende) innovatieve projecten. Gemeenten kiezen daarin uiteraard hun eigen tempo en waar mogelijk samen met elkaar in communities en coalities.

De VNG ondersteunt hen hierin vanuit de (concept-) Uitvoeringsagenda Digitale Grondrechten en Ethiek, waar de principes onderdeel van zijn. De activiteiten daarin hangen sterk samen, met o.a.:

- (Bestuurlijke) roadshow om gesprek aan te jagen;
- Producten om ethiek in de organisatie te borgen en gesprek met inwoners te voeren;
- Ontwikkeling inkoopvoorwaarden (interbestuurlijk).

Nadrukkelijk zoeken we de interbestuurlijke samenwerking hierin op.

<u>Wat staat er in de principes voor de digitale samenleving?</u>
De principes zijn allereerst een uitwerking van de Agenda Digitale Grondrechten en Ethiek, met (sub-) principes over:

- Dat de inzet van technologie politieke afweging en controle vraagt en dat dus altijd democratische besluitvorming vereist is (Principe 1);
- Ethiek als centraal punt in plan- en besluitvorming, met doorlopende evaluatie (Principe 3);
- Gebruik van tooling voor ethische gesprekken, zoals IAMA en DEDA (Principe 3.2);
- Het belang van actieve transparantie (Principe 4).

Waar mogelijk zijn ook andere agenda’s en doelstellingen in de principes verwerkt:

- Inwoners hebben regie op gegevens (Principe 5);
- Gemeenten zorgen voor de informatieveiligheid van de technologie die ze inzetten (Principe 7);
- Gemeenten hanteren de Common Ground principes (Principe 7.1).

Verder bieden de principes ruimte om ethische waarde-afwegingen een plek te geven (‘moresprudentie’), die lokaal met o.a. ethische commissies zijn ontwikkeld. Dit is minder procesmatig

en meer een prikkelend inhoudelijk standpunt, uiteraard om nog nader over door te praten als het in de praktijk tóch niet werkbaar blijkt.

Het belangrijkste voorbeeld hiervan is principe 2.1:

> *2.1: We volgen in de openbaar toegankelijke ruimte nooit individuele personen en werken niet met biometrische surveillancetechnieken, zoals gezichtsherkenningstechnologie. Hiervan kan alleen worden afgeweken op basis van een specifieke juridische grondslag voor de uitvoering van werkzaamheden door de Politie*.

Mede in reactie op het boetebesluit van de Autoriteit Persoonsgegevens aan de gemeente Enschede, willen gemeenten zich hierover expliciet uitspreken. Zij vinden de risico's van deze technologie te groot in verhouding tot het nut, zeker omdat de 'checks and balances' voor de inzet van technologie überhaupt niet sterk genoeg zijn. Daarom willen zij biometrische surveillancetechnologie tot nader order uitsluiten.

Op deze manier geven de principes houvast aan gemeenten die met technologie bezig zijn, richting aan het bedrijfsleven welke businessmodellen zij kunnen aanbieden en hopelijk enig comfort aan inwoners.

Scope principes

De principes uit 2019 en de eerste versie van 2022 hadden de openbaar toegankelijke ruimte als focusgebied. De wens van o.a. de Commissie Informatiesamenleving is om ze breder toepasbaar te maken, bijvoorbeeld voor het sociaal domein. Voor nu zijn de principes waar mogelijk universeel opgesteld, met inperking van de scope tot de buitenruimte waar dit tot spanning zou leiden met andere beleidsdomeinen. We verkennen uitbreiding van de scope voor de volgende versie van de Principes, rond 2025.

Verplichtingen

Financiële consequenties gemeenten: geen directe consequenties
Net als in 2019 hebben de Principes geen financiële gevolgen voor gemeenten. Zij beschrijven gemeentelijke ambities en geven richting aan (toekomstig) beleid, maar bevatten geen directe verplichting tot uitvoering. In de tekst is expliciet benoemd dat er geen rechten aan kunnen worden ontleend.

Betrokken partijen/stakeholders

De Principes zijn ontstaan in de samenwerking van de Impact Coalitie Safety & Security, van gemeenten, Nationale Politie en HSD. In de consultatie hebben o.a. WRR, universiteiten, hogescholen, gemeenten, provincies, bedrijven en belangengroepen input geleverd en overwegend zeer positief gereageerd.

Principes voor de Digitale Samenleving versie 2022

De illustraties zijn gemaakt door kundige, maar kunstmatige schilders. De schilders zijn clusters slimme algoritmen, die op basis van een 'prompt' (de zin onder de schilderijen) inspiratie ophaalt in een gigantische (grotendeels online) database en maken wat zij denken dat aan de 'prompt' voldoet. De hier gebruikte algoritmen zijn 'Deep Dream Generator' en 'DALL – E' versie 2.

Inhoudsopgave

Inleiding **5**

Principes voor de digitale samenleving 2022 **6**
I. Digitalisering vraagt democratische besluitvorming 6
II. Van maatschappelijke waarde en ethisch verantwoord 6
III. Organiseren en evalueren voor ethiek, verantwoording en controle 7
IV. Transparantie centraal 9
V. Rechten over data geregeld 10
VI. Juridische basis op orde 11
VII. Toegankelijke, veilige en gedeelde digitale technologie 12

Hoe brengt u de principes in de praktijk? **14**

Toelichting **16**
Wat is de aanleiding voor de Principes voor de Digitale Samenleving 16
Wat willen gemeenten met de Principes bereiken? 16
Hoe verhouden de Principes zich tot het veld en andere (normen-)kaders? 17
Hoe zijn de Principes tot stand gekomen? 17

Bijlage I: Partners en geconsulteerde partijen **19**

Bijlage II: Initiatieven, rapporten, handreikingen en communities **20**

A painting by Cezanne of a surveillance camera in the Provence

Inleiding

In 2019 stelden gemeenten op de ALV van de VNG de 'Principes voor de Digitale Samenleving' vast, op basis van een set ontwikkeld door gemeenten Amsterdam en Eindhoven. Voor het eerst gaven gemeenten gezamenlijk hun ambities en wensen weer over de manier waarop digitalisering en dataverzameling op straat zou verlopen. En vooral: onder welke voorwaarden. Dataverzameling voor puur economisch gewin was van tafel, interoperabiliteit en burgerparticipatie kregen een podium.

De wereld is sindsdien snel veranderd. De mogelijkheden van technologie nemen alsmaar toe, de impact blijft ons verrassen. In positieve zin, maar de inzet van data door de overheid blijkt ook buitengewoon ongewenste gevolgen te kunnen hebben. Voor gemeenten is dit aanleiding om de originele principes aan te scherpen en uit te breiden. Met principes die democratische besluitvorming centraal stellen en ethiek en risico's een vaste plek geven in die besluitvorming.

Gemeenten willen ook duidelijk maken hoe zij naar specifieke technologieën kijken. Tijdens de coronacrisis is in binnen- en buitenland een belangrijk gesprek ontstaan over de inzet van biometrische -technologie, zoals gezichtsherkenning. Gemeenten vinden de risico's van deze technologie te groot in verhouding tot het nut, zeker omdat de '*checks and balances*' voor de inzet van technologie überhaupt niet sterk genoeg zijn. Daarom willen zij deze technologie tot nader order uitsluiten.

De Principes 2022 geven daarmee de nieuwste inzichten en ambities van gemeenten over de digitale samenleving weer. Dat gemeenten de principes vaststellen, betekent niet dat zij hier al voor honderd procent aan kunnen voldoen, maar dat zij gezamenlijk de komende jaren hard zullen werken om de Principes in de praktijk te brengen.

Daarnaast, misschien bovenal, zijn de principes een uitnodiging voor een gesprek. Als nieuw en prikkelend startpunt van een doorlopende discussie over welke richting onze digitale samenleving op moet bewegen. Met onze medeoverheden, kennisinstellingen en marktpartijen. Maar natuurlijk vooral met onze inwoners, via democratische vertegenwoordigers, ethische commissies en rechtstreeks.

Het is in die gesprekken dat nieuwe inzichten ontstaan, om de principes verder aan te scherpen en uit te diepen. Zo groeien de ze door. Hopelijk niet alleen voor gemeenten, maar als onderdeel van de breed gedragen wens van een gedeeld normenkader voor digitalisering. Deze principes zijn daarin het gemeentelijk aanbod.

Tegelijkertijd nodigen wij elke organisatie, van kennisinstelling tot onderneming, uit om hun steun uit te spreken voor deze principes. Zo laten we zien dat we gezamenlijk technologie veilig, inclusief en verantwoord inzetten.

In gesprek over de principes
Wilt u met uw raad of college in gesprek over de principes? De VNG ondersteunt u hierin graag, als onderdeel van onze 'roadshow' over de digitale samenleving, publieke waarden en ethiek. U kunt hiervoor contact opnemen met ons team Digitale Ethiek via digitale-ethiek@vng.nl.

Gemeenten en andere publieke organisaties kunnen ook terecht bij het Kennisnetwerk Data en Samenleving. Een omgeving om ervaringen te delen en discussie te voeren, over de principes, maar bijvoorbeeld ook hoe je ethiek in de organisatie laat landen via ethische commissies, verantwoorde inzet van data, sensoren en ontwikkelingen rond innovatieve technologie.

Heeft u andere vragen of opmerkingen over de Principes? Ook dan kunt u bij ons terecht via digitale-ethiek@vng.nl.

Principes voor de digitale samenleving 2022

Wij, de Nederlandse gemeenten en elke partij die ze onderschrijft, hanteren bij de inzet van digitalisering en innovatieve technologie in de openbaar toegankelijke ruimte de volgende principes:

I. Digitalisering vraagt democratische besluitvorming

Aan de inzet van technologie in de openbaar toegankelijke ruimte gaat democratisch gelegitimeerde besluitvorming vooraf, op basis van plannen waarin onder meer het beoogde doel, aanpak, evaluatie-termijnen en de kansen en risico's voor maatschappij en publieke waarden zijn beschreven. Zo geven we uitvoering aan de kaderstellende rol van de gemeenteraad en het inzicht dat digitalisering politiek van aard is, met ruimte voor lokale afwegingen.

Toelichting

Technologie heeft een grote invloed op onze digitale samenleving en onze levens hierbinnen. De roep is daarom groot voor meer inwonersbetrokkenheid bij de inzet van technologie, specifiek in onze publieke ruimte. Om de kansen van technologie te grijpen, maar juist ook voor controle en bijsturing.

Het belangrijkste en krachtigste instrument dat wij hiervoor hebben zijn onze democratische instituties, de gemeenteraad en het college van Burgemeester en Wethouders. Daarom zetten wij deze instituties vooraan, in deze principes én als poortwachter op de inzet van technologie.

Inwoners die zich niet kunnen vinden in bijvoorbeeld een camera in hun woonwijk, hebben in de gemeenteraad een eerste aanspreekpunt bij hun gekozen vertegenwoordigers. In het gesprek met én tussen vertegenwoordigers kan het inzicht groeien in hoe wij als maatschappij technologie verantwoord inzetten. Een versterking van de mogelijkheden tot inwonerparticipatie, in lijn met het Wetsvoorstel Versterking participatie op decentraal niveau, biedt daarvoor extra mogelijkheden, zoals het 'uitdaagrecht'.

II. Van maatschappelijke waarde en ethisch verantwoord

De inzet van technologie, online en in de openbaar toegankelijke ruimte, dient bij te dragen aan publieke waarden en de aanpak van maatschappelijke opgaven, zoals bereikbaarheid, veiligheid, klimaatdoelstellingen en leefbaarheid. De inzet voldoet aan de meest recente inzichten over digitale grondrechten en de ethische toepassing van technologie, zoals dat de mens centraal staat en deze zich onbespied en anoniem kan bewegen in de openbaar toegankelijke ruimte. We stimuleren andere partijen om dit principe ook voorop te stellen.

"Councilmen in discussion about technology" by Vermeer

Toelichting

Bij de inzet van technologie worden allerlei waarden tegen elkaar afgewogen. In deze principes en de sub-principes concretiseren we enkele van deze waarden.
Maatschappelijk nut moet voorop staan als we deze waarden afwegen. Zo start ons

denken over technologie niet bij de tool, maar bij het doel.

Dit betekent bijvoorbeeld dat het niet is toegestaan om vanuit puur economisch gewin data in de openbare ruimte te verzamelen, te verwerken en eventueel te verkopen. Het model van de 'dataslurper' maakt wat ons betreft niet de sprong van de digitale leefwereld naar de fysieke leefwereld.

Het uitgangspunt is dat mensen zich anoniem en onbespied in de openbare ruimte moeten kunnen bewegen. Wij zien dat sensor- en cameratechnologie (en de achterliggende data- en algoritme-infrastructuur) dagelijks krachtiger, makkelijker toepasbaar en goedkoper wordt. En daarmee breed inzetbaar voor maatschappelijk nut. Maar die inzet moet steeds vooraf gegaan worden door een afweging tussen betrokken waarden, voor afzonderlijke toepassingen en systemen in samenhang. Het risico bestaat immers dat door introduceren en verbinden van technologie onbewust, 'per ongeluk', een surveillance-infrastructuur wordt aangelegd.
Specifiek voor de inzet van biometrische surveillancetechnologie, zoals gezichtsherkenning, en het individueel volgen van mensen maken wij de afweging dat hun nut niet in verhouding staat tot de risico's voor publieke waarden. Gemeenten sluiten deze technologie voor hun taakuitoefening daarom uit. Voor hun positie als ketenpartner met de politie gelden maximale waarborgen, zoals een heldere juridische basis.

Subprincipes

2.1: We volgen in de openbaar toegankelijke ruimte nooit individuele personen en werken niet met biometrische surveillancetechnieken, zoals gezichtsherkenningstechnologie. Hiervan kan alleen worden afgeweken op basis van een specifieke juridische grondslag voor de uitvoering van werkzaamheden door de Politie.

2.2: We zetten technologie in voor maatschappelijk waarden en maken een risicoanalyse voor negatieve effecten. Specifiek het risico op het 'chilling effect' bij sensortechnologie en het risico op discriminatie en stigmatisering, wanneer keuzes gemaakt worden over een specifieke doelgroep of geografie. Daarbij kijken we niet alleen naar de individuele toepassing, maar ook naar het effect van (het netwerk van) data-, sensor- en AI-systemen en het effect van 'stapeling' daarvan.

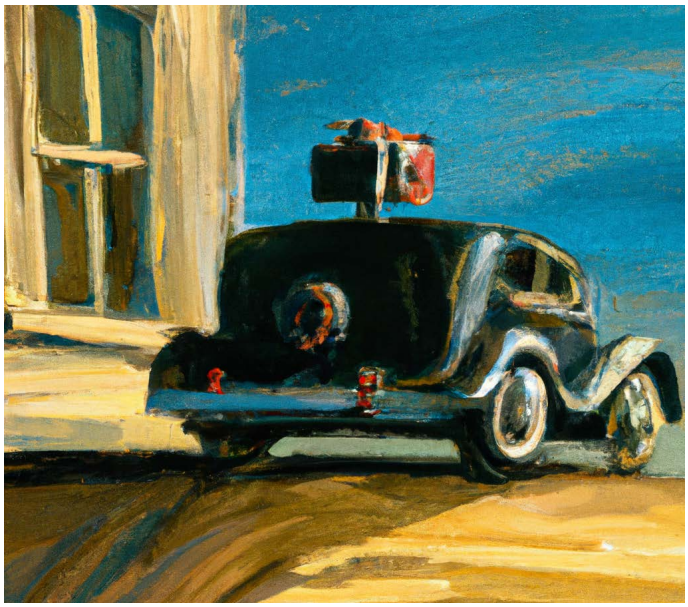

"Councilmen in discussion about technology" by Vermeer.

III. Organiseren en evalueren voor ethiek, verantwoording en controle

Het doel, de kansen en de risico's van technologie voor maatschappelijke opgaven, publieke waarden, grondrechten en ethiek worden vooraf in kaart gebracht en doorlopend geëvalueerd, in proportie tot de mogelijke positieve en negatieve effecten. Bij elke nieuwe bestuursperiode wordt de inzet van technologie door het college geëvalueerd. We leren zo van de praktijk, ontwikkelen 'moresprudentie' over verantwoorde inzet en kunnen de inzet bijstellen of staken.

Toelichting

Een beslissing over de inzet van technologie vraagt een goede informatiepositie over de verwachte effecten. Technologie heeft de gewoonte ons hierin te verrassen, dus ten minste één keer per bestuursperiode actualiseren we onze uitgangspunten en het genomen besluit.

De mogelijke effecten van een waterdruksensor zijn minder spannend dan van een 4K-camera. We hanteren daarom, in lijn met de Europese AI Act, een 'risicoperspectief': naarmate de kans op negatieve impact van een technologie groter is, gelden strengere eisen aan de inzet en verantwoording. Voor een waterdruksensor is de

afweging snel en makkelijk gemaakt, voor de camera ligt er meer huiswerk.

De (ethische) lessen zijn naar verwachting goed deelbaar en bruikbaar. Daarom stimuleren we de ontwikkeling en het delen van 'moresprudentie', als houvast voor de inzet van technologie.

Subprincipes

3.1: We definiëren vooraf het vraagstuk en de wijze waarop technologie hieraan kan bijdragen. We laten de keuze van het type technologie én bijvoorbeeld de hoeveelheid sensoren afhangen van het doel dat het moet dienen. We beoordelen altijd alternatieven en streven naar 'techniekminimalisatie'. Wanneer de maatschappelijke meerwaarde er niet (meer) is, wordt de technologie niet (langer) toegepast.

Commission discussing ethical questions, impressionist painting

3.2: Bij de inzet van technologie brengen we de publieke waarden die gediend worden en/of in het geding komen in kaart en maken we een transparante afweging van mogelijk botsende waarden. Denk aan veiligheid versus privacy of individueel belang versus collectief belang. We hanteren hierbij de Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmen (IAMA), de Ethische Data Assistent (DEDA) of een soortgelijk instrument en de risico-benadering uit Europese AI-wetgeving. We voeren het gesprek over mogelijke botsingen en nemen dit mee in onze afweging.

3.3: We standaardiseren waar mogelijk de uitvoering en documentatie van ethische processen, ten behoeve van eenduidige beoordeling, kennisdeling en ontwikkeling van nieuwe normen ('moresprudentie').

3.4: We brengen voorafgaand aan de inzet van technologie de functionele, ethische en juridische life cycle ervan in kaart. Dit betekent dat we voor iedere toepassing bedenken hoe de kenmerken van bijvoorbeeld de sensor en de achterliggende technologie zich mogelijk ontwikkelt en hoelang deze in de openbaar toegankelijke ruimte mag en kan blijven. Als die periode verstreken is, evalueren we de toepassing op doelmatigheid, rechtmatigheid en proportionaliteit en beslissen we op basis van vooraf gestelde criteria in het toepasselijke bestuurlijke gremium over eventuele verlenging.

3.5: Sommige technologie ontwikkelt zich snel, bijvoorbeeld door zelflerende elementen. Hiervoor geldt een zwaardere proportionaliteitstoets. Als deze leidt tot wijziging in functie en/of potentiële impact, wordt een evaluatie- en beslistraject doorlopen.

3.6: Voor de inzet van technologie in de openbaar toegankelijke ruimte kunnen we een sensor- en cameraplan ontwikkelen, ter ondersteuning van evaluatie en democratische controle.

3.7: Elke dataset, sensor en algoritme heeft een verantwoordelijke functionaris die bekend en benaderbaar is. Deze persoon ziet toe op de wettelijke bepalingen en de verplichtingen op het gebied van registratie, informatie, verantwoording en evaluatie. Deze persoon geldt als aanspreekpunt binnen en buiten de organisatie, tenzij dit elders is belegd. Als blijkt dat een technologische toepassing in de buitenruimte niet aan de verplichtingen voldoet, staat deze uit. Ontbreekt een verantwoordelijke, dan wordt de toepassing direct verwijderd.

3.8: We stimuleren de organisatie van onafhankelijke toetsing op onder meer de proportionaliteit en doelmatigheid van de inzet van technologie in de openbaar toegankelijke ruimte, bijvoorbeeld via een ethische commissie of een rekenkamer. Hierbij worden inwoners en bijvoorbeeld belangengroepen met experts betrokken.

Ethische commissie – gemeente Enschede
De gemeente Enschede heeft in 2020 een Ethische Commissie ingericht. Deze commissie bestaat uit experts van buiten de gemeentelijke organisatie die onafhankelijk van het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie antwoord geeft op ethische vragen. De commissie dient als kennisplatform en klankbord en is daarmee een informeel adviesorgaan. Zij heeft geen formele functie als gemeentelijke commissie.

De leden van de Ethische Commissie maken een afweging tussen de individuele belangen van inwoners, de collectieve, maatschappelijke belangen binnen Enschede en de politiek-bestuurlijke realiteit van de gemeente. De leden komen drie tot vier keer per jaar bij elkaar, de adviezen en vergaderverslagen zijn openbaar.

IV. Transparantie centraal

Wij zijn transparant en informeren inwoners en ondernemers actief over technologie en dataverzameling in de openbaar toegankelijke ruimte. Op het niveau van de specifieke toepassing, de koppeling met andere systemen en datasets en de keten van betrokken organisaties.

Toelichting
Een functionerende democratie vraagt dat alle betrokkenen een sterke informatiepositie hebben, om hun rol bij de verschillende '*checks and balances*' te vervullen. Inwoners moeten bijvoorbeeld weten welke technologie in hun omgeving aanwezig is, met welk doel en wat er in de keten verder mee gebeurt. Dan pas kunnen zij beoordelen of ze dit bij hun vertegenwoordiger willen aankaarten. Dit is externe transparantie en stelt eisen aan onder meer vindbaarheid, begrijpelijkheid en volledigheid.

"Glass House" by Salvador Dali

Transparantie naar buiten stimuleert ook interne transparantie. Dat binnen de organisatie sprake is van goede herleidbare documentatie over zaken zoals de methode die wordt toegepast, de broncode, gebruikte data, autorisatie, classificatie, institutioneel beheer, databeheer, kwaliteitsbeheer, maatregelen voor robuustheid, security, privacy en ethiek, life cycle management, eigenaarschap, variabelen en parameters.

Subprincipes
4.1: We zijn transparant over de inzet van technologie, de wijze waarop privacy en beveiliging van gegevens is geborgd, de juridische, maatschappelijke en ethische onderbouwing en criteria, de keuzes die we op basis daarvan maken, de wijze waarop dit leidt tot besluiten of ander (overheids-)handelen en welke resultaten we hiermee bereiken. Dit draagt eraan bij dat inwoners in staat zijn hun controlerende en democratische rol te vervullen en onderbouwd beroep te kunnen doen op rechtsmiddelen.
4.2: Algoritmen en sensoren die wij inzetten in de openbaar toegankelijke ruimte, worden geregistreerd in een algoritme- en sensorenregister. We geven prioriteit aan technologie met potentieel de grootste impact op inwoners. Deze registers zijn publiek toegankelijk.

Algoritme- en sensorenregistratie
Vanuit politiek en wetenschap klinkt een sterke oproep voor de registratie van impactvolle technologie, voor de versterking van de 'checks and balances' op de inzet ervan. Inzicht in de aanwezigheid en onderbouwing van technologie maakt controle en publieke verantwoording mogelijk. Ook is dit een vereiste voor de toekomstige verplichtingen rond (her-)gebruik van overheidsinformatie.

Overheden werken samen aan registraties van algoritmen en sensoren. Meer weten? Neem contact op via het Kennisnetwerk Data en Samenleving.

Sensorenregistratie via SensRNet
SensRNet geeft inzicht in waar sensoren zich bevinden in de openbare ruimte, welke data ze verzamelen en wie de eigenaar is. Het vormt mogelijk de opmaat naar een nationaal sensorenregister. Het project omvat naast de technische ontwikkeling van het register ook de organisatie van wet- en regelgeving, de governance en financiering van het register.

4.3: We brengen de inzet van technologie in de openbaar toegankelijke ruimte actief en begrijpelijk onder de aandacht van inwoners. We zorgen voor herkenbaarheid van sensoren, in balans met de inpasbaarheid in de openbaar toegankelijke ruimte. Bijvoorbeeld door sensoren van een kleur te voorzien of bordjes te plaatsen met informatie over het doel en een verwijzing naar een sensorenregister. Wanneer inpasbaarheid zwaarder weegt, geldt een grotere informatieplicht op andere plekken van het gebied.

4.4: We organiseren periodiek een dialoog met inwoners en ondernemers over de toepassing van technologie in de openbaar toegankelijke ruimte, zoals via de methode 'Begeleidingsethiek'[1]. Zo stimuleren we het maatschappelijk debat en leren we van en met inwoners of de toepassing daadwerkelijk bijdraagt aan het behalen van de doelen, welke waarden geraakt worden en of er alternatieven zijn. Daarbij is vooraf duidelijk hoe deze dialoog zich verhoudt tot besluitvorming in bijvoorbeeld gemeentebestuur of ethische commissie.

In gesprek over ethiek
De term 'ethiek' heeft als reputatie dat het erg abstract en ongrijpbaar is. Als een project tegen ethische vragen aanloopt, wil het dan ook nog wel eens vastlopen. Want waar begin je als de vraag opkomt 'moeten we dit wel willen?'

Die reputatie is niet meer helemaal terecht, mede doordat er allerlei handreikingen en methodes zijn ontwikkeld om in bijvoorbeeld een project of bestuurlijke context concreet en handelingsgericht over ethiek te praten. Meer weten? Zie vng.nl.

Aanpak Begeleidingsethiek
Eén zo'n methode is 'begeleidingsethiek'. Stakeholders zoals ambtenaren, bestuurders en inwoners gaan begeleid in gesprek. De nadruk ligt op hoe een technologie verantwoord ingezet kan worden en het resultaat is een set duidelijke handelingsperspectieven.

Verslagen van al uitgevoerde sessies staan online. Zoals het gesprek van de gemeente Breda over de inzet van drones om onder meer zwerfafval en ondermijnende activiteiten op een bedrijventerrein op te sporen.

V. Rechten over data geregeld

Het verzamelen, beheren en bewaren van data voldoet aan geldende wet- en regelgeving. Een individu heeft daarbij beschikkingsrecht op data over hem of haar. Zij kan deze gegevens inzien, laten verwijderen, rectificeren en aanvullen en zij beslist of de data gedeeld mag worden met anderen en wat er verder mee gebeurt. Verzamelde data is verder open, toegankelijk voor publiek belang en deelbaar. Dit geldt ook voor data die door private partijen in de buitenruimte wordt verzameld en haar waarde aan die buitenruimte ontleent. Dit alles uiteraard voor zover wet- en regelgeving, veiligheidsrisico's of beschikkingsrechten op data dit niet beperken.

Toelichting
Inwoners hebben regie op hun eigen gegevens. Als een inwoner bijvoorbeeld haar kenteken heeft afgegeven om mee te doen aan een 'spits mijden'-programma, is zij degene die beslist of die data ook voor andere doelen gebruikt mag worden. Uiteraard is dit beschikkingsrecht beperkt door wetgeving: zoals over wijzigingsrechten, de vernietiging van data of onrechtmatige verwerking. Het staat inwoners immers niet vrij hun geboortejaar te wijzigen.

1 De methode én de verslagen van cases die al zijn behandeld zijn te vinden op begeleidingsethiek.nl.

Dit beschikkingsrecht, maar ook de transparantie-ambities, vragen natuurlijk dat de data- en informatiehuishouding van gemeenten op orde is. Oók data hoort daarbij thuis in het archief, ook als dit niet in fysieke archiefkasten op een kantoor past. En het proces van dataverzameling, archivering en inzage (door inwoners én API's) moet goed zijn ingeregeld.

De verzamelde data gaat over levens en leefomgeving, dus is het logisch dat die ook van de maatschappij is. Een simulatie van de openbare ruimte was er immers niet geweest zonder dat de maatschappij die openbare ruimte ook gezamenlijk gemaakt heeft. Daarom is de data zo veel mogelijk open. Dit stimuleert samenwerking tussen inwoners, marktpartijen, (kennis-)instellingen en overheden.[2] Dit zorgt voor de ontwikkeling van innovatieve businessmodellen die een alternatief bieden voor het 'winner-takes-most' model, waarbij enkele partijen het merendeel van de data voor zichzelf alleen houden.

Subprincipes

5.1: Waar mogelijk vermijden we het gebruik van persoonsgegevens.[3]

5.2: Reeds bij het uitzetten van een inkooptraject voor het verzamelen en gebruik van (sensor-)data leggen we afspraken over rechten over data vast. Het uitgangspunt hierbij is dat we als gemeente altijd de rechten over de verzamelde data willen hebben. We stellen eisen aan leveranciers dat onze data niet verkocht mag worden aan derden en niet voor andere doeleinden gebruikt mag worden dan overeengekomen.

VI. Juridische basis op orde

De inzet en het gebruik van technologie kent een solide juridische basis. Deze is vooraf op een leesbare en democratisch toetsbare wijze in kaart gebracht, terug te vinden in de beleidsonderbouwing en doorvertaald naar afspraken tussen (keten-)partners en inkoopcontracten met private partijen. Hierin zijn de inzichten over ethiek, digitale grondrechten en publieke waarden verwerkt tot juridische bindende bepalingen. Zo worden die inzichten ingezet om de ontwikkeling van de digitale samenleving in lijn te brengen met onze publieke waarden.

Toelichting

Als maatschappij leggen we de belangrijkste afwegingen en afspraken vast in juridische instrumenten. Dit gebeurt in allerlei vormen en op allerlei niveaus. Zoals wetgeving waar jarenlang (Europees) over onderhandeld wordt, een lokale verordening op basis van een VNG-model en de contractsbepalingen met een leverancier. Wij constateren met onze medeoverheden dat er op het gebied van digitalisering en innovatieve technologie veel juridisch werk ligt, waarbij de duiding en kaderstelling achterloopt op de vlotte technologische ontwikkeling. Daarom willen wij gezamenlijk sterker normstellend optreden.[4]

Wij werken daarom met de andere overheden de komende jaren aan een gedeeld normenkader. Wij baseren ons hierbij op lessen en best practices uit de (experimentele) praktijk en inzichten uit de politiek-maatschappelijke dialoog.

Specifiek werken wij gezamenlijk aan de doorvertaling in inkoopvoorwaarden. Als krachtig instrument dat richting geeft aan het veld en comfort geeft om technologie in te zetten, omdat de voorwaarden zeker stellen dat dit gebeurt conform een breed gedragen juridisch- en ethisch kader.

Subprincipes

6.1: We ontwikkelen inkoopeisen specifiek voor de bescherming van grondrechten, mensenrechten en ethische normen die van toepassing zijn op de inzet en inkoop van technologie, alsmede voor de uitvoering van deze principes. We streven naar het opnemen in bestaande standaarden, zoals GIBIT. Bij de ontwikkeling hiervan voeren we een open dialoog met marktpartijen. Zo zorgen we ervoor dat alle belangrijke aandachtspunten, en daarmee de afwegingen rondom publieke waarden, grondrechten en ethiek, een plek krijgen in de eisen richting leveranciers.

2 Een voorbeeld van gedeeld gebruik van data over de buitenruimte is van het ministerie van IenW met Mercedes-Benz.
3 TNO beschrijft de aanpak om niet naar personen, maar naar 'situaties' te kijken in haar rapport 'Smart Cities voor Publieke Veiligheid: Ervaringen en Geleerde Lessen uit de Praktijk', uitgevoerd voor de Impact Coalitie Safety & Security.
4 Zie hiervoor de 'Kamerbrief hoofdlijnen beleid voor digitalisering'

6.2: Specifiek bij de inkoop van data toetsen we of de data verzameld is conform geldende wetgeving en toepasselijke principes, zoals het MVI-manifest en Tada en ontwikkelen ook hiervoor specifieke inkoopeisen.

6.3: We passen 'privacy en security-by-design' als harde eis toe bij de inzet, ontwikkeling en inkoop van technologie. We hanteren de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en voeren een Data Protection Impact Assessment (DPIA) uit aan het begin van een project als we gebruik willen maken van technologie, om vraagstukken rondom privacybescherming en informatiebeveiliging tijdig te adresseren.

6.4: We zien dat er juridische en ethische discussie bestaat over de uitleg van definities en bepalingen in de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Specifiek zien we dat bij complexere gestapelde of gekoppelde systemen juridische discussie kan ontstaan of iets een (indirect herleidbaar) persoonsgegeven is en/of welke betrokken partij verwerkingsverantwoordelijk is. Zolang daar onduidelijkheid over bestaat, gaan we ervan uit dat sprake is van een persoonsgegeven en/of dat de gemeente verwerkingsverantwoordelijke is, om inwoners de hoogste beschermingsgraad te bieden.

6.5: Wanneer een private partij of individuele burger sensoren plaatst in de publieke ruimte, is deze partij gebonden aan alle geldende wet- en regelgeving alsmede aanvullende kaders en richtlijnen. We onderzoeken met andere overheden de mogelijkheid en wenselijkheid van een meld- en vergunningplicht voor niet-particuliere private sensoren.

6.6: We roepen private partijen die technologie inzetten in de openbaar toegankelijke ruimte op om de door hen uitgevoerde DPIA te delen met gemeenten voor publicatie, voor de versterking van de transparantie, compliance en good practice.[5]

VII. Toegankelijke, veilige en gedeelde digitale technologie

Digitale infrastructuur in de openbaar toegankelijke ruimte voor dataverzameling en (her-)gebruik is voor iedereen beschikbaar en toegankelijk. Gemeenten voeren waar mogelijk regie op gebruik, inrichting en toegang en stimuleren samenwerking tussen inwoners, marktpartijen en kennisinstellingen in de ontwikkeling van toepassingen voor maatschappelijk nut. Hiertoe is de technologie veilig, inzichtelijk, koppelbaar en deelbaar. Zij is ingericht in lijn met de principes voor Common Ground, conform wet- en regelgeving en richtlijnen rond privacy en security, met toepassing van de FAIR-principes, en maakt gebruik van (open) standaarden, interfaces en protocollen om leveranciersafhankelijkheid te voorkomen.

Painting of Magritte with a monitor in the center with a large padlock in front of it with a blue background and small clouds.

Toelichting

Een open digitale infrastructuur, zoals bekabeling en clusters met sensoren, creëert de ruimte voor inwoners ('citizen science') en (kleine) bedrijven om zonder de drempel van forse hardware-investeringen toepassingen te ontwikkelen voor maatschappelijk nut. Dit voorkomt ook verrommeling van de boven en ondergrond met (drie-)dubbele hardware. Wij pakken hier waar mogelijk regie en stimuleren samenwerking in de 'quadruple helix' om de ontwikkeling van nieuwe interoperabele businesscases te stimuleren.

Dit is geen vanzelfsprekendheid, daarom gelden verschillende criteria gericht op interoperabiliteit, gezamenlijke ontwikkeling en kennisuitwisseling. In

5 Zie Public London Charter, principe 4.6.7.

het bijzonder wordt leveranciers-afhankelijk bij de inzet van nieuwe technologie voorkomen.

Dit principes gaat ten slotte nader in op de eisen die gelden om het uitgangspunt van privacy- en security-by-design te borgen. In het bijzonder is er aandacht voor soft- en hardwareminimalisatie, als randvoorwaarde voor data-minimalisatie.

Subprincipes

7.1: We dragen bij aan de Common Ground-principes en passen ze toe in architectuur en informatiemodellen voor de herinrichting van de informatievoorziening, zodat wij onze dienstverlening en bedrijfsvoering kunnen verbeteren.

7.2: We vragen leveranciers de ontwikkeling van (maatwerk-)technologie deelbaar en herbruikbaar te maken. Door middel van de scheiding van inwinning, verwerking en het gebruik van data en platformonafhankelijke ontwikkeling van modellen en toepassingen daarvan.

7.3: We delen kennis en best practices met collega-gemeenten en (keten)partners ter bevordering van de veiligheid van digitale infrastructuur en toegepaste technologie.

7.4: We dragen zorg voor veilige hardware en een veilige digitale infrastructuur en passen 'privacy en security by design' toe als harde eis bij inkoop. We stellen strikte (informatie)veiligheidseisen aan onszelf, partners en leveranciers voor onder meer sensoren, databases, servers en koppelingen. Deze eisen zijn in lijn met bestaande standaarden, beleid en regelgeving.

7.5: We zetten in op soft- en hardwareminimalisatie. Dit is een randvoorwaarde voor data-minimalisatie en beperkt de soft- en hardwarematige ruimte voor function-creep.

Hardwarematige beperking

Hardwarematige beperking betekent dat we niet méér sensoren of camera's ophangen dan noodzakelijk voor het doel en dat deze ook niet meer kunnen dan voor dat specifieke doel nodig is. Druktemeting kan bijvoorbeeld ook met een lage-resolutiecamera. Een 4K-camera ophangen zet de deur open voor 'function-creep': gebruik waarvoor de camera niet initieel is opgehangen. Softwarematige beperking is bijvoorbeeld zorgen dat een sensor alleen in bepaalde periodes monitort of pas bij een bepaald aantal mensen begint met tellen.

Het AMS Institute onderzoekt verschillende manieren voor hardwareminimalisatie. Zij hebben onder meer een 'Resonsible Sensing Toolkit' ontwikkeld en onderzoeken het effect van de 'shuttercam' op hoe inwoners veiligheid en privacy ervaren.

7.6: We zijn ons bewust van bovenstatelijke risico's die samenhangen met de inzet van technologie, zoals spionage. Bij de inkoop, inzet, evaluatie en monitoring stellen we hiervoor specifieke eisen, zoals ketentransparantie van netwerkapparatuur.

7.7: We betrekken de inzet van digitale infrastructuur in de publiek toegankelijke ruimte in ons beleidsplan informatieveiligheid, waarvoor we onder meer periodiek een onafhankelijke audit laten uitvoeren op (informatie-)veiligheid van de ingezette technieken.

Hoe brengt u de principes in de praktijk?

De Principes beschrijven onze ambities, hoe brengen we die vervolgens in de praktijk? Er bestaan hiervoor al verschillende methodes en handreikingen. De komende jaren zal de VNG deze, samen met medeoverheden, kennisinstellingen en samenwerkingspartners aanvullen en toepassen.

Wilt u bijdragen, heeft u ervaringen om te delen of misschien al een nuttig product? Neem dan contact op via het Kennisnetwerk Data en Samenleving of digitale-ethiek@vng.nl.

Organiseren voor ethiek in de organisatie
Handreiking Digitale Ethiek – Overzicht van tools, voorbeelden en uitdagingen om ethiek in (gemeentelijke) praktijk te brengen.

Aanpak Begeleidingsethiek – Gestructureerd gesprek met alle stakeholders om duidelijk te krijgen 'hoe' ethiek een plek krijgt in een initiatief.

Informeren en betrekken Raad en College
Raadsacademie – Informatie, tools en handreikingen voor raadsleden, met een groeiend aanbod over digitalisering en de rol van lokale politiek, ontwikkeld door de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden.

Raad op Zaterdag – (Digitale) bijeenkomsten voor verbinding en kennisdeling.

In gesprek met Raad / Roadshow – wilt u een gesprek of informatieavond met uw Raad organiseren? De VNG denkt graag mee en kunnen indien gewenst ook een inhoudelijke bijdrage doen.
Contact via \digitale-ethiek@vng.nl.

Inkoopvoorwaarden
Overeenkomstengenerator en GIBIT – Genereert op basis van wat u wilt inkopen (ICT dienstverlening tot een innovatieve 'slimme' technologie) een overeenkomst op basis van de nieuwste inzichten.

Veiligheid, gegevensbescherming
Informatiebeveiliging – Concrete handreikingen en tools voor (operationele) informatiebeveiliging.

Privacy en verplichtingen uit AVG – Handreiking voor toepassing van (verplichtingen uit) AVG

Integrale risico- en privacy-analyse (IRPA) tool – Inclusief koppeling met DEDA en bruikbaar voor inzet sensoren- en algoritmeregister.

Communities
Kennisnetwerk Data en Samenleving – Voer het gesprek over ethiek, data en innovatie met andere publieke organisaties. Deel ervaringen, kritische noten en help elkaar. Met sub-pagina's voor bijvoorbeeld deze Principes en de Dutch Societal Innovation Hub, voor kennisdeling van technologie op het scherpst van de snede.

Digitale Veiligheid – Voer het gesprek, blijf bij met bijeenkomsten en help met de ontwikkeling van producten rond digitale veiligheid.

Living-in.EU – de internationale tak van onze community, voor samenwerking en kennisuitwisseling met Europese steden en met een groeiende lijst van schaalbare initiatieven.

Toelichting

Wat is de aanleiding voor de Principes voor de Digitale Samenleving

Nederland staat voor grote maatschappelijke opgaven, van mensgerichte zorg tot de klimaatcrisis. Innovatieve technologie en slim gebruik van data kunnen hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Zoals met simulaties bij de aanleg van woonwijken, sensoren die dynamisch de drukte in een stad bijhouden en slim (her-)gebruik van data voor de gerichte inzet van onderhoud van onze buitenruimte. Technologie helpt zo om overheidsoptreden beter te maken én betaalbaar te houden.

Tegelijkertijd roept de inzet van technologie allerlei vragen op. Over wat er technisch allemaal mogelijk is, welke belofte een innovatie zoals een algoritme écht kan waarmaken. Over de beveiliging van al deze complexe, vaak verbonden systemen. En vooral: hoe we technologie inzetten op een manier die wij als maatschappij wenselijk vinden.

Op het allerhoogste abstractieniveau noemen we dit 'ethiek', met waarden zoals privacy, autonomie en inclusie. Maar in de praktijk gaat het erover dat inwoners zich op straat onbespied voelen, chatbots hen de juiste kant op sturen en zij vertrouwen hebben in wat de overheid met hun data doet. Kortom, dat we technologie verantwoord inzetten. De afgelopen jaren hebben laten zien dat hier werk aan de winkel is, bij de inzet van technologie door de overheid zelf en bij bedrijven.

In de Agenda Digitale Grondrechten en Ethiek (hierna: DGE) beschrijven gemeenten wat er nodig is langs drie verhoudingen tussen inwoner, overheid en markt. Zoals sterkere inwonersparticipatie, actieve transparantie over technologie en richtinggevend opdrachtgeverschap naar marktpartijen. Dit vraagt dat deze onderwerpen in de hele organisatie een plek krijgen, van de raadzaal tot de beheerafdeling. In de Uitvoeringsagenda DGE[6] staat een flinke lijst aan ondersteuningsinstrumenten, van bestuurlijke bewustwording tot de ontwikkeling van inkoopvoorwaarden. Eén zo'n instrument is de continue ontwikkeling van Principes voor de Digitale Samenleving.

Wat willen gemeenten met de Principes bereiken?

Gemeenten pakken al jaren een voortrekkersrol bij de inzet van innovatieve technologie en datagebruik bij de aanpak van maatschappelijke opgaven. Dit is niet alleen technisch innovatief, maar ook ethisch en juridisch vernieuwend. Lokale overheden constateren namelijk dat de bestaande kaders, van wetgeving tot ethiek, niet tot in detail zijn uitgewerkt en dus niet voor elke situatie voorschrijven wat rechtmatig, verantwoord of wenselijk is. De kaders bieden zogeheten discretionaire of beleidsruimte, die op basis van cases nog moet worden ingevuld door bestuur, politiek en maatschappij. Bij de aanpak van opgaven en specifieke experimenten doen gemeenten ervaringen en inzichten op over de invulling van de ruimte die bestaande (beleids-)kaders bieden, zoals de wenselijkheid van de inzet van biometrische technologie in de buitenruimte.

Gemeenten willen die inzichten niet voor zichzelf houden, maar breed verspreiden en waar mogelijk als nieuw ijkpunt gebruiken voor de inzet van technologie. Als een 'piketpaaltje' waarmee we de beleidsruimte telkens een stukje verder inkaderen.

De Principes voor de Digitale Samenleving zijn zulke 'piketpaaltjes'. Gemeenten stelden de eerste versie vast op de najaars-ALV van 2019, op basis van een set ontwikkeld door gemeenten Amsterdam en Eindhoven. Voor het eerst gaven gemeenten gezamenlijk hun ambities en wensen weer over de richting waarop digitalisering en dataverzameling op straat zou verlopen. Dataverzameling voor puur economisch gewin was van tafel, interoperabiliteit en burgerparticipatie kregen een podium.

Met de Principes is dus een beleidsbasis gelegd, die houvast biedt aan gemeenten wanneer zij keuzes maken bij de inzet van innovatieve technologie en data. Ook geven de Principes richting aan het bedrijfsleven, die

6 Definitieve versie volgt in december 2022.

hieruit kan opmaken welke kant gemeenten de digitale samenleving op willen sturen. En mogelijk draagt het bij aan het vertrouwen van inwoners in overheidsoptreden, door transparant te zijn over de processen en interpretatie die wij bij de inzet van technologie beogen.

De Principes geven daarin nadrukkelijk de gemeentelijke ambitie en huidige stand van denken weer: er kunnen dan ook geen formele rechten aan worden ontleend. Dat gemeenten de Principes vaststellen betekent ook niet dat zij hier al voor honderd procent aan kunnen voldoen, maar dat zij er gezamenlijk de komende jaren hard aan zullen werken de Principes in de praktijk te brengen. Bovenal geven deze Principes een goede indruk van de visie van gemeenten op onze digitale samenleving en hoe deze veilig, inclusief en in lijn met onze publieke waarden kunnen brengen.

De komende jaren worden de Principes in de praktijk beproefd en verfijnd en zullen ze vrijwel zeker enige verandering ondergaan bij de volgende iteratie. Zo is het ook gegaan met deze set ten opzichte van de Principes uit 2019. Ten opzichte daarvan is er meer nadruk op organisatorische inbedding, de centrale positie van politiek en bestuur, en natuurlijk ethisch denkwerk. Wat hetzelfde is gebleven, is de grote nadruk op het fysiek domein, al zijn sommige Principes natuurlijk prima breder toepasbaar. Het gesprek met inwoner, politiek en ambtenaar zal leren welke kant de Principes zich hierna ontwikkelen.

Hoe verhouden de Principes zich tot het veld en andere (normen-)kaders?

De Principes staan niet op zichzelf, maar zijn onderdeel van een bredere beweging binnen gemeenten en mede-overheden om technologie veilig, inclusief en netjes in te zetten. Hier wordt op allerlei plekken hard aan gewerkt en de Principes ontlenen hier dankbaar hun bestaan aan. Een niet-limitatieve lijst van initiatieven, rapporten, handreikingen en samenwerkingsverbanden waaruit tekst en inspiratie is geput, is opgenomen in Bijlage I.

Afwegingskader Rotterdam
De gemeente Rotterdam heeft doorgebouwd op de Principes voor de Digitale Samenleving uit 2019 en in mei het 'Afwegingskader voor sensoren, data-toepassingen en AI' vastgesteld. De inzichten hieruit zijn vervolgens weer zo veel mogelijk direct verwerkt in de Principes 2022.

In het bijzonder zijn wij verheugd met het initiatief van het Ministerie van BZK om tot overheidsbrede ambities voor de digitale samenleving te komen, in de Werkagenda 'Waardengedreven digitaliseren'.
In de werkagenda staat onder meer ambitie van het kabinet beschreven om een interbestuurlijk gedeeld normen- en begrippenkader te ontwikkelen voor publieke waarden en digitalisering. De Principes zijn bedoeld als de gemeentelijke inbreng voor deze ontwikkeling.

Principes in Europa
De VNG heeft in 2020 de principes aangeboden aan Eurocommissaris Vestager, verantwoordelijk voor digitale ontwikkeling ('a Europe fit for the Digital Age'). De Europese Commissie bereidt nu ook een set principes voor, die richting geven aan het werk van haar hoogste organen. De '*European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade*' heeft onder meer aandacht voor 'Fair and just working conditions' en een betrouwbare en veilige online omgeving voor publiek debat. De verklaring wordt eind 2023 verwacht en wordt meegenomen bij de ontwikkeling van het gedeelde normenkader in Nederland.

Terwijl dit gesprek loopt nodigen wij uiteraard elke organisatie, van kennisinstelling tot onderneming, uit om hun steun uit te spreken voor de set zoals hij er nu ligt. Zo laten wij zien dat er een breedgedragen wens is voor technologie die veilig, inclusief en vooral verantwoord wordt ingezet.

Hoe zijn de Principes tot stand gekomen?

De eerste versie van de Principes dateert uit 2019 en is gebaseerd op een viertal Principes ontwikkeld door gemeenten Amsterdam en Eindhoven. Bij de vaststelling op de ALV van de VNG is afgesproken dat we de Principes regulier zouden aanvullen en aanscherpen, op basis van nieuwe inzichten.

Tijdens de Corona-crisis hebben gemeenten veel nieuwe ervaringen opgedaan met innovaties en technologie. Het tempo waarmee onder meer biometrische surveillancetechnologie zich ontwikkelde en de zorg onder

inwoners daarover, was voor gemeenten aanleiding om de Principes aan te vullen.

Binnen de Impact Coalitie Safety & Security, een samenwerking tussen o.a. de Nationale Politie, gemeenten en HSD is dit project opgepakt, mede om grenzen aan de inzet van deze technologie te stellen. In opdracht van de Coalitie heeft Berenschot een brede reeks interviews gehouden en een uitbreidingsset van de Principes uit 2019 ontwikkeld, specifiek gericht op crowd-management.

Het vierde Principe daarbij luidt: transparantie centraal. Daarom is voor deze aanvulling en update van de Principes een open proces gevolgd, met gedurende een half jaar twee rondes van publieke consultatie, waarbij het voor iedereen open stond op iteraties van de Principes te reageren. Hierbij zijn inzichten en kritische noten ontvangen van kennisinstellingen, bedrijven, belangenorganisaties en inwoners.[7]

Om de vertaalslag te maken naar de praktijk is nadrukkelijk ook met lopende projecten gesproken, of de geschetste ambities ook uitvoerbaar zijn. In het bijzonder heeft het project Crowd Safety Manager hier waardevolle inzichten gedeeld.

Op basis van de consultatie bleek dat er behoefte was aan méér dan alleen een uitbreidingsset op de Principes uit 2019, maar een bredere update en aanvulling op die versie. Dit resulteerde in een volledig nieuwe versie van de Principes, versie 2022.

7 Zie voor de volledige lijst bijlage II: partners en geconsulteerde partijen.

Bijlage I: Partners en geconsulteerde partijen

De Principes voor de Digitale Samenleving 2022 zijn ontwikkeld binnen de Impact Coalitie Safety & Security. Dit is een samenwerking tussen onder meer de Nationale Politie, gemeenten en HSD. Kijk voor meer informatie op www.veiligesmartcities.nl.

De VNG is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de Principes, maar baseert zich daarbij volledig op de inzichten die zijn opgedaan onder haar leden en bij het bredere veld van kennisinstellingen, marktpartijen en inwoners. De volgende organisaties hebben via interviews of consultatie inzicht hebben verschaft of kritische noten geplaatst, waarvoor veel dank:

WRR, Tilburg University, Privacy First, AMS Institute, Erasmus Universiteit, Universiteit Leiden, Universiteit Twente, TU Delft, TNO, Nationale Politie, HSD, Provincies Noord-Brabant, Noord-Holland en Zuid-Holland, Gemeenten Enschede, Eindhoven, Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, Dordrecht, Sittard-Geleen, Zwolle, Groningen en Den Haag, CityDeal 'Een Slimme Stad, Zo Doe Je Dat', project 'Crowd Safety Manager', project AI-MAPS, Event Safety Institute, Argaleo, WE-LABS, Axionomic en Johan Cruijff Arena.

In het bijzonder is dank verschuldigd aan: Beryl Dreijer (gemeente Amsterdam), Ran Haase (gemeente Eindhoven), Gerdien Looman (gemeente Enschede) en Max van Meerten (gemeente Den Haag), Gerard Kuijlaars (Nationale Politie), Mark Ruijsendaal (HSD), Prof. Evert Stamhuis (AI-MAPS) alsmede Rosa-May Postma en Lars van Bladel van Berenschot.

Bijlage II: Initiatieven, rapporten, handreikingen en communities

De Principes zijn gebaseerd op inzichten van onze leden, kennisinstellingen en inwoners. Wilt u verder lezen of met hen in contact komen? Kijk dan in deze lijst met initiatieven, rapporten, handreikingen en communities.

Net als de Principes is dit een 'groeidocument': ontbreekt uw initiatief, kennisproduct of community? Laat het ons weten, dan voegen we hem toe aan de online omgeving voor de Principes. U kunt dit laten weten via digitale-ethiek@vng.nl of binnen ons kennisnetwerk Data en Samenleving.

Agenda's, handreikingen en andere documenten VNG

- Agenda Digitale Grondrechten en Ethiek (8 februari 2022)
- Agenda Digitale Veiligheid (2020)
- Digitale Agenda Gemeenten (2020)
- Handreiking Digitale Ethiek (17 januari 2022)
- VNG over Informatiesamenleving (z.d.)
- Trendrapport Informatiesamenleving (2022)
- Onderdelen Trendrapport Informatiesamenleving (2022):
  - Trendanalyse 1 'Registratie van sensoren en algoritmen'
  - Trendanalyse 2 'Drukte meten met digitale technologie'
  - Trendanalyse 3 'Digital Twins'

Principes, kaders, declarations

- Cities Coalition for Digital Rights (z.d.)
- European Commission (2022): European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade
  EUROCITIES Principles on citizen data
- Gemeente Rotterdam (12 april 2022): Raadvoorstel over afwegingskader voor sensoren, data-toepassingen en AI
- Geonovum Handreiking (17 november 2021): Richtinggevende principes Digitaal Stelsel Gebouwde Omgeving (DSGO)
- Mayor of London (8 oktober 2021): Public London Charter
- Tada (z.d.): Het Tada Manifest
- Universiteit Utrecht (april 2021): Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur (CODIO)
- VNG (2019): Tien bestuurlijke principes voor informatiebeveiliging
- VNG (oktober 2019): Principes voor de Digitale Samenleving 2019

Rapporten

- Algemene Rekenkamer (26 januari 2021): Aandacht voor algoritmes
- Autoriteit persoonsgegevens (juli 2021): Eindrapport en aanbevelingen Smart Cities
- Hooghiemstra & Partners, College voor de Rechten van de Mens (29 juni 2021): Hoe gemeenten besluiten over algoritmen & mensenrechten
- Nationale Ombudsman (2 maart 2021): Een burger is geen dataset
- Nesta (17 mei 2022): When Billboards Stare Back: how cities can reclaim the digital public space (2022)
- Raad van State (28 juni 2021): Digitalisering: wetgeving en bestuursrechtspraak
- Raad van State (31 augustus 2018): Ongevraagd advies over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen
- Raad voor het Openbaar Bestuur (25 mei 2021): Sturen of gestuurd worden
- Raad voor het Openbaar Bestuur (9 mei 2019): Zoeken naar waarheid
- Rathenau Instituut (2017): Mensenrechten in het robottijdperk
- Rathenau Instituut (2017): Opwaarderen - Borgen van publieke waarden in de digitale samenleving

- Rathenau Instituut (2018): Waardevol digitalisering
- Rathenau Instituut (2020): Raad weten met digitalisering
- Rathenau Instituut (2021): De stand van digitaal Nederland
- Rathenau Instituut (2022): Algoritmes afwegen
- Saxion Hogeschool (2022): Slimmer Samenwerken in de Slimme Stad
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (11 november 2021): Opgave AI
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (15 maart 2011): iOverheid
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (28 april 2016): Big data in een vrije en veilige samenleving

Communities en initiatieven

- AI voor Multi-Agency Public Safety Issues (AI-MAPS)
  De ontwikkeling van een ecosysteem van vertrouwen met betrekking tot AI- geassisteerde bevordering van de openbare veiligheid staat centraal in deze ELSA ('Ethical, Legal and Societal Aspects') Lab-toepassing. In verschillende scenario's worden voordelen en waarborgen geanalyseerd tegen de achtergrond van een privaat- publiek-machine-agentschap.
- CityDeal 'Een Slimme Stad, Zo Doe Je Dat'
  In de City Deal stellen de deelnemers zich tot doel om processen te veranderen waarmee regio's, steden en dorpen worden ontworpen, ingericht, beheerd en bestuurd, zodat optimaal gebruik kan worden gemaakt van de kansen die digitalisering en technologisering bieden.
- Crowd Safety Manager
  Drukte en onvoorspelbare groepen mensen zorgen in een stad of gebied steeds vaker voor vervelende, ongewenste en zelfs levensgevaarlijke situaties. Situaties waar de Nationale Politie en de Gemeente Den Haag nu nog vooral achteraf op kunnen reageren, met berichtgeving van de boulevardmanager of inzet van de politie of Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's). De Crowd Safety Manager is een oplossing waarmee in kaart kan worden gebracht waar drukte gaat ontstaan, zodat groepen mensen in verschillende gebieden makkelijk in goede banen kunnen worden geleid.
- Digitale Veiligheid
  Met de Agenda Digitale Veiligheid draagt de VNG ertoe bij dat de gezamenlijke inspanningen van de Nederlandse overheid doelmatig en doeltreffend zijn. De agenda biedt een handvat om in de komende jaren vorm te geven aan de praktische uitwerking. In deze community delen gemeenten en partners ervaringen en good practices.
- Dutch Societal Innovation Hub
  De Dutch Societal Innovation Hub (DSIH) heeft als doel om steden en regio's te helpen bij de grote maatschappelijke transformaties met behulp van innovatie, digitalisering en nieuwe technologie.
- G40 Themagroep Smart Cities
  De themagroep van de G40 verbindt gemeenten, deelt kennis en voert onderzoek uit. Op deze website staat een schat aan informatie.
- Impact Coalitie Safety & Security
  Samenwerken, kennisdelen en innoveren op het gebied van Smart Secure Cities met als maatschappelijk doel het vergroten van de stedelijke veiligheid in Nederland.
- Kennisnetwerk Data en Samenleving
  Het Kennisnetwerk is voor alle professionals werkzaam binnen gemeenten en andere (semi)-overheidsinstellingen die zich op verschillende niveaus bezighouden met datagedreven werken. Het Kennisnetwerk streeft ernaar om gemeenten samen te brengen, samen te organiseren, elkaar te ondersteunen en samen te werken en om vervolgens de resultaten met elkaar te delen.
- Living Lab Sensible Sensor Reyeroord
  In Rotterdam is het Living Lab Sensible Sensor Reyeroord uitgevoerd, waarbij in de wijk Reyeroord ervaring opgedaan is met het gebruik van sensoren in de buitenruimte.
- Living-in.EU
  Door co-creatie met burgers wil dit initiatief de economische en sociale voordelen van de digitale transformatie naar alle lokale gemeenschappen brengen en een inclusief digitaal Europa implementeren, met krachtige digitale diensten, technologieën, infrastructuren en vaardigheden.
- Responsible Sensing Lab
  Technologieën zoals slimme sensoren kunnen stedelijke uitdagingen helpen oplossen. Maar om welke

publieke waarden gaat het bij het verzamelen van data? Het Responsible Sensing Lab onderzoekt hoe maatschappelijke waarden kunnen worden geïntegreerd in het ontwerp van detectiesystemen in de openbare ruimte.

Instrumenten en toolkits

- Aanpak Begeleidingsethiek
  De aanpak begeleidingsethiek is een participatieve methode die concrete handvatten biedt om technologie in de praktijk op een ethisch verantwoorde manier toe te passen. De aanpak leidt tot handelingsopties voor de technologie, voor de omgeving waarin die wordt toegepast en voor de mensen die ermee te maken hebben.
- CityDeal Slimme Stad: Toolbox Slimme Stad
  Binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' ontwikkelen de deelnemende partijen zelf instrumenten, maar ontwikkelen ze ook een online gereedschapskist waarin tools van anderen worden verzameld. Met tools bedoelen zij instrumenten die focussen op processen die te maken hebben met digitalisering en technologisering van onze regio's, steden en dorpen.
- De Ethische Data Assistent (DEDA)
  DEDA is in nauwe samenwerking met data-analisten van de Gemeente Utrecht ontwikkeld en bestaat uit een toolkit die helpt bij het in kaart brengen van ethische kwesties bij dataprojecten, bij het documenteren van het beraadslagingsproces en bij de bevordering van de verantwoording aan de diverse stakeholders en het publiek.
- Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes (IAMA)
  In het IAMA worden verbanden gelegd met relevante regels, instrumenten en toetskaders op het gebied van algoritmen.
- In 13 stappen naar maatschappelijke meerwaarde van sensoren
  Een stappenplan om te bepalen of een sensor een maatschappelijke meerwaarde vertegenwoordigt. Daarnaast worden mogelijke vragen bij technische, juridische en ethische afwegingen in de verschillende rollen van de overheid weergegeven.
- Responsible Sensing Toolkit
  Samen met de gemeente Amsterdam ontwikkelde CITIXL deze toolkit, waarbij de belangrijkste afwegingen en dilemma's worden doorlopen die aan bod komen bij het verantwoord inzetten van sensoren in de openbare ruimte. Tegelijk biedt de tool handvatten om een concreet projectplan op te stellen.
- Tools voor samenwerking bij smart city projecten (begeleidend rapport: Saxion Hogeschool (2022): Slimmer Samenwerken)
  Een toolbox met samenwerkingstools voor professionals die werkzaam zijn in het smartcitydomein. De tools kunnen bijdragen aan het opstarten, ontwikkelen, opschalen en beheren van smartcityprojecten.

Verder lezen over digitalisering, checks and balances, ethiek

- Corien Prins (5 april 2016): *Digitale (dis)balans binnen de trias.*
- Herman Tjeenk Willink (2018): *Groter denken, kleiner doen.*
- Kim Putters (2020): *Veranderend sociaal contract vergt steviger burgerperspectief in beleid.*
- Maxim Februari (19 januari 2021): *De macht ligt allang niet meer bij het parlement.*
- Peter-Paul Verbeek (28 april 2020): *Politicizing postphenomenology*
- Reijer Passchier (1 februari 2021): *Artificiële intelligentie en de rechtsstaat*
- Sennay Ghebreab (2021): *De staat van het internet-lezing*

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

oktober 2022

vng.nl

12. Verantwoording over uitvoering moties ALV 29 juni 2022

Bijlage bij ledenbrief 4 november 2022: “Uitnodiging Najaars ALV 2 december 2022”

Samenvatting
Hierbij legt het VNG bestuur verantwoording af aan de leden over de uitvoering van moties die zijn aangenomen in de ALV van 29 juni 2022. Gelet op de samenhang en overlapping van moties zijn bij deze verantwoording de moties in een aantal gevallen geclusterd.

In de ALV van 29 juni jl. heeft de ALV ermee ingestemd om alle eerdere moties als afgedaan te beschouwen, waarbij alle nog actuele onderdelen van moties onderdeel gaan uitmaken van de reguliere VNG-inzet op de betreffende dossiers. De daarvoor was dat in de afgelopen jaren een complexe stapeling is ontstaan van moties die meerdere jaren zijn aangehouden en waarvan de strekking vaaks deels is achterhaald. Om een nieuwe complexe stapeling in de toekomst te voorkomen bereidt de VNG samen met een aantal vertegenwoordigers van de leden een nieuwe werkwijze voor waarmee de VNG in haar reguliere informatievoorzienig de leden het beste kan informeren. Doel is om in de toekomst over aangenomen moties in de eerstvolgende ALV één keer verantwoording af te leggen en daarna de leden in de reguliere informatievoorziening over relevante ontwikkelingen op de hoogte te houden.

Hierna volgen:
- De inhoudsopgave
- Per motie een verantwoording door het bestuur over de uitvoering.

Inhoudsopgave

- Motie Veldhoven: “Plan van aanpak capaciteit schaarste elektriciteitsnetwerk” 3
- Motie Zwijndrecht “Programmeerbare financiering energietransitie” 4
- Motie Terneuzen “Uitvoerbaarheid op het gebied van de transities van klimaat, energie en stikstof” 4
- Motie Sluis: “Hulp bij bijdrage versnelling woningbouw” 5
- Motie Gemeenten Achterhoek: “Concrete planning verbetertraject Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) na invoering van de wet en realistische communicatie” 6
- Motie Moerdijk “Omgevingswet mag (nationale) woningbouwambitie niet vertragen” (deels aangenomen, deels aangehouden) 8
- Motie Rijswijk: “Meer aandacht voor rol gemeenten bij de totstandkoming en implementatie van afspraken over uitgebreide producentenverantwoordelijkheid” 10
- Motie Almere en Tilburg “Een uitvoerbaar en betaalbaar inburgeringsstelsel, anders niet acceptabel voor gemeenten deel II” 11
- Motie Utrechtse Heuvelrug “Evaluatie Wet Veiligheidsregio’s” 12
- Motie Heemstede “Lachgas: nu doorpakken!” 13
- Motie Wijk bij Duurstede, Heemstede en Noordoostpolder “Structurele aandacht en financiering voor informatieveiligheid op lokaal niveau” 14
- Motie Heemstede “Inclusief stemmen voor mensen met een visuele beperking” 15
- Motie Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk “Verminderen administratieve druk als gevolg van explosieve groei van het aantal SISA-regelingen” 17
- Motie Borsele: “Aanpassing abonnementstarief Wmo” 18
- Motie Heemstede: “Versterking wisselwerking gemeenten - de VNG”. 18

Klimaat en energie

Onderwerp:	Capaciteit elektriciteitsnetwerk
Motie en indiener:	Motie Veldhoven: “Plan van aanpak capaciteit schaarste elektriciteitsnetwerk”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het VNG bestuur om: - de Tweede Kamer en het ministerie van EZK te wijzen op de nieuw ontstane probleemsituatie, waarin er naast teruglevering in steeds meer delen van het land ook problemen zijn met nieuwe aansluitingen voor afname van elektriciteit - de minister voor K&E, de minister van EZ en de minister van VRO te verzoeken om de probleemanalyse te verbreden en ook onderzoek te doen naar de gevolgen hiervan op de economie, de woningbouwopgave én op de verduurzaming van bestaande woningen, bedrijven en bedrijventerreinen - de reeds lopende inzet uit te breiden, waarin ook versneld wordt toegewerkt naar oplossingen voor de afname-problematiek.
Verantwoording:	Onze inzet op dit thema is het afgelopen half jaar zowel ambtelijk als bestuurlijk verder geïntensiveerd. O.a. door deelname aan de landelijke tasforce netcongestie en aan de stuurgroep PIDI/MIEK (Programma Infrastructuur Duurzame Industrie, Meerjaren Investeringsprogramma Energie Klimaat). Met name verduurzaming van de industrie vraagt veel van de infrastructuur. We zetten ons in voor een goede betrokkenheid van gemeenten daarbij, en voor een goede balans met de infrastructuur voor Gebouwde Omgeving, RES en Mobiliteit. Onze inspanningen zijn zowel gericht op invoering van (duurzame) energie als op afname van energiegebruik. Het MIEK en onderliggende kwesties t.a.v. netcapaciteit worden besproken bij Bestuurlijk Overleggen met de minister. Daarnaast voeren we de volgende activiteiten uit: -Deelname Actieteam netcapaciteit (wegnemen van knelpunten en het versnellen van processen); -Deelname Werkgroep Integraal Programmeren (o.a. integratie met ruimtelijke ontwikkelingen); -Meewerken aan de Aanpak “Samen sneller het net op”; -Werksessies in het land, o.a. op het VNG-Jaarcongres van juni 2022; -Begeleiden van 3 regio’s pilots over integraal programmeren; -Opstellen landelijk afwegingskader voor het regionaal programmeren; -Integraal management Overleg om programma’s nationaal en regionaal af te stemmen; -Onderzoek naar de impact van de warmtetransitie én ander ontwikkelingen in de gebouwde omgeving op de netcapaciteit. Congestie gaat hierdoor beter gemanaged worden, maar zal niet weggaan de komende decennia.

Onderwerp:	Capaciteit elektriciteitsnetwerk
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen.

Onderwerp:	Energietransitie
Motie en indiener:	Motie Zwijndrecht “Programmeerbare financiering energietransitie”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Het rijk heeft, met name voor de energietransitie, subsidiemogelijkheden voor gemeenten beschikbaar gesteld. Deze mogelijkheden bestonden vaak uit een tenderregeling. Om hieraan mee te doen wordt een onevenredig beroep gedaan op de schaarse capaciteit van gemeenten met een kleine kans van slagen. De indieners roepen het VNG bestuur op zich hard te maken voor realistischer balans tussen kansspel, winkans en het capaciteitsbeslag voor gemeenten.
Verantwoording:	De VNG heeft bij het rijk aangegeven dat bij invoering van nieuwe regelingen gericht op gemeenten geen sprake meer moet zijn van een ‘beauty-contest’. In de voorgaande jaren is een aantal keren sprake geweest van een dergelijke regeling waarbij veel tijd in de indiening is gaan zitten en die teleurstelling bij niet geselecteerde gemeenten teweeg heeft gebracht. Bij nieuwe regelingen zal de VNG actief betrokken worden en zal hiervoor aandacht zijn bij de inrichting van de desbetreffende regeling.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp:	Transities klimaat, energie en stikstof”
Motie en indiener:	Motie Terneuzen “Uitvoerbaarheid op het gebied van de transities van klimaat, energie en stikstof”
Inhoud/oproep: (samengevat)	De motie constateert dat grote maatschappelijk opgaven/transities waar gemeenten voor staan op het gebied van klimaat, energie, stikstof en wonen een groot beslag leggen op de bestaande personele capaciteit én vraagt om uitbreiding. Uitbreiding van personele capaciteit is lastig te realiseren door de complexiteit van opgaven, de voorbereidingen die getroffen moeten worden op verschillende (bestuurs)niveaus én de krapte op de arbeidsmarkt. De motie roept de VNG daarom op ‘zich in te spannen om gemeenten in staat te stellen voldoende capaciteit in te kunnen zetten voor de bemensing van deze projecten.’

Onderwerp:	Transities klimaat, energie en stikstof”
Verantwoording:	De VNG heeft binnen, het Team Energie, een medewerker die het arbeidsvraagstuk heeft opgepakt. Het gaat hierbij om het agenderen van de capaciteitsvraag van gemeenten bij het rijk. Daarnaast is aandacht voor het programmeren van de opgaven in samenhang. In de bestuurlijke afspraken die op de ALV van 29 juni zijn vastgesteld heeft VNG met het rijk, IPO en UvW afspraken gemaakt over de uitvoeringsmiddelen voor de klimaattaken van decentrale overheden. Gemeenten krijgen samen ruim € 5 miljard t/m 2030. In zijn brief van eind oktober over de uitvoeringsmiddelen klimaat heeft minister Jetten ook opgenomen hoeveel elke gemeente minimaal krijgt in 2023-2025. Daarmee kunnen gemeenten plannen maken voor het uitbouwen van personele capaciteit.
Voorstel:	De motie aan te houden.

Wonen en omgeving

Onderwerp:	Woningbouw
Motie en indiener:	Motie Sluis: “Hulp bij bijdrage versnelling woningbouw”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Het rijk moet alle beperkende randvoorwaarden die woningbouw in de weg staan wegnemen. Het gaat om zaken als infrastructuur als randvoorwaarde voor woningbouw beter regelen, sturing op betaalbare en kwalitatief goede woningen; stikstofproblematiek oplossen, personele capaciteit bij gemeenten verbeteren, onrendabele top bekostigen en (ook) inzetten op de verbetering van de bestaande voorraad.

Onderwerp:	Woningbouw
Verantwoording:	Met de regeling Woningbouwimpuls (Wbi) kunnen gemeenten een bijdrage krijgen om het woningtekort op te lossen. De beschikbare middelen van € 222 miljoen zijn bestemd voor de vijfde tranche van de Wbi. De 4e tranche van de Woningbouwimpuls is inmiddels gesloten. In december 2022 wordt bekend welke projecten een bijdrage krijgen voor het versnellen van de bouw. De vijfde tranche van de Wbi is nog in voorbereiding. Er komt een volkshuisvestingsfonds. De regeling wordt naar verwachting in januari/februari 2023 gepubliceerd. Het kabinet stelt in 2023 € 475 miljoen beschikbaar aan gemeenten ten behoeve van grootschalige woningbouwgebieden. Dit betreffen middelen voor de inzet van brede gebiedsontwikkeling in de 17 grootschalige NOVEX woningbouwlocaties en daarbuiten. Het kabinet komt nog met een specifieke uitkering. Deze investering is onderdeel van de 7,5 miljard euro die het rijk het komende decennium uittrekt voor het bereikbaar maken van woningbouwlocaties. De minister voor volkshuisvesting heeft inmiddels afspraken gemaakt met alle provincies over woningbouw. Deze afspraken tellen op tot ruim 900.000 nieuwe woningen voor de periode tot en met 2030. 2 op de 3 nieuwe huizen vallen in de categorie betaalbaar. Om dit verder uit te werken worden er tot aan begin 2023 regionale woondeals gesloten met de gemeenten.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen.

Onderwerp:	Omgevingswet
Motie en indiener:	Motie Gemeenten Achterhoek: “Concrete planning verbetertraject Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) na invoering van de wet en realistische communicatie”
Inhoud/oproep: (samengevat)	De gemeenten verzoeken: • De VNG om samen met het Rijk een concrete en realistische planning te maken voor het doorontwikkeltraject na inwerkintreding van de Omgevingswet; • Daarin het eerste half jaar topprioriteit te geven aan functionaliteit voor verbetering vanuit gebruikersperspectief van de initiatiefnemer, aanvrager en behandelaar van omgevingsvergunningen • De gemaakte planning en afspraken uiterlijk 1 november 2022 terug te koppelen aan alle gemeenten en ketenpartners. • Afspraken te maken met alle betrokken overheden over een realistische communicatie over een lager dan gewenst niveau van dienstverlening in de maanden voor en na inwerkingtreding.

Onderwerp:	Omgevingswet
Verantwoording:	In de afgelopen maanden is door alle betrokken partijen grote inzet gepleegd op het inwerkingtreden van de Omgevingswet. Op 14 oktober jl. heeft minister De Jonge aan de Kamer laten weten dat dat er nog iets meer tijd nodig is. Om verder te testen en te oefenen, maar ook om te voorzien in extra ondersteuning voor bevoegd gezagen. Als VNG hebben we een helder standpunt ingenomen over de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Daarin hebben we de signalen uit de achterban en de inhoud van de moties uit de ALV van juni 2022 vertaald. Ons standpunt is en blijft dat we in werking kunnen treden, mits aan de door ons gestelde randvoorwaarden wordt voldaan: 1. Voldoende werkend digitaal stelsel bij inwerkingtreding 2. Tijdelijke oplossingen waar het Digitaal Stelsel Omgevingswet nog niet voldoet (randvoorwaarden zijn mede geformuleerd om met vertrouwen te starten met TAM-IMRO) 3. Digitaal stelsel binnen jaar na inwerkingtreding op basisniveau waardoor het systeem gebruiksvriendelijker wordt 4. Afspraken over doorontwikkeling van het systeem 5. Oplossen van juridische knelpunten 6. De crisisorganisatie en versterkte serviceketen moeten op moment van inwerkingtreding operationeel zijn, met een breed beschikbare helpdesk en een serviceorganisatie voor ICT en juridische aspecten 7. Het intensief keten testen willen we ook na inwerkingtreding blijven doorzetten met het doel te blijven beproeven op functionaliteit en gebruiksgemak 8. Financiële tegemoetkoming moet op orde zijn. Nu de minister tot uitstel heeft besloten, zal de VNG een ledenraadpleging houden over de termijn van uitstel en zal er opnieuw gekeken worden naar planning, communicatie en doorontwikkeling van het systeem. In ieder geval biedt het uitstel de ruimte om ook de gebruiksvriendelijkheid van het DSO te verbeteren. De randvoorwaarden blijven voor ons onverkort van toepassing. Zodra er duidelijkheid bestaat over de invoeringsdatum en de invulling van de aspecten uit uw motie, zullen we u hierover informeren.
Voorstel:	De motie aan te houden.

Onderwerp:	Omgevingswet
Motie en indiener:	Motie Moerdijk “Omgevingswet mag (nationale) woningbouwambitie niet vertragen” (deels aangenomen, deels aangehouden)
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan de VNG om er bij de minister op aan te dringen alles op alles te zetten om voor een inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2023 te zorgen. NB) aangehouden in de ALV is de oproep om de minister te verzoeken – indien er echt geen andere mogelijkheid overblijft dan nader uitstel – dit niet met enkele maanden te doen, maar met een aantal jaren, zodat de woningbouwambitie met de huidige instrumenten kan worden gerealiseerd.
	Sinds de ALV is in het interbestuurlijke samenwerkingsverband alles op alles gezet om te komen tot verantwoorde inwerkingtreding op 1 januari 2023. Op 14 oktober jl. heeft minister De Jonge in overleg met de koepels geconcludeerd dat er toch iets meer tijd nodig is. Aspecten die daarbij mee spelen zijn onder andere dat nog niet alles helemaal keten breed is door getest, de situatie rond provinciale verordening/overgangsrecht mogelijk extra consequenties heeft en meer oefentijd gewenst is. Ook moet worden voorzien in extra ondersteuning voor bevoegd gezagen.

Onderwerp:	Omgevingswet
Verantwoording:	Als VNG hebben we in de gesprekken met Rijk, IPO en Unie van Waterschappen steeds aangegeven dat inwerkingtreding per 1 januari 2023 verantwoord is, mits aan de door ons gestelde randvoorwaarden wordt voldaan. Deze randvoorwaarden zijn: 1. Voldoende werkend digitaal stelsel bij inwerkingtreding 2. Tijdelijke oplossingen waar het Digitaal Stelsel Omgevingswet nog niet voldoet (randvoorwaarden zijn mede geformuleerd om met vertrouwen te starten met TAM-IMRO) 3. Digitaal stelsel binnen jaar na inwerkingtreding op basisniveau waardoor het systeem gebruiksvriendelijker wordt 4. Afspraken over doorontwikkeling van het systeem 5. Oplossen van juridische knelpunten 6. De crisisorganisatie en versterkte serviceketen moeten op moment van inwerkingtreding operationeel zijn, met een breed beschikbare helpdesk en een serviceorganisatie voor ICT en juridische aspecten 7. Het intensief keten testen willen we ook na inwerkingtreding blijven doorzetten met het doel te blijven beproeven op functionaliteit en gebruiksgemak 8. Financiële tegemoetkoming moet op orde zijn. Nu er sprake is van uitstel zal de VNG - conform de eerder met u gemaakte afspraak bij de ledenvergadering in juni dit jaar – een ledenraadpleging over de termijn van uitstel houden. De ledenraadpleging zal direct na de ALV van 2 december starten. Voorafgaand aan de ALV zullen bestuurlijke en ambtelijke bijeenkomsten worden georganiseerd waarin over de situatie en de termijn van uitstel kan worden gesproken. Ook op de ALV zal een toelichting op de stand van zaken worden gegeven.
Voorstel:	De motie aan te houden.

Circulaire economie en afval

Onderwerp:	Producentenverantwoordelijkheid afval
Motie en indiener:	Motie Rijswijk: “Meer aandacht voor rol gemeenten bij de totstandkoming en implementatie van afspraken over uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV)”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur: - Bij het ministerie van I&W aan te dringen op een sterkere regierol door het Rijk en op het heroverwegen van het geheel aan instrumenten die nodig zijn om een circulaire economie mogelijk te maken - Bij het ministerie aan te dringen op het betrekken van de VNG én NVRD namens de gemeenten en gemeentelijke inzamelaars bij het ontwerpen van UPV’s - Bij het ministerie van IenW aan te dringen op de herziening van het Besluit Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid op basis van het rapport van de Universiteit van Utrecht. Met als speerpunt om bij het formuleren van ontwerpbesluiten inzake huishoudelijke afvalstromen de gemeentelijke uitvoering als volwaardige partner aan de voorkant van het proces al te betrekken en dat gedurende de looptijd van de UPV de maatschappelijke belangen van de gemeentelijke en publieke afvalinzameling als gelijkwaardige ketenpartner worden opgenomen - Om gezien de veelheid en complexiteit van het afvaldossier hierin samen op te trekken met de NVRD, waarbij de meeste gemeenten en alle gemeentelijke inzamelorganisaties zijn aangesloten.
Verantwoording:	In de gesprekken met het ministerie van I&W is en wordt (blijvend) aandacht gevraagd voor de rol van gemeenten in de lokale uitvoering. Door de huidige, te beperkte, invulling van het instrument UPV, wordt aangedrongen op een sterkere regierol van het rijk daar waar dat nodig wordt geacht. Voor een juiste afstemming met de praktijk wordt het belang van samenwerking met de NVRD verder onderstreept.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen.

Inburgering

Onderwerp:	Inburgering
Motie en indiener:	Motie Almere en Tilburg “Een uitvoerbaar en betaalbaar inburgeringsstelsel, anders niet acceptabel voor gemeenten deel II”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Draagt het bestuur op: - Zich te blijven inzetten voor een betaalbaar en uitvoerbaar inburgeringsstelsel voor gemeenten - Ervoor te zorgen dat het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt om samen met de gemeenten de gesignaleerde knelpunten, ten aanzien van structurele passende financiën, sturingsmogelijkheden, (ICT)systemen, privacy en verantwoording, aan te pakken en op te lossen, anders wordt de regiefunctie voor gemeenten onuitvoerbaar - Ervoor te zorgen dat gemeenten kunnen leren van (praktijk)ervaringen. Het inburgeringstraject is gebaat bij een adaptief systeem, dat qua wet- en regelgeving aan kan sluiten op nieuwe inzichten en ervaringen uit de praktijk.
Verantwoording:	De VNG blijft aandacht besteden voor een betaalbaar en uitvoerbaar inburgeringsstelsel. Vanwege de hogere taakstelling en het grotere aantal in burgeraars heeft de VNG samen met het Veiligheidsberaad afspraken gemaakt met het rijk over de uitvoering en de middelen voor de Wet inburgering 2021 (Wi2021). Voor de periode 2022 - 2024 is er 90 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de inburgering van statushouders. Om te zorgen dat gemeenten passende financiering blijven ontvangen, zal de VNG zal de uitgaven voor onder andere de uitvoeringskosten en de onderwijsroute blijven monitoren. Binnen het inburgeringsstelsel staat leren centraal. Op het uitvoeringsniveau faciliteert Divosa sinds juni het leren met Communities of Practice (CoP’s) waar gemeenten en samenwerkpartners uitvoeringskwesties samenbrengen. Onder andere vanuit deze CoP’s blijft de VNG gesignaleerde knelpunten agenderen die de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van het inburgeringsstelsel onder druk zetten.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen.

Veiligheid en handhaving

Onderwerp:	Veiligheid
Motie en indiener:	Motie Utrechtse Heuvelrug “Evaluatie Wet Veiligheidsregio’s”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Verzoek aan het VNG Bestuur om in gesprek te gaan met de minister van Justitie en Veiligheid (JenV) en het kabinet te vragen om bij het opstellen van nieuwe wet- en regelgeving over Crisisbeheersing zeer terughoudend om te gaan met het verschuiven van bevoegdheden (en het creëren van een extra bestuurslaag), en tevens terughoudendheid betrachten bij het neerleggen van landelijke opgaven en ambities bij de veiligheidsregio’s en dit te bekostigen uit regionale middelen.
Verantwoording:	Op 26 september jl. heeft een bestuurlijke vertegenwoordiging van de VNG in het Strategisch Beraad Veiligheid (SBV) met de minister van Justitie & Veiligheid (JenV) input gegeven op de contourennota versterking crisisbeheersing en brandweerzorg. Daarbij is gepleit voor zoveel mogelijk behoud van de huidige financieringsstructuur van veiligheidsregio’s en aangegeven dat we een zelfstandige bevoegdheid voor het Veiligheidsberaad niet nodig achten. De minister geeft in de concept- contourennota (d.d. 5 oktober) aan via extra rijksmiddelen zorg te willen dragen voor de realisatie van de landelijke doelstellingen. Onderdeel hiervan is het vormgeven van extra uitvoeringscapaciteit die ziet op versterking van interregionale en landelijk benodigde planvorming en inzicht in slagkracht en paraatheid. De precieze vormgeving en taken van deze uitvoeringscapaciteit vergen nadere doordenking en afstemming zo wordt aangegeven. Op dit moment is er geen reden aan te nemen dat dit ten koste gaat van de huidige financieringsstructuur van veiligheidsregio’s als gemeenschappelijke regeling. Daarnaast constateren we dat in de concept-contourennota wordt aangegeven dat extra zelfstandige bevoegdheden voor het Veiligheidsberaad, niet passend zijn als extra laag boven de 25 gemeenschappelijke regelingen die veiligheidsregio’s zijn. Het Veiligheidsberaad behoudt dus sec een belangrijke coördinerende en regisserende rol in de inventarisatie van gezamenlijke risico’s, prioritering en gezamenlijke uitvoering. Deze passage in de concept-contourennota onderschrijft en bevestigt dus de eerdere inhoudelijke VNG-reactie (ambtelijk en bestuurlijk) op de contourennota.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen.

Onderwerp:	**Lachgas**
Motie en indiener:	Motie Heemstede “Lachgas: nu doorpakken!”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Verzoekt het bestuur: - De druk op het ministerie van J&V op te voeren opdat eind 2022, doch uiterlijk begin 2023 de strafbaarstelling van lachgas in de Opiumwet is opgenomen - Bij het ministerie van J&V aan te dringen op het onderzoeken en/of creëren van een wettelijke mogelijkheid (al dan niet onder het gezag van de burgemeester) om lachgas in het kader van de handhaving van de openbare orde legaal uit het ‘verkeer’ te kunnen halen teneinde de overlast te doen stoppen - In beide situaties een oplossing te vinden voor de dilemma’s rondom het vervoer en opslag van lachgas - In de najaars ALV van 2 december a.s., of zoveel eerder als er iets substantieels te melden is, de leden te informeren over de voortgang.
Verantwoording:	Wij blijven aandringen op spoedige inwerkingtreding van de gewijzigde opiumwetgeving. Wij staan in contact met het rijk over de aanpak van de problematiek rondom oneigenlijke gebruik en overige oneigenlijke handelingen met lachgas. Het is voor gemeenten van belang dat de Opiumwet hierop spoedig wordt aangepast zodat er naast de huidige bestuursrechtelijke handhavingsinstrumenten ook via het strafrecht tegen ongewenste hantering van lachgas kan worden opgetreden. De Afdeling advisering van de Raad van State heeft op 13 juli een kritisch advies vastgesteld over het ontwerpbesluit aangaande de wijziging van opiumwetgeving. Mogelijk moet het huidige ontwerpbesluit worden aangepast. De ministeries J&V en VWS werken op dit moment de gevolgen van het Raad van State advies uit. Zodra hierover meer bekend is zullen wij dit actief naar onze leden communiceren.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Onderwerp:	Informatieveiligheid
Motie en indiener:	Motie Wijk bij Duurstede, Heemstede en Noordoostpolder “Structurele aandacht en financiering voor informatieveiligheid op lokaal niveau”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: - Op zo kort mogelijke termijn in gesprek te gaan met het ministerie van BZK met als doel: - Te onderzoeken hoe het ministerie een rol kan pakken in het versterken van de digitale weerbaarheid van burgers; - Gemeenten in staat te stellen om de Nationale Cyber Security Strategie te implementeren; - Structurele aandacht en financiering ten behoeve van de preventieve en repressieve aanpak van digitale onveiligheid op lokaal niveau te realiseren; - Processen rondom BIO en ENSIA, zodanig in te richten dat niet alleen getoetst wordt of het vereiste instrumentarium aanwezig is, maar ook getoetst wordt in hoeverre dit structureel bijdraagt aan informatieveiligheid voor inwoners, ondernemers en (gemeentelijke) processen.
Verantwoording:	Wij voeren het gesprek met het de staatssecretaris van Digitalisering en de minister van J&V. Dit gesprek is per half mei geïntensiveerd en vanaf oktober verbreed met het beleidsveld van minister van Rechtsbescherming en minister BZK. Er wordt een bestuurlijk convenant opgesteld tussen VNG, G4, de minister J&V, staatssecretaris Digitalisering en mogelijk ook de minister BZK over gezamenlijke governance op de uitvoering van de NLCS, de uitwerking van een digitaal veiligheidsstelsel en structurele financiering voor gemeenten om dit te kunnen uitvoeren. Wij werken aan de doorontwikkeling van ENSIA, zodat naast inzicht in de opzet en bestaan van beleid gericht op compliancy aan wet- en regelgeving ook de werking ervan in de organisatie getoetst wordt. De IBD ondersteunt gemeenten om direct en actueel inzicht in de feitelijke veiligheid ten aanzien van de dreigingen en risico’s te realiseren. We onderzoeken mogelijkheden voor gemeenten om lokaal een onderbouwd cyberbeeld te verkrijgen over digitale en gedigitaliseerde criminaliteit, zodat gericht maatregelen genomen kunnen worden ter verhoging van de digitale veiligheid van inwoners en ondernemers.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Lokale verkiezingen

Onderwerp:	Inclusief stemmen
Motie en indiener:	Motie Heemstede “Inclusief stemmen voor mensen met een visuele beperking”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Verzoekt het bestuur: 1. te bevorderen dat inclusief stemmen voor mensen met een visuele beperking expliciet wordt opgenomen / toegevoegd aan het Actieplan toegankelijk stemmen van BZK, zodat met name de mogelijkheid van de universele stemmal in dat actieplan wordt meegenomen voor alle verkiezingen, opdat de inzet van de stemmal en audio wordt bevorderd en ingezet in alle gemeenten, in bij voorkeur meerdere stembureaus; 2. te bevorderen dat BZK een ontwerpwedstrijd uitschrijft onder opleidingen / onderzoeksinstellingen, zodat jongeren actief kunnen meedenken (jongerenparticipatie), om in samenspraak met belangenorganisaties en de doelgroep inclusief stemmen mogelijk te maken c.q. een volwaardig (fysiek of digitaal) alternatief voor te ontwerpen om inclusief stemmen mogelijk te maken; 3. om in samenspraak met BZK dat te doen wat nodig is om inclusief stemmen via universele mal of een pilot vanuit de ontwerpwedstrijd mogelijk te maken bij de Waterschaps-/Provinciale Statenverkiezingen van 2023; 4. mochten onverhoopt de hierboven genoemde alternatieven (nog) niet beschikbaar zijn bij de verkiezingen van 2023, er in ieder geval voor te zorgen dat elke gemeente een kostendekkende vergoeding ontvangt van het rijk zodat bij elke verkiezing in 2023 ten minste 1 (bestaande) stemmal en audio in 2023 in elk gemeente kan worden ingezet; 5. uiterlijk in de ALV van 2 december 2022 (of zoveel eerder als er relevante ontwikkelingen zijn), te rapporteren waartoe de contacten met het ministerie hebben geleid.

Onderwerp:	Inclusief stemmen
Verantwoording:	De VNG is van mening dat alle kiezers zoveel mogelijk zelfstandig hun stem moeten kunnen uitbrengen. Daarom zet de VNG zich al een aantal jaren in voor het bevorderen van inclusief stemmen en zal hierop inspanning blijven leveren. De VNG overlegt regelmatig met het ministerie van BZK over toegankelijke verkiezingen en nieuwe impulsen om uitvoering aan het Actieplan toegankelijk stemmen te geven. In dit overleg is tevens de uitvoering van de motie aan de orde gekomen en we voeren hierover op korte termijn vervolgoverleg. Daarbij komt ook het (aanvullend) vergoeden van kosten om toegankelijk stemmen verder mogelijk te maken aan de orde. In het kader van het Actieplan organiseert het ministerie van BZK, in samenwerking met de VNG, NVVB, Ieder(in) en vertegenwoordigers van Kennis over Zien dit jaar nog zogenaamde simulatiebijeenkomsten. Deze bijeenkomsten hebben als doelgroep de verkiezingsleiders en medewerkers verkiezingen bij gemeenten. Ervaringsdeskundigen zijn bij de organisatie betrokken. Tijdens deze bijeenkomsten zal ook aandacht zijn voor kiezers met een visuele beperking en de inzet van de benodigde hulpmiddelen, zoals een stemmal. De bijeenkomsten zijn met name bedoeld om opnieuw aandacht te vragen voor toegankelijkheid, de bewustwording te vergroten en ervaringen uit te wisselen. De VNG omarmt het uitschrijven van een ontwerpwedstrijd onder opleidingen/onderzoeksinstellingen. Wij gaan op korte termijn verder in overleg met BZK en de scholenkoepels om hier invulling aan te geven. Om de ontwerpwedstrijd te kunnen realiseren is het nodig aan te sluiten bij het bij de opleidingen gehanteerde curriculum. Hierdoor is het praktisch niet haalbaar de ontwerpwedstrijd vóór de Provinciale Staten en Waterschapsverkiezingen van 2023 te organiseren.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Administratieve lasten gemeenten

Onderwerp:	Administratieve lasten
Motie en indiener:	Motie Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk “Verminderen administratieve druk als gevolg van explosieve groei van het aantal SISA-regelingen”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Oproep aan het bestuur om: - het kabinet te verzoeken het aantal SISA-regelingen terug te brengen én zo snel mogelijk een lichte en eenvoudige verantwoordingsvorm te bedenken en te verwerken tot een wetswijziging, wellicht voorafgegaan aan een tijdelijke regeling/afspraak, om deze extra administratieve last te beperken, en zo het door het Rijk beschikbare geld ten goede te laten komen aan de inwoners.
Verantwoording:	De interdepartementale taskforce uitkeringsstelsel is uitgebreid met vertegenwoordigers van VNG en IPO. Opdracht van deze taskforce – onder leiding van BZK – is om een wijziging van de Financiële verhoudingswet voor te bereiden waarmee het uitkeringsstelsel (en de daarbij horende verantwoordingsverplichtingen) wordt aangepast. Zowel bij gemeenten, provincies als bij de betrokken departementen is daarbij de wens om daar ook een lichte en eenvoudige verantwoordingsvorm in op te nemen. De huidige planning richt zich er op om eind volgend jaar een wetsvoorstel naar de Raad van State te sturen. Dit zou betekenen dat de contouren in het voorjaar bekend zijn en consultatie eind 2023 plaats zou moeten vinden. Invoering is afhankelijk van de parlementaire behandeling. Vooruitlopend op de wijziging van de Financiële Verhoudingswet wordt gekeken hoe de wettelijke inkadering van de huidige decentralisatieuitkering kan worden aangepast, zodat dit instrument weer meer kan worden ingezet.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Zorg

Onderwerp:	Abonnementstarief Wmo
Motie en indiener:	Motie Borsele: “Aanpassing abonnementstarief Wmo”
Inhoud/oproep: (samengevat)	De eerlijkere inkomensafhankelijke eigen bijdrage regeling die momenteel wordt ontwikkeld voor huishoudelijke hulp moet worden uitgebreid naar de Wmo voorzieningen hulpmiddelen en woningaanpassingen.
Verantwoording:	In onze ambtelijke en bestuurlijke overleggen waar ook de ‘passende eigen bijdrage’ uit het regeerakkoord op de agenda staat is ons pleidooi steeds om de inkomensafhankelijke eigen bijdrage niet alleen voor de huishoudelijke hulp, maar ook voor de woonvoorzieningen en hulpmiddelen in te voeren. Helaas zonder positief resultaat. Staatssecretaris van Ooijen wil dit niet, in ieder geval niet in deze kabinetsperiode. Ons punt is ook meegenomen in lobbybrief aan de Tweede Kamer bij de begrotingen behandeling VWS voor 2023.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen

Relatie VNG en leden

Onderwerp:	Samenwerking VNG en gemeenten
Motie en indiener:	Motie Heemstede: “Versterking wisselwerking gemeenten - de VNG”
Inhoud/oproep: (samengevat)	Roept het bestuur van de VNG op om: - Bestaande middelen om de leden te betrekken intensief te blijven gebruiken, door te ontwikkelen en nadrukkelijk bij alle leden onder de aandacht te brengen - In overleg met de leden nieuwe initiatieven te ontwikkelen om de wisselwerking met de leden te bevorderen met het beschreven doel - De wisselwerking uit te breiden door initiatieven / wensen vanuit een van netwerken te delen met de andere gemeenten, zodat het standpunt van de VNG verbreed c.q. beter in balans wordt gebracht en daarmee uitdrukking geeft aan de diversiteit onder de gemeenten - Met deze initiatieven te experimenteren om uit te vinden wat werkt - In de najaars ALV van 2 december a.s. de leden te informeren over de voortgang.

Onderwerp:	Samenwerking VNG en gemeenten
Verantwoording:	De VNG werkt op meerdere manieren aan verdere doorontwikkeling van de relatie met de leden. In het kader van de “Verenigingsstrategie 2030” worden voorstellen ontwikkeld voor het versterken van de besluitvorming in de vereniging om regionaal/lokaal de leden te betrekken bij actuele dossiers en om bestuur en commissies te voeden met de opbrengst daarvan. In pilots zal hiermee worden geëxperimenteerd. Op dit moment worden over de verenigingsstrategie bijeenkomsten in het land gehouden, waar dit ook onderdeel van het gesprek is. Op de ALV van juni 2023 wordt de Verenigingsstrategie 2030 geagendeerd. Daarnaast is de VNG voortdurend bezig om het betrekken van gemeenten op specifieke actuele vraagstukken te verbeteren. Een voorbeeld hiervan is de inzet ten behoeve van vluchtelingen uit Oekraïne, waarbij via ledenbrieven, forum en vraagbaakfunctie de leden worden geïnformeerd, vragen kunnen stellen en van gedachten kunnen wisselen. Ook zal in samenwerking met de achterban worden gewerkt aan een nieuwe manier om leden op de hoogte te houden van de relevante ontwikkelingen op actuele thema’s, waarop in de ALV moties zijn aangenomen. Dat gezegd hebbende is het werken aan de relatie met de leden en het intensief betrekken van de leden een proces dat nooit af is, maar voortdurend aandacht en nieuwe initiatieven eist. Ook in de toekomst is de VNG aanspreekbaar en staat zij open voor suggesties.
Voorstel:	De motie als afgedaan te beschouwen.